Jacob B. Bull
Henrik Wergeland

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
BOOKSTACKS

JACOB B. BULL

HENRIK WERGELAND

EN BOK FOR DET NORSKE FOLK

STEEN'SKE BOGTRYKKERI OG FORLAG
KRISTIANIA 1912

COPYRIGHT
by Steen'ske Bogtrykkeri og Forlag, Kristiania 1912.

839.83
B87h

Forord.

Min Bok om Henrik Wergeland er en Fortsættelse av den Række populære Skildringer av fremragende Nordmænd, som jeg har begyndt med «Hans Nielsen Hauge».

Som den sidstnævnte Bok er den lagt saa nær ind til de historiske Kilder, som fri digterisk Form tillater det.

Kjøbenhavn i November 1912.

Jacob B. Bull.

INDLEDNING

Henrik Wergelands Slægt

«Vi ere Aandeæg, lagte i Dyndet; men
«Sjælen sig vikler som Sommer-
«fuglen af Svøbet og
«Aandekraften forøger.
«Høiere, gjennem Spiraler
«stiger Aandernes Skarer
«op mod Gud»!

(Av Henr. Wergeland: «Napoleon»).

I.

Sognefjorden.

«Den har været Dødens Gjæst;
«den har seilet paa en Torden;
«den er døbt i Rædsler vorden,
«som har pløiet Sognefjorden
«Fortun fra til Sognefæst.

«Har Du glemt dit Fadervor;
«mindes Du ei Bøn at bede:
«— lær den af en Guddoms Vrede!
«Tænk dig, Synder, da tilstede
«i en Baad paa Sognefjord!

«Fjorden selv, den Havets Søn,
«af sin Fader dybt i Landet
«bortforvist, som Kain forbandet,
«i sit Mulm, med Fjeldets blandet,
«selv den kjender ingen Bøn.

«Men den bedre end en Præst
«kan dig lære fromt at bede,
«ryste Hjertet i dets Rede,
«frem de glemte Budord lede,
«Du engang som Barn har læst.

«Til Befal, til Bøn ei vant
«Sognefjordens Stim af Bølger
«kun sin egen Vilje følger.
«Selv sin egen Storm den dølger
«som et Sværd i sit Gevandt.

«Vil den suge endnu mer
«Storhed af Hurrungers[1] Skygge,
«skyder den af sine snygge
«tandudskaarne Bølgers Rygge
«ud en Havguls[2] sorte Fjær.

«Som af Ravne pidsket da
«skynder den sig didindunder
«Skyens Taarn, hvor Fjorden bunder,
«mætter sig med Mulm og blunder,
«til den atter vil derfra.

«Da — det er en Times Ro,
«Slumren endt, før den begynder —
«Da, da er det Tid Du Synder,
«at Du dig i Baaden skynder; —
«Fjorden slumrer ei i to.

«Uden Rast og uden Rist
«vil den atter til sin Fader,
«til det store Hav, som hader
«Sønnen med de vilde Lader
«og har derfor ham forvist.

---

[1] Fjelde ved Sognefjord. [2] Stærk Kastevind.
Forf. Anm.

«Saa til evig Fart fordømt
«Fjorden fremad og tilbage
«mellem Hav og Bund maa jage,
«indtil alle sine Dage
«Tidens dybe Horn har tømt.»

I ovenstaaende herlige Digt har Henrik Wergeland skildret den Fjord, som har sunget hans Fædreætts Vuggesang gjennem Aarhundreder. Thi av urnorsk Bondeætt er han sprunget.

Paa Gaarden *Verkland* i Brekke Sogn, Anneks til Eivindsvik Præstegjæld ved Sognefjorden bodde der i Begyndelsen av det attende Aarhundrede, omkring den store nordiske Krigs Tider en Bonde ved Navn *Ole Jonsen Verkland.* Han var født i 1686 og blev ved 20-Aars Alder gift med Kari Hansdatter Frambrekke, som fødte ham otte Børn.

Tiderne var haarde; de lange Krigsaar slog Handel og Sjøfart ned. Naturen var end haardere; den magre Jord langs Sognefjordens Klippestrande gav lidet av sig selv, og endnu mindre forstod Folket at dyrke Jorden og tvinge den til at bære. Det Eivindsvik, hvorom Wergeland senere synger:

«Der bag Roser Maagen bygger;
Rugen i Morellens Skygger
triner kjækt og kront paa Myr —
hvor som Solskin Bygget blinker,
men der over Heien synker
lummer Vellugtsnat af Fyrr» —

det Eivindsvik fandtes ikke da. Uberørt av Kulturen laa det der som et Bergbrott, raset ut av Sognefjordens Fjeld og ventet.

«For at øve Mandestyrke,
lære Adamsbørn at dyrke
Eden frem af kolde Jord
Herren Eivindsviken skabte
til et Skjær, hvor Bølgen skrabte
af hvert dristigt Foraars Spor.»

Men Folkets Tid var endnu ikke inde, dets Foregangsmænd i Kampen for at «tvinge et Eden frem av den kolde Jord» endnu ikke fødte. Først hundred Aar senere, efterat Landets Præster begeistrede av den franske Revolutions Kulturideer hadde gjort sin vældige Indsats i Norges Oprydningsarbeide og Bonden Hans Nielsen Hauge hadde vakt Folkets religiøse og praktiske Sans i levendegjort Forening, kunde Henrik Wergeland om Eivindsviks Rydningsmand og Fornyer *Provst Dahl* synge:

«Skjule maatte sig jo Stranden,
blank og bar som Munkepanden, —
for den stærke Jesupræst.
Gyldne Haver ham af Haanden,
Lysets Straaler ham af Aanden
gaar fra Eid til Sognefæst.

Medens svarte Myr forgyldes,
Templet — hør! — af Toner fyldes!
Det er Englevingers Klang.
Dem han ud af Kofter spiler:
Brød af Sten og Aand af Striler
Dahl i Eivindsviken tvang.»

Slik var det ikke i hine fjerne Tider. Ingen Folkeførers Røst klang; intet Kulturens Frø dryssedes ut mellem de golde Klipper. Og Sognefjordens Bønder var henvist til Strilelivets Trældom under deres strenge Hersker og Herre, Havet og Fjorden. Som deres Fædre før dem gjennem alle Tider.

Ole Jonsen Verkland var en Fjordstril av Tidens ægte Skrot og Korn. Av ubændige Kræfter lik den Fjord, som hadde ammet ham, seig og tæt som en av de krokete Stormfuruer langs Eivindsviks steile Styrtninger. Til henved nitti Aars Alder holdt han Stand, overlevet sin yngste Søn av første Ægteskap, Lasse, i elleve Aar, tog jamnbredd med ham nyt Gifte paa Gaarden Fjeldsende i Lindaas i Hosanger og fikk med sin anden Hustru *Brita Halvorsdatter Fjeldsende* tre Børn. Han døde i 1772.

Sønnen *Lasse Olsen Verkland*, den 6te av Ole Jonsens Børn i første Ægteskap maatte tidlig ut fra Hjemmet som selvsagt var for yngre Sønner selv paa store Gaarde i hine Tider.

Han nedsatte sig paa Gaarden *Beraas* i *Hosanger* og giftede sig i omkring 1750, fem og tyve Aar gammel, med en Søster av sin Fars anden Hustru, ogsaa av Navnet Brita Halvorsdatter Fjeldsende[1]. Med hende fikk han fire Børn, men døde allerede i 1761, kun seks og tredive Aar gammel.

Med Fjeldsendeætten og Brita Halvorsdatter maa nordlandsk Æventyrblod være tilført det gamle trodsige Sogningsblod i Verklandsætten. Noget av det samme fribaarent drømmende Vikingeblod, som Henrik Wergeland besynger i sit Digt «Et gammelnorsk Herresæde»:

«I Hordaland i en snever Dal
monne lig Berserk trængt af Skjolde
engang i Old en Furuhal
sin skumle Længde udfolde.

— — — «I Krogen graaner et fugtigt Seil;
Biler Tand i Bjelken holde;
Ilden sig ofte ser i Speil
i Loftets bugede Skjolde.

— — «De Stjerner blikker, som i en Brønd
ned i Hallen gjennem Ljaaren;
Fjeldtinden hilser med Birken grøn
der nedigjennem om Vaaren.

— — «I Krogen slumrer paa Bjørneskind
gamle Husbond. Haaret svømmer
graat, som i en Fos, paa furet Kind,
og nedad Bringen det strømmer.

— — «Mon hjalp han Harald i Hafursfjord
tretti Kroner raskt med Sværdet
at hamre til gylden Ring om Nord
i Kongers Blodflammer hærdet?

[1] To Børn av samme Navn er ikke sjeldent i Bondeætter *med mange Børn*. Samtidig levende Søskende av Navn «Stor-Ola» og «Vesle-Ola» træffes hyppig i Østerdalen.
Forf. Anm.

«Mon negtet han — som saa mangen Helt —
arvet Guld til Ringen lade?
Valgte det flyvende Seil til Telt
og Bølgen til Odelsstade?»

Noget av dette gammelhordalandske Vikingeblod med sin altovervindende Æventyrtrang maa ha krydset Verklandsættens Kraft og Seighed, da Lasse Olsen Verkland og Brita Halvorsdatter blev gifte. Thi *med deres Ægteskap begynder Slægtens voldsomme Opgangslinje, som i Løpet av tre Slægtled frembragte et av Norges største og udødeligste Navne.*

Lasse Olsens og Brita Halvorsdatters yngste Søn, *Halvor Lassesen,* født i 1755, bar allerede i ung Alder stærke Mærker av Ættens Krydsning med Nordhorderblod. Godt begavet, fuld av Utlængsel og originale Paafund, ærgjærrig og paagaaende i al sin Færd gikk han mellem sine Sambygdinger for en underlig Skrue, for hvem man helst bøied av. Tømmermand og Baatbygger eller saakaldt «Bygningsstril» av Profession drev han paa Beraas med alle Slags Opfindelser og forbauset blandt andet Bygden ved et Par Ski til at gaa paa Sjøen med. Samtidig vakte hans gode Hode og prægtige Sangstemme Præstens Opmerksomhet. Da Klokkerbestillingen i Hosanger blev ledig ved Klokker John Knudsen Nedervals Død, ansattes Halvor Lassesen som hans Eftermand efterat ha indgaaet Ægteskap med hans Datter *Augusta Antonette Nederval* i 1777. Hermed var Ætten rykket det første Trin op fra Strilestanden og ind i Bestillingsmændenes Klasse.

Men Halvor Lassesen var ikke av dem, som lot sig nøie med det engang vundne. Hans urolige Aand drev ham altid mot nye og videre Baner. Efter faa Aars Forløp blev Hosanger ham for trangt; Bygden satte ikke Pris paa hans Opfinderbegavelse, og Præsten hadde ikke Gehør for hans mange Ideer til Forbedring av Embedsverk og Statsstyrelse. Saa

forlot han da allerede i 1782 Klokkerposten i Hosanger og drog med sin Familie ind til Sogningens nærmeste Æventyrland: *Bergens By*. *Der* skulde en Formue optjenes; *der* skulde hans Opfindelser utnyttes; *der* stod Veien til videre Ære og Berømmelse ham aapen.

Sin Virksomhed i Bergen begyndte han med at kjøpe sig en liten Gaard i Wesenberg-smuget og drive Høkerhandel der. Men da han var i Besiddelse av en likesaa stor Troskyldighet som Fantasi og fuldstændig manglet Menneskekundskap, varte det ikke mere end et Aars Tid, før en «Ven» av ham hadde snydt ham for alt, hvad han eiet; den tidligere Bestillingsmand og nuværende Kjøbmand maatte falde tilbake paa sit oprindelige Yrke og ernæret sig i de Par følgende Aar som Bygningsstril i Bergen. Hermed var Æventyrets Drømmeslot for første Gang styrtet sammen. Halvor Lassesen og hans Hustru sat der i den fremmede By med sine to smaa Børn *Lasse* (Lars Johan) opkaldt efter Faderen og *Niels* (født 1780) opkaldt efter Farbroren — i kummerlige Kaar, og da i 1783 ogsaa en Datter *Ingeborg Birgitte* fødtes, blev Tilstanden yderst vanskelig. Men en Sognestril gir sig ikke saa let, og en Hordalændings Fantasi vet altid Utvei. Var Lykken ikke at finde i Bergen, saa fandtes den vel ute i Verden vide, i de store fremmede Lande; der hadde saa mange hvite Seil hentet Rigdom hjem; derute kunde vel ogsaa den store Opfindelse naa frem til Forstaaelse!

I 1784 gikk Halvor Lassesen som Skibstømmermand tilsjøs med Kurs for Portugal og — kom aldrig tilbake. Fantasiens Vandski hadde ført ham til en tidlig Død.

Men i Bergen sat hans Enke igjen med sine tre smaa Børn i den yderste Nød. Den ældste av de to smaa Gutter, Lars, blev sat i Skomakerlære, den yngre, *Niels*, sat ut som Pleiebarn hos sine

Slægtninge, vekselvis hos Sjur Brekke og Ole Verkland; Datteren Ingeborg blev hjemme hos Moren.

Niels Lassesen hadde det ikke godt hos sine Slægtninge i Eivindsvik, hadde heller ikke hverken Lyst eller Anlæg for Strilelivet ved Sognefjorden. Hans Hu stod til Boken; hans Livs Drøm var — «at blive Præst». Da han et Par Aar senere kom som Gjætergut til en Presteenke i Nabosognet Lavik, fikk denne hans Drøm yderligere Næring; han laante og læste, hvad der av Bøker fandtes, og en vakker Dag, da Præsteenken drog tilskogs for personlig at overbevise sig om, hvorledes han røgtet sit Kald som Gjæter, fandt hun Faarene spredt viden om og Hyrden staaende paa en stor Sten, hvorfra han med høit opløftede Hænder holdt en flammende Bodspræken for de faa Sauer, som beitet rundt omkring Prækestolen.

Fra den Stund var det slut med Niels Lassesens Gjætervirksomhed i Lavik. Præsteenken, som paa mangt og meget hadde mærket, at Gutten hadde usædvanlige Evner, sendte ham ind til Bergen, hvor han efter først at ha prøvet sig i Guldsmedlære, men rømt fra Mester, endelig kom ind paa Nykirkens Friskole «Bethlehem» for efter eget Sigende at «læse sig frem til Præst et eller andet Steds langt borte paa Østlandet».

Den Mand, som gav baade Niels Lassesen og hans Søskend økonomisk Støtte under Opvækstaarene og Skolegangen i Bergen, var Farbroren *Niels.* Denne dygtige Mand, i hvem Verklandsættens Krydsning med Fjeldsendeættens hordalandske Æventyrblod hadde faaet et likesaa fuldttonende Utslag som i Broren Halvor Lassesen, hadde fra simpel Soldat tjent sig opp til Løitnant og under sin Tjenestetid antat Ættenavnet Verkland i den fordanskede Form *Wergeland.* Denne Farbror, som senere døde som Kaptein i Sogn, skaffet baade Niels Lassesen og hans ældre Bror Lars Johan ind paa Bergens

Latinskole, hvor Gutterne blev indskrevet under Navnet *Wergeland* og hvor Niels, som senere forfinede sit Bondenavn til *Nikolai,* blev Student med Laudabilis i 1799. Derfra drog han til Kjøbenhavns Universitet, hvor han i Aaret 1803 tok theologisk Embedseksamen med Udmærkelse. I 1805 fik han Universitetets Prisbelønning for en theologisk Avhandling og utnævntes samme Aar til Katheket ved Kathedralskolen i Kristianssand, hvor han 7 Aar senere, i 1812, blev utnævnt til residerende Kapellan ved Domkirken for to Aar efter at delta i Norges Frigjørelsesværk som Stiftsstadens Repræsentant paa Rigsforsamlingen i Eidsvold.

I Sandhet, Slægtens Stigningslinje hadde været imponerende! I vel en Menneskealder fra Sognestril til Bestillingsmand, fra Bestillingsmand til Kjøbmand, fra Kjøbmand til Embedsmand, fra Embedsmand til Repræsentant for det norske Folk i dets største Avgjørelses Stund!

Men det endnu større skulde ske. I Aaret 1807 indgik Nikolai Wergeland Ægteskap med *Raadstuskriver Thaulows Datter Alette Dorothea,* med hvem han Aaret efter, den 17de Juni 1808, fikk en Søn, som i Daaben blev git Navnet *Henrik Arnold;* dermed var det Barn født, i hvem norsk Folkeaand, norsk Frihedstrang og norsk Kultur skulde faa sit originaleste og sublimeste Uttrykk; dermed var den Ørneunge fløiet av Rede, som i stedse stigende Kredse skulde bære Norges Drømme om sin Fremtid paa Digtningens Vingesus opp mod Lyset og Stjernerne.

«Vi ere Aandeæg lagte i Dyndet; men
Sjælen sig vikler som Sommerfuglen af Svøbet og
Aandekraften forøger.
Høiere, gjennem Spiraler
stiger Aandernes Skarer
op mod Gud»!

II.

Ved Wergelandsslægtens og Thaulowsslægtens Krydsning blev store og forskjelligartede Kræfter sammenbragt.

For Nikolai Wergeland blev Ægteskapet med Alette Thaulow det lykkelige Svar paa alle hans stærke Naturs dypeste Krav som Menneske og Mand. Slægtens urnorske Kraft, dens seige Steilhet og lidenskabelige Trods, dens paagaaende Energi, vidtsøgende Fantasi og banebrytende, skabende Trang, dens Vrimmel av naturbundne kunstneriske Muligheter, som Slægtled efter Slægtled hadde famlet i Mørke efter Form — blev gjennem hende med ét Slag tat ind i Lys og Kultur.

Født i en harmonisk dannet Familie, lys og lykkelig av Sind, med Sans for alt hvad der var skjønt, og Begeistring for alt hvad der var godt, fuld av Tro paa Menneskene og paa Livet, fyldt av et ægte Kunstnersinds straalende Troskyldighet og lidenskabelige Hengivelse i Livets Glæder og Sorger blev hun for Nikolai Wergeland det glade Ja til alle hans Ideer og Planer, Rosenskjæret over hans Kampe og Sorger i Dæmrings som i Skumrings Tider.

Sammen med hende stod han som et Stykke vintersvart Vestlands-Norge vaarsolbelyst; i Ægteskapet med hende vaagnet han som en Jotun i en Lysalfs Fang. Hvad der i det store hændte hin Maidag i 1814, da bundet norsk Folkeaand og Livstroens Lysalf skapte vor unge Frihet, det fuldbyrdedes forlods i en Enkeltskjæbne hin Junidag i 1808, da han fødtes til Verden hin lyslokkede, blaaøiede Gut med det forunderlig overjordiske Æventyrglimt i Øiet — det levende Billede av Norge.

*

De ti Aar, som Nikolai Wergeland fra 1807 til 1817 tilbragte i Kristianssand, omspænder en av de mærkeligste Epoker i det norske Folks Utviklingshistorie. Krigene i 1808 og 1809, Folkedrømmen om Prins Kristian August som Norges Gjenføder og Frigjører, Folkets Paavirkning av den franske Revolutions Frihets- og Lighedsidealer, den begyndte Kamp for øket Folkeoplysning og fri Videnskap, Kampen for Nationernes Ukrænkelighet og Selvbestemmelsesret beseglet ved Napoleons Fald, den norske Friheds-kamp i 1814, Kristian Frederiks korte Kongedømme og endelig Foreningen med Sverige som Betryggelse av Fred og Fremgang i Norden — hele denne mægtige Fremgangslinje hadde Norge i de nævnte ti Aar tilbakelagt, og Nikolai Wergeland hadde paa sin personlige Maate gjennemlevet og gjennemkjæmpet det hele sammen med sit Folk. I Skrift og i Tale hadde han optat Kampen mod dansk Undertrykkelse; som Præst og Prædikant var han en djærv og veltalende Tilhænger av de rationalistisk-religiøse Ideer, politisk en glødende Forsvarer av Folkefrihet og Menneskerettigheter, i 1814 selvsagt Repræsentant for Kristianssand paa Rigsforsamlingen i Eidsvold og med klart Fremsyn for praktisk Politik en energisk Tilhænger av det Grev Wedelske Unionsparti.

I fuld Overensstemmelse med denne hans energiske Deltagelse i Tidens og Landets politiske, religiøse og sociale Utvikling staar da ogsaa hans ydre Fremgangslinje. I 1806 Adjunkt, i 1812 residerende Kapellan ved Domkirken, i 1814 Eidsvoldsmand, i 1815 kgl. Hofprædikant og i 1816 Præst i Eidsvold med Haab om ved given Vakance at kunne beklæde Kristianssands Bispestol.

Det er en selvsagt Sak, at denne Nikolai Wergelands Personlighedsutvikling og altomfattende Kraftutfoldelse maatte blive avgjørende for Grundpræget og Tonen i det Hjem, hvor Henrik Wergeland vokste opp.

Paa samme Maate som Nikolai Wergeland utadtil gjennem den mest energiske Selvhævdelse og gjennem den mest omfattende Utfoldelse av sine Evner hadde kjæmpet sig frem til en anseet og indflydelsesrig Stilling i sit Land, paa samme Maate blev det ham i Ægteskapet med Alette Thaulow en Livsopgave at tilkjæmpe sig som Ægtefælle og Menneske den Aands- og Hjertekultur, som hans Hustru tog med sig i selvsagt Medgift fra sit gjennemdannede Hjem.

I Kraft av sin Stilling først som Skolemand og siden som Præst lagde han som Rygrad i sit Hjems Utvikling en religiøs-ethisk Grundanskuelse i rationalistisk Aand, stærkt utluftet av de dengang moderne, fritænkerske Ideer og med et Syn paa Børneopdragelsen, som dannet en besynderlig Blanding av streng gammeldags Pædagogik og Rousseausk Naturfilosofi. Paa denne Grundvold for Familielivets Opbygning stod han med hele sin akademiske Utdannelses og sin Lærdoms Vægt som *suveræn,* og han forstod at hævde denne sin Suverænitet med hele Parvenuens Hensynsløshet og sin steile, stærke Naturs Paastaalighet. Karakteristisk for, hvor systematisk han forfulgte disse Theorier, er det, at han allerede i 1808, samme Aar som Henrik Wergeland blev født, til Brug ved Barneopdragelsen skrev en kortfattet «Lovbog» i 43 Paragrafer, betitlet «Henrikopædie — en Lommebog for Forældre». Men omkring denne systematiske Rygrad for Hjemmet blev det Nikolai Wergeland magtpaaliggende at bringe til Utfoldelse alle de forskjelligartede Evner, hvorav hans rigt begavede Natur var sammensat, og som om Hjemmets Kulturstandpunkt skulde maales efter Mængden og Antallet av de dyrkede Kulturinteresser, overfyldte han sit Hjem og sin Familie med en saadan Flom av Aandsutfoldelse og Kraftutfoldelse i alle mulige Retninger, at hans harmonisk

anlagte Hustru hadde mere end nok med at bøie det hele sammen i Harmoni og Skjønhet.

Theoretisk Pædagog og praktisk Naturdyrker, myndig Prælat og glødende Dyrker av den frie Videnskap, ærgjerrig Bureaukrat og varm Bondeven, frihetsnorsk Nordmand og unionsvenlig Skandinav, Avhandlingsforfatter og Digter, Musiker og Maler, Komponist og Theaterleder, Avholdsforkynder og feteret Selskapsmand, — alt dette og endnu mere var Nikolai Wergeland, og hele dette kaotiske Kor av samtidig anslaaede, men ikke altid samstemte Strenge bruste ind over det Wergelandske Hjem og satte sit Mangfoldighetspræg paa det hele.

Et Blikk paa Nikolai Wergelands senere Arbeidsværelse paa Eidsvold Præstegaard, saaledes som hans Datter Camilla (Collett) skildrer det[1], gir et ganske karakteristisk Billede av, hvordan et saadant Overflødighetshorn av Almenbegavelse og Almeninteresserthet som Nikolai Wergelands tar sig ut paa Hjemmets Grund. Rundt alle Vægge mellem kolossale Chatoller og Skape til Opbevarelse av Bøker og Manuskripter hang der Billeder og var opstillet Statuetter og Buster. I Bakgrunden en vældig Jupiter i Bronce som en Gud i et Tempel. Paa Bordene Karter, Mapper, Illustrationer i Masser, Krucifiks, Timeglas, Staffeli, Globuser, Modeller til alle Slags Redskaper, Tegneapparater, Violin, en Papegøie paa sin Stang osv. osv., — ja selv Opfinderen var repræsenteret gjennem et av Nikolai Wergeland selv opfundet nyt musikalsk Instrument, som Opfinderen selv døpte med det velklingende Navn «Harmoniakkord», men som hadde en Klang saa øresønderrivende forfærdelig «som naar man river med en Griffel paa en Rute». Selv Faren Halvor Lassesens Opfindertalent, som man skulde tro var gaaet grundig tilvands og tilbunds paa de førnævnte

[1] «I de lange Nætter» av Camilla Collett.

Vandski, viste sig saaledes fremdeles bevaret for Slægten.

Heldigvis mødtes de to Ægtefæller i en fælles, alt overvældende Passion, en lidenskabelig Kjærlighet til alt hvad der var skjønt, og ut av denne Passion spredtes der Æventyrglans over det Wergelandske Hjem som Vaarsol over et forrevent norsk Kystlandskap.

I dette Vaarhjem av gjærende og brusende Kræfter, som flommede ut og ind allevegne fra og allevegne hen, vokste Henrik Wergeland opp. Hver Dag kastet fra Farens strenge Skolemesterhaand over i Morens Æventyrfang; hver Dag omsummet av alvorsfuld Drøftelse av alle Tidens gjærende Tanker og jublende gjennembrust av Digtning og Musik; hver Dag med Fantasien fyldt av alt det egenartede og særsynte, hvormed Faren fyldte Hjemmet, lige fra den talende Papegøie til den kaglende Flokk av Høns i Gaardsrummet, lige fra de sjeldne Speile og Møbler til den engelske Barnevogn med Kalesche, hvori han som fem Aars Gut væltet sin lille Søster Camilla; hver Dag i Leg eller Vandring gjennem en By, hvor Smaabyens naive Troskyldighet og Stiftsstadens stive Fornemhet grodde Side om Side, en By, som snart laa i hele Skjærgaardssommerens daarende Skjønhet, snart stormslagen og graa av Uveir — en By, hvor Kapergasternes glade Sange og Militærmusiken alt i et vekslede med Domens varslende Klokkeklemt, svangre av Alvor og manende om tunge, farefulde Tider. Og hver Kveld bedet i Søvn av en hjertevarm Mor, som maatte gjøre sit Korstegn over Barnet, hvad enten hun kom i sin Kjøkkendragt efter en anstrengt Hverdag eller kun kom i Fantasidragt fra en Hovedrolle i et eller andet Theaterstykke paa Byens Privattheater. Man behøvede ikke at ha et saa impulsivt Gemyt som Henrik Wergeland for at modta varigt Indtrykk og Særpræg av et saa mangestemmigt

Hjem. Saa meget mere som det hørte med til Farens Opdragelsesprinciper at dra Børnenes Sind med til aktiv Delagtighet i alle de Ting, hvormed de Voksne sysselsatte sig. Og Sønnen Henrik, i hvem alle Farens og Morens rike og forskjelligartede Egenskaper var samlet ikke som i et Brændpunkt men som i en stor, aapen Favn, blev selvfølgelig som den førstefødte den ældste, i særlig Grad Gjenstand for denne Krydsild av Paavirkninger. Han blev under Barneaarene i Kristianssand og under Farens intense Opdragelse meget hurtig hvad man kalder et «ualmindelig opvakt Barn», lærte allerede ved fem Aars Alder at læse rent og skrive, digtet Smaarim og Stambladspoesier, tegnet Barnekarrikaturer, spillet Barnekomedie osv. osv. Kort sagt: Nikolai Wergeland trodde allerede meget tidlig at opdage hos sin Søn Henrik en Række Egenskaper og Begavelser, som hos ham selv ikke var kommet til fuld Utfoldelse, men som hos Sønnen skulde slaa ut i Blomst.

«Henrik har et forunderligt Glimt i Øinene, som jeg ikke har seet hos nogen av mine øvrige Børn», sa han engang til sin Hustru. «Jeg skulde tro, der blir noget ualmindeligt ut av ham».

Og hans Hustru, som stod ved Henriks Seng og saa paa det sovende Barn, sa stille «Ja, ja». Og hun bøiet sig ned og gjorde sit Korstegn over Barnet, beredt til at ofre alt for Gutten med det englegule Haar og det besynderlig overjordiske Glimt i Øinene.

Og saa kom da en Dag den Begivenhet, som satte hendes Moderkjærlighet paa den første store Prøve.

Frihedsverket paa Eidsvold var blit fuldført, og Foreningen med Sverige var indgaaet. Nikolai Wergeland var vendt tilbage til sit Kald fra Deltagelsen i Rigsforsamlingen paa Eidsvold og hadde

derfra tat et Minde med, som intet i Verden kunde utslette. Eidsvolds Præstegaard, hvor han hadde været indlogeret, var ligesom groet sammen med hans Fædrelandsfølelse og blit ét med hans Drømme om Fremtiden. At bli Præst her og herfra virke for sit Lands Utvikling var blit hans Ønskers første Maal. Da Kaldet i 1816 blev vakant saa han heri et Forsynets Svar paa hans Hjertes Spørsmaal, søkte Kaldet — og blev utnævnt.

Da Utnævnelsen kom og han fortalte sin Hustru derom, bleknet hun av Bevægelse; av Lykke over, at hendes Mand hadde opnaadd sit Ønske og nu skulde virke i sin Fremtidsgjerning paa saa minderikt et Sted; — av Smerte, fordi Utnævnelsen for hende blev et Farvel fra hendes Ungdoms By og fra hele det rikt pulserende Kulturliv, hvori hun havde befundet sig saa usigelig vel. Men hun bar sin Skjæbne med en trofast Hustrus Resignation og en opofrende Mors Ømhet, og hun satte hele sin Fantasi ind paa at fylde den ensomme Præstegaardstilværelse paa Landet med hele det Fond av Kultur og Kunst, hvorav Tilværelsen i Kristianssand var strømmet saa bugnende over.

Uten at røbe sin Smerte gjorde hun sig stillfærdig istand til det skjæbnesvangre Opbrudd fra sin Fødeby, og allerede Sommeren 1817 indskibet den Wergelandske Familie sig til den 14 Dage lange Sjøreise paa en leiet Skute fra Kristianssand til Kristiania.

Derfra gikk Reisen efter et kort Ophold videre til Eidsvold, hvor Familien flyttet ind i den øde Præstegaard omkring Midtsommertid.

Men da Alette Wergeland den Kveld gjorde Korstegn over sin Søn, gav hun ham ubevidst hans store Vigsel for Livet. Han var lagt i Frihetens Vugge, tæt ind til Norges eget Hjerte, i Armene paa den

Mor, som senere med Stolthet skulde kalde ham sin største Søn og som av ham skulde bli elsket med en Kjærlighet, for hvilken Kjærligheten til Hjem og Forældre maatte blekne.

Fra nu av blir Nikolai Wergelands og hans Hustrus Skjæbne kun et Middel til Fostringen av Norges største Søn; deres eget Liv gaar gjennem Aarrækkers Kamp med Ensomhetens Vanskeligheter efterhaanden over i Forglemmelse — som Hams og Skal sprænges og skytes tilside, forat Kjærnen kan faa Plads til at utfolde sig og vokse, — som Blomstens Hjerteblade maa visne, forat dens Krone kan bæres desto høiere mot Lyset og faa desto rikere Flor og Farve.

Og Henrik Wergelands Forældre, særlig Moren, bragte dette store og nødvendige Offer uten Klage.

Det Selvopofrelsens Kjærlighetsliv, som Alette Wergeland utfoldet under sit 26-aarige Ophold paa Eidsvolds Præstegaard like til sin Død i 1843, er igrunden den skjønneste Digtning i hele det Wergelandske Hjem, det straalende Æventyrfrø, hvorav Sønnens Genius sprang ut.

Henrik Wergeland selv, denne «Gjøgeunge i en Iriskrede», har da ogsaa som voksen den allerdypeste Forstaaelse av, hvad denne Mor har været for Hjemmet og for ham isærdeleshet. Det er visselig hende, som staar for hans Syn, naar han i det vidunderlige Digt «Moderens Korstegn over Barnet» skriver:

«Før bliver paa Funker Fyrstenen arm
end paa sin Kjærlighed Moderens Barm.

— Hun Korstegn kan slaa, der straalte med Klang,
som om af smaa Sølvklokker fulde de hang.

Hun Korstegn kan slaa om de elskede Børn,
som laa de under bredvingede Ørn.

Var Barnet hinsides Havet, jeg tror
som skinnende Seil de didover for.

Saa bæres da Barnet, det værnløse Kryb
imellem to bundløse Kjærlighedsdyb.

Imellem en Moders Ømhed og hans,
der gav med sit Hjerteblod Korset dets Glans.»

Hun kunde i Sandhed: «Korstegn slaa, der straalte med Klang, som om af smaa Sølvklokker fulde de hang»; hun forstod den Hjertets store Kunst at «se Menneskene lyse»; hun gjorde Hjemmet paa Eidsvold for Henrik Wergeland til det Rede, hvortil han altid vendte tilbake fra alle sine Strider og Sorger og følte sig som «laa han under bredvingede Ørn»; av hendes uudslukkelige Livstro drakk han den Troeskraft, som bar ham frelst gjennem Livets Gjenvordigheter og til Slutning glad og trygg gjennem en tidlig Død.

Hendes elskede Billede blev da ogsaa for ham Forbilledet for den ideale Kvinde, slik som han digtet hende frem i sine Ungdomsforelskelsers overjordiske «Stella»fantasier, digtet hende sammen med Evighetstroen paa Livet, digtet hende om til selve Livets Genius.

Saaledes er da hans vidunderlige Digte om «Stella» i sin dybeste Grund den fagreste Kjærlighetskrans om Morens skjønne Hode, og det er ikke andet end et helt Livs Tilstaaelse, naar hans sidste Ord ogsaa gjaldt hende. Fra hendes Kjærlighet var han strømmet ut; til den strømmet han døende tilbake. Det var da ogsaa hendes Vigsel og Velsignelse han bad om i det deilige Digt ved hendes Død to Aar, før han selv gikk bort:

«O lyksalige. Nu maa
Du de Ømhedsarme, som
bundne i dit Hjerte laa,
frit i Himlen sprede om.
Men Du glemme ei at lade
dine Hænder paa mig dvæle!
Sagte, skjønt som Rosenblade,
hvem ei Vindene afryste,
men som af sig selv neddale
vil jeg føle dem og knæle
under din Velsignens tyste
ømme moderlige Tale!»

Barndomshjemmet

Sagnomsuste Eidsvolds Værk!
Friheds Esse, bred og stærk!
Hvor vor Malm i Troskabsflammen
blev til Slagsværd hamret sammen,
medens Folkets Lid til Landet
brandt som Guldkorn dypt i Sandet.

Eidsvold, du, hvor trygg og glad
Friheds Barn blandt Tingmænd sad!
D e r blev Troens vaarblaa Øine
frygtløst vendt mod Magtens Løgne,
mens et Folk paa Fremgangsfærden
vandt sig selv trods hele Verden!

Fagre Eidsvold! Anden Gang
faar du Friheds Barn i Fang!
Anden Gang skal Verdens Tanke
under Norges Hjerte banke!
Anden Gang dig gjennemstrømmer
alt, hvad Tiden dypest drømmer!

(Av Jacob B. Bull «Eidsvold» $^{19}/_{2}$ 1905).

Eidsvoldspræsten Nikolai Wergeland gikk i dype Tanker frem og tilbake paa sit Kontor. Frem og tilbake mellem den mørke Jupiterstatue i Hjørnet ved Vinduet tilvenstre, langs det brede Arbeidsbord, hvor Globuser og videnskabelige Verker, Postiller og Noter fyldte i broget Uorden, forbi den grønne, store Papegøie, som sat taus paa sin Stang ved Bokreolen, hen til Døren og tilbake igjen samme Vei. De mattblaa Øine blaanet sløret bak Hornbrillerne; Haanden blev lagt paa Bordskiven eller Stolryggen, eftersom han passerte forbi.

Han hørte ikke Larmen av Barnestemmerne i Gaarden; han la ikke Merke til det gyldne Solefald, som gav Slagskygger for hvert Træ, lyste opp i det unge Græs henover Jorderne og flimret i fjerne Ruter paa Gaardene langt borte. Kontoret vendte mot Nord; Sol faldt aldrig ind gjennem det dypkarmede Vindu med de dunkle Ruter, og Præsten hadde *det* at tænke paa, som ikke netopp drog Sindet ut mot Sankthanskveld og Skjærsommer.

Saa gikk han da videre sin rastløse Gang i Solefaldsskumringen; han tænkte paa Norge og paa Eidsvold, den Bygd, som i alvorligste Mening var blit hans Kald for Livet.

Eidsvold stod for Nikolai Wergeland paa samme Tid i Historiens Æventyrglans og i den forpligtende Virkelighets strengt manende Lys. *Her* hadde han personlig oplevet det vidunderlige Folkeæventyr, at et dødsdømt Land, solgt og forladt, hadde reist sig fra Provinsens og Lydrikets Fornedrelse til Frihet og Selvstændighet hele Europas Stormagter til Trods; histborte i den gamle Sal, hvis Vinduer han hver Dag kunde se glitre i Kveldsolen, hadde han hørt Georg Sverdrups og Jonas Reins flammende Tale for Norges Frihet og Ret og hørt Christian Fredrik under Rigsforsamlingens bevægede Taushet avlægge Kongsløftet om Troskap mot Norges frie Konstitution; *her,* i den Kirke, hvor han nu stod som Herrens Tjener, var Norges unge Frihet blit stadfæstet og velsignet. Og skjønt Folkets stolteste Haab allerede straks var brustet og Norges gamle Rike paany hadde maattet søke Støtte i Foreningen med et Naboland — som Grev Wedel og han selv og mange med dem hadde forutset og forutsagt — saa var allikevel Folkefrihetens dyrebareste Klenodie, den frie Konstitution, paa vidunderlig Maate reddet og Landet derigjennem sikret den Fremgang i Kultur, hvorpaa Folkets Fremtid med Trygghet kunde bygges.

Og dobbelt stærkt lød da nu Kravet til alle dem, som stod i ledende Stilling, om at ofre alt for Landet gjennem selvopofrende Arbeide hver i sit Kald!

Nikolai Wergeland stanset; han saa et Øie-

blikk ut over Bygden, hvor Solefaldsgløden nu stod rødmende stærk. Og hans Ansigt tok et bittert Uttrykk.

Han hadde sandelig ikke sveget! Han var gaat til sit Kald og sin Opgave med ærligt Sind og hadde sat al sin Kraft ind paa at gjennemføre den. Selv av Bondeætt saa han Landets Frelse og Fremtid i den norske Bondestands Fremskridt i Kultur. Livet som Præst, Folkelærer og Jorddyrker paa Landet stod for ham ikke alene som en kjær Opgave, men som en skjøn Drøm, der nu skulde bli gjort til Virkelighet midt i Landets Hjerte!

Og Resultatet?!

I over et Aar hadde han nu levet og arbeidet heroppe; men det Eidsvold han hadde drømt som Foregangsbygd for det hele Land — det var der ikke mere! Istedetfor Nationalbegeistringens Vaarluft traf han politisk Lunkenhet; istedetfor Oplysningstrang og brændende Iver for Fremskridt mødte han Dorskhet og trægt Vanegjængeri; istedetfor en blomstrende Bygd, saadan som Utsigten fra Præstegaarden hadde forespeilet ham den hine uforglemmelige Vaardage i 1814, fandt han en Bygd av tunge Sandsletter, daarlig dyrket og vanskelig at bruke; istedetfor Vestlændingens Livlighet, hvorav han selv var gjennemsyret, traf han Østlandsbondens og Flatlandsbondens hele seige Flegma og urokkelige Selvgodhet!

Nikolai Wergeland stanset igjen; stod med

den flate Haand støttet paa Bordet og likesom lyttet efter Svar paa sine Tanker.

Hadde han ikke gjort sin Pligt i det forløpne Aar? Han hadde paa alle mulige Maater søkt at vække den slumrende Bygd til Liv. Han laante daglig Bøker ut av sit utmærkede Bibliotek for at vække Bøndernes Interesse for Læsning og Almenoplysning; han søkte at interessere dem for Jordbrukets Forbedring; han laante endog — saa langt hans Evne strakk — Smaabrukerne rentefrit Penge for at støtte deres Foretagsomhet; han søkte at utvikle Bygdens Skjønhedssans, ja hadde endog dannet en Sangforening for at forbedre den gammeldagse Kirkesang; han hadde netopp nu til Høisommerfesten imorgen ladet arrangere en Takkefest i Kirken, hvor Ungdommen klædt i Nationaldragter efter Gudstjenesten skulde avsynge en Takkehymne, hvortil han selv hadde leveret baade Tekst og Musik!

Utakk som Løn! Liten Tilslutning til alt det nye, han hadde sat i Gang! Et vantro Smil til hans ihærdige Arbeide for Fremskridt!

Isandhet! Eidsvold var blit ham en stenet Jord at pløie i! Og hvad han saadde, faldt som oftest paa de gamle haardtrampede Veie uten at slaa Rod!

Han reiste sig helt opp, slapp Bordplaten med sin Haand og sukket dypt. Blev saa længe staaende og stirre fjernt hen.

Paa Bordet foran ham randt Timeglasset, randt og randt i hensigtsløs Ensformighet; Nürnbergeruhret paa Bokskabet jog sit hastige Tikk

gjennem Stillheten; den grønne Papegøie sat paa sin Stang som et Dyr fra en fjern Æventyr-verden i Drømme og taug. Vendte paa sine glimrende, rødgyldne Øine med den store sorte Pupill og taug videre med de skarpe Klør som stærke Jernfingre rundt Stangen.

Pludselig blev Stillheten brudt ved Larm dernede fra Gaardspladsen. Rop av Barnestemmer hørtes; styrtende Skridt gjennem Værelser og saa Tale av flere ute paa Tunet.

Hvad var vel nu paafærde?

Nikolai Wergeland lyttet. Saa trampet han tre Gange i Gulvet med sin Støvlehæl. Det var Tegnet til, at Piken skulde komme opp.

Lidt efter hørtes Trin Trappen opp, og Barnepiken Lisbeth Maria[1] stakk sit lyse Hode med det smaakrusete Haar ved Tindingerne ind ad Døren.

Nikolai Wergeland saa bort paa hende, næsten strengt bak Hornbrillerne.

«Hvad er det med Børnene?» spurgte han.

Lisbeth Maria, som hadde et litet Smil, blev alvorlig under Præstens Alvor.

«Aa — det var bare hu Mor, som kôm!» svared hun.

Nikolai Wergeland smilte, men blev igjen alvorlig. Nu forstod han Larmen. Lisbeth Marias Mor var Æventyr-Sara, Sara paa Skogen.

Det var selve Æventyret, som kom, og hver-

[1] Chr. Asbjørnsens «Anne Marie».

gang det hændte, var Børnene, især Henrik aldeles ustyrlige — like til de fikk hende til at fortælle; men da blev det ogsaa kirkestille rundt omkring. Ja, ja, — dette var nu bra nokk, især idag, Sankthansaften; men først maatte nu al Dagens Gjerning være gjort!

Nikolai Wergeland vendte sig og saa ut mot Solefaldet.

«Aa bed Fruen komme opp,» sa han. Tonen var bydende, og han saa ikke mere paa Lisbeth Maria, som forsigtig lukket Døren efter sig og gikk.

Lidt efter hørtes Alette Wergelands lette Trin Trappen opp; hun aapnet stille og traadte ind til sin Mand, som nu sat i Arbeidsstolen foran Tverenden av det brede Bord.

Alette Wergeland kom stille hen. Hun la sin Haand paa sin Mands Skulder, likesom kjærtegnende.

«Blev Du forstyrret?» spurgte hun. De mandelformede Gazell-Øine hadde slikt varmt Skjær.

Nikolai Wergeland saa opp. Der stod likesom en embedsmæssig Kjølighet av ham, selv naar han talte med sin Hustru deroppe paa Kontoret.

«Det var jo Æventyr-Sara?» sa han.

Alette Wergeland smilte sit sunde, daarende Smil.

«Ja — hun kom for at besøke Lisbeth Maria,» svared hun. «Det er jo Sankthans.»

Nikolai Wergeland saa frem for sig.

«Er Hr. Skatmand gaaet?» spurgte han. Hr. Skatmand var Huslæreren.

«Ja — han gikk Klokken fem.»

«Har Henrik og Camilla læst sine Lektier?»

Han likefrem eksaminerte og hadde strenge, blaa Øine.

Fru Wergeland tok sin Haand bort fra hans Skulder.

«Jeg tror, 'Forstands- og Tankelæren' blev dem formeget idag,» svarte hun. «Ellers er vist alt» —

Nikolai Wergelands stærke Bryn drog sig sammen. «*Den* burde ha været den første,» sa han — «i alle Fald for Henriks Vedkommende. Er han færdig med sit lille Skuespil?»

Fru Wergeland smilte.

«Det tror jeg neppe,» svared hun. «Han var idag saa stærkt optaget med Kransebinding til Festen imorgen. Men Tankerimene og den lille Tegning har han færdige. Jeg synes det for hans Alder er ganske fikst gjort.»

Nikolai Wergeland sukket hen for sig og bet efter gammel Vane i Spidsen av sin Fjærpen, som han lekte med.

«Ja, ja,» sa han mildere. «Saa er det godt og vel for idag. Vi kan jo repetere 'Forstandslæren' imorgen Eftermiddag efter Kirkefesten.»

Alette Wergeland lænte sig mot Bordplaten.

«Imorgen skal jo Børnene til Mork,» sa hun. «De er jo lovet *det*.»

Nikolai Wergeland reiste sig. «Ja, det er jo ogsaa sandt,» mumlet han. «Kroghs er jo omtrent vore eneste Omgangsvenner av konditioneret Folk.»

«Og de sætter saadan Pris paa Børnene,» føiet hans Hustru til. «Ole Dreng kan jo kjøre dem hen med Storbrunen.»

Nikolai Wergeland slog avværgende ut med sin Haand.

«Nei,» sa han bestemt. «De skal gaa. Vil de have Fornøielsen, saa faar de ogsaa tage Anstrengelsen.»

Alette Wergeland bøiet straks av. «Ja, ja,» sa hun med sin milde Stemme. «Men tilbake igjen; om Aftenen?»

Hendes Mand saa ut.

«Natten er jo lys nu,» svared han. «Lisbeth Maria kan forresten hente dem!»

Alette Wergeland smilte.

«Ja, da har vi Æventyret gaaende,» sa hun. «Til langt paa Nat! *Det* er ikke til at undgaa.»

Nu smilte ogsaa Nikolai Wergeland. «Aa,» svared han. «Hr. Skatmand plukker nok Æventyret ut av dem paa Mandag!»

Nu lo hans Hustru. Skatmand, Huslæreren, var det tørreste av alt tørt!

Nikolai Wergelands dypblaa Øine lyste opp. Han strøk likesom uforvarende sin Hustrus Kind, og hun vendte sig, svakt rødmende mot ham. Da tok han sig i det. Det gikk jo ikke an at kjærtegne sin Hustru paa Kontoret. Enhver Ting til sin Tid og til sit Sted!

«Ja, ja Alette,» sa han bare.

Hun saa hurtig paa ham — og gikk. Hendes Ansigt bar et næsten umærkeligt litet Smil. Et litet alvidende Smil.

Men da hun vel hadde lukket Døren, gikk Nikolai Wergeland hen til Vinduet og stod der. Han syntes, det medét var blit Skumring. Ja, Solefaldsskyggerne var virkelig alt blit lange og selve Solens Skjær et blekere!

*

Det var Kvæld paa Eidsvolds Præstegaard; al Larm av Dyr og Mennesker paa Tun og i Kjøkken var stillnet; Stuerne stod aapne og tomme. Den brede Allé av Rognetrær, Asketrær og fager Bjærk gav mystiske Slagskygger i Maaneskinnet, mens Forsommerens Blaakje-dis hang aandesløret over Jorder og fjerne Aaser; Vormens blyblanke Stripe fløt stillt mot Syd og svandt; Kirkespiret der bortenfor Haven pekte med sin mørke Finger mot den natblaa Luft, hvor fjerne Stjerner tændtes og sluktes, sluktes og tændtes — lik lyse Tanker, som fødes og dør, dør og atter fødes i Slægternes vekslende Sind.

Men rundt det store Baal dernede paa Jordet var det Liv. Borde med tømte Rømgrautfat stod forladt; Ølkrus derimellem; rundt Baalet sat og stod Præstegaardsfolket, Ole Dreng med Kridtpipe i Mund, Husjomfruen Dorthea Bay og Stuepiken Marthe, helgedagsklædte, Barnepiken Lisbeth Maria med lille Camilla Wergeland i

Fang og hende ved Side Henrik, fortapt og med vidaapne Øine stirrende — alle i Kreds om «Æventyr-Sara», som sat paa en Tyrirot og fortalte Æventyr, mens Bindingen gikk, saa Stikkerne blinket i Lysningen fra Baalet.

Det var om de tre Bukkene Bruse; det var om Nisser og Underjordsfolk paa Ringsaak og deroppover; det var om Hulder og Nøkk paa Hallandskanten og Toten i gammel Tid; det var om alt Skogens Skrømt og Ufyse, som hun selv hadde mødt eller hørt eller set, der hun bodde i sin Hytte paa Storskogen dypt inde; det var ogsaa om døde Mænds Tale.

Hun sat der i Ildslyset skranten og lang, Haaret graatistet ind under Rynkeluen; men Øinene de blikstret og brandt, som var der Glo i dem, og Henrik der han sat og stirret syntes grant, hun var svart Troldkat, guløiet, eller gammel Heks fra Skogene.

Og Jenterne skrek til, naar hun la ut som stærkest; men Ole Dreng han lo og drog stærkere paa Pipen, naar Digertroldene kom mandstærke fra Skogene.

Saa taug «Æventyr-Sara» og tændte Pipe selv og svor paa det var Gudsens Sanning.

«Har Du set det sjæl?» spurgte da Henrik.

«Du vet hu har set det,» sagde Ole Dreng og lo. «En ser det en vil den, som synsk er.»

«Æventyr-Sara» svarte ikke paa dette. Bare røkte og taug. Sat stille og saa hen for sig, som eiet hun en Verden, de andre ikke kjendte. Og Henrik der han sat blev stille som hun.

Og den lille Taushet av de to blev til Taushet mellem alle, mens Furuveden luet i stor, slikkende Flamme og en og anden Gnist steg som Stjerner høit opp i den blaa Nat.

*

Nikolai Wergeland og hans Hustru stod Arm i Arm paa den lille Høi vestenom Gaarden og saa utover Bygden. Under dem skimtedes Andelven i dulgte Slyngninger mellem Orekrattene; en næsten døvende Duft av vaat Forsommer steg og gjorde det svalt deroppe; fjernt laa store Skoger. Men Baal paa Baal blinket mellem Haugene, langs Strandene i den tause Bygd.

«Du Alette,» sa han pludselig og saa alvorlig ind i sin Hustrus Ansigt. «Har jeg ikke gjort min Pligt i det forgangne Aar?»

Alette Wergeland saa forundret opp paa sin Mand.

«Hvad mener Du?» spurgte hun.

Saa slog hun pludselig sine Arme om ham. Taarerne stod hende i Øinene.

«Du synes Offeret er for stort?» sa hun. «Du har ofret alt, Nikolai!» Hun hvisket det.

«Som Du,» svarte han. «Det er bare det, om vi kan holde ut heroppe i Ensomheten. Det blir tyngre end jeg tænkte.»

Alette Wergeland svarte ikke straks. Løsnet bare ganske sagte sine Arme.

«Tro — indtil Dovre falder,» hvisket hun hen for sig.

Nikolai Wergeland drog hende heftig ind til sig.

«Min Hustru,» sa han. «Min velsignede Hustru!»

Hun gjengjældte stille.

«Og saa Børnene,» hvisket hun. «Det er da en Velsignelse!»

Han nikket hen for sig. Og det blev atter stille.

Endelig aandet han dypt opp. Han pekte utover.

«Ved Nat kjender jeg vor drømte Eidsvold igjen,» sa han.

Hun smilte.

«Det er ved Nat, at alle Lys skal tændes,» svarte hun. «Himlens — og vore!»

Hun taug pludselig og lyttet; der steg Sang nedefra.

En klar, vakker Kvindestemme — en sørgmodig Sang.

Det var Dorthea Bay, Husjomfruen, som sang Visen om «Den sørgelige Brand i Grue Kirke».

De stod der og lyttet til Tonerne døde.

«Hun har en deilig Stemme,» sa Wergeland. Saa gikk han taus foran sin Hustru ned til de andre. Thi nu var det sen Kvæld, og Børnene skulde helst iseng!

En halv Time senere var der Sang og Musik i den store Præstegaardsstue. Dorthea Bay sang efter Præstens Opfordring Bellmanske og Ossianske Sange, mens han fantaserte paa Violin dertil. Og det hele endte ved tolv Slet Nat med at den alvorlige Præst spilte hardan-

gerske Danse, mens Henrik og Camilla danset vildt dertil. Og alle lo.

«Nu iseng Børn,» kommanderte Præsten pludselig og brøt av. Og som med ét Slag blev det stille. Henrik og Camilla sa med Buk og Neien «Godnat Far» og «Godnat Mor», som de Doltzerske Anstandsregler og «Henrikopædien» paabød; Folkene gikk hver til sit.

Men i Barnekammeret digtedes Æventyrene videre, mens man klædte sig av; og Henrik var den tredie og største av de tre Bukkene Bruse.

* * *

Eidsvold Kirkes gamle Taarn skalv under Jonsok-Ringningen. Det gnigset av Toug mot Træværk; det klang gammelt utover Bygden som en brusten Røst fra ærværdig Tid; det kaldte dirrende paa Kirkefolket, som langelig seg Veiene frem, helgeklædt og undrende.

Men rundt Kirkeporten var duftende Bjerkeløv reist og Kirken indvendig langs Kor og Prækestol med Blomster og Blade fra den unge Sommer.

Bygdens Ungdom, Gutter og Piker i gammeldagse Nationaldragter, stod gruppevis og ventet; det var Sangforeningen, som Nikolai Wergeland hadde stiftet og som skulde synge den store Takkehymne efter Gudstjenesten tilslut.

Endelig kom Præstefolket. Præsten i Spidsen med Kirkeboken i Haanden; saa Fruen med Henrik og Camilla, en ved hver Haand; bak-

efter dem Jomfru Bay og Barnepiken Lisbeth Maria; — saa Stuepiken Marthe, Ole Dreng og Gaardens øvrige Tjenere tilslut.

Præsten hilste med et alvorligt Nikk til de nærmeste, som tok Huerne av, og gikk Sakristiveien ind; Fruen med Børnene gikk Kirkeporten og like frem til Præstestolen, hvor de satte sig; Tjenerskapet blandet sig mellem Kirkefolket, som nu strømmet ind.

Nikolai Wergeland talte varmt og længe den Dag. Om Guds Aabenbarelse i Naturen, om hans Kraft og Velsignelse i Sommerens Frugtbarhet, om hans Godhet mot Menneskene gjennem en rik og lykkelig Høst. Men intet av alt dette fortjente man — og fikk det ikke heller, hvis man ikke av al sin Evne la Arbeide til. Hver Mark maatte gjødes, hver Aker pløies, saaes og harves! «I dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød» — det var Guds Bud til Menneskene; at «bede og arbeide» — indenfor disse to Ord laa Menneskelivets Lykke!

Men som det var i det jordiske Liv, saa var det ogsaa i det aandelige. Uten Arbeide ingen Glæde. Den, som ikke dyrket sin Aands Jord, la sig efter Kundskap og Oplysning — for ham vilde Livet ikke bære nogen Frugt. Thi Kundskap var Veien ind til det forgjættede Land!

Nikolai Wergeland talte længe og i veltalende Vendinger om dette og sluttet sin Præken med en Bøn til Gud om, at han vilde forunde ham og alle Herrens Tjenere med ham Kraft og

Utholdenhet i det, som var deres Kald paa Jorden: at pløie og saa i Menighetens Hjerter, saa Livets velsignede Frøkorn kunde vokse frem og i sin Tid bære Hundred Fold Frugt.

Og Bønderne sat tause i sine Kirkestole og hørte Præsten tale og mente som saa, at hvad han sa, var ret og at det var hans Kald at tale slik; men lille Henrik Wergeland var sovnet av i Præstestolens Hjørne, og Moren kunde ikke bære over sit Hjerte at vække ham, ustanselig paafærde som han hadde været i hele Gaar likefra Klokken syv om Morgenen til tolv Slet Nat.

Indtil han endelig kvakk opp, da Prækenen var slut og den store Hymne tok i. Han saa da søvndrukken omkring sig, rettet sig opp i Stolen og lyttet med store Øine.

Det blev ikke netopp nogen Høisommerjubel, som nu fyldte Kirkehvælvene. Spædt og forsigtigt steg Sangen, famlet nølende og truet alt i ét med at stanse, men lededes altid videre, snart av Huslæreren Hr. Skatmands sprukne Træstemme, snart av Præsten selv, som tok i, naar stor Fare var forhaanden. Og av og til fløt Alette Wergelands varmttonende Sopran ind i Trøstesløsheten — som om en fjern Engel vilde hjælpe til og bære over.

Men da det hele endelig var slidt lykkeligt tilende, stod Sveddraaperne som smaa Perler rundt Nikolai Wergelands stærke Haarfæste. Hymnen til Guds Kjærlighets Aabenbarelse i Høisommerfrugtbarheten var blit til en

Smertenshymne om Præstens og Folkelærerens møisommelige Arbeide med et trægt Folk!

Henrik Wergeland stirret opp i sin Mors Ansigt, da endelig Sangen taug.

«De kunde jo ikke,» sa han halvhøit i høieste Forundring. «Hvorfor kunde de ikke?»

Moren tysset ham hviskende ned og reiste sig; thi nu var de tre Gange tre Kløkk fra Kirkeklokkerne faldne.

Han reiste sig for at følge. Det blaanet stærkt til i hans store Øine; han saa opp og tilside med dette besynderlige Glimt, som var ham eget — som om han hadde hemmeligt Forbund med noget, han alene kjendte.

«De *maatte* jo kunne!» hvisket han hen for sig.

Saa strømmet Kirkefolket ut.

Men ute ved Kirkeplanken stod i sirlig Stilling den allestedsnærværende Løitnant von Nadeln for at hilse paa Præstefruen idet hun kom ut. Han hadde været i Besøk hos von Kroghs paa Mork Dagen iforveien og meldte sig nu til Besøk i Præstegaarden.

*

Det var med Eidsvold Præstegaard som med alle andre Præstegaarde paa Landet i hine Tider. Netopp Bygdeensomheten og de fattige Forhold gjorde den til et Tilflugtssted for alt og alle, som vandret omkring i Tilværelsens Ødemark og søkte Paradis.

Alle, som hadde lidt Skibbrudd paa Legeme

eller Sjæl; al hungrende Fantasi, al skuffet Tro, al husvild Kummer satte hverandre Stævne der. Kirken gav jo kun Ord til Svar paa Menneskenes Klager, Spørgsmaal og Bekymringer; saa traadte da Præstegaarden med sine levende, barmhjertige Mennesker i Kirkens Sted. *Dit* tyet man efter Trøst, Liv, Varme og Næring; *der* læsset man alle sine Sorger av.

Saaledes ogsaa paa Eidsvold Præstegaard og der i endnu videre Utstrækning end andetsteds, fordi der sat en Præst saa mangfoldig interesseret og saa altomfattende i sit Syn og Livssyn som Nikolai Wergeland. Og paa samme Maate som hans Arbeidsværelse efterhaanden var blit etslags Raritetskabinet for alt, hvad der vedrørte Religion, Videnskap, Kunst, Literatur og praktisk Bedrift, — saaledes blev Præstegaarden efterhaanden etslags levende Museum for originalt Dyre- og Menneskeliv i alle Kulturstadier og Kulturavskygninger. *Paa* Gaarden foruten hele en stor Landgaards almindelige Vrimmel av Dyr: Hester, Kjør, Griser, Sauer, Høns, Gjæs, Ænder og Duer, Hunde og Katter — en Mængde sjeldnere Husdyr: Kanarifugle i Bur, Dompapper og Papegøie, Skildpadder og Firfisler i Glasskape, Guld- og Sølvfiske i Glas. *Til* Gaarden i stadig Strøm alle Bygdens Originaler, særlig av Fattigfolk og dertil hele det Belæg av omvandrende Individer, som i hine Dage gikk fra Bygd til Bygd og levet av Folks Godgjørenhet i alle dens Former.

Det var saaledes et baade stort og broget

Selskap, som hin Sankthansdag spiste Middag paa Eidsvold Præstegaard.

Ved Hovedbordet i den store Stue paa hver sin Side av Præsten to av Bygdens fornemste Bønder i Nationaldragt; nedenfor dem tilvenstre den forlorne «Adelsdame» Johanna Maria Chatharina Eleonora von Kolbrandt, som alt i ét stakk til Rødvinsglasset og underholdt Selskapet med de mærkeligste Historier om sin mecklenburgske Familie og drakk Spiritus i Smug, — tilhøire den likesaa forlorne Løitnant von Nadeln, som ernæret sig ved at konversere unge Damer og som altid var «i Besøk», skjønt han intetsteds hørte hjemme. Videre den unge Student Mellbye, som talte Fransk, sværmet for Musik, Poesi og alt, hvad der hed «skjønne Kunster» og som indbildte sig at være Bygdens Smagsdommer.

Ved «Annekset» nationalklædt Ungdom av Sangforeningen og midt imellem dem Børnene, Henrik, Camilla, Josef samt Lisbeth Maria, Barnepiken og Husjomfruen Dorthea Bay, som alt i ét gikk til og fra.

I Kjøkkenet foruten «Æventyr-Sara» (Sara Trænæse som Folk gjerne kaldte hende) «Mari Næringen» og den altid fiskeløse gamle Fisker «Lars paa Kroken» samt ved sit eget Bord med sin svære Knortestokk ved Siden, Sabelgehæng og ordensoversaaet Uniform den i sin Tid over hele Oplandene bekjendte «Keiser Doff»[1], som

[1] I Østerdalen kaldet «Keiser Dal».

Forf. Anm.

var blit vanvittig ved Grue Kirkes Brand og som vandret omkring i Bygderne klædt i Flitterstas og Filler og indbildte sig at han var Keiser, mens han alt i ét med sørgmodig tutrende Stemme fortalte om alle de ni Brødrene sine, som var brændt inde da Kirken brandt.

Alle disse, som hver og en paa en eller anden Maate sognet til Præstegaarden paa en eller anden Tid av Aaret og fyldte Ensomheten med sit fantastiske Liv, var mødt opp idag. Det var jo St. Hans, Glædens og Sommerens Fest, Livets store Lykkestævne i Norden!

*

Da Barnepiken Lisbeth Maria en Times Tid efter Middagen skulde finde Børnene (de tre ældste) for efter Fruens Ordre at gaa med dem til Mork — var Henrik ikke at finde, endskjønt de ledte overalt, i Haven, hvor han i timevis kunde gaa og se paa Blomsterne, i Hønsehuset, hvor han speidet efter Rugehønerne, om Kyllinger snart kom av Æggene, og i Drengestuen, hvor han kunde hænge fremved Aaren og lytte efter alt, hvad der blev fortalt.

Endelig — omkring Femtiden — kom han, leret og tilsølet og dyvaat til langt opp paa Livet. Han hadde været i Andelven og fisket sammen med «Lars paa Kroken». Hadde plumpet i ved en Evje, men hadde halet sig selv opp efter en Siljukvist, han fikk Tak i. Men Fisk hadde han ikke faaet, hverken han eller Lars,

skjønt han var sikker paa den gikk i Stimer nu Sommertide.

Han mottok de tre stærke Knepp paa sin Pande av Farens Langfinger uten at kny og kom opp paa Kammeret for at bytte. Saa endelig ved Sekstiden bar det avsted til Mork.

*

Av civiliserte Familier var der i Eidsvoldsbygden paa de Tider neppe mere end én høist to. Den hvem Wergelands mest omgikkes var den tidtnævnte Familie von Krogh paa Mork.

Oberst von Krogh var dengang allerede en gammel Mand, en Mand av fornem Holdning og ædelt Ansigt, en Adelsmand, som hadde resigneret under Frihedsidéerne og selv giftet sig ut av sin Stand. Der var to halvvoksne Døtre i Huset, og her, i dette rike, standsmæssige Stormandshjem med sine mange Minder og Mærker efter en svundet Glans — i dette Hjem laa allerede fra første Stund Æventyret aapent for den Wergelandske Barneflokks Fantasi. De gammeldags Rokokkomøbler, de underlig strenge Familieportrætter; de hemmelighetsfuldt utstyrte Værelser, Klædesloftet med sine gammeldags Dragter, den sirlige Husherre, som paa blanke, knirkende Støvler vandret gjennem Rummene og konverserte som fornem Kavallér med smaa, elegante Haandbevægelser og avmaalte Bukk; den elskværdige Husfrue, der som en god Fé smilende gjorde Børnene tilgode med al denne Herlighet, og saa de to elskværdige, smukke Døtre — Alfe-

pikerne, som tryllet Æventyret frem — alt dette blev for Henrik Wergeland og hans Søskend et Tilværelsens Æventyrland under Fantasiens Søndagshimmel; her blev likesom hans djærveste Fantasier og Barnedrømme til Virkelighet.

Her gjennemlevedes disse smaa Barneselskaper, hvori man likesom rykkedes ind i svundne Tiders Herlighet. Spiste paa gammelt Porcellæn, drakk av gammeldags Bægere utklædt som Kavallérer og Skjønjomfruer, danset gammeldags Danse og gererte sig som adeligt Storfolk — til Husfruens og Tjenerskapets store Fornøielse. Her blev likesom alt, hvad der hjemme i Præstegaarden fikk et klodset og plumpt Tilsnit, løftet opp i virkelig Forfinelse; Kulturens Blomsterfé øste likesom sit Overflødighetshorn ut over den graa Virkelighet; Eidsvolds magre Sandjord blev som oversaaet av Tulipaner og Hyacinther; Oretræerne og de svaiende Birke stod bugnende av gyldne Oranger; der var ikke Nei i Naturens Mund; der var ingen Grænse mellem Drøm og Virkelighet længer. Den samme blaaøiede, gullokkede Henrik Wergeland, som om Formiddagen var paa Gjødselkjøring med Gaardsgutten paa Præstegaarden eller kom drivvaat hjem fra sine Fisketure langs Andelven, sat ved Kvældstid som adelig Ridder med Kaarde ved Side og Kniplinger rundt Hals og Haandledder i Stuen paa Mork, talte sirlig Tale og deklamerte selvgjorte Vers til sin Dame. Den samme Henrik, som om Hverdagene boltret sig mellem Svin, Høns, Duer og Kaniner i Gaardspladsen paa

Eidsvold Præstegaard, gikk til Søndags Maaneskinsvandring i den rike, duftende Blomsterhave paa Mork og talte ridderlige Elskovsord til de høibaarne Frøkener!

Og det gamle Herskap paa Mork saa paa det hele som paa en barnslig Gjentagelse av en skjøn, svundet Tid, en vemodig Spøk over en Kultur, som Friheten engang for alle hadde dræbt. Og det klang som et Hulk fra det forgangne, naar den gamle Adelsmand, den stilfærdige Oberst von Krogh, der led av periodisk Sindsforvirring, en Gang om Aaret, midt i den blomstrende Sommer, pludselig befalte sin Ridehest frem, iklædte sig sin straalende Oberstuniform og saa i Galopp sprængte Bygden rundt, stolt, fornøiet og lykkelig som et Barn.

At Henrik Wergelands altomfattende Gemyt maatte tage Indtrykk av disse to stridende Kulturprinciper, hvorimellem han dagstøtt vandrede, siger sig selv. Hans medfødt stærke Fantasi fikk herigjennem allerede i Barneaarene en Spændvidde av overordentligt Omfang, og det er utvilsomt, at Livet paa Eidsvold med dets ubundne Naturfrihet paa den ene Side og dets Adgang til den høieste romantiske Kultur paa den anden Side hos Henrik Wergeland la Kimen til den voldsomme Motsætning mellem vadmelsklædt Folkebegeistring og himmelblaa æsthetisk Romantik, som blev kjendemærkende for hans senere Utvikling og som han kun gjennem sin Genialitet som skabende Aand og endda kun delvis og glimtvis magtet at forene.

*

«Ikke efter tolv,» hadde Faren strengt og med løftet Finger ropt efter Lisbeth Maria og Børnene, da de gikk. «Ikke efter tolv,» hadde Hr. Skatmand, Huslæreren, repeteret som et geschæftigt Ekko. Men Klokken blev baade tolv og et, og endnu var Børnene ikke kommet. De sat sammen med sin elskede Barnepike Lisbeth Maria paa en liten træbar Haug midt imellem Mork og Præstegaarden, lyttet med vidtopslagne Øine til hendes æventyrlige Fortællinger i Maaneskinnet og hadde glemt baade Tid og Rum og alt, hun som de.

Det var næsten Fuldmaane og disig Stjernehimmel; det laa kjølig Natteduft over Aaser og Jorder; det stod Svalhet og skjælvende Sølvglans over Skog og Gaarde — Eidsvoldsværket langt borte, Morks Æventyrgaard nærmere bak Løvskogsnarene, Kirken og Præstegaarden mørkne der bakenom; og Maanens Æventyrgys over det hele. Men de smaa Bondegaarde og Stuer sov trygge og selvsikre i sine Daldulper mellem Sandhaugene med Jorder og Akrer tæt omkring og Akerrikseknarpet som et hemmelighetsfuldt Naturens Aandedræt i Forsommerstillheten!

*

I dette Hjem vokste Henrik Wergeland opp. Av al denne bortgjemte og indestængte Mangfoldighet suget han opp igjennem Barneaarene sin Ungdoms Safter. Av Boltringen i den stride Eidsvoldsnatur Kraft og Sundhet, av Omgangen med Bønderne Likefremhet og Respektløshet

for fin Form, Glæde i alt enkelt og oprindeligt; av Faren Kamplyst, Stridbarhet og Paagaaenhet samt Sans for al Verdens Viden, av Moren Skjønhetsglæde og Troskyldighet, — av dem begge en urokkelig Tro paa Menneskene og et varmt Hjertelag for alt levende og lidende i Verden.

Sammen med dette suget han av selve Eidsvolds historiske Grund og rike, friske Minder en glødende Fædrelandskjærlighet, et selvsagt Frisind, en medfødt og tilammet Fribaarenhet i Tankesæt og Livsfærd — noget, som aldrig forlot ham.

Skoledagene i Kristiania.

(1819—1825).

— — — Herfra, fra denne Plet — hvordan?
Jeg er der, dog ei se den kan!
— — — Stod ei Akershus som før histhenne,
jeg kunde neppe igjen mig kjende.
Men *saa* stod Borgen med blygraa Top
da fjerde Kristjern drog Byen op,
og uforandret den staar der siden
som et forstenet Gespenst af Tiden.
Oldtidens blege Ærværdighed
er rullet over dens Tinde ned.
En Middelalder staar som forblødt
i Fuglesangstaarnet saa rustenrødt! — — —

Men her fra denne Plet — hvordan?
Jeg er der, dog ei se den kan!
Ak kjære Plet, min Legeplads
selv du er ikke som tilforn!
Hvor er din Sommers Brudestads?
Den knoppende vilde Rosentorn?
Din fagre Pynt til Sanktehans?
De jomfruskjære Konvallers Glans?
Din Vildheds Ynde, din Ensomheds Pragt,
dit Slør af Blaaklokker og Nyklebaand
saa luftigt og fint som Gevandt om en Aand
i bølgende Folder af Vinden lagt?

Ak du min Yndlingsplets Natur
fornem er bleven, fornem, men stur;
min Bakke en prægtig Haveterrasse,
hvor Zvibler, ei Blaaveis og Hvidveis passe,
hvor Provencerosers Overmagt
ifra dens Odel har Hybnen lagt;
min Skrænt paa fordumsdags «*Bellevy*»
er *Slotsplads* over en stigende By!
Har du da viltre, utæmmelige
Natur, af Kunsten i Aaget bragt,
forglemt dit Lune, forødt din Magt?
Og er min Barndoms Kongerige
for stedse bleven ødelagt?

(Av Henrik Wergelands «Kristiania»).

Henved et Aar var gaaet siden hin æventyrlige Sankthansnat 1818. Henrik Wergeland var nu elleve Aar gammel, og Bekymringerne for den viltre Guts Fremtid begyndte allerede saa smaat at melde sig hos hans Forældre.

De ualmindelige Evner, som Faren allerede under hans første Barneaar i Kristianssand trodde at ha opdaget, hadde under de to Aar paa Eidsvold utviklet sig med en næsten overvældende Hurtighet. Især syntes han at vise mærkelige Anlæg for alt, hvad der pekte i kunstnerisk Retning. Han var en flittig Tegner — især Karikaturtegner; klippet utmærkede Silhouetter, var en ivrig Skuespiller og Skuespilarrangør, skrev allerede i Tiaarsalder hele Bøker fulde av smaa Digtninger, Vers, Noveller og Skuespil om hverandre; kun paa Musikkens Omraade var han passiv; Farens Violin, Morens og Søsterens

Pianospil og senere Brorens Fløite synes at ha lagt Beslag paa hele Præstegaardens musikalske Ydelser, sammen med Jomfru Bays glade og sørgmodige Sange.

«Henrik er jo et rent Overflødighetshorn av Evner,» sa engang Alette Wergeland smilende til sin Mand.

Nikolai Wergeland nikket til Svar, men rynket samtidig Panden. Der var Sider, som han syntes var mindre vel repræsenterte i Overflødighetshornet, og der var fremdeles Sider, som var særdeles vel repræsenterte, men som uten Skade kunde ha været borte. Thi Henrik var meget litet flittig med sine Lektier og meget for meget vild og vilter i sin Lek. Han hadet Regning og Mathematik, var ingen Ynder hverken av «Tænkelære» eller av «Religionsfilosofi» og hadde engang for alle uttalt sin Mening om disse «Materier» i et Tankerim til Moderen:

«At tænke behøver man ikke at lære;
at dømme om Gud bør man helst lade være!»

Og hvad Huslæreren, Hr. Skatmand angik, da blev han for Henrik Wergeland — som de fleste Huslærere paa de landlige Præstegaarde — intet andet og mere end et Springbrett for de vildeste Spilopper, og Henrik tok sig rundelig betalt for de knusktørre Timer paa Skolebænken, i det viltreste Friluftsliv mellem Bønderne Bygden rundt.

Hele Vinteren frem gikk Faren og iagttok dette, og da Vaaren kom, hadde han allerede tat sin Beslutning.

«Du Alette,» sa han en Dag til sin Hustru, da hun kom paa Kontoret for at hente Penge. «Dette med Henrik og Skatmand bør ikke længer fortsætte; det er baade utilbørligt og skadeligt for Guttens Karakter. Han lærer intet og taper Respekten for sine Foresatte.»

Alette Wergelands Ansigt fikk et bekymret Uttrykk.

«Desværre — Du har Ret,» svarte hun. «Men Skatmand er da heller ikke skikket som Lærer for Børn med saa rike Evner som Henrik.»

Nikolai Wergeland nikket godkjendende. «Han er unegtelig noget av en Tørfisk,» sa han, — «men en pligtopfyldende Mand.»

Alette Wergeland taug lidt. «Student Mellbye hadde været bedre,» sa hun. «Han har alsidige Kundskaper og taler desuten et aldeles udmærket Fransk.»

Hendes Mand reiste sig.

«Nei, Alette,» sa han. «Student Mellbye kan være god nokk for de andre Børn; men Henrik kan han i Længden ikke mestre. Nei — han maa ind paa Kathedralskolen i Kristiania; det gaar saa allikevel den Vei før eller siden. Det skal tidlig krøges, som god Krog skal blive; vi kan likesaa godt hoppe i det som krype i det.»

Han begyndte at gaa opp og ned i Værelset.

Der gikk et vemodigt Drag over Alette Wergelands Ansigt; hun forstod, at hendes Mand hadde Ret; men det dirret i hendes Bryst ved

Tanken paa at skilles fra det Barn, som laa hendes Hjerte nærmest og som hun forstod bedst av alle. Saa sa hun da intet, men sat ganske stille og saa hen for sig.

Nikolai Wergeland stanset sin Gang.

«Bare vi hadde nogen, til hvem vi tryggt kunde betro ham,» sa han. Og gikk igjen.

Alette Wergeland taug fremdeles. Endelig saa hun hen paa sin Mand.

«Auberts,» sa hun prøvende.

Nikolai Wergeland stanset og lyste opp.

«Du har Ret, Alette,» sa han. «Jeg gikk over Bækken efter Vand! Generalen er jo en Ordensmand, som vil holde Styr paa Gutten, og din Søster vil visselig være ham som i Moders Sted. Og saa har vi ham til Overflod bokstavelig talt inden Fæstningsmurene[1]. Ja, ja — vi kan jo sove paa det.»

Han gikk hen og strøk sin Hustrus Kind.

Hun saa opp paa ham og smilte.

«Henrik paa Akershus!» sa hun. «Det klinger for mig som en Selvmotsigelse.»

Nikolai Wergeland lo.

«Der er ogsaa adskilligt i hans Natur, som han bør lære sig selv at motsige,» svarte han.

Alette Wergeland reiste sig.

«Saa kan vi samtidig benytte Anledningen til at opsige Hr. Skatmand og engagere Student

---

[1] General Aubert, Wergelands Svoger, bodde paa Akershus.

Forf. Anm.

Mellbye,» sa hun. «Vi maa jo nu indrette os billigere.»

Nikolai Wergeland saa alvorlig hen for sig.

«Ja, ja,« sa han. «Det er jo et betydeligt Utlæg og et stort Offer.»

«Men ikke for stort,» hvisket hans Hustru; hun saa opp paa sin Mand, og han strøk anden Gang hendes Kind.

Næste Dag var Saken avgjort. Alette Wergeland skrev til sin Søster og Nikolai Wergeland selv et langt Brev til General Aubert.

Otte Dage derefter kom det Svar. Gutten kunde mottages, hvis han vilde dele Værelse med sin Fætter Jens Aubert, og Generalen lovet at holde ham strengt i Tøilerne.

En Dag i Begyndelsen av Juni blev Henrik Wergeland av sin Far kaldt opp paa Kontoret. Moren var tilstede, og begge to saa høitidelige ut.

Faren sat ved sit Skrivebord; Moren stod ved Siden.

«Henrik,» sa Faren alvorlig og saa bort paa sin Søn. «Vi har noget at meddele dig.»

Henrik Wergeland, som ikke hadde Samvittigheten ganske ren for begaaede Spillopper i Ukens Løp, saa skyldbevidst ut og kom langsomt nærmere.

«Vi har besluttet, at Du skal faa Lov at reise ind til Kristiania og at gaa paa Kathedralskolen der for at blive Student!»

Det lyste opp i Henriks store Øine. Han

blev blussrød. Student Mellbye hadde fortalt ham om Studenterlivets Vidunderlighet og om alt det mærkelige derinde i Hovedstaden.

«Takk, kjære Far,» sa han og bukket korrekt som Doltzes Anstandsøvelser tilsa. Mødte saa sin Mors Blikk og saa, hun hadde Taarer i Øinene.

Faren kræmtet betydningsfuldt.

«Det er ikke netopp som Belønning for Flid dette,» sa han; «men vi finder det nødvendigt for din Fremtid.»

Henrik taug. Og hans Far fortsatte, mens han satte de mørke Hornbriller fastere.

«Du forstaar, at det er et stort Offer fra vor Side dette; det kommer til at koste mange Penger, saa vi haaber Du opfører dig godt, er flittig og gjør dine Forældre Glæde.» Han laante ham et Par skarpe Øine.

Henrik slog Øinene ned.

«Ja, Far,» svarte han med lav Stemme. Blikket løftet sig og streifet Morens milde Øine.

«Det er godt min Gut,» sa nu Nikolai Wergeland. «Du kommer til at bo hos din Onkel General Aubert, hvem Du har at adlyde i ét og alt, som om han var din Far. Baade ham og din Tante naturligvis.» Nikolai Wergeland saa bort paa sin Hustru.

«Lover Du mig det?»

«Ja, kjære Far.»

«Det er godt. Saa kan Du gaa!»

Henrik Wergeland saa igjen bort paa sin

Mor, et varmt Blikk, bukket, vendte sig og gikk langsomt ut av Værelset.

Men nedover Trapperne kom han i tre Hopp og like i Fanget paa Lisbeth Maria, som kom fra Storstuen. Æventyret var der! Han skulde til Byen! Han skulde bli Student! Og paa Barnestemmers Vinger gikk den store Nyhet Præstegaarden rundt.

— — — En Dag i Begyndelsen av August Maaned 1819 holdt der en Bonde med Hest og Karjol utenfor den ytre Fæstningsport paa Akershus. I Karjolen sat en 10—11-aars Gut og holdt Tømmerne, mens Bonden leverte Vakten et Brev til General Aubert.

En Time senere kjørte den samme Bonde — det var Ole Dreng — med Storbrunen igjen ut av Fæstningsporten, mens Henrik Wergeland og hans Fætter Jens Aubert vandret Arm i Arm Fæstningsvoldene rundt i den ivrigste Samtale.

Men samme Høst forlot Huslæreren Hr. Skatmand Eidsvold Præstegaard, og Student Mellbye holdt sit Indtog til Børnenes og Fru Wergelands Glæde og Tilfredshet.

* * *

Det Kristiania, Henrik Wergeland i 1819 flyttet ind til og hvis Forandringer han som voksen Mand saa vemodigt sørget over i sit berømte Digt «Kristiania», hadde ikke stort tilfælles med den Storby, som nu danner Norges Rikes Hovedstad.

Byen var en opadstræbende Kjøbstad paa omkring 20 000 Indbyggere og laa fremdeles som i det 17de og 18de Aarhundrede sammenklemt inden de gamle Bymure med Akershus Fæstning som samlende Hovedpunkt og sine smudsige Forstæder med de smaa Træhuse og de krokete Gatesmug i en Krans rundt omkring.

Mot Øst under Fæstningsvoldene Hustangen med sine smaa Beværtningssteder for Soldater, Slaver og Sjauere og sine smaa enetages Boliger for alle Slags underordnede Funktionærer, som paa en eller anden Maate stod i Forbindelse med Fæstningen. Mot Øst Vaterland og bak det Gamlebyen, Bondehandelens og Smaahøkeriets Centrum, Fiskernes, Sjauernes, Smaahaandværkernes og Arbeidernes Hjem, mot Nord og Nordvest Grændsen og Hammersborg med Bergfjerdingen og mot Vest ved Viken under Fæstningen Piperviken — Utskuddets og Uhumskheternes spredte Bebyggelse langs Strandlinjen.

Ret i Vest, hvor nu Karl Johansgate brer sig, var Byen dengang avstængt ved en Række Smaahuse, som kaldtes Krøllen; der, hvor nu Rosenkrantzgaten gaar, laa en stor Have, kaldet Rosenkrantzhaven, og tvers igjennem Studenterlunden og Eidsvolds Plads, som dengang var en stor Løkke (Ruuseløkken), gikk Bisletbækken, som faldt ut i Piperviken. Men paa Høiderne bakenom i Vest, hvor Slottet nu ligger, laa Løkke ved Løkke midt i et vidunderligt Terræn, hvor Stenknauserne mellem de spredte Furulunde var oversaaet med Rosentjørn og vilde Blomster og

hvorfra man hadde den herligste Utsigt over By og Havn. Hit valfartede man i de skjønne Sommerdage; her søkte Byens velrenomerte Borgere Hvile efter det anstrengende Dagsarbeide, naar de da ikke sat paa «Sorgenfri» Forlystelsessted ved Hammersborg eller søkte ut til Munkedammen for at svale sig under de gamle Parkers rike Trækroner.

Forholdene inden selve Byen var enkle i hine Tider. Foruten Slotskirken paa Akershus hadde Kristiania kun en eneste Kirke, «Vor Frelsers Kirke», som fremdeles bar sit lave Taarn fra Bygningsaaret 1697; paa Byens gamle Torv i Raadhusgaten stod fremdeles Gapestokk og Kagge til Kaggstrykningen som Minde om svundne Tider; i alle Gater fandtes «Vandposter»; Nattevægtere var fremdeles Byens eneste Politi; «Rakkere» og «Natmænd» besørget dens Renovation.

Av offentlige Bygninger var der faa. Storthingsbygning og Slot eksisterte ikke, Universitet og Festivitetslokale likesaalidt. Kongen opholdt sig, naar han besøkte Landet, i Palæet, hvor hans svenske Statholdere residerte; Storthinget holdt sine Møter i Latinskolens Festsal, Lagthinget i dets Bibliothek, og Universitetets Lærere holdt sine Forelæsninger først i «Mostue»s Gaard paa Hjørnet av Kirkegaten og Østre Gate, senere i «Maribogaarden». Og skulde Byens Borgere til Borgerbal eller offentlig Fest, saa avholdtes disse Forlystelser i Raadstuens store Sal, hvor ofte Balmusikkens Toner og dødsdømte Forbryderes

Salmesang klang sammen i Nattetimerne. Men vilde Byens Pøbel more sig, saa gikk den paa «Klingenberg», Utskuddets og alle raa Forlystelsers Paradis.

Omkring al denne Smaabyenkelhet med dens Stemning av gammel Tid, dens Hundred Aar gamle Gaarde og ældgamle Fæstning laa der drysset en underfuld Natur, uberørt og jomfruelig som i et Æventyr. Fjorden med sine Øer, skogbevokste og ubebodde, Ekeberghøiden, furuklædt og æventyrlig med en og anden dulgt Hytte forstukket i Skogen, Oslo med sin Elv og sine ældgamle Hytter, en idyllisk Blanding av By og Land, Ladegaardsøen granomkranset med sine Strande speilet i Vandstillheten, Løkkerne Byen rundt med sine Løvkroner, sine tusenblomstrede Skrænter av frodigt Fjeld og bakom dem de ukjendte Æventyraaser Holmenkollen, Vettakollen, Voksenkollen m. fl., endnu navnløse og fyldt av all Storskogens hemmelighetsfulde Mystik.

I denne forunderlige By, som paa samme Tid var Hovedstad og Smaaby, hvor en Storstads Institutioner var pakket sammen inden et Smaastadsareal som Nøttens Kjærne indenfor den trange Skal, hvor Nutidens Idéer blomstret i Forhold, præget av forgangne Tiders Naivitet; hvor hele Landet strømmet sammen, men hvor allikevel alle Borgere kjendte hverandre; hvor By og Land fløt over i hinanden i ubevidst Samstemthet; hvor hver Gaard og hver Borger bar Originalitetens Præg midt oppe i de moderne Idéers

Utjævningsarbeide, — i denne forunderlige Selvmotsigelsernes og Mangeartetheternes lykkelige By var det, at Henrik Wergeland som elleveaars Gut saa sig hensat, i Begyndelsen næsten som en Fange paa en Fæstning under Skolebænkens Tugt om Formiddagen og Fæstningslivets militære Opsigt Resten av Døgnet, — mens han saa og ante Bylivets brogede Æventyr rundt omkring og hans Blod bruste av Længsel efter at faa storme ut og styrte sig ind i det hele.

* * *

Det var to Dage senere.

Ut gjennem Fæstningens Port, forbi Banken og Kirkegaten opp gikk to Gutter i Følge, med sine Skolebøker under Armen, den ene 11, den anden 14 Aar gammel. Det var Henrik Wergeland og hans Contubernal Jens Gram Aubert. Like bakefter dem kom en ung Mand i sidskjøtet, sort Kjole, høi Hat og sirlig knyttet hvit Halsduk. Det var Jens Auberts ældre Broder, Johan Andreas Aubert, som allerede i tyve Aars Alder var Adjunkt ved Kathedralskolen og som hadde paatat sig at føre Opsigt med sin viltre Fætter fra Landsbygden og holde ham strengt til Lekserne.

De gikk hurtig og talte litet; bare av og til et Spørsmaal fra Henrik Wergeland og et kort, dæmpet Svar fra hans Kamerat.

Ved Collettgaarden bøiet de av Toldbodgaten ned og gikk ind i den gamle Gaard paa

Hjørnet av Toldbodgaten og nuværende Dronningens Gate, hvor Kristiania Kathedralskole hadde sine Lokaler. Da de var lukket ind, sa Johan Aubert nogle Ord til Henrik Wergeland, som straks fulgte ham, og saa gikk det den lille Trappe opp like ind til Rektor.

Ti Minutter senere kom Henrik Wergeland blussrød i sit æplefriske Gutteansigt ut fra Rektors Kontor, fulgt av Johan Aubert. Præsentationen var forløpen udmærket; gamle Rektor Rosted hadde paa sin tørre Maate været meget venlig imot Nikolai Wergelands Søn, hadde spurgt om hans Far og tilslut sagt ham, at Flid, Opmærksomhet, Lydighet og Orden var de Egenskaper, som Skolen absolut krævet av sine Elever, og hadde avsluttet med at uttale, at han var overbevist om, Henrik Wergeland vilde gjøre sit bedste. Saa hadde han med et kort Blikk over Brillerne og et litet Nikk med det graa Hode git Tegn til, at han kunde gaa.

Dermed var Saken i Orden: Henrik Wergeland var optat som Elev av første Klasse; Johan Aubert overlot ham til Pedellen, som anviste ham hans Plads, og lidt senere sat Henrik Wergeland ensom mellem endel fremmede Bygutter og saa sig om med store, blaa Øine i det forunderlig gammeldags Lokale.

*

Latinskolen, hvor Henrik Wergeland gikk, var en Gaard av ældgammel Berømmelse i Kristiania. Den eiedes i den første Halvdel av det

17de Aarhundrede (1631—1655) av Lagmand Niels Hansen. Det var i denne Gaard, at Borgermester Lars Ruus, Ruuseløkkens første Eier, og Magister Kjeld Stub kom i Slagsmaal under Dansen i Niels Hansens Datters Fæsteøl med Raadmand Peder Jørgensen, en Strid, som begyndte med de tvende høie Herrers Drukkenskap og endte med, at Kjeld Stub maatte fortrække fra sit Embede i Kristiania.

Senere gikk Gaarden fra Lagmand Hansen over til dennes Svigersøn og Efterfølger, Lagmand Wittekin Günther Huus og fra ham i 1671 til den rike Vicelagmand i Tønsberg Niels Toller (Tollergaarden). Fra ham til hans Svigersøn, General Hausmann, hvis Enke, Karen Toller, i 1718 solgte Gaarden til Kong Fredrik den 4de, som forærte den til Kristiania By som Latinskolelokale. Selve Skolen, som var oprettet av Monasteriet i Oslo og da kaldtes *Collegium Asloensis*, blev efter Oslos Brand i 1624 overført til Kristiania i 1635 og blev da ogsaa Gymnasium med Undervisning i Theologi, Fysik, Mathematik, Logik og Metafysik. Lokalet var færdigt i 1636, og Skolen blev indviet av Biskop Glostrup den 17de Juni 1637 med Henning Stockflet som Rektor og Magister theol. Olaus Boesen og Ambrosius Rhode jun. som Lærere ved Siden av Rektor.

*

— — — Henrik Wergeland saa sig om i Klassen. Læreren var endnu ikke kommet; Gutterne sad spredt bortover Bænkene, skottet

av og til bortpaa hinanden eller stelte med sine Bøker. Der var Kjeld og Ulrik Bugge, Ove og Hans Hall, Andreas Egeberg, Johannes Thrane, Jørgen Grundseth og Hans Daae; men ingen av dem kjendte hverandre; de var jo allesammen «Førsteklassianere» og sat der høitidsfyldte av Latinskolens klassiske Ærværdighet, feberspændte av Forventning om, hvad der nu vilde komme.

Henrik Wergeland hadde sluttet med at se sig rundt i Lokalet; nu begyndte hans store, blaa Øine at gaa fra den ene til den anden av de fremmede Gutter bortover Bænkene. Resultatet var tilfredsstillende; han syntes efter et løst Skjøn, at han kunde dænge hvemsomhelst av dem! Den eneste, som saa ut til at være i stærkeste Laget, var ham med den spidse Næse paa anden Bænk (det var Johannes Thrane); Henrik Wergeland mønstret ham flere Gange; saa tok han sin Blyant frem, fikk fat i en løs Papirlapp fra sin Skrivebok og gav sig uten videre til at tegne en Karikatur av ham. Da han var færdig la han Lappen hen paa Pulten til den, som sat nærmest, uten et Ord. Den blev set paa, smilt av og sendt videre Klassen rundt, mens hver og en for hver Gang saa sig speidende omkring mellem Kameraterne for at se, hvem der var ment, — og havnet tilslut hos Johannes Thrane paa anden Bænk. Han saa længe paa den og blev rød; saa smilte han og stakk den i sin Lomme. Snudde sig paa Bænken og saa bort paa Henrik Wergeland, snudde sig igjen og sat som før. Man skulde siden komme

til et Opgjør om den Ting! Men Henrik Wergelands Ansigt stod i et stort, tilfreds Smil. Han hadde alt opnaadd at gjøre sig vældig bemærket mellem Klassekameraterne og at faa den store Alvorlighet vækk!

Om lidt sat han med Hodet støttet i begge Hænder og saa yderst uskyldig ut; men ut over hele Klassen gikk der en dæmpet Summen av Fluer, Mygg og Klægg! Det var et Kunststykke, som han hadde flere Aars Øvelse i og som ogsaa her indbragte ham Bifald. Hele Klassen fniste dæmpet, og enkelte Dilettanter i Kunsten forsøkte at akkompagnere ham.

Han avsluttet Numeret med at gale som en Hane; dermed var Slaget vundet; hele Klassen lo; han hadde hævdet sin Stilling som Muntrationsraad og vaagsom Krabat — hvad der frydet ham overmaade!

Straks efter kom Læreren; den absolute Stillhet indtraadte, og ingen var da mere oprigtig fyldt av Ærbødighet for Læreren og Interesse for Faget end Henrik Arnold Wergeland.

*

Den første Time var slut; det ringte for første Frikvarter. Gutterne av første Klasse, som gjennem Navneopropet og alt, hvad dermed stod i Forbindelse, var komne saa nogenlunde paa det rene med hverandre, strømmet ut og blandet sig i det larmende Skolegaardsvirvar. Johannes Thrane, som sat igjen i første Klasse og var et Aar ældre end Henrik Wergeland, hadde stor

Lyst til straks at gjøre opp Karikaturregnskapet med tørre Næver; men Henrik Wergeland hadde allerede avvæbnet ham ved at fremvise en utmærket Karikatur av sig selv og gikk nu Arm i Arm med sin ældre Fætter Jens Aubert, som gav ham Oplysning om Gutterne fra de øvre Klasser, hvem der var flink og hvem der var stærk, hvem der var *dux* og hvem der var *Numer Sjakk* hele Skolen oppover.

Det var et ganske bemærkelsesværdigt Kuld av unge Kræfter, som fyldte Latinskolegaarden hin første Skoledag Høsten 1819. Der gikk *Henrik Abel*, blek og drømmende med det store, antikt skaarne Hode og de dype, fjerne Øine; han fikk allerede dengang særskilte Opgaver i Mathematik av sin Lærer, Overlærer B. Holmboe, som var blit opmærksom paa hans ualmindelige Evner; der gikk *Rudolf Keyser*, senere Professor i Historie ved Universitetet i Kristiania, banebrytende i norsk Historieforskning foran og ved Siden av sin berømte Kollega P. A. Munch; der gikk *Gustav Adolf Lammers*, senere Præst i Skien, Grundlæggeren av den store religiøse Lammerske Bevægelse og Forbillede for Henrik Ibsens Brand; der gikk *Ludvig Cæsar Mariboe Aubert*, senere Professor i Latin og Græsk, og *Otto Aubert*, død som Lærer for Prinserne i 1838; der gikk *Andreas Christian Conradi*, senere Professor i Medicin; *Jacob Fredrik Dietrichson*, senere Professor i Theologi; der gikk *Ulrik Anton Motzfeldt*, senere Høiesteretsassessor, *Ludvig Vibe*, senere Rektor ved Kathedralskolen, *Edvard Wilhelm*

Vedø, senere gift med Henrik Wergelands Søster, *Jørgen Meyer Heffermehl,* hans mest trofaste Ven, *Christian August Krebs,* Oberst Krebs' Søn og opkaldt efter Prins Christian August; der gikk *Wilhelm Huitfeldt, Fredrik Ingier* o. fl. Men mest av dem alle tildrog Henrik Abel sig Henrik Wergelands Opmærksomhet. Han kunde ikke faa Øinene fra denne ensomme, bleke Gut, som stod der og ventet paa, at Timen igjen skulde begynde: en, som var saa særskilt flink i Mathematik, var for ham noget likefrem naturstridigt forbausende; thi Mathematik var det Fag, som Henrik Wergeland absolut hverken kunde greie eller fordrage.

Klokken ringte igjen — det første korte Møte med Guttevrimmelen var forbi.

*

Henrik Wergeland blev i de to første Skoleaar en jævnt pligtopfyldende og flittig Elev. Vant fra Hjemmet til Faderens strenge Tugt og imponeret av General Auberts militære Stramhet gjorde han uten at knurre sin Pligt; men snart begyndte i al Hemmelighet hans Syslen med det, som laa hans Hjerte nærmest og som især fanget hans Interesse: *Literaturen.* Fra Skolens Bibliothek utlaante han stadig Reisebeskrivelser, Historie og Skjønliteratur, læste Baggesen og Shakespeare i Oversættelse sammen med Jens Aubert — og saa varte det da ikke længe, før al denne Literatur gav sig Utslag i original Produktion.

Paa Skolen begyndte smaa versificerte Satirer

over Lærerne at cirkulere under Skolebænkene, altid utstyret med oplysende Illustrationer; de Wergelandske norske Stile brodertes likeledes efterhaanden med Vers; smaa Skuespil av eget Fabrikat blev opført paa Eidsvolds Præstegaard i Ferierne, og snart vrimlet Bordskuffen paa Jens Auberts og Henrik Wergelands Værelse paa Fæstningen av Manuskripter: Digte, Smaanoveller, historiske Skisser, Farcer osv., for Størsteparten Frugterne av et poetisk Samarbeide mellem Henrik og Jens.

I de første Par Skoleaar blev hele denne Flom av ungdommelig Literatur holdt indenfor Bordskuffens Grænser; men allerede i 1821, da Jens Aubert var 16 og Henrik Wergeland 13 Aar gammel, blev Forfatterfirmaet dristigere og besluttet at skaffe sin poetiske Aare offentligt Avløp. Dette søkte og fandt de — mærkværdig nok — i «Morgenbladet», hvor de to Latinskolegutter i Aarene 1821—22 under Firmamærket W—g—x fikk anbragt en Række høiromantiske Smaafortællinger, hvorav især en tragisk Novelle, «Blodstenen», skrevet av Wergeland alene, gjorde megen Lykke.

* * *

Det intime og venskabelige Forhold mellem Henrik Wergeland og hans Fætter Jens Aubert varte ikke længe. Efter hvert som Henrik Wergeland blev varm i Forholdene tok han med sin overvældende Personlighet Styret fra sin ældre

Kamerat, og da denne ikke vilde finde sig deri, opstod der snart Rivninger, som gjorde Forholdet spændt.

Henrik Wergeland, som ogsaa længtet efter at faa leve det frie, lystige Gutteliv i Byen fuldt ut, klaget da til sin Far over, at hans Fætter hindret hans Utvikling og at det utestængte Liv paa Fæstningen nedsatte hans Arbeidskraft. Nikolai Wergeland, som var en Tilhænger av det Rousseauske Opdragelsessystem og som næret saa store Forhaabninger om Sønnens Fremtid, tok da den Beslutning at la den 14-aarige Gut bo paa egen Haand i Kristiania, og straks efter ser vi da Henrik Wergeland installeret paa et Hybelværelse i Lakkegaten, hvor ogsaa flere av hans ældre Kamerater bodde.

Dermed var Opslag git til det viltre Ungdomsliv, hvori Wergeland i de kommende Aar boltret sig, og som i saa mange Henseender skulde bli skjæbnesvangert for hans Fremtidsutvikling.

Kristiania By med sine primitive Forhold var i hine Tider et Eldorado for løssluppet Ungdom. Selve Byens gemytlige Smaastadstone, dens Mangel paa streng Gateorden og effektivt Politi, Smaastadstrafiken med Torvsalg og Gatesælgeres Skrik i Gaardene, Forstædernes indviklede Gyder og Smug og hele Omegnens uberørte Oprindelighet med sin lette Adgang til Friluftsliv tillands og tilvands — alt dette tilsammentat dannet for vilter Ungdom den mest æventyrlige Tumleplads.

Og Henrik Wergeland forstod at nyttegjøre sig det hele paa en Maate, som stemte overens med hans æventyranlagte Natur og originalitetssøkende Sind.

Saasnart Eftermiddagen med sin Frihet for Skoletimernes Tvang indfandt sig og Middagsmaten var slukt, var han selvsagt paa Gaten, en kjendt Gjæst i Byens mange Kroer og Traktørsteder, en vagabonderende Besøker av alle Torve, Brygger og Salgspladse, en flittig Omstreifer i Byens nærmeste Omegn, paa Løkker og Forlystelsessteder og, naar Kvælden faldt paa, den dristigste og opfindsomste av alle de Spetakelmakere, som gjorde Kristiania faatallige Nattevægtere Helvede hedt.

Hans første Læremester og Opdrager i alle disse kaate Guttestreker var en Artianer ved Navn Lerche, en begavet, men raa og letsindig Dagdriver, til hvem Henrik Wergeland sluttet sig med hele sin naive Troskyldighets Venskap og med hele sin umiddelbare Beundring for alt, hvad der var dristigt, djærvt, karsligt og originalt. Av denne Lerche, som var durkdreven i alt, hvad Byen hadde at by paa av ungdomsfristende Daarskap, lærte Henrik Wergeland i disse sine Opvækst- og Utviklingsaar i en Fart en Række «Netheder», som han senere hadde ondt for at bli kvit, Natterangel og Drikk, overdreven Nydelse av Tobak, kjønslig Letfærdighet allerede i Guttealderen, Oppositionslyst mot Lov og Orden — Ting, som senere i hans voksne Alder voldte ham mere end én Vanskelighet

og paa mange Maater gav hans Fiender Vaaben ihænde.

Heldigvis hadde Henrik Wergeland i sine aarlige Feriebesøk i Hjemmet en stærk baade fysisk og aandelig Motvægt mod disse Guttelivets Utskeielser. Den rene Luft paa Eidsvold, det rene Pust fra hans ufordærvede Hjem med dets Interesser for alt skjønt og ædelt holdt ham trods alt oppe og bevaret den ideale Kjærne i hans Natur, hvormeget denne end blev omfiltret av en Hams av Vildskap og Bizarreri, som voldte hans Forældre Bekymring og gjorde hans Besøk og Ophold i Hjemmet til en noksaa blandet Glæde for hans nærmeste.

«En rastløs og urolig Aand utvikler sig mere og mere,» skrev hans Far om ham i disse Tider, og han fikk tusenfold Ret.

* * *

Under sine Ferieophold paa Eidsvold hadde Henrik Wergeland sit eget Værelse, hvor hans originale Smag ret av Hjertens Lyst fikk Lov til at brede sig. Det laa i Hovedbygningens anden Etage, kaldtes i Almindelighet for «Grevens Værelse», fordi efter Sagnet en gammel Greve engang i Tiden hadde beboet det og der tat Livet av sig, og stod i Henrik Wergelands første Barneaar paa Præstegaarden ubeboet, da man trodde, at det spøkte der. Men Henrik Wergelands livsmodstruttende, lyse Sind gav ikke stor Plads for Spøkelsefrygt, og da han med For-

ældrenes Tilladelse først hadde faat sin Seng og sin Komode med Skrivebord og Bøker derind, fyldte han i en Haandevending Værelset med et Hulter til Bulter, skapt av hans frodige, utøilede Fantasi og Livsenslyst, saa det fra et skummelt Sørgerum blev omdigtet til et solskinsfyldt Foraarskabinet, et Vaardigt over det brogede Liv, et Skjønhetens og Livsglædens bedaarende Pulterkammer.

Paa Skrivebordet et gammelt Drikkehorn med sin stadige Kvast av Markblomster og Haveblomster Sommertide, Furukvast og høstligt Løv, blodrøde Berberisser eller Nypetorn ved Høst- og Vintertide. Foran Skrivebordet en Stol av barket Furu; i Blækhuset en Tiurfjær som Pen, paa Gulvet i Hjørnerne Arrangementer av Mos, Stene og Løvbuske; utenfor Vinduet en Vindharpe, i et av Hjørnerne paa en Hylde et Kranium overskygget av en Hybenbusk i fuldt Blomsterflor. Kanarifugle og Dompapper i Bur eller flyvende frit omkring, Øgler, Fiske og Orme i Krukker og Glas, en gammel Kanin, «enøiet, trebenet, violblaa og fin», hinkende om paa Gulvet — og alle Vægge overmalte med Dilettantmalerier fra hans egen Haand, Døler i Nationaldragt, dansende Negere, Skreyafjeld i Uveir, idylliske Landskaber osv. osv., Blomstermalerier og Karikaturer.

Hitind drog han alle Bygdens Originaler, drev sin satyriske vilde Spas med dem; hitind drog han Egnens Fattigfolk og alle de nødlidende, som vandret, tagg Mat til dem hos Moren eller Penge hos Faren, gav av sit eget, saalænge han

hadde, og fikk ved alle Slags Paafund ogsaa andre til at gi.

Her i dette Værelse undfanget han sine Ungdomsdigte som indfanget Solstraaler fra det aapne Vindu; her drysset han dem som Blomster i broget Mylder ut over det hele som en Takk av fuldt Bryst for Lyset, Luften og Livet.

Saaledes var der da i anden Etage i Eidsvolds Præstegaardsbygning ikke længer ét men to Originalitetskabinetter, paa den ene Side Præsten Nikolai Wergelands mørke Studérværelse med hele Verdens Videnskap, Kunst og Natur strengt og systematisk repræsenteret, med sin Stemning av higende Evne og rugende, bundne Længsel, — paa den anden Side Sønnen Henrik Wergelands lyse Læseværelse, gjennemsitret av Sol og Blomsterduft, struttende i broket Forvirring av alt, hvad ungdommelig Viden, Kunstnertrang og Naturlængsel hadde at yde, med sin Stemning av overdaadig Skaberkraft og fremstormende Daadsglæde. Paa den ene Side Farens stærke og alsidige, men naturbundne Personlighet som et Frø i mørk Jord, paa den anden Side Sønnens fuglefrie, himmelstormende Natur som et vaarblændet, foraarsberuset Frugttræ i vildeste Blomstringsutfoldelse.

Og mellem dem begge gikk Forældrene, halvt glade, halvt ængstelig undrende over det sælsomme Svar, som gjennem Sønnen var git dem paa deres Evners Spørgsmaal og deres Ægteskaps første, higende Drøm.

Henrik Wergelands første Kjærlighed.

(Ida Haffner).

«Den har ei Sjæl, som ikke tror,
Naturen er en aaben Bog,
at Mosens blege Klippeflor
saa vel som Rosen har sit Sprog.

Det kjender Du min Elskte vel.
Du Drømmen ser i Klokkens Bund;
du fatter Liljens tause Sjæl
og Ordene fra Rosens Mund.

Lad da din skjønne Fantasi
blandt Somrens Blomster sværme om!
For hende, Blomster, taler I!
Hun er jo selv saa fagr en Blom!

Paa Morgenrødens Høie gro
kun Roser lige hendes Kind;
paa Lysets Bjerg, hvor Engle bo,
kun Liljen ren som hendes Sind.

Og ikkun hist, hvor Dagens Blaa
frembryder som en Kilde klar,
saa fagre Blaavioler staa
som hendes søde Øienpar.»

(Av Henrik Wergelands Digt «Med en Buket»)

Det kunde for en overstrømmende Natur som Henrik Wergelands selvfølgelig ikke vare længe, førend hans Ungdoms Hjerteblomst, Forelskelsen, sprang ut. Allerede i 14—15 Aars Alder hadde han sin første «hellige Flamme», og den tændtes ganske naturlig i det Poesiens Vidunderland, hvor han som Barn hadde vandret — i Æventyrhaverne paa Mork.

Det var om Sommeren 1823.

Naturen paa Eidsvold stod i sit rikeste Flor. Præstegaardens gamle Allé med sine frodige Rogne- og Asketrær lavet av Løv, saftiggrønt og ungt; Jasminhækkene begyndte at dufte i den gamle Have; Gange og Stier laa hvite av Æpleblomsterdryss; fra Piletræets Skjærerede hørtes graadige Skrik av nyklækte Unger.

Henrik Wergeland var netopp kommen hjem paa Ferie, stormende vild av Lyst til at kaste sig ind i Landlivsglæderne; overalt hadde han avlagt Besøk, i Have, i Lysthusene, i Stald, i Kjælder og paa Loft; i Andelven hadde han fisket; hos «Æventyr-Sara» hadde han gjæstet i den lille Skogshytte; nu imorgen — Søndag — var hele den Wergelandske Familie buden tilaftens hos v. Krohgs paa Mork, og Henrik Wergeland glædede sig som et Barn til Juletræ.

Aftenen kom.

Den Wergelandske Familie blev som sædvanlig mottat paa det venligste av den gamle Oberst og hans elskværdige Hustru; men da Henrik sammen med sine Søskend søkte Gaardens Ungdom, de to Frøkener v. Krohg, som

opholdt sig i Haven — da var det, at det vidunderlige skedde.

Paa Havebænken under det store Lønnetræ sat — ikke to, men en Klynge af tre unge Piker i dæmpet Samtale. Den tredie, ukjendte, var en 18-aarig Frøken Ida Haffner, en Veninde av den yngste Frøken v. Krohg, en blyg, «blaaøiet Drøm i hvidt», en «gyldenhaaret Underdeilighed», som var paa Feriebesøk paa Mork.

Der blev præsenteret; der blev hilset med henrivende Smil; der blev talt gammelt Bekjendtskaps muntre Ord; men den unge Latinskolekavallér, som ellers hadde let nokk for at la Munden løpe mellem Kamerater og som gjerne støiende førte Tonen an, fikk den Kvæld ikke mange Ordene frem; han var som maalbundet av den unge Pikes Ynde; han følte sig stum av ærbødig Beundring, stum som likeoverfor en Engleaabenbarelse, og som de gikk der utover Aftenen sværmende i Sommerkvældsdunkelheten i den gamle Have, med Guldregn og Kaprifolium slynget som Brudeslør henover de ærværdige Grotter, Lysthuse og Trækroner og Pragtblomsterbedene lysende opp som Æventyr i Kvældkjøligheten, kjendte Henrik Wergeland den dødelige Forelskelse, oversanselig, ungdomsbetagende gjennemrisle sit Blod — for første Gang. Vistnokk hadde han allerede da i sit vilde Byliv været erotisk berørt; men de Fornemmelser av sanselig Art, som han hadde hat, hadde intet med det, som han nu følte, at gjøre. Det var

Kjærligheten, Kjærligheten som hele Livets aandelige, bærende Princip, Kjærligheten som al Lykkes Sjæl, som nu hadde aabenbaret sig for ham. Det var det første Hjerteblad av «Stella»s Blomst, som var skudt frem av Muld, det første fine Dunvift av hans Fremtidsgenius' Vingepar, som var svævet hen over hans Hoved.

Den unge Frøken Ida Haffner hadde til en Begyndelse ingen Anelse om, hvilken Himmelstorm hun hadde reist i den 15-aarige Henrik Wergelands Sind. Hendes Hjerte var allerede vendt mot en anden, med hvem hun et Par Aar senere blev forlovet, og da hun i Sommerens Løp efterhaanden begyndte at forstaa, hvordan det stod til, tok hun det hele for hvad det i Virkeligheten og i Grunden ogsaa var — en Gutteforlibelse, som nokk vilde avblomstre, naar Ferien var over og Samværet forbi.

For Henrik Wergeland var Forelskelsen i Ida Haffner allikevel noget mere end en almindelig Barndomsforlibelse. Det var et vaagnende Uttrykk for hans Fremtids Digterideal av Kvinden, et Ideal, som under hans senere erotiske Ungdomsliv alt i et skiftede Gjenstand, men allikevel stadig utviklet sig videre til stedse større Skjønhet, indtil «Stella» stod der lyslevende og uforglemmelig i de vidunderlige Stelladigte, Kronen paa hans Digterlivs Ungdomsblomst.

Fra denne første Forelskelse av var Henrik Wergelands Liv likesom kløvet i to, en jordisk, sansestærk, jordbunden Tilværelse omtumlet av

Livsvirkelighetens Strid, og en «serafisk», ætherisk seilende paa Ørnevinger i Fantasiens Blaa under de funklende Stjerner.

* * *

Sommerferien var forbi, Samværet med den hemmelig Elskede forbi og Utsigten til at træffe hende senere liten eller ingen. Men Henrik Wergeland dyrket sin Elskov videre, fyldte den med sin Fantasi, frigjorde den saa at si fra alt jordisk, gav den fuldstændig i sin Digtnings Vold.

Saa kunde det da ikke feile, at Virkeligheten undertiden paa plumpeste Maate brøt ind og forstyrret hans Illusioner.

En Historie fra hine drømmende Elskovshenrykkelsers første Dage, fortalt av ham selv i «Hasselnødder», gir en ganske humoristisk Illustration til Themaet «Idé og Virkelighed», overført paa den Wergelandske Forelskelses Omraade.

Det var om Høsten samme Aar i Kristiania. Henrik Wergeland gikk fremdeles og drømte om sin «Ida». Han hadde i et Par Rognetrær i Præstegaardsalléen, to unge Rognetrær, der omslynget hinanden som forelskede Slanger, skaaret — i det ene sit og i det andet sin Idas Navnetræk: *H. W.* og *I. H.* Av disse Navnetræks Utvikling i Forhold til hinanden hadde han gjort sin Kjærlighets Skjæbne avhængig. Mødtes de — som i et Kys — betød det Lykke,

vendte de sig fra hinanden, var der Adskillelse ivente.

En Dag utover Høsten har han i et Numer av «Morgenbladet» seet, at hun er anmeldt som kommen til Byen mellem anmeldte Reisende. Og han har faaet opspore, at hun pleiet at bo hos sin Tante. Dit hadde han en Aften sneget sig og opnaadd — at se hendes græske Profil avtegnet paa Rullegardinet.

Begeistret betror han sin Ven Georg Lerche dette og formaar ham til at slaa Følge næste Aften for at faa et Glimt av den underdeilige Pikes Ansigt. Vennen følger. Følger for at fordrive Timerne, til Aftenen kommer, Byen rundt, først til Tøienhaven, saa til Byens Vestkant, saa rundt Fæstningen og gjennem flere Gater. Endelig er det mørkt og alle Lys tændt i de lune Kristianiahjem.

De to staar foran Tantens Hus. Gardinerne er nede. Henrik Wergeland klyver opp paa sin Vens Skuldre for at kunne titte ind.

Ingen at se!

Jo endelig — mens Vennen bandende staar og bærer paa sine Skuldre den tunge, forelskede — endelig faar han se hendes Profil, hendes deilige, elskede, græske Profil.

Lykkelig glider han ned, og nu kommanderes Vennen opp paa *hans* Skuldre for ogsaa at bli delagtig i Skjønhedsunderet.

Neppe er denne kommet opp, før han brister i «en umaadelig Latter» og glider ned igjen paa Gaten.

Skildtvakten kommer til; de to styrter avsted under Vennens fortsatte umaadelige Latterbrøl, som bragte Folk til at aapne Vinduerne for at se, hvad der var paafærde.

Kommet utenfor Skildtvagtens Rækkevidde tumler de begge sammen paa en Trapp.

Der kom Forklaringen:

Den deilige Profil var Tantens fremspringende Pukkel, som hadde lagt sin Silhouet paa Gardinet!

Og da man senere saa efter i Bladet, var Meddelelsen om den Elskedes Ophold i Hovedstaden — et Aar gammel. Henrik Wergeland hadde faat fat i en Avis fra ifjor!

Hvad der ikke forhindret ham i at dyrke sin luftige Elskov til Ida Haffner videre, selv efterat hun i 1825 blev forlovet.

Henrik Wergeland bliver Student.

(1825).

«Hvor trives noget skjønt og godt
og stort i Tvang?
Kvæl Engen — Græsset blir ei grønt,
bind Ørnen — dør den paa sin Pynt!
Stans Kilden, som med Sang begyndt
har raskt sin Gang
og den en giftig Sump vil bli!
Naturen hader, stærk og fri
al Tvang!»

(Av Henrik Wergelands Digt «For Trykkefriheden»).

At bli Student var for Henrik Wergeland Indgangsporten til den fuldvoksne Frihets Paradis. Hybeltilværelsens personlige Løssluppenhet hadde han allerede som Skolegut tat paa Forskud, og Konfirmationen i 1824 hadde han nærmest anset som et Slags Politipas til alle et voksent Menneskes Rettigheter, saa i disse Henseender var han allerede i 16-aars Alder «fuldt befaren» og hadde visselig ikke nægtet sig noget av alt, hvad By eller Land hadde at by en livslysten Ungdom; men

Adgangen til Universitetet og Studenterkredsene var allikevel noget ganske andet og mere for hans livstørstende Natur. Navnet Student var i hine Tider den Trylleformel, som slog alle Livsparadisets Døre opp paa vidt Gap: Det frie Studium, Adgangen til Samkvem med Nationens mest fremskudte Mænd, Utsigterne til en betrygget Stilling i Samfundet, det lystige Studenterliv, paa Hyblerne, Kroerne og i Studentersamfundet, Delagtigheten i alt hvad der bevæget sig i Folkets offentlige Liv like fra Nationalforsamlingens Beslutninger ned til Gaternes Folkedemonstrationer — alt dette maatte for Henrik Wergeland mere end for nogen anden staa som særlig lokkende og manende. *Her* var Plads for fri Utfoldelse av alle hans mangeartede Evner; her faldt hans Stimmel av Idéer i god Jord; her var den fribaarne og freidige Valplads for al Aandens Strid; her var Motsigelsernes frugtbare Jordbund for al original Livsutfoldelse!

Henrik Wergeland var som Skolegut ingen lidenskabelig Kundskabsdyrker. Han gjorde sin Pligt, var i enkelte Fag — som Historie — meget interesseret, men forøvrigt en ganske jævn Elev. Kun hans norske Stile gav Uttrykk for hans bizarre, vildtblomstrende Originalitet; gjennem dem, utblomstret som de var med originale Smaavers og naivt poetiske Indfald kunde en fin Iagttager ha fornummet de første Fosterbevægelser av en ualmindelig Begavelse; men gamle Professor Rosted, hans Lærer i Norsk, var ingen fin Iagttager; for ham betød de

Wergelandske Forsøk kun Ubehjælpelighet og Uklarhet: hans Vers mødte han med vranten Kritik, ansaa dem som det reneste Gallimathias, gjorde sine tykke Streker i Margen, klødde sig i sit graa Haar og mumlet: «Vi skal minsandten se, at han ogsaa indbilder sig, at han er Digter!»

Henrik Wergeland mødte disse sin Lærers vrantne Bemærkninger med sit avvæbnende, elskværdigt vindende Smil og med dette halvt opadvendte, fjerne Blikk, der likesom bar ham ind i en Verden ovenom det hele, tryggt, uskyldsfuldt seirende — dette Blikk, som han hadde arvet fra sin Mor, Alette Thaulow med de «fyrigt fromme, opadhvælvede Gazelleøine».

Og der var ikke Nag i hans Sjæl eller Nedslagenhet i hans Sind; bare den mest selvsikre, alt tilgivende og alt forglemmende Trygghet paa sin egen Evne. Naar blot Skolens Tvang var gjennemlevet og overstaat og Universitetets Port aapnet, saa skulde nokk det hele føre frem til Seier. Og den livsfrodige Eidsvoldsgut tok sine tykke Streker i Margen, gjorde sine Skøierstreker i Klassen, banket sine Kamerater med smilende Ansigt og drømte sine Drømme videre om Studenterlivets Herlighet.

*

Kristiania Universitet med det dertil hørende Studenterliv hadde i 1820-aarene Oprindelighetens og de primitive Forholds hele Charme. Det var ikke mere end et halvt Snes Aar siden, at det norske Universitet var oprettet; nogen sær-

skilt Universitetsbygning var endnu ikke bygget; Forelæsningerne holdtes i den gamle Moestuegaard paa Hjørnet av Kirkegaten og Østregate (det nuværende Posthus) og Studenterne hadde sit Samfund paa det Conditor Caspary tilhørende Forlystelseslokale «Sorgenfri» paa Hammersborg.

Henrik Wergelands Far hadde i sin Tid gjennem sin Avhandling om Oprettelsen av et Universitet i Norge git et mægtigt Støt til denne Institutions Oprettelse, og Sønnen Henrik, som fra Barndommen av hadde hørt om dette og var blit foreholdt baade Universitetets og Eidsvoldsbygningens Betydning for Norge som et frit Land, hadde allerede tidlig i sin Fantasi digtet sig ind i en Særstilling til alt, hvad der berørte disse Forhold, hvori Faren hadde været og fremdeles var saa stærkt interesseret og for hvilke han hadde ofret saa meget.

Det var, som der bestod et offentligt Slægtskap mellem Henrik Wergeland og det norske Folks Frihet — de hadde jo fælles Vugge og fælles Hjem: Eidsvold; det var som om det norske Universitet, dette den norske Frihets ædleste Symbol, var noget av hans Fædrenearv, noget han fremfor anden Ungdom stod i Forhold til, og naar Latinskolegutterne maatte forlate sit Lokale og vige Plads for Nationalforsamlingen, da var det for Henrik Wergeland, som veg han selvsagt Plads for sin Far; thi denne hadde jo sittet som notabelt Medlem av den første norske Nationalforsamling — som i sit eget Hjem — Eidsvold.

Alle disse Forhold gjorde det for Henrik Wergeland til noget likesaa medfødt naturligt som betydningsfuldt frigjørende for hele hans Aand at bli Student, og det var visst faa, som med saa himmelstormende Forhaabninger tok Farvel med «Tartarus» — saa kaldtes det mørke Gaardsrum i den *nye* Latinskole (Treschowgaarden) — for at vandre over i Universitetslokalerne og derfra videre til de unge Studenters Eldorado — «Sorgenfri».

For Henrik Wergeland hadde forøvrigt Studentereksamen, som han i 1825 tok med bedste Karakter (Laudabilis), en særskilt Charme derigjennem, at han nu med større Berettigelse kunde nærme sig sin Elskede.

En Student med Laudabilis, Søn av en Eidsvoldsmand, var i hine oprindelige Tider et litet Stykke av et Parti, noget av en Ægteskapskandidat, som hadde Krav paa unge Pikers Respekt og Opmærksomhet. Dertil laa der over Minervas Sønner et eiendommeligt Skjær av suveræn Romantik, som ikke lot unge Kvindehjerter mindre berørt end de vordende Løitnanters militære Uniformer.

«Jeg er Student — med andre Ord
jeg er min egen Herre!»

Saa begyndte den freidige Studentervise, den akademiske Dannelses Triumfsang, og med den paa Læben var en Student i hine Dage ikke bange for «at vippe en Løitnant av Pinden».

Henrik Wergeland hadde forsaavidt sin Studentereksamen stærkt nødig; thi allerede nogle Maaneder efterat han første Gang hadde set

Ida Haffner, blev denne forlovet med en Marineløitnant Bruun, noget som imidlertid ikke i mindste Maate generte Wergelands ætheriske Kjærlighet. Dels var denne allerede da paa en Maate flydt over i hans Fantasi og Digtning som et gryende Drømmebillede av «Stella», hans digteriske Kvindeideal; dels trøstet han sig med, at hun kun «hadde forlibt sig i Uniformen», og at han, naar han blev Student, nokk skulde levere denne det glatte Lag og gaa seirende ut av Striden.

Men da Wergeland i 1825 var blit Student, hadde han i den Sags Anledning ikke længer Bruk for Studentersangen; thi da var allerede Ida Haffners Forlovede død (druknet ved et Ulykkestilfælde), og Henrik Wergeland skrev selv ædelmodig Sørgedigtet over ham i «Morgenbladet», antageligvis i Haab om derved at komme den unge sørgende Pikes Hjerte nærmere. Men hverken Digt eller Studentereksamen kunde forandre Ida Haffners Følelser; hun forblev sin døde Elskede tro og døde ugift i 1877 henved 73 Aar gammel.

* * *

Det var et fremtrædende Kuld av unge Kræfter, hvormed Henrik Wergeland i 1825 og de Par følgende Aar mødtes under Minervas Tempeltag. *Henrik Abel,* den tause, geniale Særling med de store Drømmeøine og den høie Tænkerpande, *Martin Schweigaard,* straalende

vakker og alsidig begavet, *Bernhard Dunker,* logisk og aandfuld, bitende vittig og poetisk begeistret, *Fredrik Stang,* sin Tids letteste Hode, *Peter Andreas Munch* med sin geniale Alsidighet, sin allerede da berømte Hukommelse og sin sprudlende, likeglade Munterhed, *L. Chr. Langberg, Ludvig Kristensen Daae,* den revolutionære Agitator og Opponent, og sluttelig *Johan Sebastian Welhaven,* skjøn som en Gud, lykkelig begavet, skarp og bitende satirisk, sine Venners Tyran, den hensynsløseste, mest bergensisk paagaaende Tungens og Ordets Ridder, den fødte Kritiker mellem Poeterne, den fødte Poet mellem Kritikerne.

Altsammen unge Mænd, som hver især skulde sætte Mærker i sit Lands Historie og hvis samlede Begavelse repræsenterer et vældigt Stykke norsk Folkekraft grupperet om den første Halvdel av vor gjenvundne Friheds første Aarhundrede.

Midt imellem al denne brusende Ungdomskraft, evnefyldt, livsglad og fuld av Forhaabninger, gikk Henrik Wergeland selvsikker og freidig, uregelmæssig og mangfoldig, fyldt til Randen av Begeistring for alt, hvad Aandens var — som et stort, troskyldigt Naturens Søndagsbarn i en Blomsterpark. Tok til sig alt, som om det selvsagt hørte ham til, og blev yderlig forbauset, naar han mødte Motstand eller naar nogen lot ham vite, at han var kommen andres Person eller Enemærker for nær. Kastet sig straks med Iver over Andeneksamen og derfra over

Theologien som Brødstudium, men levet samtidig Tidens vilde Kroliv med, var den første ved Glasset, den første ved Nattespetaklerne — og den sidste paa de reglementerte Forelæsninger.

Det varte paa denne Maate da heller ikke længe, før han hadde skapt sig en renommeret Stilling som Type paa en forsoren Student; Rygtet om hans vilde Indfald og kaate Studenterstreker gikk Byen rundt og kom mangedobbelt forstørret tilbake til Universitetet; Kameraterne begyndte at ta Avstand, og de mere pertentlige av dem drog sig fuldstændig tilbake fra hans Selskap. Han selv, der med det gode kunde ledes «som et Lam i et Silkebaand», men som, naar han mødte haard Motstand, blev «glubende som en tirret Løve», bød Rygtet og Kritiken Trods og blev saaledes inden kort Tid et Motsigelsens Tegn inden Studenterverdenen. *Med* ham eller *imot* ham blev Løsenet; der gaves intet andet Valg. *Enten* i Tugt og Ærbarhet ved et Glas Hvitvin og nogle Smørrebrød samt en Pipe *Petum optimum supter solem* paa Welhavens Hybel sammen med Schweigaard, Dunker, Langberg og P. A. Munch under filosofisk-æsthetisk Diskussion om videnskabelige eller literære Spørgsmaal — *eller* paa Henrik Wergelands Hybel i Lakkegaten under Sang og Bægerklang, Dampen av stærk Tobak og med Luften knittrende av norsk-norsk Frihetsbegeistring og overmodig Kritik over alt, hvad der lugtet av dansk Aand eller danske Skjønhetsbegreper — se det var Valget. Noget tredie

gaves ikke. Og som Johan Welhaven inden sin Kreds var den aandelige Tyran, hvis Vid og snertende Satire kunde tæmme selv Mænd som Schweigaard og Dunker, saaledes overvældet Henrik Wergeland inden sin Kreds alle og enhver med sin overdaadige Rikdom paa Idéer, sin henrivende Fantasi, sin burlesk-hensynsløse Lystighet og sin paagaaende Kraft. Vennerne sat i hans Selskap som under et ildsprutende Bjerg, der slynget Ild og Klippestykker til alle Sider, mens en gylden Sky av poetiske Blomsterbilleder svævet høit over det hele og forhekset og holdt alle fast ved sin bedaarende Skjønhetsaabenbarelse. Men endnu forstod kun faa av dem, som holdt fast ved denne mærkelige, bizarre Naturkraft, at det ildsprutende Bjerg, som nu var under Utbrudd, var Digtningens hellige Parnas, som fødte et Verdensgeni. For de fleste var den unge Student, som stormet frem mot Navnkundigheten, kun et besynderligt sammensat Fænomen, et gigantisk Naturens Misfoster, hvis Dimensioner man maatte beundre, men hvis Form kun hadde Raritetsinteresse.

Henrik Wergeland selv følte sig seirende over det hele. Hvad der i hine Aar gjæret og bruste i ham kunde ikke andre, ikke engang han selv endnu forstaa; han følte kun instinktivt begeistret Løsningen av bundne, vældige Kræfter, og han fulgte sit Instinkt blindt og ubekymret om, hvad Motstand der kunde bli stillet hans Bane i Veien. Han var som en Komet, der i rasende Fart styrter frem paa sin

Bane for at møte sin evige Lyskilde, Solen. Hans Aand var endnu ikke fortættet i fast Form; men den straalende Hale av Fantasiaabenbarelser, som i disse Ungdomsaar fulgte i hans Spor, røbet tilfulde, at her var en Stjerne under Vorden.

Og skedde de store Sammentørn, stødte han under sin Bane paa en eller anden stenhaard Planet, da hadde han som Kometen Aandselasticitetens Evne til at la sig brutalt gjennembore og gaa like hel og straalende videre.

Blev Virkeligheten ham for haard, indhyllet han sig blot i sin Fantasis Rosenkaape og steg som paa en Morgensky til Himmels, bort fra det hele — eller han forvandlet sig til en Digtningens hvite Svane og fløi over alle Bjerge bort til hine evigblaa Sjøer, hvor ikke hans Fiender kunde naa ham.

Eller han vidste et Sted, hvor man uten Digterham kunde naa hen til Fred og Lykke, makelig kjørende i Karjol eller Kjærre — Eidsvold og altid Eidsvold, hans eget og Grundlovens Hjem, hans eget og Norges Hjerte. *Der* var den Kraftkilde, hvortil han altid vendte tilbake i Nederlag som i Seier; *der* levet og døde ogsaa hun, som bar ham under sit Hjerte.

Henrik Wergelands «Stella».

— — — «Engang bag rullende Aar, din
Sjæl jeg ventende møder
Stella! Stella!

Den vil jeg kjende blandt tusind,
tusind blegnede Aander.
Stella! Stella!

Se, lig et flagrende blegrødt
Slør den kommer i Luften,
Stella! Stella!

Ha, jeg vil glemme de Aar, som
svandt i Graad, naar jeg ser den,
Stella! Stella!

Eia, min Sjæl i sin Regnbu-
kappe ryster af Fryd da,
Stella! Stella!

Da vore Sjæle, og da vor
Skjønhed smelter tilsammen,
Stella! Stella!

Se! I en eneste tvende
Skyer opløses ofte,
Stella! Stella!

— — — Vi gjennem Æthren vil glide
som en tvehalset Svane,
Stella! Stella!

— — — Ha, du min elskede Sky, vi
vil stige til Herren,
Stella! Stella!

Aander om Guddommen svæver
lig en Korsang om Læben,
Stella! Stella!

Gud vil vor Sky til et ædelt
Ætherlegeme danne,
Stella! Stella!

Legemets Høire tilhører
mig; men din er dets Venstre,
Stella! Stella!

Gud os et Scepter af Stjerners
Straaler lægger i Haanden,
Stella! Stella!

Gud os befaler at vogte
Jordens elskende Hjerter,
Stella! Stella!

Os han Ohebiel kalder.
(Ædel Kjærligheds Engel).
Stella! Stella!»

(Av Henrik Wergelands Digt II til «Stella»).

Den heftige Forelskelse, som Henrik Wergeland allerede Aaret før han blev Student, hadde næret likeoverfor Ida Haffner og som fortsatte uanseet den Elskedes Kjølighet og standhaftige Troskap mot sin avdøde Forlovede, hindret

ham ikke i *samtidig* at elske en anden. Det var, som om hans overdaadige Natur ogsaa i denne Henseende avveg fra det normale, som om hans Kjærlighetstrang og Hengivelsesevne var en saa uhyre, og hans Fantasi om Kjærlighet en saa vidtspændende, at ikke ét Individ var nokk for at tilfredsstille den. Mens hos almindelige Dødelige Elskoven med fortærende Ensidighet slutter sig om *den eneste*, blir blind for alt andet, lider og længes, gjør Galskaper og øver Daad, altsammen med Blikket vendt mot denne Eneste; mens Kjærligheten til denne ene blir en skjæbnesvanger, alt bestemmende og alt beseirende Lidenskap, i hvis Vold man er med Legeme og Sjæl, med Sanser og Vilje, hadde Henrik Wergeland den lykkelige — eller ulykkelige — Evne til at kunne frigjøre sin Lidenskap fra alt det faktiske, til at kunne saa at si ta sin Forelskelse og erotiske Trang i Forelskelsesidealets Tjeneste. Man faar gjennem den Maate, hvorpaa hans Erotik utvikler sig og former sig, likefrem som et Pust fra Præsten Nikolai Wergelands Studérværelse med dets theoretisk-systematiske Gruppeinddeling av Discipliner, tat i Idéens Tjeneste.

Henrik Wergelands Kjærlighetstrang var han selv genial nokk til at inddele i en Slags Kjærlighetens Treenighet: *Sanserusen*, det ynglende *Skaperprincip*, hvorav alt Liv springer frem, *Forelskelsen*, Kjærlighetsaabenbarelsen i den Elskedes *Person*, og *den himmelske Kjærlighet*, hvori de Elskendes *Aand* forenes og strømmer ind i Alkjær-

lighetens Evighetsliv. Med suveræn Selvbestemmelsesret tok han denne Kjærlighetens Treenighet fuldstændig i sin Tjeneste, skilte dens Dele ad og forente dem atter, flyttet fra den ene over i den anden og derfra atter over i den tredie eller samlet det hele i en stor, straalende Akkord — alt eftersom Stemningen og Stunden bød.

Hvad Sanserusen, den Wergelandske Kjærlighetstreenighets første Person, angaar, da gav det vilde Studenterliv i Kristiania ham mere end rikelig Anledning til at dyrke den; Smugenes og Smaakroernes Hundyr stod til Tjeneste; de lascive Forlystelsessteder hadde sine «faldne Engle», de natlige Streiftog i og omkring Byen sammen med Smaahøkerdøtrene om Sommernætterne sine hundred fristende Anledninger og Æventyr.

At Henrik Wergeland ikke veg tilbake for at benytte Anledningerne og opleve Æventyrene, derfor borger hans brutalt brusende, overdaadigt sanseligsunde Natur, som uten Tanke paa Følgerne styrtet sig paa Hodet ut i Lidenskapens Strøm. At han siden som moden Mand maatte betale disse sine Menneskedyrets Ungdomsgalskaper med et børnløst Ægteskap, blev en altfor sen og altfor sildig Lærepenge, som Døden hindret ham i at omsætte i gangbar Mynt. Men at han av tidlig Selvoplevelse har lært Sansedyret Kvinde at kjende, derom bærer Skildringen i hans store Livsdigt fra Tyveaarene: «Skabelsen, Mennesket og Messias» de mest utvetydige Vidnesbyrd.

«Hvad er Kvinden mod Manden nu?
Ei mer hans Lige i Sjæl og Hu —
en Sanseduft
mod Aands Fornuft,
et Mellemled
imellem ham og de skabtes Rækker!
Dog hendes Skjønhed hans Brynde vækker,
hans *Brynde,* ikke hans Kjærlighed!
Han *Dyret* favner, fordi dets Form
er lig ham selv, som Orm en Orm!»

Saaledes skriver kun den, som av Kjærlighetslivet endnu blot har drukket dets Bærme og bare i Fantasien ført dets klare Vin til sine tørstende Læber.

«Med aaben Skræk han i Himlen ser
at han *i Drømme* parrede sig
med lavere Skabning, ham selv ei lig,
at Kvindeøiet (hans Himmel før)
var Ormeslør,
at Kvindesmil (hans Stjerneskjær)
ei mer er værd
end Glansen over Fuglens Fjær —
saa mildt det vifter,
kun Slangeskjælglans om vilde Drifter,
at Kvindeskjød (hans Saligheds-Haab)
var Mulddynge kun saa lunken og kaad,
at Kvindestemme (hans Visdomsraad)
var dumme Skrig og vilde Raab!»

Saa fuld av kjønslig Lede og bitter Skuffelse er kun den unge Mand, som vender hjem fra de natlige Excesser med sin Allemandsvenus for at drømme sin Koldsved-Drøm om fine, uskyldsfulde Kvinder, hvis Blufærdighetsinstinkt bæver tilbake for hans lystne Berørelse og hvis hele

Væsen er et flammende Nei til ethvert av hans Ord eller Tilnærmelser.

For Henrik Wergeland var Forelskelsen i den uberørte, fine Kvinde den jordiske Himmel, hvori han digtet sig over og reddet sig ind fra de raa Lysters Helvede, det Hjem, hvortil han som et tilsmudset Barn vendte tilbake, det Renhetens Krystalbad, hvori han tvættet sin Personlighet ren for Sanserusens Smuds.

Fra Nattebakkanalerne paa Klingenberg og i Piperviken flygtet han hjem til Blomsterhaven paa Mork og de duftende Alléer paa Eidsvolds Præstegaard, hvor Rognetræerne med hans og hans Elskedes Navne endnu favnet hinanden; fra Gatetøserne paa Østre Gate nærmet han sig bævende for at kysse Sømmen paa Ida Haffners Klædebon eller Blomsten paa hendes Hat; fra *Venus vulgivaga* kom han angrende, fuld av Syndsbekjendelsens saare Henrykkelser til *Stella*.

«I Kvindeøiet, som nys ifjerne
var Vaarnat med Aften- og Morgenstjerne,
han ser kun et Snogepar sammenrullet
at dække Reden i Øienhullet —
han stirrer og gyser og flyr.
Men hvis han saa
i Kvindens Øie en Aand ham lig,
der blottet paa svømmende Blomster laa
og baded i Taarer sig —
— i dette Bad steg de begge ned
og toede ren deres Kjærlighed[1].»

[1] «Skabelsen, Mennesket og Messias».

Den Længsel efter rene Kvinder og den dype Følelse av det dyriske Sanselivs Nedværdigelse, som allerede omkring Tyveaarsalderen hadde bemægtiget sig Henrik Wergeland, danner Grundlaget for det Ungdomsforelskelsens Kvindeideal, som han tilbeder og besynger gjennem Navnet «Stella» og som han knytter i første Række til Ida Haffners skjønne, utilnærmelige Skikkelse.

Denne jordiske Stella staar for ham som den himmelske Skjønhets og Uskylds jordiske Aabenbarelse, høit hævet over det dyriske Driftslivs Tøilesløshet, saa at si lutret for jordisk-kjønslig Charme. Det er, som om det Misbruk av Kjønsligheten, den Nedværdigelse av Driftslivet, som han i sin blinde Ungdomsrus hadde hengit sig til, hadde betat ham Forstaaelsen av det kjønsliges skjønne Sammenhæng med den virkelige Kjærlighet. Han, som kun hadde lært Kjønslivet at kjende som Misbruk og aandelig fornummet den dype Lidelse derved, var hurtig kommen til at anse det som en fiendtlig Magt, som noget av lavere Art, der maatte utelukkes fra den virkelig skjønne, personlige Forelskelse. Saa nærmer han sig da sin elskede Stella bævende, saa at si i nøken Uskyldighet, avklædt hele sit Sanseliv, som en Aand nærmer sig en Aand, som en falden Engel nærmer sig Guds aabenbarede Væsen i en Kvindes Skikkelse. Hans Stelladyrkelse blir hans Gudsdyrkelse; han tilbeder den anden Person i sin Kjærlighetstreenighets Guddom, idet han fornægter den første.

*

Henrik Wergelands Stelladyrkelse med dens selvfornægtende, ætheriske Kjærlighetsideal var ikke alene et Utslag av hans Digternatur; den var dypt begrundet i hans robuste Livstrang, hans uudtømmelige Skaberkraft og Evne til at avvinde Livet dets Lys- og Lykkesider. Hvad Virkeligheten gav ham av Glæder, det tok han; hvad den nægtet ham — det digtet han sig til.

Hans vilde, men dypt skuffede Sanseerotik hadde skapt Kravet paa ren Kjærlighet, — og han faldt i den første Forelskelse i Ida Haffner; hendes Avvisning formaadde ikke at hæmme hans Forelskelsesekstase; den fløi paa Haabets evige Vinger videre med Stelladrømmens Hjerteblad i sit Neb, for straks at slaa sig ned i en ny Forelskelse uten at gi slipp paa den gamle. Thi allerede samme Aar (1825) traf han en endnu mere ætherisk Stella, som i endnu høiere Grad end Ida Haffner skulde svare til hans drømte Kvindeideal.

*

Det var like efter Nytaar 1826.

Henrik Wergeland hadde tilbragt Julekvælden og Juledagene hjemme paa Eidsvold og hadde bestemt sig til at bli der hele Juleferien ut for om mulig at træffe Ida Haffner enten hos von Kroghs paa Mork eller andetsteds; men da han mellem Jul og Nytaar fikk høre, at Herskabet paa Dal, baade Oberst Haffner selv og hans Familie, var reist ind til Kristiania paa Julebesøk, gjorde han sig straks færdig og reiste efter.

Det var nu over et halvt Aar, siden hendes Forlovede døde, og hun var ikke sortklædt længer! Sorgen var dragen hen over hendes gyldentblonde Hode, som et Tordenveir henover en gylden Aker; nu skulde hun straale dobbelt skjøn under Sollyset, moden for Glæde og moden for Kjærlighet! Og at det var Forsynet selv, som gjennem Døden hadde ryddet den eneste Hindring for deres Forening tilside — derom var Henrik Wergeland glødende overbevist. Thi Navnetrækkene i de to Rognetrær saa i Vinter ut, som om de paany begyndte at vende sig mot hinanden, og i Høst hadde de to Rogne bugnet av blodskinnende Bær!

— — —

Det var stort Bal i Kristiania 4de Dags Aften. Sammenskudsbal av de bedste Familier, saaledes som det ofte bruktes i de Tider. Al Byens dansedygtige Ungdom var møtt frem og mellem den i første Række Studenterne, feterte som gode Dansere og vordende Embedsmænd.

Dansen var netopp begyndt. I Forværelset mellem Herrerne stod en fem seks Studenter i Klynge og drog sine Hansker paa. Fredrik Stang med de graa Drømmeøine og det fine, diskrete Smil, Anton Martin Schweigaard, brunøiet med den djærve, klassiske Profil og de fine, hvite Hænder, Jens Aubert, Georg Lerche, Ludvig Daae, Johan Heffermehl og Henrik Wergeland.

Henrik Wergeland stod litt tilside av de andre og stirret ind i Salen; han var netopp

kommet og søkte nedover Damernes Række forgjæves Ida Haffner.

Georg Lerche kom slentrende hen.

«Du ogsaa her?» spurgte han.

Henrik Wergeland rakte ham adspredt Haanden.

«Ja, jeg kom igaaraftes.» Han stirret fremdeles ind i Salen.

Georg Lerche smilte.

«Søker Du fremdeles den græske Profil?» spurgte han.

Henrik Wergeland blusset til.

«*Er* hun her?»

Georg Lerche tok ham om Skulderen.

«La nu den Sommerfugl flyve,» sa han. «Det er nokk av smukke Piker uten hende.»

Henrik Wergelands Øine fikk et blaaere Glimt.

«La Du bare mig om det,» svarte han.

Georg Lerche smilte igjen.

«Hun sørger endnu over sin Løitnant,» sa han. «Men Tantens Pukkel staar fremdeles til Tjeneste. Kom la os ta os et Glas Punsch, før vi gaar ind.»

Henrik Wergeland fulgte ham nølende hen til det store Bord, hvor Punsch og andre Forfriskninger netopp blev anrettet.

«Har Du set hende, Georg?» hvisket han. «Saa for Guds Skyld si mig det!»

Georg Lerche fyldte to Glas og rakte Henrik Wergeland det ene.

«Er Du gal?» sa han lavt. «Hun gaar selvfølgelig ikke paa Bal. Skaal!»

Henrik Wergeland tok Glasset, men uten at drikke.

«Naturligvis,» mumlet han. «Naturligvis skal jeg ikke faa se hende! Altid er Skjæbnen mig ugunstig!»

Saa tømte han sit Glas i et Drag og satte det haardt fra sig paa Bordet. Vendte sig fra Georg Lerche og gikk henover mot de andre. Tok Ludvig Daae i Haand og nikket skjødesløst til Jens Aubert, som gikk ind i Salen sammen med Schweigaard for at engagere.

«Skal Du ikke danse, Henrik?» spurgte Jens Aubert, idet han strøk ham forbi.

Henrik Wergeland rystet paa Hodet, blussrød av Punschen.

«Her er jo ingen,» sa han halvhøit hen for sig.

Ludvig Daae, som stod ved Siden, smilte sit sarkastiske Smil.

«Kjærligheten gjør blind,» svarte han. Og Fredrik Stang, som netopp var færdig med at trække sine Hansker paa og nu glattet de fine Fingerspidser, smilte næsten umærkelig med, men sa intet. Hans Øine stirret søkende ind i Salen.

I det samme aapnedes Døren bak dem, og en ung Dame, fulgt av en ældre, traadte ind og gikk mot Salen.

Fredrik Stang, som hadde vendt sig om,

fikk høiere Farve i sit bleke Ansigt, traadte tilside og hilste dypt.

Men Henrik Wergeland, som hadde draget Ludvig Daae tilbake for at gi Plads, blev staaende lynslagen og stirre efter den unge Pike som efter en Aabenbarelse.

Det var ikke Ida Haffner, hans «Stella», blond som Solskinnet og rødmende som den tidlige Morgen — det var en endnu skjønnere Stella, dunkelhaaret med store, blaatindrende Øine i et aandeblekt Ansigt, hele den fine Skikkelse i en duftig Dragt av hvitt og lyseblaat!

«Store Gud, hvor hun var deilig,» sa han høit, da hun var passeret — «hun var jo selve Stjernenatten — en Aandedrøm i hvitt og blaat! Kjender Du hende, Fredrik?»

Han grep uvilkaarlig Fredrik Stang i Armen.

Fredrik Stang nikket.

«Ja,» sa han. «Det er en Jomfru Selmer fra Fredrikshald. Hun bor hos en Slægtning av mig.»

Henrik Wergeland slapp ikke hans Arm.

«Du maa præsentere mig for hende,» bad han. «Jeg maa tale med hende!»

«Det skal jeg nokk,» svarte Fredrik Stang — «saasandt der gives en Leilighet; men la os nu gaa ind!»

Han friet sig og gikk ind i Salen, hvor Henrik Wergeland, som blev staaende ubeslutsom og betaget, snart efter saa ham engagere den unge «Stjerneprinsesse» til første Kontredans.

«Stella, Stella!» hvisket han hen for sig. «Kom, Ludvig!»

Og han drog sin motstræbende Ven Ludvig Daae med sig hen til Punschebordet.

«Stellas Skaal!» sa han, stødte sit Glas mot Vennens og tømte det tilbunds.

«Der er mange Stjerner paa Himmelen,» svarte Ludvig Daae og smakte paa Punschen. «Men det skal et Englemot til at hente dem ned!»

«Ikke, naar man har den vingede Hest,» sa Henrik Wergeland. «Da staar Himmelen aapen!»

«Eller i alle Fald Luften,» lo Ludvig Daae. Saa tømte ogsaa han sit Glas.

*

Det var henimot Ballets Slutning. Gang paa Gang hadde Henrik Wergeland søkt Anledning til at nærme sig Emilie Selmer; men altid var hun engageret, og Fredrik Stang hadde ikke gjort nogen Mine til at indfri sit Løfte om at præsentere.

Endelig, efterat ha styrket sig ved flere Glas, tok han Mot til sig, og da hun et Øieblikk sat uten Kavalér, gikk han dristig like hen.

«Undskyld Jomfru Selmer,» sa han, blussende av Spirituosa og Spænding. «Mit Navn er Student Wergeland; Student Stang, som De jo kjender, har lovet at præsentere mig; men nu da De endelig et Øieblikk var fri, kunde jeg

ikke holde det ut længer; jeg *maatte* faa tale med Aftenens Stjerne!»

Emilie Selmer saa forundret opp paa den halvberusede, fremmede Student og vidste i Befippelsen intet at svare. Men der var i hendes skjære Ansigt og fine, jomfruelige Skikkelse noget, som sammen med hendes Taushet fuldstændig avvæbnet Henrik Wergeland. Han blev endnu mere blussende og begyndte at stamme.

«Jeg — jeg — jeg *maatte*, Jomfru Selmer,» sa han. «At se Dem er det samme som at elske — og man har jo alle Lov at elske Stjernerne!»

Emilie Selmer reiste sig og saa sig om som efter Hjælp. Hun var blit ganske blek.

Henrik Wergeland mærket trods sin eksalterte Tilstand straks denne hendes Angst.

«Store Gud! Har jeg saaret Dem!» brøt han ut. «Dem, som jeg vilde bære paa mine Hænder like ind i Himmelen! Tilgiv mig!»

Han grep hendes Haand mellem begge sine, trykket den mot sin hete Pande — og styrtet ut av Salen.

Emilie Selmer blev staaende som lamslagen og stirre efter ham.

«Hvem var denne Wergeland?» spurgte hun Martin Schweigaard, som netopp kom for at engagere.

Schweigaard smilte.

«En Blanding av en Student og en Bonde,» svarte han. «Har han generet Dem?»

Emilie Selmer smilte svakt, næsten som aandsfraværende.

«Aa nei,» svarte hun og la sin Haand i Martin Schweigaards Arm. «Jeg tror, han var en Smule» — hun fuldførte ikke.

«*Det* stemmer,» lo Martin Schweigaard og førte sin Dame ind i Dansen.

*

Dagen efter Ballet opsøkte Henrik Wergeland straks sin Ven Fredrik Stang, fortalte ham om sit Uheld og bebreidet ham, at han ikke hadde præsenteret ham itide.

Fredrik Stang smilte.

«Jeg kunde da ikke vite, at din Spiritus saa aldeles skulde overvælde dig,» svarte han og lovet at gjøre det stedfundne godt igjen ved at skaffe Henrik Wergeland en Indbydelse til den Familie, hvor Emilie Selmer bodde.

Fredrik Stang holdt sit Løfte, og Henrik Wergeland var som i den syvende Himmel. Men det, som hadde passeret, hindret ham altid i at foreta det nødvendige Skridt til en virkelig Tilnærmelse.

Gang paa Gang klædte han sig i fuldt Selskabsantrækk for at avlægge hende en Visit, men vendte hver eneste Gang om halvveis — og kom der aldrig. Gang paa Gang utover Vaaren skrev han det ene Brev efter det andet til hende, men rev dem alle sammen i Stumper og Stykker og strødde dem fra sit Vindu ut i Haven, saa

«hans Værtinde troede, at Æbletræerne begyndte at blomstre fortidligt det Aar» [1]. Han kom aldrig i sit Liv til at se Emilie Selmer oftere — hvad der imidlertid ikke forhindret ham i at flytte sit Stellaideal over i hende; men da han samtidig ikke kunde opgi sit Fantasiforhold til Ida Haffner, paa hvis Gunst han fremdeles haabet, gav han dem begge Plads i sit rummelige Hjerte, digtet «den sødeste Blondine» og «den mest glimrende Brunette» sammen i en høiere Enhet, en «tvehalset Svane», *Stella,* den snehvite Prinsessefugl paa hans Elskerfantasis evigblaa Sjø.

Og saa har man da det for almindelige dødelig forelskede urkomiske Billede av en ung Forelskelsesidealist, som den ene Dag med en nykjøbt Kikkert speider fra Ekeberg over til Ladegaardsøen for om muligens at faa et Glimt av sin «Elskovsdrøm i hvitt og blaat» — for den næste Dag i Eidsvolds Præstegaards Allé ivrig at undersøke, hvorvidt hans blonde Stella-Idas Navnetrækk i Rognetræet har slynget sig sammen med hans.

Indtil endelig henimot Forsommeren det store og uventede Tordenslag kom: Emilie Selmer var blit forlovet — med hans Ven Fredrik Stang.

Fortvilet av Smerte og Skuffelse forlot Henrik Wergeland straks Kristiania og reiste hjem, hvor han hele Sommeren frem hengav sig til sin Sorg.

---

[1] Henrik Wergeland: «Hasselnødder».

Men allerede ved Aarets Slutning hadde hans livstørstende Gemyt reddet sig over i en tredie Forelskelse, en ny Stella, hvori han paa en Maate saa de to tidligere Elskedes Egenskaper forenet.

Denne nye Stella var *Hulda Malthe,* Datter av Kammerraad Christofer Malthe, som i 1826 var kommet som Foged til Ullensakers Anneks Hovin.

Ogsaa hendes Bekjendtskap gjorde han i Kristiania paa et Julebal samme Aar (1826), traf hende atter over Nytaar 1827 paa Eidsvold — og *fridde efter otte Dages Samvær.*

Hulda Malthe var overordentlig vakker. Mørkhaaret med store, straalende blaa Øine som Emilie Selmer, men samtidig med det Solskjær av blomstrende Ungdom, som gav Ida Haffner sin Charme. For Henrik Wergeland blev hun paa denne Maate egentlig den første Kvinde, hvori han fandt forenet alle de ytre Egenskaper, hans Fantasi tilla den fuldkomne *Kvinde* og hvori han for første Gang følte sig med Sjæl og Legeme forelsket.

Det var, som om det erotisk-sanselige, der var saa absolut utelukket fra hans tidligere Forelskelser, sammen med hans større Mandsmodenhet her atter hadde vovet at gjøre sit Krav gjældende; som om han var steget ned fra Stellahøiderne for med hele sin stærke Naturs olympiske Trods lik Jupiter at bedaare Leda i en Sangsvanes Skikkelse.

Men Leda lot sig ikke bedaare. Svaret paa

hans Frieri blev et absolut Nei. Og han fikk til Overflod i de mest utvetydige Udtrykk sit letsindige Ungdomsliv præsenteret av den unge Skjønne, saa han trakk sig skamfuld tilbake lik en Hund, hvem man viser et Speil.

Forelskelsen i Hulda Malthe var imidlertid ikke dermed forbi. Hele den Wergelandske Æts brusende Temperament, dens paagaaende Brutalitet, dens fantasifyldte Lidenskabelighet var nu for Alvor sat i Bevægelse; hele den Sognefjord av Drifter og Kræfter, hvorav Henrik Wergeland var skummende fyldt til Randen, bruste nu over i et dypt, menneskeligt Oprør like fra den dypeste Bund i hans Sjæl og ende til Himmels.

Det var et helt Kjærlighetens Uveir, som nu gjennemsuste hans Sind. Stellahimlen var formørket av elskovssvangre Tordenskyer, og som fagre Lynglimt gjennemkrydset hans Digte Dunkelheten. I hint mærkelige Aar utfoldet Henrik Wergelands Natur sig som en Solstraaleglorie fra et eneste glødende Midtpunkt — Kjærligheten til Hulda Malthe. Det var, som om alt, hvad han tidligere hadde digtet og drømt, kun var Barnefantasiers Forvildelse mot den store, avgjørende Virkelighet. Han kjæmpet i hint Aar av hele sin intense Livskraft like indtil Fortvilelse *for sit Liv*. Hans Idealitet, hans himmelflyvende Romantik, hans fraadende Sanser, hans praktiske Fornuft — *alt* var med; *alt* blev git til sidste Trevl og Tomme. Kjærlighetsdrømmen om Ida Haffner og Emilie Selmer var bleknet

som en Tvillingstjerne for Dagen. Hans tidlige Vaarmorgens skjære Morgenstjerner svandt for Livslysets eneste, store Stjerne — Solen, hans Kjærlighetsdags *Stella,* hans jordiske og hans himmelske Elskov forenet til livgivende Glød.

Allerede samme Sommer, i Slutningen av Juli 1827, fornyet han sit Frieri til Hulda Malthe under Omstændigheter, som viste, hvorledes hans Forelskelse fuldstændig hadde betat ham Herredømmet over sig selv og berøvet ham al Snarraadighet og al almindelig sund Sans.

Hulda Malthe bodde i Sommerbesøk paa Ullensakers Præstegaard, en Mils Vei fra Eidsvold hos Præsten Bøyesen, med hvis Søn hun senere blev forlovet. Et Par Dage i Forveien hadde Henrik Wergeland sendt hende et otte Sider langt Kjærlighetsbrev; men utaalmodig og søvnløs av Angst og Uvisshet hadde han ikke kunnet oppebie Svaret, men var reist avsted for mundtlig at motta sin Dom.

Ankommet til Præstegaarden forstaar han straks paa den unge Pike, at hun ikke har mottat hans Brev. Senere faar han af Præsten høre, at nu netopp kom Posten; han passer Postbudet opp for at faa sit Brev tilbake; men Præsten er tilstede, ser Brevet og ber ham om at bringe det til Hulda Malthe.

Wergeland blir nødt til at overlevere Brevet i hele Familiens Overvær, og hvad værre — Hulda Malthe aapner det paa Stedet og begynder at læse.

Fortvilet anmoder Wergeland hende om dog at læse det i Enrum og gi ham Svar!

Hun gaar ind i Sideværelset, hvis Dør hun lar staa aapen, og Wergeland sitter midt i den smilende Families Skjød og venter sin Dom, pionrød i Ansigtet.

Tilslut, da han hører hende lægge Brevet fra sig, styrter han derind — og kommer kort efter ut med nokk et Nei i Livet!

Aldeles ute av sig selv forlater han Værelset, sætter paa Dør og — springer ut over en 5 Alen høi Laavebro for at gjøre Ende paa sit Liv. Heldigvis falder han i noget Hø og kommer uskadt fra det, blir stellt med som et Barn og kjører fortvilet hjem. Men Historien fløi paa Sladderens støiende Vinger Bygden rundt og videre ind til Kristiania, hvor den vakte almindelig Munterhet.

*

For Henrik Wergeland var dette andet Avslag fra Hulda Malthes Side et virkeligt Hjertesaar. Saa meget dypere, som han jo hele Tiden følte, at det var hans tidligere Liv og hans fortsatte Uordentlighet, som stillet sig i Veien for hans Lykke. I den Tid, som forløp Sommeren utover, var da ogsaa hans Fortvilelse saa stor som en optimistisk Digternatur i det hele tat kan føle og gjennemleve den. Han tænkte Gang paa Gang at forkorte sit Liv, men fandt det feigt; han tænkte at kaste sig ut i de vildeste Utskeielser — men fandt det nederdrægtigt og

uværdigt; han tænkte at forlate Hjemmet for at delta i Grækernes Frihetskamp og falde der, men veg for Farens sørgmodige Blikk og tause Sorg.

Saa blev han da hjemme og utløste sin Smerte i det skjønne:

«*Farvel til Stella*», hvori han i Digtning gjennemlever Døden for Hellas, Døden av Kjærlighetssorg over Stella.

«Ha, mit Liv var Vintersolen
under Polen:
Morgnens gyldne, Aftnens røde
Straaler blidt hinanden møde
med et Kys; den hele Dag
var et gyldent Vingeslag.

Ak jeg vilde dog saa gjerne,
at en Stjerne,
Hæders Stjerne, skulde glimre
i min Nat og Mindet skimre
lig et Nordlys paa den Grav,
Skjæbnen mig saa tidlig gav!

— — Hellas kalder: Se en Kelte
vil blandt Helte
søge sig en blodig Palme!
Visst, hvor Hjertets Roser falme
og hvor Livets Purpur veg,
spirer en Cypresse bleg.

— — — Vel Hellener undres ville
ved den stille
Yngling, han hvis Klinge peger
stedse did, hvor Døden leger,
glad, hvor Evmeniden gaar,
bøier taareblommet Vaar!

— — Se der staar han i Geleddet!
Herren ved det,
hvorfor han med Barmen aaben
uden Hjelm de hvasse Vaaben
søger: Ere røde Saar
Roser i en Nordmands Vaar?

— — Vaagen og naar alt mon svømme
om i Drømme
tidt et Navn, som fremmed lyder,
frem paa stille Taarer flyder.
Ha — hvis jeg erindrer ret,
Stella, Stella lyder det.

Dybt det Ord fra Hjertet springer;
thi det klinger
klagende som naar Alrunen
rives voldsomt op fra Grunden,
underligt som Lyrens Klang,
i det samme Strengen sprang.

Visst ved «Stella» han vil minde
sig en Kvinde?
Ham en mørk Erindring tynger,
Havets Slange lig, som slynger
svimlende et dobbelt Baand
om vort Olds Laokoon!»

Og han reiser Gravmælet over sin dræpte Kjærlighet og sit forspildte Liv i Digtets Slutningsvers:

— — — «Lad dem tale! Snart de ville
rede stille
op den dødes Hovedgjærde.
Lænede til deres Sværde
vil de bede Gud om Fred
for den Yngling de grov ned.

Om min Gravhøis tause Side
vil sit hvide
Blomstslør Hybnen venlig folde
lig den grædende og kolde
Niobe, hvis Marmor sig
bøier over Ættens Lig.

Dal som Lyn paa Tordenvinge
Moslems Klinge
i mit Bryst! Ha fagre Sommer,
flammerøde Samum kommer,
drikker Rosens Purpurstrøm!
— Død og Liv er blot en Drøm!»

Og det er videre visselig et Uttrykk for den samme Stemning, naar han i en anden Sang til Stella samme Aar hilser hende som den, der alt er hedengangen og venter sin Elskede.

«Snart vil min Sjæl lig en graahvid
Taage svømme i Luften
Stella, Stella!

Ligne ei Himmelens Regnskyer
Kor af Aander som græde?
Stella, Stella!

Føler Du engang en enlig
Draabe — den er min Taare
Stella, Stella!

Aftør den ei. Lad den dø
paa Barmens glinsende Lokker
Stella, Stella!

Engang bag rullende Aar
din Sjæl jeg ventende møder
Stella, Stella!

— — — Ha, jeg vil gjemme de Aar som
svandt i Graad, naar jeg ser den,
Stella, Stella!

— — — Da vore Sjæle og da vor
Skjønhed smelter tilsammen
Stella, Stella!»

* * *

Mens Henrik Wergeland paa denne Maate digtet sin Sorg ut av sit Sind, begyndte den Kjærlighet, som man skulde tro var saa grundig rykket opp, at blomstre videre i hans Fantasi, som om intet var hændt. Allerede i Slutningen av Juli samme Aar, som han fikk det ydmygende Avslag, eller med andre Ord kun en Maaned efter den stedfundne Katastrofe, har Kjærligheten beseiret al hans Stolthet, al hans Klogskap, og han nærmer sig den Elskede paany.

«Det er en Maanedsdag siden
jeg grov liden Kirsti i Muld — — —
en Maaned? En Maaned? — har Tiden
da mistet sit hvirvlende Hjul?»

Saaledes begynder han det Brev, han tilskriver hende med Forklaring av sin Opførsel og med Bøn om Undskyldning for det, som hadde tildrat sig.

Rørende og yderst karakteristisk er det, at han denne Gang ikke vover at sende hende Brevet, men som et Barn tyr til hendes Mor, Kammerraadinde Malthe, og ber hende overlevere hende det, hvis hun saa synes.

Han, den lydige, varmhjertede Søn, som agtet sin Far og elsket sin egen Mor med en inderlig Kjærlighet, vidste i sin Sjælenød intet bedre end at betro sig til sin Elskedes Mor og aapne sit Hjerte ganske for hende.

Rørende er ogsaa det Billede, han i Brevet til Moren gir av sin Sjælenød.

«Jeg er nu rolig som en Harpe, hvis Strenge alle ere brustne,» skriver han etsteds. «Jeg har det Haab, at Gud snart vil lade mig dø — jeg er fornøiet derved; jeg er glad derved. Min Vulkan maa snart være udbrændt og styrte sammen — jeg er glad derved.»

«Ak min Sjæl er Tambarskjælvers brustne Bue! Alt er forbi, forbi, fortabt!»

Et andet Sted sammenligner han sig selv med et «Menneske, som klatrer til Himmelen paa en flagrende Spindeltraad» — atter et andet Sted forsvarer han sig selv som et ulykkeligt Barn: «Jeg er ikke haard, og mit Hjerte er ikke ondt; — det sige mine Fiender. Mine Grundsætninger ere ophøiede, skjønt et Flegma kalder dem sværmeriske, og min Karakter er igrunden god trods dens Ubesindighed, Fremfusenhed og Lidenskabelighed!»

Der er en uendelig dyp Følelse, en voksen Mands Hulk i denne ydmygende Retfærdiggjørelse for den Elskedes Nærmeste, en Mand i Graat, et sønderknust Barn, som ber sin Mor om Hjælp. Saadant gjør ikke Hverdagsmanden, Gjennemsnitspersonligheten. Glorien av Geniets

Naivitet lyser over den Mands Hode, som ligger saaledes paa sit Ansigt for sin Kjærlighet.

Henrik Wergeland hadde instinktmæssig handlet klokt ved at henvende sig til Hulda Malthes Mor. Hvad enten det nu var av Medynk med hans Lidelse, av smigret Moderfølelse eller i Haab om, at han muligens med Tiden kunde bli en akceptabel Svigersøn, nokk er det, at gjensidig Meddelelse og Betroelse mellem de to allerede efter et Par Maaneders Forløp resulterte i, at han fikk Lov til at besøke sin Elskede, som tilgav ham, erklærte, at hun «ikke hadet» ham og gav ham Lov til, naar han hadde tat sin Embedseksamen, paany at melde sig som Frier, saasandt han i Mellemtiden førte et eksemplarisk Liv.

Hermed begynder den skjønneste og frodigste Utfoldelse af Wergeland som Digter og som Menneske, *Kampen for Stella.*

«Kampen for Stella».

(1827—1828).

«Haarfagre Stjerne, som sidder lig
hvidvinget Due paa Himlen,
se hvor med Jubel jeg bærer dig
raskt gjennem Blomstervrimlen!

— — — Dans paa min Barm med din hvide Fod
dans med din Straale, min Stjerne!
Lyt til din syngende, glade Flod
Himmelens tause Terne!

Ei som Bacchanten jeg løber mer
vedbendkranset i Enge;
stille bag Palmer jeg slaar nu her
Bølgernes mørkblaa Strenge.

— Nys lig en Berserk af Skjolde trængt
bed jeg i Fjeldbarme sorte;
thi for min Elskov jeg havde tænkt
Stjernen for langt var borte.

— — — Syvstjernen tren som et Pigekor
frem ifra Skyen; min Stjerne
dansede foran i Sølverflor
sød som en Freyas Terne.

Stella, min Stella, min Stella hvid!
Sølvskyens fagreste Datter
had ei min Bølge! Den ruller blid
uden den vilde Latter.

— — O jeg er trofast! Jeg glemmer ei
o hvor umuligt — min Stjerne!
Trofast jeg følger din blanke Vei
over de Høie fjerne.

— — — Had du ei Floden min Himmelmø!
Se, kun din Glans er dens Lænke!
Lad ham blot elske dig taus og dø!
Det du hans Ømhed skjænke!»

(Av Henrik Wergelands «Flodens Sang til Stjernen»).

Det var, som om Kjærligheten til Hulda Malthe og det Haab, han hadde faat om dens Virkeliggjørelse, hadde vakt til Live alt det bedste, rikeste og mest straalende i Henrik Wergelands sammensatte Natur. Han kaster sig med Iver over sit theologiske Studium, endskjønt dets Dogme-mystik er hans Natur imot; han sætter hele sin Viljekraft ind paa at føre et sobert og socialt ulasteligt Liv, og naar han en sjelden Gang falder tilbake, skrifter han rørende det hele for sin Elskede.

«Man har sagt: 'jeg fremturer i et uordentligt Liv',» skriver han i et Brev under 2den December 1827.

«Jeg svarer med Haanden paa Hjertet, i hvilket Løftet jeg gav Dem og Deres Moder, da disse kjære værdigedes at tage Del i min Skjæbne,

mine Forældre og mig selv, staar og skal staa friskt præget og ukrænket: *dette er usandt!* Herom vidner mine Lærere og Kamerater, herom Deres Broder, som nøie kjender mit Liv, herom Deres Søster, med hvem jeg har talt og bedet hende om at lægge endnu en Gang mit Løfte om en Opførsel min Kjærlighed og min Kjærligheds Gjenstand værdig, for dennes Fødder.

— — —

Idet jeg før undertiden overlod mig til et uordentligt Liv, gjorde jeg dette af Mangel paa noget bedre; nu har jeg jo dette bedre: Jeg har de ædleste, mest elskede Menneskers Deltagelse.

— — —

For at gaa i Detalj maa jeg rigtignok, ved Siden af flere Gange at have undslaaet mig for saakaldte Lag, som man vel ei kunde finde nogen Synd at deltage i, tilstaa, at jeg kun to Gange i denne lange Tid har deltaget i saadanne og det da en Gang paa min Fornufts Ruin.

Jeg vil ikke forsvare det; men den strengeste Dommer tilgiver — engang.

Desuden — det er længe siden, og jeg har udsonet en Svir med mange, mange, ved Bogen tilbragte Morgener, Dage, Aftener.»

Samtidig strømmer hans Breve over av den mest overstrømmende Kjærlighetsforsikring.

«At jeg elsker Dem oprigtig og inderlig tror De — ikke sandt? Jeg kan ikke lade det være: jeg er altfor overbevist om Huldas Fortræffelighed og at jeg kun ved Huldas Side, ved Huldas

Moders Side vil blive det, hvortil Naturen skabte mig: et ganske godt Menneske.»

Og i Brevet til Moren:

«Jeg hilser Hulda, min ædle Hulda! Jeg lever og virker blot i Hulda: Hulda er min Athmosfære, min Elektricitet, mit altvirkende guddommelige Princip.

Jeg beder Dem sige Hulda, at jeg er det lykkeligste Menneske ved Bevidstheden om, at Hulda ikke hader mig, men er mig velvillig, er min Ven.»

Og i et senere Brev:

«Jeg kalder Huldas Sjæl en mangesidig Diamant; jeg siger, den hviler i et Rosenblad: hendes Legeme er skjønt som et Rosenblad. Men Sjælen glimrer derigjennem, og Hjertet er det, som gjør Legemet skjønt: det hersker paa Læben og i Smilet og i Kindens Eldorado: det kjæmper med Forstanden om Pladsen i Øiet, og denne Kamp er det, som lader Øiet vise sig straalende, glimrende, roligt og klart.

Panden er Fornuftens uomtvistelige Sæde; der sidder den som en alvorlig Gratie.

O, dersom Hulda, Hulda har glemt, at jeg elsker hende, saa mind hende paa det. Sig Hulda, at jeg elsker hende lige meget om et Aar og om tredsindstyve Aar, at jeg elsker hende, som Engen Vaaren, der ikke kan blomstre, uden at denne aander, at den Sætning vist er sand: man lever lykkeligst med den, som elsker en mest!»

Paa samme Tid, som Henrik Wergeland av

et saa dypt og bundærligt Sind personlig satte alt ind paa at bli sin Kjærlighets Stella værdig, slog hans Digtnings Genius ut i fuld Blomst.

I 1827—1828 begyndte han sin offentlige Forfatterbane med under Pseudonymet Siful Sifadda at utgi de to satiriske Farcer «Ah» og «Irreparabile tempus», som paa Grund av sine voldsomme Utfald mot forskjellige Hovedstadsforeteelser vakte adskillig Røre og hadsk Motstand i Kristiania. Av langt større Betydning og et langt større Vidnesbyrd om hans Aands Genialitet var den Samling lyriske Digte, som utkom i dette Aar — Stelladigtene, og hvori Hulda Malthe som Stella danner det straalende Centrum.

Denne lille «Krans af mørktglødende, duggede Blomster» indeholder Digte av udødelig Skjønhet, Poesi, som vil overleve Tiderne, fordi den er undfanget under Stjernerne og født i ætherren Luft.

Digte som «Flodens Sang til Stjernen», «Stella og Skalden», «Under en Birk» m. fl. hører med til det skjønneste og sublimeste i Verdensliteraturens Lyrik.

Som om ikke dette skulde være tilstrækkeligt, fyldtes hans undfangende Fantasi i hint Aar videre med en Række dramatiske Arbeider over nationale Emner, hvorav «Sinklars Død» blev færdigskreven og utgit i 1828. Og for at sætte Digterkronen paa Værket paabegyndte han i samme Aar sin Ungdoms store Hovedværk, det centrale Værk i hele hans Livsdigtning, det vældige, 720 trykte Sider store dra-

matisk-lyriske Verdensdigt «Skabelsen, Mennesket og Messias», hvis Trykning paabegyndtes allerede Vaaren 1829.

*

Den Kjærlighetslykke, som Henrik Wergeland i hine sin Ungdoms Utfoldelsesaar saa dypt haabet paa og for hvilken han ofret saa meget, skulde ikke bli til Virkelighet. Da han om Sommeren 1828 atter vovet at nærme sig Hulda Malthe med et Friertilbud og i den Anledning samtidig med et Brev sendte hende en Sølvkurv med Jordbær og Roser — for selv senere at komme og hente mundtlig Besked, fikk han — Kurven tilbake og det sidste endelige Nei. Hulda Malthe, den noget kjølige, fint opdragne Kammerraadsdatter, var ikke Kvinde nokk og hadde ikke Aand nokk til at kunne forstaa og vurdere, hvad der bak den ru Skal laa skjult av Aands- og Hjerteværdier i en Natur som Henrik Wergelands. Hun bævet behandsket tilbake for Manden av Folket, Patrioten i Vadmelsdragten, hun skalv for Republikaneren og den voldsomme Renommist av det tvetydige Rygte, og hun hadde ingen Fornemmelse av Digteren, Geniet, som viste hende den Naade at gjøre hende udødelig. Hun lot sig nøie med at være den tapte Drivfjær til Henrik Wergelands Ørneflugt mot Høiderne. Hun forlovet sig snart efter med et jævnt Hverdagsmenneske, Søn av den Præst, i hvis Hus Wergeland havde lidt sit forsmædelige Nederlag — og døde ugift som gammel Jomfru i 1882 i Kristiania.

Med Hulda Malthes sidste Avslag var i Virkeligheten Henrik Wergelands Drøm om ægteskapelig Lykke paa Jorden dræpt. Vistnok reiser hans trodsige Natur sig atter og vender sig allerede samme Aars Høst mot en ny Flamme, Frøken *Elisa Wolff,* Datter av Oberst Wolff paa nedre Blindern ved Kristiania — for ogsaa der at faa Avslag; men der er ingen Glød længer i hans Hjerte; det er kun Trangen til at knytte sig digterisk til en ny Stella, som gjør sig gjældende, og hans Kjærlighet er paa Forhaand resigneret og uten Haab. Han lar sig nøie med at bli aandelig forstaat av hende og besidde hende som en høiagtet Veninde, hvis Sorger og Glæder er hans Sorger og Glæder og med hvem han aandelig lever sammen i uegennyttig Samfølelse.

«Elisa, had mig ei, fordi
din Sorg jeg er forelsket i.
Den Glansen paa dit Aasyn kaster
af himmelsk Billeds Alabaster.
Sin overjordiske Plastik
af Kummeren din Skjønhed fik.

Du høie Sjæl med knuste Sind,
o lad din Kummer være min!
Jeg elsket den, fordi forhøiet
den har det Aandemulm i Øiet,
fordi dens Bleghed er saa fin
som paa besvimet Engels Kind.

Du skjønne Sorg, jeg har dig kjær,
fordi Elisa selv Du er.
Hun dig kun føler, dig kun drømmer;
din Svalhed i hver Aare strømmer.
Hun er en Blomst, en Sensitiv,
der faar kun af din Dugg sit Liv!»

Saa synger han mange Aar senere, da denne hans fjerde Stella mistet sin Far.

Sælsomt nokk hændte netopp i det samme Aar, hvori Wergelands Tro paa en jordisk Kjærlighetslykke døde, noget der likesom løftet hele hans Stelladrøm opp over alle jordiske Forhold, ind i Aandens og Aandernes Verden. Emilie Selmer, hans anden Stella, den skjæreste og mest aandige av dem alle, døde.

Denne unge, yndige Pikes Død blev for Henrik Wergeland likesom et Svar, et Religionens Svar paa hans Elskovssorg. Han hadde nu faat en Stella i Himmelen, og dit fløi han nu med hele sit Hjertes Elskov og Kummer paa sin straalende Digtnings Vinger. Han hadde fundet den tredie Person i sin Kjærlighetstreenighets Guddom. Hans Kjærlighet og hans Digtning hadde formælet sig med hans seiervisse Udødelighetshaab, og «Stella» blev i dypeste og ædleste Forstand den Udødelighetsstjerne, hvorunder han var født, hans Digtning den Flod, hvori hele hans Liv tvættedes rent og alle hans Livsdrømme blev baarne i Sang mot Havet.

Som Digter og Mand var Henrik Wergeland gaat ut av Kampen for Stella, med Vemodens Udødelighetshaab for sin Kjærlighet og den seiersikre Tro paa sin Opgave som Foregangsmand for det Folk, hvorav han var født.

«Min Sjælskraft har reist sig og rækker mod Himmelen efter Laurer, om Roser og Forglemmigeier blive mig nægtede,» skriver han i September 1828.

Og det ligger en Geniets Spændkraft i de skjønne Linjer, hvormed han frir sig fra sin Elskovssorg i Bevidstheten om sin Aands Seier:

«Se som Falken, der stiger til ensomst Høide
just, naar den feil paa Skovduen skjød,
ret som om intet var hændt, jeg søger min Trøst mod
Pigens Haardhed paa Ensomheds rolige Borg,
her paa mit Fjeld, paa min svimlende Afsats ved Birken,
her paa min Tue, den blomstrende bløde, hvor alle
Sorgerne straks forvandles til himmelske Syner.»

For sin jordiske Kjærlighetslykke har han siden hin Stund ikke en Sang at ofre. Hulda Malthe er som død for ham; men hint fattige, forældreløse Barn, som han knapt kjendte, hans Ungdoms skjæreste Drøm i hvitt og blaat — hun blir gjennem alle Tider hans Sjæls Elskede, hvem han drømmer om engang at møte. Det er som om Døden er blit deres gyldne Vielsesring, for ham det Løfte om Evighet, som holder ham oppe i hans vældige Livskamp like til den tidlige Flugt herfra. Og han synger ved hendes Grav:

«Guds Fred Du Vemodsengel sød,
Du Skaldens Taare ren, som flød
med Stellas Smil isammen;
Du Taare ren i Himlens Hal,
hvor Skalden Stella, Stella Skald
skal evig være — Amen.»

*

Det gikk ti Aar af Henrik Wergelands korte Liv, før den jordiske Kjærlighet møtte ham i hans Ægteskap med en Folkets Datter, Amalie

Bekkevold, Datter av en Fragtemand som bodde ved Grønlien i Kristiania. Med hende gjennemlevet han syv lykkelige Kjærlighetsaar, og over hende øste han med overdaadig Haand sin skjønneste Digtnings Perler ut. Men over denne hans jordiske Kjærlighet tindrer endnu da en blek Stjerne, Stella Emilie, Drømmen i blaat og hvitt.

Han fortæller sin Forlovede, at han har en elsket i Himmelen foruten hende:

«Hun ligned den tendre Konvolvolus blaa,
hvis Klokker som Luftblomstre neddale paa
usynlige Stilke — — — den Hulde forsvandt;
at sige, hun døde, det er ikke sandt.
Af Menneskers Geister er hendes kun den,
jeg frygter ei for, naar den kommer igjen.
Om Natten — det volder ei Angst eller Gys —
da kommer Gestalten i safirblaat Lys,
naar enten jeg kalder min attenaars Brud
hvad eller hun ved mig et glædeligt Bud.
Da hører jeg nær mig en Stemme bekjendt,
lig Harpens Hendøen, naar Sangen er endt.»

Og senere — i sit Ægteskap fortæller han i Digtet «Min Vivs Hjemkomst», hvorledes han, da han om Sommernatten lytter efter sin Hustrus Skridt, hører en Stemme ind gjennem det aapne Vindu:

«Det er mig og ikke hende
klang det, klang, som om man kunde
tænke Klang af Engens Klokkes
og Konvallens spæde Munde,
Toner i en Liljes Stængel.
Det er mig; Du bør mig kjende:
Jeg er din og hendes Engel,
død forlængst og før jeg vidste,

at jeg var din første Elskov.
Jeg velsignet har din sidste,
aandet al min Ømhed ind
i din Elsktes Jomfrusind,
strøget ned med bløde Vinger
Ringen ført paa hendes Finger!»

Saaledes formælte Henrik Wergeland sin himmelske og sin jordiske Kjærlighet, Stella drømmen og Livets Virkelighet, saaledes digte han den Regnbuebro mellem Himmel og Jord hvorover han i Døden lykkelig vandret bort.

«Gjennem Æthren skulle vi glide
som en tvehalset Svane
Stella, Stella!»

Skabelsen, Mennesket og Messias.

Wergelands Verdensdigt og Livsdigt.

(1828—1829).

«Ved Mjøsen, mit Fædrelands Hjerte høit bankende under
Heidmarkens fulde Bryster, hvor Helgø sig hæver lig
Moderbarmens rødmende Smykke, det Drengens Ydunsæble —
— — — hvor Fjeldet sig styrter i Bølgerne, just hvor en Birk sig
eiser for straks med angstfuld Susen og svimlende
iet at springe tilbage. — —
r sidder en Dreng med en Harpe. Hør ti af dens Strenge
nger som Vemods Klokker, som Sortdrosles Slag, og
som Helved gnistrende hviner, og tregange ti som
mplet runger, der skjælver af Hymner!
Min Vemod blir Fryd, min Fryd Sang under Birken,
ng, Sang her under Himmel og Jord, her hvor et Par af
ne, som nær havde Redet gjemt, susende svale mig.
ng, Sang om Himmel og Jord, om Sjælenes Væsen!»

(Av Indledningsdigtet til «Skabelsen, Mennesket og Messias»).

Da Henrik Wergeland i 1828 paabegyndte sit vældige Digterværk «Skabelsen, Mennesket og Messias», var han tyve Aar gammel og tre Aars Student. Men hvad hadde han ikke i disse tre Aars Studenterliv gjennemlevet, gjennemlæst og gjennemkjæmpet?

Han hadde tømt Studenterlivets skummende Sanselivsbæger til Bunden; han hadde gjennem Andeneksamen og sit theologiske Studium gjort Bekjendtskap med og tat Stilling til Filosofi og Religion; han hadde som Forfatter stillet sit Navn og sin Person blot for Tidens ondskapsfulde, hensynsløse Kritik og erhvervet sig et Rygte som social og politisk Agitator; han hadde i sit personlige Følelsesforhold gjennemlevet alle Ungdomsforelskelsens Henrykkelser og Skuffelser og stod nu tyve Aar gammel foran Livets største Avgjørelse, Valget av Hustru, bævende for at miste den, hvori han trodde at se hele sit Kjærlighetslivs Ideal forblomstret, sin Fremtids Skjæbne skjult som Frø.

Fuldblods Kjærlighetsmenneske som han av Naturen var, blir det ham da en uimotstaaelig Trang, en dyp Livsnødvendighet at digte dette sit Kjærlighetsideal sammen med Altilværelsen og Gudsforholdet til et eneste stort, straalende Billede, at digte det sammen med sin Livsanskuelse og Verdensanskuelse til en fuldttonende Livsharmoni. Stella, den elskede Kvinde, Kjærlighetstankens Skjønhetsaapenbarelse, blir ham saaledes det himmelske Centrum, hvorom Verdenssystemet kredser, den dype Lyskilde,

hvorfra alt utstraaler, den altopofrende, altskapende Kjærlighet, hvori alt tar sin Begyndelse og alt fuldbyrdes.

I sin dypeste Grund er saaledes «Skabelsen, Mennesket og Messias» i fuldt Kor alle Wergelands overdaadige Evners hundredstrengede Hymne til «Stella», hans Sjæls evige Søken efter den Elskede.

«Stille, elskte, stille!» — Saa vil jeg afbryde!
«Jeg fandt dig jo i din Flugt?
Jeg greb dig jo her mellem Stjernerne?
Udødelighed er vor Medgift;
Straaler vor Bryllupsdragt,
din stjernehvid, min sølvergylden;
paa de saliges Høie staar vort Hjem;
Messias os vier for en Evighed;
Seraferne spiller; vi danser gjennem den straalende Himmel!»

Og sin uendelige Kjærlighet til Stella aandeliggjør han og virkeliggjør han ved at digte sig sammen med hendes Aand til ét fra Skabelsens første Stunder, idet han lar en Engel fortælle:

«Engang i Skabelsens Dage et
Par af Serafer sig søgte
Hjem i Adams og Evas
slumrende Hjerter; begge I stammer fra dem.

Ak, men igjen de kjendte da ikke hinanden. Kun
ane de kunde hinanden.
Denne Anen er Mandens
Elskov og Kvindens, mægtig, skjønt famlende blind.

Selv har den ene Aand sig fra Himlen forvist; men den anden opofrende fulgte.
Selvopofren er himmelsk
Kjærligheds Væsen, elskende Aands til en Aand.

Hvor ligner den Frelserens Kjærlighed!
O, vor ømme Stammemoder!
Jeg Himlens Kjærlighed kun vil besynge,
forglemme min egen, den jordiske.

Hvad taabelig Tale; thi denne jo
stammer ogsaa ned fra Himlen?
Nu ved jeg jo selv vore himmelske Navne,
hvormed vi skal døbes i Gravene.

Jeg Aanden har seet, som boed i
Adams Hjerte — mig han ligned —
og den, som besjælede Evas — *o Stella*
jeg gjenkjendte dig i den herlige!

Som Aanden Du engang skal bære en
Krans af Himlens Stjerneblommer,
dit Arveklenodium. Da træder jeg frem af
de Skyer, hvor i Fjernet jeg knælede.
Med lysende Blommer af Kransen da
skal Du stolt bestrø mit Hoved,
hvis dristige Løfte jeg løser: at kvæde
om Himlens og Jordens Forbindelse.

— — — Angst, o Angst! Jeg overvældes
af himmelske Syner og Verdens Storhed,
af Livets brogede Hvirvel!
Altet med talløse Toner ombruser mig,
forvirrer med Synernes Mængde,
saa jeg, der skulde midt i dets Zenith
sidder lig ensomt urørlige Øie,
henhvirvles selv som et Fnug mellem Fnug!»

Saaledes, bævende som en Sølverstreng mellem Stellahenrykkelsen og Ærbødigheten for den skapende Almagt begynder han sin Høisang til Kjærligheten og Livet, til Mennesket og Gud — til Guddommens Skjønhetsaapenbarelse — *Stella*.

* * *

Saaledes som Wergelands Livssyn og Evighetstro fremtræder i det vældige Arbeide, hvormed han i Tyveaarsalderen beriket Poesiens Verden, ligner det i sin uklare, kaotiske Vrimmel av Billeder, sin himmelstormende Fantasi, sin uroligt jagende Ørneflugt under Skyerne et Aandens henfarende Tordenveir med Solglimt mellem Uveirsskyer og Regnbue paa Regnbue rundt de fjerne Horizonter. Straalende Billedsyner veksler med uklar Kosmostaake, Stjerneklarhet og overjordisk Ro med Avgrundsdamp fra det ufærdiges og halvfærdiges kokende Verdenskjedel. Men gjennem det hele suser Geniets Vingeslag, den høitbaarne og høibaarne Flugt gjennem Ætheren.

Det er en Digtning, hvori alle hans Naturs og hans Væsens Feil og sublime Egenskaper Side om Side aapenbarer sig, hvori hele hans Harpes «halvhundrede Strenge, Stellas gyldne Kongeriger», bruser sammen i et vildttonende Kor. Det er Flodens skummende Sang til Stjernen, likefra det første Bækkenyn til den som «Dalens Konge», dens «David Harpeslager» fylder Havet med sin svaltflytende, store Strøm. At gjengi de Idéer, der som dype Grundakkorder klinger under og skjuler sig i dette Kaos af poetisk Skaperkraft efter hans Ungdomsværk, saaledes som det oprindelig forelaa, vilde være en Umulighet; lykkeligvis har han selv i moden Alder kort før sin Død indset dette og skjænket os Værket paany, lutret og avklarnet gjennem hans Manddoms seirende Kunst, og det er efter denne Utgave, som

under Navn av «Mennesket» blev offentliggjort i 1845 (hans Dødsaar), jeg her skal forsøke at sammendra et Billede i dette hans Sjæls Speil, digtet og drømt som et Verdensspeil, der skulde rumme hele Tilværelsen.

*

Det er i Jordens Skapelsesstund. Rummet har atter aapnet sit bugnende Dyp og født en ny Verden, en ny Gaade. Englene Abiriel og Ohebiel, som er Vidner til det vidunderlige, kommer i Tvedragt om hvad der er skedd. Ohebiel vil knæle ned og tilbe i «Guds friske, rygende Fodspor»; Abiriel kræver at se den evige Gud selv. Ohebiel foreholder ham, at dette kan kun de høieste Engle og mellem dem Akadiel, Guds Førstefødte; hverken Ohebiel eller Abiriel er endnu værdige dertil.

Abiriel vil, fristet af Gudsgnisten i sit Indre, gjennemtrænge alt; hin nye Klode, hvis Væsener han ikke kjender, nager ham; thi

> «han, som læse kan igjennem Kjød og Ben
> hvad Sjælene paa disse Kloder tænker,
> han studser blind ved Lysets Underværker
> og ved ei, hvad det tegner af i Blomsten,
> i Græsset linjer op og efterklipper
> i Træets Blades aldrig ense Takker!»

Alt dette maa og vil han gjennemtrænge, æde videre av Frugten paa Kundskapens evige Træ.

Da viser Guds Førstefødte, Akadiel, sig i stort Lys.

Ohebiel ber Abiriel knæle og tilbe; men denne nægter, hyller sig i Mulm og svinder. Med et Verop følger Ohebiel, Kjærlighets Engel, sin Elskede.

*

Jordens Skapelse paa de seks Dage foregaar. Akadiel forklarer Guds Mening med det hele. Lyset avbilder Guds Tanke. Han har digtet Blomstens Skjønhet, avstukket Bladenes Omrids. Aanderne er hans Ord. Selv i det dunkleste Liv er en Aand skjult som det ufødte Ord hviler i Tanken. Hver Klodes Væsener er dens Sjæl, hver fornuftig Skapning en av Klodesjælens Tanker. Dyrene er Klodens Drifter, som mylrer i dens Nerver; Planterne er dens dunkle Følelser, Ilden dens Rødme, Vandet dens Vædsker, Duggen dens Sved, Skyerne dens Utdunstning, Sommeren dens Maaltid, Vinteren dens Rolighet, «mens den paa Høstens Mættelse tærer», Vaaren dens Matlyst; da gløder Tankerne livligst; Drifterne sværmer.

Men i Muldet anes Aandens Spirer som bleke, bølgende Planter under Vandet. Og snart er den tilstede, smilende over sin egen Udødelighet. Dog ve den, hvis Legemet og dets Lyster har anstukket dens Væsen. Da maa den lutres gjennem Kval til dens Lyster opsluke hverandre som sultne Slanger, der ingen Næring faar.

Naar denne Lutring er skedd triller Aanden som en ren Taare ned i Alkjærlighetens Skjød. Dens «Uvidenhed blir til en antændt Stjerne» — *frem* arbeider den sig gjennem sin Evighet.

Foran den Fantasiens Pensel, Erindringens Meisel ved Siden!

«Selv han nu ligner en Sol, der
springer fra Synskreds til Synskreds og afmaler
Morgnen foran, slæbende paa stjernede Midnat.
Nu er hans Godhed Skjønhed,
hans Aandekraft Herlighed iklædt.
Jublende smelter han hen i Verdens Digt i Aandernes Kor,
raaber sig selv til Hersker ud i sin Udødelighed.»

Saaledes skildrer han, Akadiel, Jordens og Menneskets Utvikling paa den vordende Klode.

Og Æonerne lovpriser Guds Herlighet, han, som «lader sin Algodhed udstraale i Verdnernes lange, svømmende Rækker», han, hvis Sole lik flammende Basuner utstukne fra Himlenes blaa Tempeltak forkynder for de mylrende Kloder den eviges Kjærlighet.

«Aanderne knæler: Tilbedelse er deres Knælen.
Aanderne ofrer: Kjærlighed er deres Offer.
Aanderne priser: Beundring er deres Lovsang.»

Og Kloderne selv vandrer, klædt i Skyernes hvite Klær rundt Solens flammende Altere til Guds Pris.

Saa begynder da Jordens Hjerte at slaa, Skyerne, dens Øienlaag, at aapne sig: Lyset utbrer sig første Gang over Jorden. Solen er paa en Straale stegen ned i Jordens rike Muld og stiger opp igjen i gyldne Palmer. Og Æonerne hilser *Jordens første Dag.*

Saa falder Mørket — *Jordens første Nat.* Og Maanen, Nattens bleke Hjerte, vaaker over den med sagte Slag. Atter lysner det. Maanens

Sølvlod, Solens Guldlod har avveiet Nat og Dag. Jordens *anden Dag* oprinder. Og Jorden trær som en ung Uskyldighet blomsterkranset frem mellem sine Søskend, — til Mørket atter falder — *Jordens anden Nat.* Og Æonerne priser Natten:

«Dens Søvn er Livets Dugg,
selv over Dyret Drømmens Lyst den ryster
og lægger Honningen i Blomstens Mund.»

Atter bryter Solen frem — Jordens *tredie Dag* gryr. Og den iører sig sin Brudedragt, beredt til at føde levende Liv. Natten — *den tredie Nat* sænker sig over den.

«Tusmørket sig hæver foran Natten
lig Støvskyen foran en Seierherre.
Natten kommer, fuld af Forgjættelser,
af Aftenrødmens Bæger berust.
Dens stjernede Hvælv er en tillukt Kurv
af kommende Dages Velsignelser fuld!»

Og Jordens *fjerde Dag* bryter frem. Dyrerygge skyter sig frem av Muldens brustne Tuer; Verdens mylrende Dyrevrimmel fylder Dalene, fra Elefanter og Næshorn ned til de mindste Insekter, der daler over Engene med blanke Vinger, som var de Funker av Solen. Og som Dagen er fyldt av det levende Liv, saa mylrer det ogsaa ved Nat, *den fjerde Dags Nat;* thi fra nu av er Livet Hersker paa Jorden.

«Tusmørkets Time giver Uglen Liv;
dens Ham er Mulmet lig, dens Blikk Daghimlen,
dens Hyl er Nattens Sukk, dens Flugt er Taagens
uhørlige, der glider over Græsset.

Dens Øine tændes nu. Paa Klippen lyser
de gule Bluss; med Flaggermusen den
med snirklende Figurer kløver Mulmet.
Nu lister sig Hyænen af sin Hule,
og Broderen, Schakalen, følger efter
for Rovets Levninger at gnave bedre.
For Løvens Brølen Ørknen er for trang;
i Miles Omkreds vaagner alt og skjælver.
Et gyldent, blodigt Lyn i Flugt og Farve
paa flyende Gazelle Tigren springer,
og Leoparden som et Sværd, der krummes,
og slippes ud, i Flugten Hjorten naar!
— Om Rosenbusken sidder Snogen spunden.
I Kilden pladsker Øglen; i sit Spyt
Firbenen smelter Billens Gyldenskjold
og fangne Sommerfugles Sølvflorsdragt.»

Over al denne yrende Mangfoldighet, som Livet maa yngle, forat det ikke skal dø ut, og Døden dræpe, forat Jorden ikke skal overfyldes av Vægten av de Liv, som bølger ut av den «saa skjønt og vildt som fyrig Elskers Ord» — rinder nu den *femte Dag.*

Livet leves i sin seirende Uendelighet og yrende Mangfoldighet videre; men Dyrevrimlen er som «ordløse Æolsharper», alle susende om og iblandt hverandre uten gjensidig Forstaaelse — til Skaperens Pris. Der savnes en Skapning, som kan bringe Orden ind i det hele og glæde sig i Samklang med det hele som det heles Hersker.

«Nu er al Jorden
en yndig Hage.
Nu løber Floden
som styrt af Hænder.
Men hvo skal tæmme

den i dens Vrede?
Men hvo skal kue
det vandrelystne
og kaade Vildnis?
I Dyrenes store
levende Skov
med Visdom røgte,
med Strenghed rydde?»

— En Bror av Aander maa komme, en Guddom i Støvet, Fornuft fra oven, sat ind paa Jorden lik den «klare Linse i Øiets Nat».

Jorden venter gjennem sin *femte Nat* det kommende Menneske, sin Hersker. Dog ingen Guddom, fyldt av Aand, kun et høiere Dyr, paa hvem Gud har aandet.

«*From Enfold* være Herskerens Fornuft,
Erfaring ikkun hans Forstand,
Erindring kun hans Visdom
ei mer end *Drift* hans Kjærlighed.»

Hans Aanderang bestaar i hans fri Vilje; han kan vælge mellem at sprede det onde paa Jorden og dukke sig som Dyret i sine Drifter eller om han vil stige mot Aanderne «paa udspændt Tankes Luftseil».

Saa gryr da den *sjette Dag*. Det første Menneskepar sees slumrende under et Træ. Og Æonerne synger ved Synet av Manden:

«End rinder hans Blod
isøvne sagte;
halvlukte Zwiebel
er end hans Hjerte.
Hans Vaagnen vil være

som Templets Aabning,
og i dets Indre
med Ild staar skrevet:
'*Jeg er! Jeg er!*'»

Og Frelserengelen, Akadiel, Guds Førstefødte, vækker den slumrende Mand:

«Menneske vaagn! Den trofaste Sol
vækker dig op paa sin Konningestol!
I din herlige Hal
med Skybaldakin,
baaren paa Søiler af Morgnens Rubin
og Aftenens Buer af røden Koral!

— — I Hvælvets dybblaa, rolige Høie,
evindelig klart over Skyerne spændt,
ser du din Faders alvorlige Øie,
Menneske, paa dit Hoved henvendt!
I Jorden Du elske din Moder ømt;
Gud har dig skabt; hun om dig har drømt.

— — — Hersk over Dyret!
Over dig selv, *det første i Rækken!*
Mildhed, ei Skrækken være din Kløgt og din Magt!
Yndigt styret rundt om med rankende Blommer belagt!
Du i dit Hjerte før end din Pande finde det sande!
Lad din Fornuft sig med Følelsen blande
som Solen, der fletter i Skyer sig ind,
blander med Regnbuens Dunster sit Skin
og ødsler ei stedse med Middagskraften,
men Duggmorgen skjænker og Vellugtaften!
Da hersk over alt
hvad Blivet i Støvet har støbt og malt!
Betydningen vær i den nyskabte Jord,
Mening og Sjæl i det Almagtens Ord
i Verden, Guds Sprog til sig selv,

det stjernebeskrevne, som toner
fra Zoner til Zoner,
fyldende Hvælvenes Hvælv!»

Hermed er Menneskets Skapelse fuldbragt. Akadiel og Æonerne forsvinder.

* * *

Vi flyttes fra Skapelsen til Jordens første Liv i Paradiset. Engelen, den kundskapstørstende, trodsige Abiriel, svæver over det slumrende Menneskepar.

Han misunder Manden, Jordens uskyldige Hersker og Herre, hans Herskerplads paa den nyfødte Klode, hvis Væsen lokker ham. Han længes efter heller at være Konge paa Jorden end Undersaat i Himmelen; han er træt av at tænke, av at stirre mot Uendelighetens sorte Bakgrund. Adams Legeme med dets unge Sanser frister ham; han utbryter:

«Menneske laan mig dit Legeme, Triumfporten,
igjennem hvilken Aander gaar til Støvet
og Orme krybe ind i Himmelen!»

Han vil «ved Nerveklang og Blodets Surren» forglemme, hvad han var, og begynde en ny Evighet. Han vil forenet med Jordmennesket dele Herredømmet paa Jorden, bringe Gudsbegrepet og Billedet av Himmelens Herlighet med sig som Morgengave til det Jordlegeme, han elsker, saa Manden, naar han vaakner, finder:

«en himmelsk Demantkrone mellem Liljerne
i Hjernens Skaal, og Ætherdraaber i sit Blod
lig Funkerne af Bølgen!»

Han vil bo i Menneskets Hjerte «som Vellugtsskyen i Blomsten»; han vil sammen med Mennesket trofast «bilde ud af Stjernetræk og Blomstersmil en Gud».

Og Abiriel forviser sig selv fra Himmelen og farer ind i Mandens Legeme, som han besjæler.

Nu vaakner Adam og ser sig undrende om paa Jorden, mens Ohebiel, Abiriels Elskede, Kjærlighetens Engel, brister ut i Sorg, fordi en Aand har fornedret sig og gaat over i Muld.

«Nu Mandens Kraft er et Ligslør over
en Aand, som sover.
Ha! Dybt i Grunden
nedsank hans Kræfter!
Ak, dybt fra Bunden
han griber efter
de høie Verdner, han fordum saa
og kunde naa.»

Og Ohebiel begræder sin tapte Elskov, Abiriel:

«Ak som en Taare faldt Thumil ned
fra Himlen i Støvet.
Til Aanders Rige
igjen han vil som en Jubel stige!»
Saa er Kjærlighedsenglens Haab.

Da taler Akadiel, Guds Førstefødte, og forkynder, at nu vil Mennesket, hvori Abiriels Sjæl bor, som Straf atter hige tilbake til Aandens Verden, hvorfra han er stegen ned.

«Med samme Uro han vil
sig vælte paa Rosers og Nellikers Ild
som den der fordrev ham fra Aandernes Kor.
Naar Tanken først vaagner, da atter fra Jord
tilbage han higer
til Aandernes Riger.»

Ohebiel jubler derover og vil be «Naaden, vor Dommer» om Tilgivelse for Abiriels Synd. Akadiel svarer, at gjennem Dødens Port kun kan Abiriel vende tilbake til Himmelen, kun ved at skilles fra Kjødet. Men Kvinden, hun som endnu slumrer, hun vil bli den, som hindrer ham fra at finde Veien hjem. Hun, den sjælløse, som kun er Sanseberuselse uten Aand, vil

«igjennem sit Skjød hans Salighed
dybere slæbe i Dybet ned.»

Og den Slægt som fremkommer av den ulike Parring, vil mere og mere faa Dyrets Præg, indtil den

«forsvinder i Dyrevrimlen,
fortabt for Himlen,
og Dyrets Seier er vunden,
Aanden uddød i Hjernerne funden.»
Saa er Ohebiels Sorg.

Akadiel, Guds Førstefødte, trøster hende med, at Aanden ei kan dø, hvor dypt den end synker.

«Ei Aanden dør! Om ond han blev
som Klapperslangen, om han rev
et Duehjerte ud i Flugten
blot for at suge dets Slag og Lugten

om han sin laante Skjønhed smitted
med Laster, som ei Svinet hitted,
han dør dog ei!»

Men hvis han saa en Aand, ham selv lik i Kvindens Øie, da vilde Himmelens Salighet og Jordens Lyst parre sig i Kvindens og Mandens Bryst; da vilde

«Kjærligheden
til Jordens Ørkner forplante Eden.»

Og de to vilde, naar Jordens Lyst blev dem tom og Jorden selv for snever, hæve sig til Himmelen

«fra Drøm til Sandheden stjernerolig,
fra Kjærlighed
i Støvets fremmede, laante Bolig
til Kjærligheden i Himlens Fred,
til Salighed!»

Da beslutter Ohebiel, Kjærlighetens Engel, at forvise sig selv fra Himmelen og stige ned i Kvinden for at frelse Manden og sin Elskede, Abiriel.

Saa sker det, og Kvinden vaakner. Dermed begynder Kvindens store Arbeide paa Jorden, Kjærlighetsofferet, som ei ender,

«før Jordens alle
Vugger sammen til Grave falde!»

Men av hendes Sæd utspringer Verdens Frelser, Seierherren, som faar lagt Støvet for evig under Aandens Magt.

«Den Læremester,
som Ordets Flammer
i Dalene udsaar, til Bjergene fæster,
saa Mennesket, ja indtil Barnet ved,
at Slægten stammer
ifra de himmelske Aander ned.»

*

Med denne Profeti ender Skapelsesdigtet, Digtet om Mennesket, som frelses gjennem Stella, Kvinden — og Kvindens Sæd. Og hermed ender ogsaa det egentlig sublime i hans storartede Ungdomsværk. Fortsættelsen, som skildrer Menneskeslægtens Historie, dens Utvikling fra de laveste Samfundsformer til det høieste, dens Forvildelser og Kampe for at frigjøre Aanden i det dyriske og dens Fuldkommengjørelse i det Gode gjennem Gudsaapenbarelsen i Messias, den store Folkelærer — hele denne Fortsættelse er kun en filosofisk Videreutvikling av de religiøse og videnskapelige Grundtanker, som ligger skjult i Skapelsesdigtet som Perler i en Rosenkurv — hans Ungdoms Gave til Stella.

*

«Fagre, dog eier din Elsker en Blomst, hvis fyrrige Flamme
evig som Stjernernes er i udødelig Kjærligheds Blomst.
Dit velsignende Blik
har saaet den selv i mit Hjerte.

Den er udsprungen saa fuldt som en Sol. Den ømt har jeg pleiet,
ledet mit varmeste Blod til Rødderne dybt i min Barm,
dugget dem med min Graad.
Den Blomst jeg dig skjænker, min Elskte!

Forhen et Skud i min Sjæl, kun en Drøm imellem dens Tanker,
Tanke og Sjæl *er nu den;* lig Barnet i Vuggen min Sjæl kun en Drøm i dens Dyb!
Den Blomst jeg dig skjænker, min Elskte!

Hvilte Du kun et Sekund ved mit Bryst, da skulde Du føle bævende Liv i dens Blad, der fik af en Skalds Fantasi al sin himmelske Pragt.
Den Blomst jeg skjænker dig, min Elskte!»

*

Ja, i Sandhet, det var Blomsten av hele sit Væsen, næret av hans Hjerteblod, overstraalet av hans Kjærlighetstro, dugget av hans Sorg, spiret frem av hele hans sanddru Naturs varmtglødende, varme Jord, som Henrik Wergeland i dette Verdensdigt skjænket Stella. Som en Aapenbarelse av hans Aand og Hjerte var det spiret opp; som en Troesbekjendelse ut av det dypeste og bedste i hans Sjæl foldet det sig ut, og som et Digtningens Blomsterbanner vaiet det foran ham paa hans korte, stormende Seiersgang mot Udødeligheten. Det blev hans «Stella», hans Ledestjerne og hans Løsen skjønhetsforklaret.

* * *

Det Grundsyn paa Tilværelsen, som gjennemstraaler «Skabelsen, Mennesket og Messias» er like saa enkelt og naiv-genialt som selve Digtningen er broket og straalende mangfoldig. *Det er Gud som Kjærlighetens Princip og Verden som*

Kjærlighetsaapenbarelsen. Ut fra denne Allivets Solkilde spreder det gode sig tusenstraalet som en Glorie og beseirer gjennem Evigheterne alt Mørke. Og Aandens Seier, dens Fremvækst av Stoffet er en evig Evolution. Dens Fald er kun Feiltrin, dens Ondskap kun ufuldkomment Godt. Gjennem Lidelse og Død gaar Lutringens Vei mot Stjernerne. Intet, intet gaar tilgrunde; Aand kan aldrig dø; Guds Tanke er alt levendes Samsang i Salighet. Og dit skal engang ogsaa Jorden naa!

Man behøver ikke at søke langt for at finde de Kilder, hvorfra Henrik Wergeland har hentet denne sin Naturfilosofi og Fornuftreligion, sammensmeltet til et av hans straalende Digterfantasi og skapende Aandskraft.

Hans Far, Nikolai Wergeland, var rationalistisk Præst, stærkt paavirket av det attende Aarhundredes Tænkning og den Rousseauske Naturfilosofi, og hans Lærer i Filosofi ved Universitetet, Professor Treschow, var Eklektiker, Idealfilosof paa realistisk Grund, Motstander av al Dualisme, en Søker efter Enhet og Harmoni i Tilværelsen, en Slags Forløper for den spiritualistiske Monisme.

Det er selvsagt, at en Natur som Henrik Wergelands i fulde Drag maatte indsuge de aandelige Værdier, som paa denne Maate blev rakt ham av fulde Bægere. Genial, som han var, og Digter, som han var, blev Materialismen ham en Selvmotsigelsens Vederstyggelighet og Troen paa en Aand som Utspring for al Skap-

ningen en selvsagt Nødvendighet. Opdragen i den dypeste Respekt for Videnskap og Viden blev al Mystik ham en fiendtlig Magt og Troen paa Aandens Evne til at gjennemtrænge Skapningens Hemmeligheter hans dypeste Troessætning.

Gjennemglødet som han var av sin Menneskekjærlighet og sin Tro paa det Godes Seier, blev levende Skapningers Fordømmelse til evig Straf ham en utrolig Ting og det Ondes Bestaaen ved Siden av det Gode en Umulighet.

Selv erfaren i Aandens Nedværdigelse under Sansernes og Drifternes Tyranni og paa samme Tid altid dragen opp mot Lys og Aand blev Sjælens Udødelighet ham bævende nødvendig — og saa digtet han sig da sin skjønne, naive Religion, en kristendomsforklaret Teosofi med Gud som Alkjærligheten og Kristus som hans Visdoms-aapenbarelse. Og under denne sin Verdensanskuelses Fane vandrer han sin Bane videre, en Allivets freidige «Bejaer»[1], men paa Aandens Grund, en Foregangsmand hen imot den Religion, som i lutret Skikkelse vil opstaa av det tyvende Aarhundredes Videnskap og Tænkning.

«Aanderne glædes ved Tilveksten, hvergang de
skuer den dydige store
Sjæl sig af Støvhammen vikle.
Da vil som Ørnen

[1] Længe før Nietsche og mere konsekvent end han!
Forf. Anm.

rystende Rim af sin Ham den
Synden kaste og tyde
Verdens Digt.

— — Taagede Sekler forgaa, før en Genius
neddaler hel i en Sjæl. *Da*
Folkene ryste ved Guds det
synlige Greb i
Verden: Gemytterne bølger
som, naar Nordvinden kommer,
krumme Aks!»

En saadan Storm vakte Henrik Wergeland, da han, en tyveaarig Yngling, gikk frem gjennem vort kolde Land, klædt i sin blomstrende Fantasis Kappe, med en Shakespeares overdaadige Billedsmil over Tilværelsen, en Byrons høistemte Elskovsglød i Øiet og — et Barns henrykte, troskyldige Guddomstilbedelse i sit Hjerte.

Og ut av Stelladyrkelsen og det store jordiske Nederlag, han led i sin Ungdomskjærlighet, frelser han sig gjennem sit Digtergeni over i Udødelighetens Verden og over i sin anden store jordiske Kjærlighet: Kjærligheten til sit Folk og Land. Fra nu av blir det Folkefrihetens Stjerne, som lyser for ham i klarest Glans. Venus, Morgen- og Aftenstjernen, er byttet om med Nordstjernen, Norges og Nordens Stjerne. Til den vier han nu sine Ungdomsaar ubekymret og glad trods Nederlag, Lidelser og Miskjendelse.

Frihedens Genius.

«Hvad Lynglimt dernede? Mon skyder Bakus
Dyb Naftasøiler mod Nathimlen?
Heijah! De Lyn er Sværdhug og Frihedens Ild,
som frembryder af Millionernes Hjerter!

— — — Hver Nat en rødere Morgen føder; hver
Kveld ser med blodige Øine mod
Morgenen, der — Boblen lig over putrende Dyb —
slaar høiere Hvælv over oprørte Folkeslag!

— — — Hvad Dagværk har Herren bestemt for Folkene?
Mon gamle Tiders Begravningsfest
feires? Mon Nytidens Daabsfest? Thi Stormklokker gaa
Hør Englenes Vingeklang! Havgang i Luften!

— — — Tvers over Europa sig Baal opløfte, og
se over Fjeld til hverandre. Ak
rødnes de Øine i Skyen af Graad eller Hævn?
— De tændes, at Himlen sin Seier skal skue!

— — — Der aabner sig Skyerne! Se Koeziuskos[1]
Aand styrter ned paa et Lyn! Han er
Himmelens Kjæmper; thi Frihed er Himmelens Sag.
Var Englen ei fri — da i Himmelen Opstand!»

(Av Henrik Wergelands Digt «Det befriede Europa»).

[1] Polsk Frihedshelt.

Av de Bevægelser, som i Begyndelsen av det nittende Aarhundrede gjennemstrømmet Tiden, var ved Siden av den rationalistiske Religionsbevægelse ifølge sin Natur Folkebefrielsens store Storm selvsagt den som heftigst maatte komme til at gjennemsuse Henrik Wergelands unge Sind.

Opfødt paa Eidsvold saa at si under den norske Frihets Vinger, indpodet fra sin Barndom Folkerettigheternes hellige Betydning for Menneskelivets Vækst og Fremgang, gjennemflammet av den franske Revolutions Ideer om Frihet, Likhet og Broderskap, og i sin Ungdom Vidne til den nye tyske og franske Folkereisning mot den hellige Alliances Forsøk paa at nedslaa den franske Revolutions Frugter, Vidne til Polakkernes Frihetskamp og det polske Rikes Sønderlemmelse mellem Stormagternes Rovdyrklør — maatte han med sit flammende Frisind og sin dype Retfærdighetsfølelse bli en fanatisk Forkjæmper for al Folkereisning mot Undertrykkelse og Despotisme.

Og med sin dype Fædrelandskjærlighet og sin medfødte Trang til straks at bringe sine Ideer til Gjennemførelse i det virkelige Liv faldt det ham ganske naturlig at omplante disse europæiske Frihetskampe paa Fædrelandets Grund, at omdigte det norske Folk, hans mest elskede, efter det franske Folks — hans næstelskedes — Ideal.

Saaledes blev da Norge med dets unge,

vaaknende Folkefølelse for ham et litet nyt Frankrike i Vorden. Den svenske Statholder var den store Undertrykker, som ikke hadde Forstaaelse av eller Øre for Folkets Krav; den norske Embedsstand blev Høiaristokratiet, som levet av Bondens Blod, og Frelsen fra det hele var — *Republikken.*

For Wergeland blev denne Hævdelse av norsk Folkefrihet hans nationale Mission, den store Idé, til hvis Gjennemførelse han hadde viet sit Liv og sin Kjærlighet, efterat han i sit personlige Kjærlighetsliv hadde gravlagt Stella.

Det er, som om hans nye Religion — Folkefrihetsidealet paa Republikkens Grund — spirer frem av Stellas Gravmuld som et blomstrende Rosentræ, gjennemflammet i hver Blomst av hans vældige Kjærlighetstrang.

Hans Digtning i hine Aar gir slaaende og straalende Uttrykk baade for denne hans Livsopfatnings Glød og dens halvmodne Ungdommelighet.

Baade i «Skabelsen, Mennesket og Messias», denne «Republikanernes Bibel», som han med overdaadig Selvfølelse kalder den, og i den Vrimmel av Digte, hvormed han forherliger Tidens Frihetskampe for Aandsfrihet og Folkefrihet, blusser der ved Siden av den mest bizarre Smakløshet og den mest naivt-klodsede Uklarhet i Glimt paa Glimt Flammeblomster av et Genis Begeistring og en Folke-elskers Henrykkelse like ind i Døden for Folkenes Sak.

Saaledes i det vanvittigt-geniale «Det befriede

Europa», saaledes i det uklare Digt til Marseillaisens Digter, saaledes i mange av de stormende Billeder i «Cæsaris», skreven i Anledning den polske Frihetskamps Undertrykkelse i 1831.

Heldigvis for Wergeland falder denne hans Frihetsbegeistring sammen med den første norske Nationalutfoldelse siden 1814, og han blir saa at si uforskyldt dens rykende Bannerfører, dens Skystøtte ved Dag, dens Ildstøtte ved Nat.

Det, som var skeet netopp i hine Wergelands Ungdomsaar, var: *den norske Bondes Opvaaknen til bevidst politisk Liv og Forstaaelse av sin politiske Magt.* Og Henrik Wergeland, Bondeætlingen, Landsgutten, den for Naturlivet begeistrede Dyrker av Enkelhet og Oprindelighet, skjøt ind i denne Bevægelse som et Lyn, tok den under sine Vinger som en Ørn sit Element, den soleklare Luft.

Kampen for Bondens Ret, for Folkets Ret, for Frihetens fulde Gjenfødelse blev skrevet som et flammende Løsen over al hans Digtning og alt hans Aands Arbeide. Han blev den første blomstsættende og befrugtende Kraft i den Nationalstemning, der før var spiret frem som en selvsagt, almen, blodtom Idé av det, som skedde i 1814.

Man kan si, at i den Frihetsfure, som hint Aar blev pløiet i norsk Jord, i den saadde Henrik Wergeland sit urolige, livsfuttende, broketmangfoldige Blomsterfrø, og Frugten blev en Nationalutfoldelse i alle Retninger, omtankeløst, vildt, livsovermodigt fremstormende: «*Et Liv av Liv, et Livsens Liv!*»

Og foran denne hans Nationalbegeistring vaier som en forreven Frihetstrikolor hans begeistret-uklare Sange for Friheten, saaledes som de vældet frem av hans tyveaarige, sydende Fantasi. Begeistringen for Napoleon som Kongernes Undertrykker og den store Banebryter for Republikkerne, for Folkerettigheterne, for Oplysningen og Folkeretfærdigheten, Begeistringen for Polakkernes Frihetskamp!

«Nutiden koger som Havet om Stromboli:
Svedig maa Bølgen fra frugtløst Arbeid gaa
fra at kvæle Ilden paa Bunden.
Flammerne puste; dens tunge Aande
ser Du paa Bølgens Rygg som Ragg!

Frem sig af Tiden Napoleon skjød som af
Havet et palmeklædt Delos.
Friheden var den Latona,
som bag hans Seires Palmer
ham Hæder lig Phoebus,
lig Diana ham Lykke
fødte glad!

Hil dig o Genius, løsladt Europas den
krængende Snekke at styre!
Folkene lyttede lige
Børn til Orkanen,
naar den med Fyrrernes Kroner leger,
træder i Støvet
Kuplens Spir.

Kongerne sadde paa Thronerne Glenterne
lige i Redet, med Hammen
børstet af Angst, med et stivnet
Blik og med Nebbet

aabent, naar Guldørnens Vinger
fjernt de hørte at slaa den
svulne Sky.

— — — Større end Vestens Timoleon-Bolivar
formed hans Sjæl en Verdens
Frihedsideer, der hang som
knitrende Nordlys,
skjønne som Hellas' Skygger,
over Kongernes blege
Isse høit.

Disse de blodige Drømme om Folkenes
Hævn da, virkeligblevne,
storme mod Troner og gribe
Kroner som Druer.
Kroner var Lynildens Leder
og Napoleons Sværdglimt
Lynet selv.

Hyllet i Skyer af Jubel og
Folkenes Ønsker Napoleons Klinges
Hvin var Ideernes Bliv! Hans
Sværd Republiker
formed som Thorvaldsens Meisel
Hektors Marmor, Prometheus'
djærve Træk!»

Næsten rørende naivt stemmer han saa denne sin storladne Begeistring for de Verdensomvæltninger, som gjennem Napoleon brøt Vei for den kommende Folkefrihet, over i en Ode til *Norges* Frihet; det klinger som en Jotuns Kjærtegn av en Dverg, naar han drysser sine Billeder av Verdensdimensioner ut over det lille frigjorte Land i Norden:

«Lig Kerubim skal om Frihedens Tempel
Storthinget evig værge — lig Norriges Ørne
med vidtslagne Vinger det dækker vort
Norriges Frihed!

Nordmandens Blik er et Frihedens Sværd, og
Hjertet dets Skjold; den granvoksne Nordmand er
Frihedens Støtte; men Norriges Ungmø er
Frihedens Billed!

Skjøn er Valkyrjen: Øiet Athenes,
Læberne Yduns Æbler, og Panden er
Friggas, og skjønt klæder Egeløvkransen de
flagrende Lokker!»

Det er, som om hele den brokede Billedmasse, hentet fra Verdenshistorien, fra græsk, romersk og nordisk Mythologi, hele det Apparat av klassisk Dannelse, hvormed han væbnet sine Digte og glødet sine Pile, ikke netopp var den ægte nationale Dragt, hvori vor Frihetspoesi skulde fremtræde. Henrik Wergeland var i hine første Ungdomsaar mere et Universitetets end et Folkets Barn i sin Form; mere Studenten, Kandidaten end den urnorske Folkefører av Bondeætt. Derfor klinger det ogsaa fremmed, overdrevet, ja næsten anstrengt, naar han i sin «Norske Marseillaise» roper opp til Frihetskamp:

«Op I brave Sønner af Norge!
Det er Frihedens hellige Dag!
Lader vaie fra Fjeldenes Borge
det trefarvede Norriges Flag!
Lad Forrædere under det andet
skjule sig, straalende Høifest, for dig

og der som henblegnede Lig
høre Folket at juble kring Landet!»

Først senere, efterhvert som hans Fædrelandskjærlighet blev praktisk utdypet og hans Fantasi kontrolleret og begrænset gjennem en dypere Indtrængen i norsk Historie og norsk Folkelynne, fikk hans Fædrelandsdigte en altid norskere Klang.

Hvor suser der ikke nationalt Vemod og norsk Harme gjennem det skjønne Digt «Paa Akershus»:

«Paa Akershus, paa høiest Sted
der flagrer et Banner saa fremmed;
en vaiende Hybenbusk[1] blusser derved,
som om den vor Skjændsel fornemmed.

Tungsindig den luder ud over Sjø;
dens Duggtaarer utalte fløde.
Men kommer et Stormkast fra Hovedø,
den vaier som Flagget hint røde.

Ak Norge, eier du paa dit Slot
til Flag kun Roser vilde?
Til Spyd og Skjold om det Torne blot
og Blade, som Vindene spilde?»

Endnu norskere i Klang og Tone er hans glødende Digt «Den norske Almuestalsmand» med sin flammende Tro paa Folkets Evne til at frigjøre sig, skrevet i hans bedste Manddoms-

[1] Vildrose.

aar som et forklaret Billede av hans egen Livsskjæbne, en avklaret Gjenklang av det, som gjennem de sydende Ungdomsaar bruste gjennem hans Sjæl:

«Den hedeste Flamme i Nordmandens Indre
er Had mod Tyranner, de store og mindre.

Den fyrige Dyd, han af Fædrene lærte,
o den er den glødende Marv i hans Hjerte.

Ve den, som tør Norriges Grænseskjel flytte,
og den, som tør krænke den fribaarnes Hytte!

Ve den, som tør bryde hans Lov; thi han kalder
jo Loven sin Konge fra Fædrenes Alder.

Saa vildt *da,* som Blodet i Aarerne syder,
ei strømmende Hav gjennem Sundene bryder.

— — Godmodige Døl blir den voldsomste Bagle.
Tæm Ulven da heller! Sæt Bjørnen i Skagle!

Men op til den Mand, som brød Lænken isønder,
hvor ømt dog som Børn se de trodsige Bønder!

Den bryder en Lænke, som navngir en Klage.
Det stønnende Ekko dog bliver tilbage.

Den bryder en Lænke, som ikke vil bære,
at Retfærdens Tjenere Bygden fortære.

Den bryder en Lænke, som strider til Thinge,
som modigen hjælper forkuede ringe.

Hans Navn er et Ekko i Norriges Dale;
han kan deres Tusinder Øxer befale[1].

Men foran er han som et levende Banner,
der hedest tør hade Nationens Tyranner.

Hvor Helten for Folket af Glædesblik hyldes!
Ak bedre det var, om af Taarer det fyldes!

Thi *visselig dør han for Folket.* Afvæbne
han kan nok Tyranner, men ikke sin Skjæbne.

Han dør af et Hjerte, der sprænges af Flammer.
Det taaler ei Hulken af fremmedes Jammer.

Dets Blodstrøm forlængst er i Jorden nedrundet,
og Aanden en svalende Stjerne har fundet.

Der hades ei mere; thi Guddommen fjerner
Tyranner og Djævle fra frigjortes Stjerner!»

Og hvor helt igjennem norsk klinger ikke hans modne Manddoms Fædrelandssang «Til Norges Storthing», skreven 1842, tre Aar før hans Død, som en Triumfsang over hans Ungdomskamps seierrike Fuldbyrdelse!

«Norges Høitidsstund er kommen:
aabnet har sig Thingets Hal.
Høit og lydt i Helligdommen
røster nu hver Norges Dal.
Agdesid og Thrøndelagen
sammen nu kan veksle Ord;
Dovre i sin Døl er dragen
nu tilthinge for sit Nord.

[1] Uthævet av Forf.

Se, der sidder Gudbrandsdalen
i en gammel Gubbe graa!
Naar han reiser sig i Salen,
hører alle Fylker paa.
Blaa som sine egne Fjorde
sidde de dervesterfra;
høie Opland tar tilorde
som paa sit Heidsivia.

Der er Horden og Halogen;
Dølen taler Landets Ret.
Som den klare Øx i Skogen
dybt og hjemligt klinger det.
Norge hører gamle Stemmer,
Asbjørns Røst fra Medalhus;
onde Tiders Flugt fornemmer
dets Erindring i sin Rus.

Nidaros og Bjørgvin sidder
der i gjæve Borgermænd;
i en Dommer og en Ridder
triner Oslo frem igjen,
O hvad Fryd for dine Taarne
Akershus i hviden Sky!
Herredag af Odelsbaarne
samles atter i din By!

Haakons Hal og *Olafs* Kirke
reise ville de af Grus!
Ha, det var Normannavirke!
Var det ikke Akershus?!
Og hvad Fryd for dine Taarne,
saa Du *Haakons* Tid igjen!
Det beror paa Norges kaarne:
Tidens Guder er dens Mænd[1].»

[1] Alle Uthævelser av Forf.

I dette divinatorisk fremsynte Digt, hvori Norges Fremtid ligger gjemt som en Blomst i sin Blomsterkapsel, har Henrik Wergeland anslaat den ægte norske Sprogtone, som skulde faa sit fuldtblomstrende Uttrykk i den Bjørnsonske, sagaklingende Fædrelandsdigtning.

Men er Henrik Wergeland i hine sine første Studenteraar endnu bunden av sin klassiske Utdannelse baade i sine Ideer og sin Digtning, saa søker han gjennem hele sin Færd straks praktisk at stille sig i Folkets Tjeneste som den første i Naturbørnenes Rækker.

Han klær sig i Vadmel og paadrar sig derved hele Hovedstadens Kritik; han fraterniserer med Bønderne baade hjemme i sin Fædrebygd og i Byen; han blir Medarbeider i Bondepartiets Blade og tilslut endog for en Tid Redaktør av det Soelvoldske Agitationsblad «Statsborgeren»; han utgir sin Skriftrække «For Almuen»; han stifter Almuebiblioteker og arrangerer nationale Fester; han vandrer Bygderne rundt for at se og tale med Folket og lære Landets Natur at kjende; han tar Bøndernes Parti mot Prokuratorvæsenet og dets Utsugelser, blir Medlem av Bondetingets hemmelige Direktion og faar sin offentlige Daab som Oppositionspartiets digteriske Talsmand ved Kroghstøttens Avsløring den 17de Mai 1833, da han, klædt i Bondedragt, holdt Festtalen, tiljublet av Mængden.

Ethvert av disse Skridt paa sin Bane som Folkefører maatte han betale med personligt Tap. Tap av Agtelse mellem de dannede Klasser, der

ansaa ham for en Raahetens og Utskeielsernes Apostel, Tap av Penge, Humør og Tid ved sin Kamp mot Juristeriet og Prokuratorvæsenet, Tap av økonomisk Velvære ved sit brødløse Skriveri i alle Verdens Blade, som hadde en Spalte aapen for Folkets Sak, Tap av sine Chancer som Embedsmand paa Grund av sin Stilling som Bondepartiets Talsmand, poetisk-politisk Folkeagitator og embedsmandsfiendtlig Rabulist.

Sit skjønneste Udtrykk fikk denne Henrik Wergelands blindt selvopofrende Virksomhet og hensynsløse Hengivelse for Folkets Sak i hans Kamp for vor Frihetsdags værdige Høitideligholdelse og hans Kjærlighet til Flagget, det selvstændige norske Flagg, som netopp i disse Aar blev gjenindført, takket være Mænd som Jonas Anton Hjelm og andre.

Allerede i 1827 som to Aars Student hadde han deltat med Iver i Syttendemaidemonstrationerne, og for hvert Aar, som gikk, samlet hans Frihetsbegeistring for den franske Revolutions Frihetspalme overplantet paa norsk Grund sig altid stærkere om denne Dag, Symbolet paa det norske Folks unge Selvstændighet som Nation, og om Frihetspalmens skjønne Blomst, Trikolorens luende Avlægger: det trefarvede norske Flagg.

I 1829 hadde han deltat i det bekjendte Torveslag og selv faat et susende Sabelrapp fra en av den svenske Statholders Eskvadron-dragoner, som efter Karl Johans Befaling skulde kue «Oprøret» i Norge; sin Harme paa Folkets og egne

Vegne hadde han sunget ut i sin satiriske Farce «Fantasmer» og sin Syttendemaisang:

«Og Du, hvis Sværd vil skræmme
den jublende Nation,
hold dig idag kun hjemme
du blodige Baron[1].
Din Hjerne ikke fatter,
forrykket af Chakon,
den Frihed, som med Latter
kun ser en Eskadron!»

Men *over* Harmen, Haanen og den personlige Nedværdigelse luer hans Glæde over Frihetens Dag, en høi, ædel Glæde, som faar sit skjønne Utslag i Digtet «Norges Frihedsdag»:

«Velsignte blandt Dage! Paa blomstrende Skyer
til Norge tilbage fra Himlen Du flyr.
Der stille Du svæved blandt Engle i Løn,
til Skyerne bæved og brast af vor Bøn.

— Blaaøiet fra Høiden deroppe hos Gud
Du blikker til Bygden saa ømt som en Brud.
Men én Gang om Aaret med rødmende Sky
det Folk, Du har kaaret, Du kysser paany.

Du svinder, men kommer saa sikkert igjen
som Blomsten i Sommer, der visnede hen.
Som Ørnen fra Østen til Redet i Vest
Du kommer, naar Røsten dig kalder hernæst.»

Med den 17de Mai er Henrik Wergelands Navn Aarene fremover sammenflettet i Kamp som i Seier, i Lidelse som i Glæde, i Daarskap

[1] Baron Wedel Jarlsberg, Kommandant paa Akershus.

som i Daad, i Liv som i Død. Brusende som en norsk Maidag var hans Natur, og med hele Vaarsmeltningens Overdaadighet, hele den sprættende Vaardags Frodighet gav han sig hen i dens Idé: Glæden over Norges Frihet. De vilde Studenterspektakler i 1827, Torveslaget med de sviende Sabelrapp i 1829, Talen ved Kroghstøtten i 1833, Campbellerslaget, det store Slag mellem norsk og dansk Kultur, i 1838, Studentertoget til Stortinget efter Stortingsopløsningen i 1836 — gjennem alle disse Syttendemaibegivenheter suste Henrik Wergelands Navn som den tændende Lue, der bar Stemningen, og det var en ganske naturlig Sak, at Folket i hans Person efterhaanden kom til at se en Personifikation av Dagens Idé og at Hurraropene for Syttende Mai i Folkemunde fikk den vimpelsmeldende Form: «Hurra for søttendes Mai aa han Henrik, som har indstifta Dagen!»

Og som «den velsignte blandt Dage» var ham saa at si hans Liv, saa gav den ham ogsaa hans tidlige Død. Paa en Syttendemaidag var det nemlig han paadrog sig den Lungesygdom, som endte hans Dage midt i hans stærkeste Manddom. Syk stod han opp den Dag for ikke at svige Folket; dødsmærket vendte han hjem fra Vaarveiret og den brusende Fest. Og det Flagg, som han hadde set vaie for første Gang over det frie Norge, det Flagg, som han hadde elsket saa høit og besunget i saa glødende Ord, det blev hans Likklæde, hvori han lykkelig

svøbtes — Symbolet paa hans Kjærlighet til Folket og Folkets Kjærlighet til ham, Hjerteblodets, Aandsfrihetens og Folkekraftens rødehvite-blaa Trikolor i Korsets seirende Form.

«Du engang var en Flammesky
af Lyn en Kampdags Morgengry
du røde norske Flag.
Med dig Kong Barfods Snekke fløi
paa Drageving til Orkeney.
Da Solen blegned, blank og høi
du sad paa Olafs Dag.

— — Saa hang du, Flag, i Kristiansborg
skarlagensmykt, dog flort i Sorg.
Men ofte fløi du op
og saa mod Vest og saa mod Øst,
om ei det Lyn endnu var løst,
som bragte til din Hjemvé Trøst
og dig til Dovres Top.

Det kom det Lyn og fletted sig
som hviden Gloriekors i dig,
en Ild mer himmelsk ren
end den, som flammer fra den Glød
der farved Danebroge rød,
da i Vulkanpragt du frembrød
paa høien Fredrikssteen.

Men midt i Lynildkorset laa
paakryds to Tordenkiler blaa.
Den Gud indsmeded dem,
som naadig bød, at Norges Flag
opstod forherliget en Dag
lig Støvet, der som Engel bag
sin Gravhøi straaler frem.»

Saaledes blev Henrik Wergelands Liv og Digtning i hine vore første Folkeopvaakningens Aar de fjerne Lynglimt av det store Frihetens frembrusende Veir, som med stadig voksende Magt bruste henover vort Land og fikk sin endelige Utløsning i Nittenhundrede og fem. Og det Flagg, som blev Henrik Wergelands Likklæde, det Flagg blev vor fuldfødte Frihets Brudedragt.

Wergeland og Welhaven.

(Studentersamfundsstriden).

«Her hvirvles i de gustne Blade
isønderrevet, spredt afsted
det hele skjønne Digt, den glade
Skjærsommer fantaserte med.
Det akkurat den Sværmer gik
som mig: han fik, han fik — Kritik!»

(Henrik Wergelands «Oktobervers»).

Paa de Tider, da Henrik Wergeland, henreven av de europæiske Frihetsideer og brusende av Ungdomstro og Begeistring for deres Overflyttelse paa norsk Grund, paa sin Maate skjøt den norske Frihetsblomsts første Hjerteblad gjennem den vaarlige Muld, fandtes der faktisk ikke i Norge nogen dyrket Plet, hvor denne Blomst kunde slaa Rot i fredelig Utfoldelse.

Bondebygderne og Smaabyerne var endnu upløiet Jord, og Hovedstaden, Kristiania, laa som et Nybyggerland paa gammel tiltraakket Jordbund, et forsømt Blomsterbed av fremmed Kultur, overgrodd av Nydannelsernes Vildnis hos

et Folk i sin Vorden. Ingen aandelig overlegen Ledelse, som kunde plante og vande, ordne og fremdrive, intet klart bevidst Kulturcentrum, hvorfra det hele kunde straale livgivende og lysgivende ut over Landet.

Den gamle danske Kultur fra det 17de og 18de Aarhundrede var i sin Utdøen; de gamle Patricierfamilier, den ene efter den andeu, økonomisk tilintetgjorte og deres Indflydelse indskrænket; en halvdannet Borgerstand, strømmet sammen allevegnefra, var traadt i deres Sted uten Evne til at lede eller samle; en umyndig Arbeiderklasse dannet det tause Bundfald i den nye Hovedstad, mere en middelsstor Smaaby end Landets Hjerte. Kongeborg og Stortingshus var øde Steder, som kun i Ny og Næ gav Fornemmelse av Landets ledende Institutioner, og Aviserne, Frihetsblomstens mangefarvede Blade, laa endnu bundne i den gamle Kulturs byraakratiske Kapsel.

Det eneste Sted, hvorfra Aandsfrihetens Lys straalte helt og klart, var Universitetet; under dets Lysvidde spiret Frihetstankerne fra 1814 opp i den unge akademiske Slægt, Landets Blomst for kommende Tider.

Denne Universitetets Stilling som Landets aandelige Fremtids faste Borg med den studerende Ungdom samlet om sin Fane og under sine Volde, beredt til Kamp for Oplysning og Frihet, maatte ganske naturlig gi Studenterne et Slags ledende Stilling inden Hovedstaden. Hos *dem* slog Tidens nye Tanker først ned; i *dem* gjærte og bruste Tidens unge Vin og skummet

overmodig ut over den unge Hovedstad; av *dem* blev ethvert aandeligt og nationalt Initiativ tat, ofte i ungdommelig Umodenhet og uavklaret Begeistring, men altid med instinktmæssig Forstaaelse av Fremtidsutviklingen og altid med det begeistringsglødende Ansigt vendt mot Solopgangen — Folkets aandelige Opstandelse.

Og Hovedstaden taalte Studenterverdenens Tyranni for dens stærke Fremtidstros Skyld. Den var jo Landets Haab, dets Planteskole for Høvdingemner. Og Hovedstaden bar over med Skum og Bærme for den ædle Vins og det brusende Ungdomsblods Skyld. Den smilte til Overmodet og Utskeielserne som Landmanden smiler til Vaarflommen, som overgjøder hans Marker. De larmende Optog om Dagene, Nattespektaklerne og Kampene med Politiet fra Gate til Gate like ned i Universitetets fredede Hal, de arrogante Bakkanaler paa offentlige Forlystelsessteder, de intime Æventyr utenfor fredelige Folks Vinduer og paatrængende Spillopper like ind i Familiernes Boliger — alt blev taalt og tilgit for de freidige unge Ansigters Skyld, de straalende unge Øine, de tusind funkende og futtende Ideer — hele den ungdommelige Glans og Festivitas, som Kundskapen, Poesien og den fribaarne Aand bar i sit Følge.

Men ingen var mere ægte Student i hine Tiders Mening end Henrik Arnold Wergeland. Ingen mere oplagt paa Spillopperne, ingen mere flittig ved Glasset, ingen mere opfindsom i Nattespektaklerne og modigere i Kampene mot Or-

denens møisommelige Opretholdere, Burgeoisiets Repræsentanter end han; ingen flammet vildere for de nye Ideer; ingen sang dem hensynsløsere og formløsere ut; ingen hadde Ungdomskraftens hele ellevilde, jublende Likegladhet i saa overdaadigt Maal som han, — og ingen tok sine nødvendige Bank med haardere Hud og voldsommere Spark tilbake.

Men saa opnaadde han da ogsaa allerede i Løpet av sine tre første Studenteraar at gjøre sig berygtet som en Type paa en fandenivoldskforsoren Student og ved Siden av Ole Høiland at bli «en av Kristiania faa Seværdigheter».

Det første og naturlige Forum for hans Studenterutfoldelse blev «Det norske Studentersamfund», som i hin Tid hadde sit Tilhold paa det Hammersborgske Forlystelsessted «Sorgenfri», der, som før nævnt, eiedes av Konditor Caspary i Kirkegaten. Dette Studentersamfund, som var stiftet allerede i 1818, var fra Begyndelsen av en alvorlig Institution av rent akademisk Art, hvor man disputerte paa Latin og skrev lærde Avhandlinger; men efterhaanden hadde det utviklet sig til mere selskabelig Klub, hvor efterhaanden alle almenmenneskelige Interesser drøftedes under Bægerklang og i en dampende Tobaksatmosfære, men hvor især politiske Spørsmaal og da specielt de norsk-nationale bragte Stemningen til at fosskoke.

Her, i dette aandelige lille Kjærn i Norges ukultiverte Urskog slog Wergeland sig ned som «den grimme Ælling» i en Gaasedam. I sin Vadmelsdragt, bondenorsk allerede da, med sin Digt-

nings røde Nellik i Knaphullet, sine mørke Hornbriller over de nærsynte Fjernsynsøine, sin larmende, ubeherskede Stemme og sine klodsete Kraftslyngelmanerer blev han straks indregistreret som begavet Original. Og nu begyndte han øieblikkelig sin agitatoriske Virksomhet med en Vrimmel av Forslag, som næsten altid forkastedes, sin Redaktørvirksomhet i Samfundsbladet, hvorfra han efter en god Maaneds Tid blev avskediget paa Grund av ærekrænkende Artikler, og sine formløst fremstormende Digte, som utfordret al regelret kritisk Sans, paa samme Tid som de aapenbaret Funker av en selvstændigt skapende Aand, som ubekymret gikk sine egne Veie.

Men — han var en god Kamerat; han var en vild Kraft, en Ungdomsentusiast og en rødtflammende Patriot; den vaaknende Bevidsthet om, hvad der var skedd i 1814 og hvad der nu skulde bygges videre paa Eidsvoldsværkets Grundvold trængte sit Utslag i en drivende Urkraft, og saa blev da han, Eidsvoldsbarnet, knæsat som den gryende Bevægelses Høvdingemne, den Vulkan, hvorigjennem Landets gjærende underjordiske Kræfter fikk sine glødende Utbrudd.

Og snart samlet der sig om ham en Kreds av djærve Likesindede, hvis Slagord var Frihet, Republik og Norskhet, Grundlov, Bondestand og 17de Mai, unge Mænd som Fr. G. Lerche, Ludvig Kristensen Daa, H. A. S. Heltberg («Studenterfabrikken»), Kristian Stabell (senere «Morgen-

bladet»s bekjendte Redaktør), Heffermehl, A. K. Brock, Just Hansen, C. H. Magnus, Sylvester Sivertson, George Krogh o. fl.

Men ved Siden av disse larmende, høirøstede Forkjæmpere for Norskhetens og Frihetens Sak vokste der i hine Aar inden Studentersamfundet en anden Kreds Mænd, flittige Videnskapsdyrkere, æstetisk anlagte Literaturdyrkere, skarpe, gode Hoder av fintdannede Familier med dyp Rot i og dyp Respekt for den danske Kultur, med dyp Foragt for og klart Syn for Bondenorskhetens smakløse og utækkelige Sider. Allikevel hadde de paa sin beherskede Maate en varm Kjærlighet til sit Land, hvis Fremtid de saa i en selvstændig Fortsættelse av den tidligere danske Kultur paa norsk Grund og i en stadig Forbindelse med den europæiske Kultur gjennem det gamle Forbundsland som selvsagt Mellemled.

Kjærnen i denne Kreds var unge Mænd som Martin Schweigaard, Bernhard Dunker, Fredrik Stang, Chr. Langberg, P. A. Munch, A. Munch, Birch Reichenwald, C. Fougstad, P. J. Collett m. fl., og deres skarpslepne Klinge, deres altid aarvaakne Forkjæmper for Klarhet i Form og Fornemhet i Indhold var den unge teologiske Student *Johan Sebastian Welhaven*.

Det er selvindlysende, at disse to Kredse før eller siden maatte tørne voldsomt sammen inden det snevre Samfunds Vægge paa «Sorgenfri», og likesaa selvindlysende er det, at det voldsomste Sammentørn maatte ske mellem Partiernes to literære Førere: Henrik *Wergeland* og Johan *Wel-*

haven. Like saa forskjellige som de to Kredse var i religiøst, nationalt, socialt og literært Livssyn, like saa forskjellige var ogsaa de to Bannerførere i Karakter, Natur, Fremtræden og literær Kampmaate. Henrik Wergeland teologisk indifferent, religiøst frisindet indtil det yderste, Republikaner og Folkeagitator, norsk-norsk Vadmelsbonde, utfordrende Hurrahelt og væbnet med en Pen, der drysset Billeder og Spottegloser vildt og formløst i stadig strømmende Skapertrang, — Johan Welhaven teologisk korrekt, ortodoks, Royalist, kritisk tilknappet, fornem og fuld av Mistro til Frihetslarmeriet, væbnet med en Pen, der var glødet i Æstetik og Skjønhetsbeundring, hærdet i streng Logik, hvæsset i Kritik — en av utsøkte fine Staaltraade sammensveiset, lynskarp Damascenerklinge mot Wergelands bredthamrede, rosenomvundne norske Slagsværd.

Endog fysisk var de to unge Bannerførere fødte Antagonister. Wergeland storvoksen, bredskuldret, landlig rødmusset, gulhaaret med de naive, graablaa Barneøine i det storformede Ansigt, larmende i Tale, slampet i Bevægelser, elskværdig-paatrængende i al sin Færd, opfarende og godmodig, fuld av overraskende Overgange, — Welhaven liten, velskapt og pertentlig, med kvasse brune Øine i et klassisk meislet Ansigt, Herre over sin Mund, avmaalt i sine Bevægelser, impertinent satirisk i sin Omgang med Mennesker, fornem og behersket i sine Følelser. De hadde ikke et Punkt fælles i hverken legemlig eller aandelig Struktur de to. Desto voldsommere

maatte Sammenstøtet bli, naar de møttes paa en Grund, hvor de begge mente at være odelsbaarne: Kjærligheten til Digtningen, Fædrelandet og Aandsfriheten. Ti denne fælles Treklang klinger dog trods al Døgnets Mislyd til syvende og sidst igjennem i hele deres livslange Strid og gir den sin historiske Forklaring — og Forsoning.

* * *

I de Par første Studenteraar gjorde Rivningerne mellem Wergeland og Welhaven sig ikke synderlig gjældende inden det norske Studentersamfund. De var begge optat av hver paa sin Vis, Wergeland som Redaktør og Digter, Welhaven som Deklamator og Prosaforfatter, at tjene sine Væbnersporer i Studentersamfundets Tjeneste og at ekspedere sin *examen philosophicum.* Men efterhvert som Wergeland begyndte at brede sig og den nye Norskhetsaand begyndte at flomme ind over Samfundet med hele hans halvmodne Ungdomsproduktion i Følge, reiste Welhavens kritiske Sans sig ogsaa til Protest; hans Forargelse over Umodenheten i Form og den letfærdig-begeistrede Uklarhet i Tilegnelsen av de moderne Frihedsideer blev en altid intensere og stærkere. Han ansaa den Wergelandske Digtning som en blodig Forsyndelse mot Digterkunstens dypeste Grundideer og den nyvakte Bondebevægelse som et Brudd paa en normal Folkeutviklings Grundlove, en Troløshet mot Landets Fortid og historiske Forutsætninger.

Da saa i 1830 «Skabelsen, Mennesket og Messias» utkom, denne «Republikanernes Bibel», denne literære Uhyrlighet, denne Dødssynd mot Digtningens Gud, dette Smakløshetens og det poetiske Vanvids Lavaopkast fra Parnassets Topp, da fløt Bægeret over. Welhaven drog sin velpudsede Damascenerklinge og jog den for første Gang ind imellem sin Antagonists troskyldige Ribben.

Den 15de August 1830 indeholdt «Morgenbladet» følgende Digt:

Til Henrik Wergeland.

«Det sande Store jævnt og simpelt er,
saa var en Moses, saa var en Homer.»
J. Rein.

«Hvor længe vil Du rase mod Fornuften?
Hvor længe svinge Donquixotisk Spær?
Ser Du da ei, din Sværmenom i Luften
er kun en Dalen mod et bundløst Kjær?
For Sol Du tager Sumpens Meteorer,
en Øgle er den Pegasus, Du sporer.

Det høie Nordens Skjaldetoner svunde;
der blev saa taust i Norges Klippehal;
thi Fjeldets Harpe klang i Herthas Lunde[1]
og gav kun Ekko til sin Fædredal.
Skal Klippens Sangmø i sin *Morgenrøde*
bag dine vilde Dunster skamfuld gløde?

Naar hørte Du, at Brages høie Præster
i Livets Bæger dryssed lumske Gift?
Ved Du da ei, at Glemsels Finger fæster
sit Dødsens Mærke paa dit kaade Skrift?
Se, Mandens Læber til dit Anfald smile,
og Uslingen er stolt af dine Pile.

[1] Danmark.

Og tænker Du, at mørke Feberdrømme
er Himmelsyner fra Begeistrings Flugt?
Tror Du, et Chaos, hvori Drager svømme,
er noget kraftigt eller noget smukt?
Husk! Mangen mørk Gestalt, Du dannet har og gyset,
er Fugleskræmsel, ser man den ved Lyset.

Selv Helligdommens Glans Du dristig haaner
med dine Taager, med dit Febergys!
Seraphen Du din Narrekappe laaner,
din Himmel brænder i et Phosphorlys.
Hvor dine Toner herligst skulde lyde,
der dør de alle hen i Platitude.

Dog faldt saa mangt et Lyn forbi dit Øie
og mangt et Mannakorn udi dit Skjød —;
hvi freded Du ei Gnisten fra det Høie?
O! Den var bleven til en venlig Glød.
Nu er det Afsind kun, hvortil Du stræber.
Hvad skjønt Du skaber, ynkeligt Du dræber.

Hør ei Zeloten, naar han dig beretter,
at Du er Klopstock eller Shakespeare lig.
Du ved dog bedre, Heltens *Isse* fletter
man Kranse til, ei til hans Kjortelflig:
Og ei fordi man støier paa Cothurner,
man vækker Asken i de Skjaldes Urner.

O klag da ei, at Du for høit mon stige,
til ret at skattes af din Samtids Aand.
Hvad Kunst at drive om i Taagers Rige,
naar man har skilt sig ved Fornuftens Baand?
Din Rang Du sikred dig med tusind Stemmer:
'Rang blandt Parnassets Daarekistelemmer'.»

Wergeland, som var saaret i sit Hjertes Inderste, gav straks Svar i «Morgenbladet»:

«Den yngste Maler af dem alle stilled
for Verdens Øine op sit største Billed.
Det gik da her som altid, hvor man gav
et større end ens egen Smaaoctav,
at første Lyd, der Ringen gjennemskar,
som stod om Maleriet, var
— et Skrig.»

Paa Prosa erklærer han da sammesteds, at hvis Almenheten fordømmer hans Værk paa samme Maate som denne anonyme Angriper og Uven, da vil han nedlægge sin Pen, forbande den Time, hvori han grep den, anse sig som en vanvittig Daare, som dristet sig til at ville skrive Menneskehetens Epos, Republikanernes Bibel — og gaa hen og stille sig til Kamp for det Tyranni, han har viet sig til at kjæmpe imot.

Welhaven gjorde straks et nyt Utfald, hvori han betegnet Wergelands hele Digtning som en fortvilet Kamp mot alle Regler for Skjønhet og sund Tænkning, beklaget Wergelands dype Forvildelse og haabet, at han engang vilde forlate den og gjøre den norske Literatur Ære.

Wergeland svarte med følgende Epigram, som aandet den mest urokkelige Selvfølelse:

«Ak, kan det undres dig, om jeg er taus og stille
der, hvor jeg ei engang kan øine dine Pile?
Thi — o tilgiv! Jeg tror, fra Regioner klang
min Harpe, hvorhen Du, med fler, dig *aldrig* svang.
Og andengang tilgiv, at jeg maa være her,
hvor Skaberen den hang,
om end ei Du, Du selv, Du selv er der!»

Det er formelig en Røst oppe fra Parnassets Topp til en liten æsthetisk Jordorm, som roter om i Mulden ved dets Fot.

Kort Tid efter fikk Wergeland myndig Undsætning fra ingen ringere end Professor Georg Sverdrup, som under Mærket G. S. i «Morgenbladet» erklærer «Skabelsen, Mennesket og Messias» for et herligt Værk, som han har læst og atter læst, forstaat og nydt.

Hermed var da Striden mellem Wergeland og Welhaven ført over i Offentligheten og hadde begyndt at interessere mere end Studenterkredsene. Opslaget var git til den store Folkestrid mellem dansk og norsk Kultur, mellem Bondekultur og akademisk Kultur, mellem skandinavisk og særnorsk Folkefølelse.

Men mens denne Kamp mellem «Intelligenspartiet» og «de Raabarkede», mellem Nordmænd og «Danomaner» i de følgende Aar bredte sig over hele Landet og satte sine dype Mærker i vor Folkeutvikling, førtes Striden mellem Wergeland og Welhaven paa rent personlig Basis videre i Studentersamfundet gjennem den berømte eller kanske rettere berygtede «Stumpefeide», hvori Wergelands plumpe Østlandsvid og Welhavens smidige Bergenserfiskekjærringkjæft bokstavelig slukte hinanden og kastet hinanden opp under Studenterpøbelens Jubel.

Wergeland var her den, som uforsigtigvis bragte Striden til at blusse opp paany. Han kunde ikke glemme det forsmædelige Digt i «Morgenbladet» og brændte av Begjærlighet efter

at veksle Kaardestøt med sin Motstander paa et Forum, hvor man ikke var utsat for Almenhetens Kritik. Under Paaskud av, at man i Studentersamfundet skulde indføre den gamle Stevturnering med muntre Rim og Fritalenhets Mandjævning sendte han om Høsten 1831 fra Eidsvold endel «Stumper og Viser» til Studentersamfundets Blad, deriblandt følgende Stump til Welhaven:

«Lig Phaeton Solgudens Hjul
vil Welhaven Vid probere;
saa ser man liden Sommerfugl
i Støvler voltigere.

En Flyvetorsk tror sig være Fugl,
naar over en Sjø den skvætter;
Welhaven skrev et Vers til Jul
og tror sig Apollos Fætter!»

Hermed var Tonen anslaat. Wergeland hadde indlatt sig paa Blankvaabenduel med en Mand, som var ham høit overlegen baade i at spidse et Point, turnere en Strofe og føre et literært Lansestøt med dræpende Virkning.

I tre Tylter Epigrammer gjennembanker Welhaven sin Motstander, hvis Svar paa Kaardestøtene nærmest ligner en raseriblind Jotuns Fægten ut i Luften med Thors Hammer imot en Surturs flammende Ildspyd.

Den første Tylt fra Welhaven kom i November samme Aar. De var den blodigste Persiflage av Wergelands Siful Sifadda-Farcer og et Par vægtige Sidehugg til hans alvorlige Pegasus.

«Herr Siful og Herr Henrik veed
hvad gammel Vedtægt siger:
Bajazzen følger altid med
hver ægte Markedsskriger.

De hulde Ni[1] til Henriks Pen
saa bly bag Sløret skotter:
'Nei see, nu faar vi jo igjen
en Mængde Papillotter'.

Et Vomitiv i Cholera
formilder Dødens Parcer;
o skjænk os snart, Herr Sifadda
et Apothek af Farcer!

Det er en ganske egen Vægt
i dine Epigrammer;
Du stjal dem vist, din Tyveknægt,
fra Gammelstrands Madammer!

Du drømte tidt om Lyrens Klang
og Drik af Hippokrenen;
Du vaagnede blandt Vægtersang
og laa i Rendestenen.

Herr Siful har en vinget Hest
saa ellevild og spinkel;
o, ynker dog det arme Best,
den faar formeget Finkel.

Hver Høkersjæl, hver Kræmmer blir
slemt tugtet af din Svøbe.
O, tryk dog blot paa stærkt Papir,
saa vil de Folk nok kjøbe.»

— — Ja saadan var Tonen i det Welhavenske Tilsvar, og ikke finere var Wergelands Fortsættelse av sine «Stumper».

---

[1] Museme.

«Jans[1] Hoved Æmne godt nok er
for sifulinske Lire,
hans Hjerte og hans Karakter
for Djævelens Satire. (Osv. osv.).

— — — Straks! Vil Du blive Millionær
(Elv blir ved Aaers Yngel)
Du tage 3 Mark af enhver,
som tror Du er en Slyngel!»

I Slutningen av November kom saa Welhavens anden Tylt, hvoriblandt Versene:

«Herr Henrik skrev et Bibeldigt
og kan man døie Sangen,
da har man lært den skjønne Pligt
at ta' Fornuften fangen.

Vær Cæsar eller intet vær,
det vidste Henrik længe,
og se han alt i Spidsen er
for Byens Gadedrenge.

En Herostrat vandt evigt Navn
ved Skjændsels Brændemærker.
Lev evigt, Henrik, men ved Gavn.
Kort sagt: brænd dine Værker.

Høit stiger Henrik Wergeland
med al sin Visdoms Bylter;
han kan, hvad andre Drenge kan,
gaa kjæmpehøi — paa Stylter.»

Paa Wergelands matte Tilsvar følger i December Welhavens tredie Tylt, den bedste og igrunden den, som dypest berører de Spørsmaal, som hadde reist Striden.

[1] Johan Welhavens Slængenavn.

«Du glemmer i en evig Rus
den Sump, hvori Du stikker.
Saa tømmer Drankeren sit Krus
af Sorg, fordi han drikker.

Herr Henrik sværmer, skue og føl!
Høit bruse Sangens Vover.
Saalænge rystes Skillingsøl,
til Skummet flyder over.

Herr Henriks Geist er Stormens Flugt.
Ak derfor fyldes Boden
med store Dynger nedblæst Frugt,
som endnu ei er moden.

Din Pen skal grunde Friheds Mur
mod Magtens Kanonader;
ak, Bunker af Makulatur
er slette Barrikader.

Af Musens Tryllesmil forført
vil Henrik Glutten eie;
da blir han patriotisk rørt
— og ta'r en norsk Budeie.

— — — O Nora, Du har ingen Nød
selv midt i Dyrtids Udbrud.
Herr Henrik laver dig en Grød
hvor nationalt — af Ukrud.

Her nord hos os er sjelden tørt.
Man Henriks Væv kan takke,
at Musen gaar med Vadmelsskjørt,
Apoll i Vadmelsfrakke.

— Ak Norge, faa er dine Mænd,
og glemt er Fædres Kjækhed.
O, lær itide af din Ven,
af Henrik Drengefrækhed.

— — — Skjønt tidt Du er i Knibe bragt,
Du frier dig som en flink Fyr.
Man væmmes ved den ækle Jagt
at sætte efter Stinkdyr!»

Efter at dette tre Gange glatte Lag var avfyret, sluttet Welhaven Striden med følgende Epilog:

«Farvel for denne Gang — med Pelsen spækket
og lidt generт maaske af trende Tylvter Pile,
lidt tør i Halsen, noget lungesvækket,
Du trænger uden Tvil til Hvile.
— — — Naar Du forresten paa dit stolte Tog
vil tvinge Folk at hylde dit oprørende
til dyrisk Søleri og Vildhed førende,
dit ækle Surrogat for dannet Sprog;
naar fræk Du vil, at Afmagts Nervekrampe
og Phantasiens dybe Dolhusjammer
skal vise sig som Kraftens høie Kampe,
som Aandens frie, ætherrene Flammer,
og naar det lykkes dig langs Norges Strande
at tromme sammen en fortvilet Bande,
da maa den Ringeagt, der lod en Tid dig raade,
omsider byttes om med aaben Strid,
og trods dit vilde Skrig, dit Øglebid,
er Du af Marken dreven uden Naade.
— Imidlertid jeg vogte skal dit Spor,
og hvor Du tænder Hærværks frække Lue,
der skal jeg møde dig med Sværd og Bue. —
Farvel til da! — Jeg bryder ei mit Ord!»

Hermed sluttet den berygtede «Stumpefeide», begge de stridende Parter til like liten Hæder og det Studentersamfund, som taalte det og frydet sig over det, til Skam og Fornedrelse. Hvis en Feide av denne forvorpent personlige Æreskjænder-

art i vore Dage var begyndt i en akademisk Forening, vilde den øieblikkelig ha resultert i en Avskyresolution og endt med de stridende Dyrs Ekskludering. Nu faar den staa der som et Minde om vort Universitets Slyngelalder, en Prøve paa den Dannelsesgrad, hvorav akademiske Borgere var i Besiddelse ved Begyndelsen av det forrige Aarhundrede, en hæslig Gjenklang av den Tone, som endnu klinger mellem Sluskene i Piperviken og Fiskekjærringerne paa Bergens Brygger og som fra «Stumpefeiden» delvis smittet over paa Pressen og den offentlige Diskussion, som hele Aarhundredet oppover led derunder.

I Sandhetens Medfør maa det fastslaaes, at det var Wergeland selv, som fremkaldte Striden og anslog Tonen. Hans Siful-Farcer tok i sin kaate Paagaaenhet ikke nogensomhelst Hensyn; de var som en Flokk løsslupne Getebukker i en veldyrket Have; intet var dem helligt; alt bet de av; alt traakket de; alt gnog de; deres Bræken hørtes overalt; deres onde Lugt gufset; de slapp deres Ekskrementer hvorsomhelst; de stanget til alle Sider; hvad Under da, at Slagteren med den blanke Kniv kom? — og gikk tilsmudset derfra? Og hvad Under, at der bakefter staar en Gufs av Raahetskvalme av den hele Slagmark og Slagtermark?

Fænomenet har sin Forklaring om ikke sin Undskyldning i Hovedstadens smaabyagtige Forhold. En By, hvor alle kjendte hinanden, hvor Barberstuer og Kroer var Diskussionslokaler, hvor

Uvenner mundhuggedes fra Trappe til Trappe og avgjorde sine personlige Mellemværender i alle Passerendes Paahør, hvor Studenterbander kunde larme om ved Nattetid og føre regelret Nævekamp med Politiet, hvor Folkeoptøier hørte med til efterlængtede Forlystelser, var særlig skikket til hos Ungdommen at opdra Pøbelfrækheten. Det var i hine Dage ingen Sjeldenhet at se Welhaven og hans Venner paa den ene Side av Østre Gate og Wergeland og hans Flokk paa den anden med knyttede Næver skjælde hinanden ut tvers over Gaten og vandre hver sin Vei videre med Haanlatter.

Maneren satte Skole. Langt oppover den anden Halvdel av Aarhundredet hang det personlige Mundhuggeri paa offentlig Gate imellem Landets offentlig fremskudte Mænd; en fremragende Hovedstadsredaktør var i sin Tid den sidste fuldblods Type paa Arten. Allerede saa sent som i 1890-Aarene kunde man være Ørenvidne til hans høirøstede Fantord til misliebige Storthingsmænd i Storthingskorridorerne, hans Spottegloser over Motstandere, som han mødte og stanset paa aapen Gate[1], hans flængende Haansord efter pas-

[1] Jeg har selv været Vidne til, hvorledes han paa aapen Gate insulterte Henrik Ibsen i de mest grovkornede Uttrykk og av den knappe, faamælte Digter tilslut fikk et Svar, der feiet rent Bord lik en Kugle, som suser ind i et Spil Kegler og slaar «alle ni». Bataljen førtes i Uttrykk, som ikke lar sig gjengi paa Trykk.

Forf. Anm.

serende Gategjængere, som av en eller anden Grund bød ham imot.

Heldigvis er nu Arten utdød.

*

Det ser ut til, at baade Wergeland og Welhaven selv nogenlunde straks fikk en Følelse av, at den Maate, hvorpaa Striden førtes, var Stridens Gjenstand uværdig. Efterhvert som de begge fikk sig det klart, at det her gjaldt Landsinteresser, og efterhvert som de begge fikk en Følelse av, at de hadde en offentlig Opinion bak sig, ændret de Vaabenføring. Wergeland kastet sig resolut ind i det praktiske Arbeide for «Bondens Frigjørelse», utgav Folkeskrifter, dannet Sogneselskaper, arrangerte Frihetsfester og skrev politiske Dagsartikler i «Statsborgeren» m. v.; Welhaven, som følte, at man, hvis man vilde ramme Folkebevægelsen i sin Rot, maatte knuse dens Ophav og Talsmand Wergeland som Menneske, Digter og politisk Personlighet, utgav allerede Aaret efter (i 1832) sit ondskapsfuldt polemiske Skrift «Henr. Wergelands Digtekunst og Polemik ved Aktstykker oplyste», et Skrift, hvori han under den alvorlige Kritikers Maske frakjendte ham al digterisk Evne, al Moral, al menneskelig Hæder, betegnet ham som redningsløst fortapt, som «mærket med alle Poesiens Dødssynder», som «blottet for den indre Renhet, der er en Digters skjønneste Eiendom», som «en forulykket Individualitet», «et Menneske, der fast intet mere hadde at tape» osv. osv.

Ved dette Skandskrift, der ogsaa i en Tid som vor vilde ha været en Umulighet, hadde Welhaven, som netopp paa den Tid stod i det varmeste Venskapsforhold til Henrik Wergelands Søster Camilla, offentlig saaret hele den Wergelandske Familiefølelse paa det mest saarbare Punkt. Henrik Wergelands Far, som indtil nu hadde set paa sin Søns Utvikling med dens Ekstravaganser som paa en ungdommelig, halvt privat Utfoldelse av en originalt begavet Students Fantasi under Overgangen til moden Mand, fandt ham pludselig personlig blotstillet likeoverfor Offentligheten som et forlorent, prostituert Subjekt uten nogensomhelst hverken moralsk eller digterisk Værd. Den dype Uretfærdighet og den troløse Hensynsløshet i et saadant Angrep blev hans Faderfølelse og Slægtsstolthet formeget. Opdrat og opøvet som han var i literære Kampe, kundskapsrik og alsidig dannet, i Besiddelse av en ganske anden Klarhet og Eleganse i Tanke og Form end Sønnen og en ganske anden overlegen Ro i Kaardestøtvekslingen, utsendte han nogle Maaneder efter (Febr. 1833) sit Forsvarsskrift for Sønnen: «Retfærdig Bedømmelse av Henrik Wergelands Poesi og Karakter».

Med lærd literær Sakkundskap og Henvisning til Europas store Literatur hævder han her Geniets Suverænitet over sin Form, reducerer med klar Logik Skjønaanderiet, den literære Formdyrkelse og dets Repræsentant Welhaven til de rette beskedne Dimensioner, paapeker den nationale Betydning av den opblomstrende Be-

vægelse og sætter i rolige, beherskede Uttrykk med den erfarne Mands Overlegenhet Welhavens personlige Angrep paa Henrik Wergeland i sin rette Belysning. Alt dette med en saa klassisk Objektivitet, en saa behersket Pen og i en saa elegant, smakfuld Form, at Welhaven selv i Intelligenspartiets Øine gikk med knækket Lanse fra Striden, som nu bruste videre under fuld Offentlighet ut over det hele Land.

Hvad Henrik Wergeland selv angikk, da hadde han som sædvanligt allerede straks svunget sig opp over og bort fra det hele paa sin Digtnings og sin Folkebegeistrings Vinger. Han hadde skrevet sine lyriske Digte, anden Ring, hadde fortsat sine Smaaskrifter for Almuen, skrevet sine «Folkeviser» og en Række av sine skjønne Digte fra Vandringerne i Norge. Og han hadde den 17de Mai 1833 ved Kroghstøttens Indvielse faat sin Daab som politisk Foregangsmand i Norge. Han kunde saaledes allerede nu med Stolthet og Trygghet likeoverfor Welhaven anvende det Ord, som han engang gav en Kamerat til Svar paa Spørsmaal om, hvor han kjørte hen:

«Jeg kjører til Udødeligheden; vil Du sidde bagpaa?»

*

Det hadde været en Vaartid for Norge, en Snesmeltningstid med Smuds og skummende, vilde Vaarbække; Welhaven og hans Venner hadde svævet som hvite, vaktsomme Maaker

rundt den vaarsvangre Kyst med elegant Nedslag efter alt, hvad der blinket av Liv i det stille Vand, og med korte, skarpe Skrik, naar det varslet Storm, med længselsfuld Seiling mot de blanke Sund ved Godveir og Dag, men med stille Kuring bak de hjemlige Klipper, naar Mørke faldt.

Men dypt inde i Norges Hjerte i de aarvaakne Skoger spilte Wergeland buldrende Solspillet med Brystet skimrende i alle Livets Farver og Lyren dirrende av Vaarens Henrykkelser, Kammen flammende rød av Ungdomsbegeistring, Øinene lukket i blind Henførelse, Spillet boblende og kokende av al den Vaarens Kraft, som straalte og glimtet og væltet frem av den opvaaknende norske Jord!

«Ute og hjemme».

(Wergeland som Søn og Menneske).

«I Solskin smelter alt mit Nag.
Sligt Ord ei er i Bølgens Slag;
jeg lytter til de Strandens Toner,
hvor mildt du, søde Kor, forsoner.

Hvor venligt nikker Straa til Straa!
Gid Jordens Herre det forstaa!
Han visner hen og dør som dette
— hvi da sin Foraarsfryd forgjætte?

— — Kom hid til Droslens Bryllupsfest!
Den synger vildest vel men bedst.
Den spotter ypperligst fra Kvisten
jer Æsthetikler og jer Tvisten!

O Foraarsluft, hvor sød og let!
Tro den er Sylfers Aandedræt!
Men bland ei i dens milde Viften
det sorte Suk. *Det* var Forgiften.

Og du min kjære, hvide Hæg,
trofaste Ven ved Hyttens Væg,
du laane Vreden ei din Skygge!
I den tør ingen Sorger bygge.

Ryst lystig Perlekronen af,
om saa det blir, du strør min Grav!
Gid sjælfuld Ynder af det skjønne
gjør den til Græsbænk i det Grønne.

Der, Uven, sæt dig, om Du tør,
og elsk Naturen mer end før!
Da skulde Du vel ogsaa fatte,
hvad Bund den i min Cithar satte.»

(Av Henrik Wergelands «I det Grønne»).

Det Livsforyngelsens Bad, hvori Henrik Wergeland under alle sin Ungdoms Forvildelser, Kampe, Nederlag og Lidelser altid dukket sig ned, den Kilde, hvorfra han hentet sit ukuelige Livsmot, sin stadig strømmende Livstro, sin uutslukkelige Begeistring og sin uovervindelige Energi, var *Naturen*. Naturen saaledes som den utfoldet sig omkring ham med sine tusen Skjønhetsuttrykk, sin sunde Renhet, sin evigtblomstrende Kraft; Naturen, saaledes som den bruste og fornyet sig i hans egen kjærnesunde Natur, hans Kjæmpekonstitution og hans blodfuldt sprudlende, altid straalende gode Humør.

Det var, som om hele den Marg av Fjeldkraft, hele den Flom av Sjøsprøit og Sus av Storm, som den Wergelandske Bondeætt derborte ved Sognefjorden gjennem Aarhundreder hadde kjæmpet sig igjennem og suget ind i sin Kropp, hadde parret sig med hele Thaulowslægtens Solskinsfylde, dens livsglade Opjublen, dens vidtseilende, altforglemmende Fantasi, for i

Henrik Wergeland at frembringe Giganten, som kunde vandre gjennem Verdensstormene uanfegtet med Smil om Munden og Sang paa Læben trods al Hjertevé og Kvide, likedan i Livet, likedan i Døden.

Som den Natur, hvorfra han suget sin Kraft, gjennem stadige Vekslinger holder Jordens sunde Vækst vedlike og bevarer Allivets Helse, saaledes vekslet og forvandledes Henrik Wergeland hver Dag for al Verdens Øine i altid skiftende Livsutfoldelse. Snart var han glødhet Geysir, for het for alt Levende, snart en høifjeldskjølig Rjukanfoss med sine regnbufarvede Fantasiperler sprøitende opp av Dypet og duftende hen som et Himmelslør i Vaarsolen; snart hang hans Sind som et Tordenveir lynildknitrende over et sorglummert Landskap, snart straalte det som en Solskinsdag med hvite Sommerskyer og blaanende Himmelsyner.

Og lik den Dyreverden, som han elsket, hadde han de mest skiftende Livsformer til sin Raadighet. Snart den alvorsfulde Bondebjørn, som brøler Landsbrøl i Hovedstaden og slaar om sig mellem Danomanerne med brede Ramer, snart den frække Sifulinske Ape, som fra sin Farcedigtnings utilgjængelige Urskogstræ ryster umoden Frugt og andet ned i Hodet paa sine Motstandere, snart Duen med det blødende Bryst, som sørger over Stellas Haardhet, snart Ørnen, som med spændte Vinger stiger gjennem Skyer mot den store Digtnings Æther og blir borte i sin Udødelighets Blaa for Tidens Øine. Og saa

undertiden Kamæleonen, som skifter Farve alt i et under ens Hænder med forvirrende Hurtighet.

Det er, som om han bærer Fremtidens nystøpte Jordkugle i sine Hænder og kun kan redde sig fra at forbrænde ved hurtig og stadig at skifte Haand. Alle hans Sorger gaar svangre med Glæder og føder dem jublende, alle hans Glæder svangre med Sorger og føder dem jublende, altid i Jubel, fordi noget levende fødes, altid i Ekstase over et eller andet av Tilværelsens Undere. Og sit Livs Digt, Runerne paa sin tidlige Grav, skriver han snart med en Ørnefjær, dyppet i hans Hjertes Blod, snart med en Palmefjær «dyppet i Solen» og snart med en Bis Braadd, dyppet i en Forglemmigeis Blomsterbæger.

Saa er da ogsaa den hvite Nellikk overspræng t med Hjerteblodets røde Perledugg hans Yndlingsblomt. Med den i Knapphullet og de vaarglimtende Drømmeøine over Brillerne løftet mot Stjernerne trodser han al Verden.

«Jeg i slet Lune 'Morgenblad'? Jeg som kun behøver et Glimt af Solen
for at briste i høi Latter af en Glæde, jeg ikke kan forklare mig?
Naar jeg lugter til et grønt Blad glemmer jeg bedøvet Fattigdom og Rigdom, Fiender og Venner!

Min Kats Strygen mod min Kind udglatter alle mine Hjertesaar; i min Hunds Øie sænker jeg mine Sorger som i en dyb Brønd!

— — Jeg, som læser Henrykkelser paa hvert af Centifoliens den Vaargaves hundrede Blade, mig skulde en slet Avis bringe til at kvæle en Stund med Ærgrelse?

Det vilde være at dræbe himmelblaa og rosenrøde Sommerfugle. Den Synd gyser mit Hjerte for i sit Inderste.

Det vilde være som at overøse mit endnu ugraanede Hoved med Aske og at bortkaste de Diamanter af straalende Sekunder, Tiden endnu nedsaar derover.

Som Insektets Stik i Muslingen avler Fornærmelser kun Perler i mit Hjerte. De skulle engang pryde min Aands Diadem.

Jeg hade! Naar en Fugl flyver over mit Hoved, er mit Had fluks tusind Alen borte. Det flyder hen med Sneen; det gaar med de første Bølger fra Land og langt ud i Havet.

Men hvi skulle ikke mine Aarer vredes? Berøv ikke Landskabet dets brusende Bække! Høistærede Vidjebuske tillader Bækken at skumme, naar den gaar imellem Stene!

Jeg elsker ikke evindelig blaa Himmel, som jeg hader dumme glanende Øine. Har jeg ikke en Himmel, fordi den er fuld af drivende Skyer, Solens Æventyrlande?

Om jeg ingen havde, er ikke Guds stor og herlig nok? Klag ikke under Stjernerne over Mangel paa lyse Punkter i dit Liv. Ha, de blinke jo, som om de vilde tale til dig!

Hvor straaler Venus iaften! Har Himlen ogsaa Foraar? Nu have Stjernerne lyst hele Vinteren; nu hvile de og fryde sig. Hallelujah!

Hvilken Rigdom for en Dødelig! Min Sjæl fryder sig i Himlens Foraarsglæde og skal deltage i Jordens. Den tindrer stærkere end Vaarstjernerne, og den vil snart springe ud med Blomsterne.

Herlige Aftenstjerne! Jeg blotter mit Hoved. Som et Krystalbad nedfalder din Glans derpaa.

Der er Slægtskab mellem Sjælen og Stjernerne. Den triner i Stjernelyset udenfor Ansigtets Forhæng, hvis Folder ere forsvundne.

Straalerne overgyde min Sjæl med en Rolighed som af Alabaster. Som en Byste staar den i mit Indre. Stirr i dens Træk!»

En Naturfølelse som denne, en Naturglæde saa henrykt overvældende maatte være Lægedom for mangt. Vi ser da ogsaa, hvordan Henrik Wergeland i alle sine Motgange og Videreværdigheter søker tilbake til Sundhetskilden i Naturen og da naturligst og likefremmest til sit Barndomshjems Natur — til Eidsvold.

*

Hvad der i første Række bidrog til den vældige Kraftutfoldelse til alle Sider, som særmærker Henrik Wergeland, var den bomstærke Bondehelse, han hadde faat i Vuggegave, og som han opover Ungdomsaarene hadde hærdet i den Grad, at selv ikke hans stormende Ungdomsliv magtet at faa den knækket.

Henved to Meter høi, bredskuldret, vant fra Barnsben av til et Uteliv i alle Slags Veir og Uveir, var han en ung Jotun, sluppen ut av Fjeldet.

Han var en overlegen dygtig Svømmer, laa i Vormen og plasket, snart uten Klær, snart

paaklædt, like fra Vaarløsningen med Isstykkerne flytende under Armene til senhøstes, naar Isen kravet.

Det hændte ofte, at han, naar han kom fra Reise med sin Hest Veslebrunen og skulde færges over Vormen, uten videre drog tilvands, han paa den ene Side av Færgen og Brunen paa den anden uten at vente paa Færgemændene, som aldrig blev tidsnokk færdige. Det hændte likesaa ofte, at han efter slik en Svømmetur i fulde Klær ikke byttet, men tørket Klærne paa Kroppen — til Morens Fortvilelse.

Han var en fremragende Fotvandrer og utholdt alle Slags Strabadser, Kulde og Hete, Sult og Overmættelse med samme urokkelige Ro. Han aat hvadsomhelst, jo grovere Mat jo bedre, ja frydet sig i original Kost.

Bjørnekjøt, ældgammel Fenaknoke, stekte Kraaker, Hundehvalpebiff osv. osv. var det ham en storartet Muntration at fortære sammen med sine kræsnere Kamerater. Dertil den rivende norske Dram og efterpaa en norsk Sprittoddy!

Han var en lidenskapelig Røker, som ikke forsmaadde den stærkeste Skraatobak. Han var demonstrativt enkel i Klædedragt og Vaner, laante ofte Bøndernes Klær, gikk til Syttendemaifest i Kristiania med Bonden Ole Tønsagers Nationaldragt og laget sig ellers til eget Bruk en grøn Frakke, som han ved festlige Anledninger lot forsyne med blodrødt Fôr. Han gikk i brede Skaftestøvler og brukte aldrig Hansker, selv ikke naar han var paa Bal. Da drog han paa sig et

Par Bomuldsvanter, som vakte Opmærksomhet viden om mellem Damerne.

Han red gjerne og da helst paa Veslebrunen; av og til kunde han ride like ind i Husene, rundt Bordet og ut igjen, saaledes i en Restauration i Drammen i 1831 og i et Bondebryllup paa Oplandet. Var det ved Vintertid, han skulde ut, brukte han ikke Slæde som andre Mennesker, men kjørte med Veslebrunen forspændt for en selvlaget *Pulk*, «Pilen», med et litet, trefarvet norsk Flagg luende bak Hestebenene. Denne Pulk var saavidt stor, at den kunde rumme flere, og naar han saa til sine Søstres Rædsel fikk dem truet med paa sine Vinterfærder, blev der en Vælting og Opstandelse, Opstandelse og Vælting bortover alle Landeveie, Bønderne til stor Muntration og han Henrik «til evig Ihukommelse».

Traditionen har bevaret forskjellige Trækk av dette Henrik Wergelands Ungdomsliv i Hjemmet, Trækk, som det ligger utenfor denne Boks Plan at skildre; her vil kun bli skildret et Par Episoder, som kaster et stærkt Lys over hans paa samme Tid hensynsløse og hjertevarme Natur, hans burleske Indfald og hans dype Ærbødighet for Hjemmet og sine Forældre.

*

Det var om Vaaren 1828.

Frem og tilbake gjennem sit store, solfattige Studérværelse gikk Hofprædikanten, Sognepræsten til Eidsvold, Nikolai Wergeland. Det knirket i hans velpudsede Støvler; hans kraftige Hænder

laa ihopkneppt bak hans Rygg; Øinene blaanet uroligt under Hornbrillerne. Ute var det straalende Aprilveir med Snesmeltning og Grolugt fra vaarløste Marker; men herinde i det mørke Studérværelse faldt Vaarlyset bare som et kjøligt Gjenskin, et blekt, fattigt Skjær av Lys over de tunge Hylder og Skape. Timeglasset paa Langbordet maalte Tiden i sagte, rindende Strøm; de opslagne Bøker laa forlatt, med gulnende Blade; Papegøien sat stur og taus paa sin Stang med halvlukte Øine i Dunkelheten. Og Nikolai Wergeland, Frihetsmanden, Bondevennen, Hofprædikanten gikk fremdeles urolig atter og fram i sit mørke Værelse med de kraftige Hænder paa Rygg.

Av og til stanset han og lyttet som efter nogen, der skulde komme; saa gikk han igjen. Han ventet sin Søn Henrik hjem fra Kristiania idag.

Klokken slog fem dernede fra Dagligstuen; Slagene dirret varmt like hitopp.

Nikolai Wergeland gikk hen til Vinduet og saa ut. Solen gav alt lang Slagskygge; Vaarkvældens store Kjølighet begyndte at falde derute. Men paa en Gren i den store Asp paa Jordet sat en enslig Rødkjelke og sang mot Solefaldet sin lille piblende Vaarstrupesang opp i det glødende Flimmer av Straalebundter — sat og sang paa naken Kvist og vidste saa sikkert at nu kom Vaar og Varme.

Nikolai Wergeland drog et dypt Aandedrag, vendte sig tvert fra Vinduet og gikk igjen. Alle

de Bekymringer og al den Uro, som der altid fulgte med Henrik! Gud i Himmelen vide, naar han skulde naa frelst frem med hele sit Mylder av Muligheder! Men for en Kraft! For et Væld av mægtige Evner! Og Nikolai Wergeland gikk videre glad og stolt og tung om Hjerte paa samme Tid. Om en Times Tid maatte han vel være kommen, og da skulde her bli Opgjør! Henrik var nu over tyve Aar; det var paatide for en vordende Embedsmand og Folkelærer at samle sig!

— — — Frem gjennem den vaarsprættende Allé til Præstegaarden kom en ung Mand ridende paa en liten brun Hest. Han nynnet, der han red; Hodet var let tilbakebøiet; Øinene gløttet mot de nakne Trækroner; Munden aapnet sig halvt mens han nynnet. Paa det lyse Haar sat en sort Lue; i Knapphullet paa venstre Side av den grønne Frakk en nyplukket Blaaveis med sit blekgrønne Vaarblad.

Det var Henrik Wergeland.

Da han kom til de to sammenvoksede Rogne, hvori hans og Ida Haffners Navnetrækk nu paa fjerde Aar vrængte Mund til hinanden, saa han uvilkaarlig ned — og smilte; saa red han gyngende paa Veslebrunens Rygg videre like hen til det aapentstaaende Vindu i Dagligstuen. Hesten stakk Hodet like ind gjennem Vinduet og humret.

«Aa, er Du der, Henrik,» svarte Morens halvt overraskede Stemme derindefra. Litt efter stod hun i Døren smilende.

Henrik Wergeland kom i et Sæt av Hesten,

gav den et let Klask over Lænden og lot den løpe. Den drog humrende og kneggende til Stalden, trykket den halvaapne Stalddør opp og gikk ind.

I et Par Sprang var Henrik Wergeland oppe paa Svaltrappen hos sin Mor og slog Armene omkring.

«Her har I mig, Mor!» sa han med sin stærke, litt larmende Stemme. «Her staar vel godt til?»

Moren smilte.

«Ja, med os staar det godt,» svarte hun. «Bare nu Du —» hun saa ham forskende ind i Ansigtet. «Bare nu Du og Far» — — hun brøt av og smilte.

Henrik Wergelands unge, rødmossede Ansigt skiftet et Øieblikk Uttrykk; saa smilte ogsaa han.

«Hr. Fader gjør sig for megen Bekymring,» sa han dæmpet.

— «Men har vel Ret i mangt og meget,» føiet Moren til; hun ordnet Blomsten i hans Knapphul.

Henrik Wergeland saa ned paa den bleke Blaaveis og derfra ømt bort paa Morens Hode, fintformet og gyldenhaaret som det endnu var.

«Visst har han Ret i meget,» svarte han. «Men jeg kommer dog at mindes Hønen, som hadde klækket Svaneægget og skjalv av Angst, hvergang Ungen gikk i Vandet!»

Alette Wergeland lo.

«Fy, Henrik! Du mener din Mor,» truet hun.

Han tok hende heftigt ind til sig.

«Ja, Du har vel ogsaa havt Angst for Svaneungen,» sa han.

Hun gjengjældte.

«Ja visselig ser jeg ham helst her i Land hos os,» svarte hun.

Henrik Wergelands Øine blev varme.

«Ja, her har han det nok ogsaa bedst,» hvisket han. Saa rev han sig løs, skottet mot Trappen, men blev staaende.

«Gaar Du saa til Far?» spurgte Moren mildt.

«Ja, det er bedst at hoppe i det.» Med en sagte Blystring gikk han mot Trappen, som han tok i tre Tak; men da han vel var naadd opp, blev han pludselig spagfærdig, gikk med avmaalte Skridt forsigtig hen til Døren og banket paa.

Skridtene derinde stanset. En fast, herskende Stemme sa: «Kom ind».

Henrik Wergeland fikk hurtig Luen av, aapnet Døren forsigtig og traadte ind. Den ærbødige Barnefornemmelse fra Opvækstaarene hadde helt betat ham.

Faren stod midt i Værelset, halvt vendt mot Døren.

«Er Du alt der?» sa han. Røsten var litt tør og skarp.

Henrik Wergeland kom ærbødig nærmere. Den stærke Lugt av gammel Tobak og de triste, mørkfarvede Vægge gav ham Stemningen

fra Skoledagene. Farens Strenghet hørte likesom det gamle Kontor til.

«Ja, Far,» svarte han. «Dit Brev var saa strengt, at jeg ikke kunde opsætte.»

Nikolai Wergeland kræmtet stærkt og avgjørende.

«Deri gjorde Du Ret, min Søn,» sa han.

Henrik Wergeland slog Øinene ned og taug. Det var en liten Stund helt stille.

Saa tok Henrik Wergeland et Brev langsomt opp av sin Lomme og rakte sin Far det.

Det var Hjemkaldelsesbrevet, som Nikolai Wergeland tre Dage tidligere hadde sendt sin Søn:

Kjære Henrik!

Kom hjem!

Din Fader
Nikolai Wergeland.

Faren læste og rakte det uten at forandre en Mine tilbake til sin Søn.

«Ja, hvad saa?» sa han.

Henrik Wergeland gjemte Brevet. Saa løftet han Øinene og saa bortpaa sin Far, som stod ventende.

«Jeg vilde gjerne høre Hr. Faders Grunde,» sa han med dæmpet Stemme.

Nikolai Wergeland saa strengt paa sin Søn, som stod der høiere og bredere end han, men med ærbødig Holdning og sænket Blikk.

«Jeg tænker, de er selvindlysende,» svarte han. Han gikk sin Søn nærmere.

«*Pro primo*, at jeg jo har kjøbt for dig de nødvendige Bøger til dit Studium herhjemme, som derved falder langt billigere og vil gaa hurtigere, saasom Du ikke her forstyrres av muntre Venner og Fiender og andet» — han gav Sønnen et betydende Blikk.

«*Pro secundo*, at det nu kan være paa Tide, at Du helt og holdent tar Theologiam fat og absolverer din Eksamen ad Aare, saa Du kan ha noget at by Hulda Malthe, om Du da fremdeles holder fast ved hin Kjærlighed og har noget Haab.»

Henrik Wergeland blev blussrød og saa opp paa sin Far.

«Hun er min Stjerne for Liv og Evighed,» hvisket han.

«*Pro tertio*» — fortsatte Nikolai Wergeland uten at la sig forstyrre — «saa forestaar i Kristiania Begivenheder, som Du min Søn med dit opbrusende Gemyt er lidet skikket til at frekventere, hvad Erfaringer fra forrige Aars Syttendemaioptøier burde have belært dig om. Det sømmer sig lidet en vordende Herrens Tjener og kongelig norsk Embedsmand at deltage i saadant, selv om det sker af Begeistring for en god Sag. Noget bør Du ogsaa at tage Hensyn til min Stilling som kongelig Hofprædikant og de Vanskeligheder, Du ved demonstrativ Optræden imod Hans Majestæts Ønsker forvolder ogsaa mig, din Far.»

Henrik Wergeland var blit blussende rød anden Gang. Den store Aare paa hans Pande traadte frem.

«Jeg skylder dig alt, kjære Far, baade mit Liv og mine Kundskaber, og jeg føier mig gjerne efter din Vilje, saa meget mere, som jeg i det meste forstaar at Du har Ret; men har Du læst Grev Platens Cirkulære i Anledning Frihedsdagen og kan Du efter denne finde, at Norge er et frit Land? Naar det endog fraraades at feire sin Frihedsdag?»

Han saa spændt ind i sin Fars Ansigt; de to stærke Mænd, den unge og den gamle, stirret paa hinanden gjennem Hornbrillerne.

Nikolai Wergeland utholdt sin Søns Blikk.

«Jeg har læst Grev Platens Cirkulære,» svarte han i stor Ro. «Jeg billiger det ikke; min Tanke om vort Folk og dets Ret kjender Du, min Søn, bedst af alle Mennesker, siden jeg fra dine Barnsben dagligen har foreholdt dig samme. Det er mit Haab, at Du med dine store Evner en Gang skal mægtig bidrage til at fremme Norges Frihed og Ret; men der er noget som hedder Klogskab, min Søn; den tilsiger at forstaa Tingen fra alle Sider og tillige at forstaa dens Vækst. Vi er nu forbundne med Sverige ved Ed og Løfter i fri Forening og skulle da klogeligen søge at undgaa alt, der tager sig ud som Separatisme eller egenraadigt Brud paa Tro og Love. En demonstrativ Nationalstempling netop nu *maa* forurolige Sverige og endnu mere Hans Majestæt, som endnu ei forstaar tilbunds det norske Folks Lovlydighed og Troskab og som visselig endnu ikke føler de tvende Kroner trygge paa sit Hode. Du bør erindre, hvad Demonstrationer der fore-

gik ifjor paa Foreningsdagen; saadant tager sig let ud som Brud paa givne Løfter.»

«Jeg deltog ikke deri,» svarte Henrik Wergeland; «jeg raabte tvertom et 'Leve Unionen!'»

Nikolai Wergeland nikket.

«Jeg ved dette,» svarte han. «Du gjorde, hvad Pligt var. Men kjender jeg min kjære Søn ret, saa vilde Du føle det endmere som Pligt nu at demonstrere for 17de Mai trods Grev Platens Cirkulære og trods Kongen selv, som nu kommer for at faa Klarhed i hvad Nordmændene egentlig mener.»

Henrik Wergeland saa stivt paa sin Far.

«Og var det ikke min Pligt?» spurgte han stærkt.

Da smilte Nikolai Wergeland.

«Det var din Pligt at bruge Klogskab og Moderation,» svarte han. «Men *det* forstaar Ungdommen mindst av alt og Du mindre end al anden Ungdom, min kjære, kjære Søn.»

Han gikk hen og la sin Haand paa hans Skulder.

«Har jeg Ret eller ikke Ret heri?»

Han saa ham ufravendt ind i Ansigtet.

Henrik Wergeland smilte.

«Hr. Fader har Retten som altid,» svarte han.

Nikolai Wergeland slapp sit Tak om Sønnens Skulder.

«Og saa er det kanske klogt at Du er *her* i disse Maaneder?» spurgte han. «Saasom Du ogsaa har din *Stella* her.»

Henrik Wergeland aandet opp ligesom i stor Lettelse.

«Ja, det er visselig klogt,» sa han. «For Stella har jeg nu snart et helt Aar arbeidet, og skal jeg endog arbeide syv Aar, som Jakob for Rachel, saa giver jeg det ikke op; thi det var som at give op sit Liv.»

Han rakte sin Far Haanden.

Nikolai Wergeland beholdt den et Øieblikk i sin.

«Selv om Du efter de syv Aar faar Lea for Rachel?» spurgte han forskende. «Thi saadant tør hænde Menneskenes Børn.»

Henrik Wergelands Øine fikk dette forunderlige overjordiske Glimt, som var dem egent, naar han blev stærkt bevæget.

«*Stella* kan ingen berøve mig, kjære Far,» svarte han; «thi hun er min Aands Elskede, en Del af min egen Sjæl. Og selv om hin hulde Pige, gjennem hvis Billede hun nu taler til mig, aldrig skulde bli min Hustru her paa Jorden, saa skal dog Aanderne engang finde hinanden og forenes — ja saadan er nu engang min Tro om Kjærligheden.»

Nikolai Wergelands Haand løsnet med en øm Bevægelse sit Tak om Sønnen og gled likesom kjærtegnende bort. Han gikk hen til Vinduet og saa ut i Solefaldet, som gyldet de vaargraa Bakker.

«Din Kjærlighed er rigere end Menneskene, min Søn,» sa han. «Saa vil den vel ogsaa seire tilslut, hvem end din jordiske Stella blir. Men

gaa nu til Arbeidet, uden hvilket intet hverken paa Jord eller i Himmelen vindes. Gaa til dit Studium. I Arbeidet er der Fred.»

Han stod hele Tiden og saa ut paa Solefaldsgløden, mens han talte.

Henrik Wergeland aandet let og freidigt opp.

«Det skal jeg, kjære Far,» sa han stærkt, «og jeg skal drysse et Væld av Blomsterfrø ud i Theologiens møisommelige Fure! Hr. Fader ved, at saa er min Art.»

Nikolai Wergeland vendte sig braadt mot sin Søn.

«Ogsaa Korn, min Søn, det gyldne Korn. Av Blomster alene lever ingen Mand.»

Henrik Wergeland smilte sit bedaarende Barnesmil.

«Men Blomsterne de lever,» svarte han. «Og saa er min Tro, at min Aands Blomster vil leve længe, efterat alt min Theologiæ gyldne Korn forlængst er fortæret og borte.»

Nikolai Wergeland smilte og rystet paa Hodet.

«Formeget *Poeta* — altfor meget *Poeta*, min kjære Henrik,» sa han. «De skjønne Kunster er som Blomster nyttige til Ziir i et Hus; men hos dig fylder de hele Huset, ja klatrer ad Vinduerne Væggene rundt!»

Henrik Wergeland lo, denne dulgte indvortes Latter, som stod i saa forunderlig Motsætning til hans stærke Røst.

«Ingen kan forandre sin Natur,» sa han. «Hver Fugl synger med sit Næb. Hr. Fader faar

tilgive, at Svaneungen ikke snadrer med de Welhavenske Gjæs derinde, men synger sin egen Sang.»

Nikolai Wergeland saa paa sin Søn.

«Visselig er Du en Svaneunge,» sa han stolt. «Kun frygter jeg, Du er saa vild en Svane og at Du som den ikke trives i Æsthetiklernes lumre Damme. Men husk, min Søn, at det er de vilde Svaners Lod at synge skjønnest i Døden!» Han stod dypt alvorlig og stirret paa Sønnen.

Det glimtet til i Henrik Wergelands Øine; hans Hode fikk sit djærve Kast tilbake.

«Da bliver Døden skjøn!» sa han. Det klang næsten jublende.

Nikolai Wergeland nikket hen for sig, vemodig.

«Ja vel! Ja vel!» skrek pludselig den grønne Papegøie oppe fra Stangen. Det klang næsten fælent; men Henrik Wergeland lo.

«Hver Fugl synger med sit Næb, kjære Far,» sa han. «Papegøien spaar Svanen en herlig Død! Det er Siful, som triumferer over Henrik Wergeland!»

Faren smilte og nikket igjen hen for sig. «Kun til Arbeidet,» sa han, «saa vil nok alt det andet give sig!»

«Ja vel! Ja vel!» skrek Papegøien igjen. Og de to Mænd, Far og Søn, skiltes med et smilende Haandslag.

*

Det var nogle Dage senere.

Henrik Wergeland hadde tat sit Værelse i Besiddelse og hadde faat det ordnet fuldstændig efter sin Smak. Hans Blomster, som Moren i Vintertiden hadde flyttet ned i Stuen for Varmens Skyld, fyldte begge Solvinduer; Furukvister og Pilekvister stod i det store Drikkehorn paa hans Skrivebord; en Irisk og en Kanarifugl sang omkap i Bur; den gamle trebente blaa Kanin hinket om mellem Mos og Stene paa Gulvet. Værelset stod i en Damp av Røk; selv sat Henrik Wergeland i Kubbestolen og skrev, løftet av og til den mørke Tiurfjærpen fra Papiret, saa opp i Luften, som om han lyttet, og skrev atter videre.

Det var Digtet «Napoleon» som han renskrev for at sende det til sin Stellas Mor, Kammerraadinde Malthe i Ullensaker. Foran ham laa et færdigskrevet Hefte Digte i graat Kardus-papirs Omslag. «*Stellanea*» stod der med store Bokstaver i Skjønskrift paa Titelbladet. Det var hans første Samling Digte, færdige til at sendes i Trykkeriet, saasnart en Forlægger var fundet.

Wergeland saa av og til bort paa Digtsamlingen, men skrev videre, hurtigt, med blussende Ansigt. Saa stanset han medét og reiste sig. Han var færdig.

Han tok den lange Pipe, som stod lænet mot Bordfoten, tændte den og dampet videre; han gikk hen til Vinduet og stirret mellem Blomsterne ut i Maisolen. Han lot en fin Røkstripe glide henover de yrsmaa Knopper paa en

Provencerose; han saa med de nærsynte Øine kjærtegnende henover de grønne Blade.

«Foraar — det første Foraar!» sa han høit for sig selv; saa begyndte han at blystre en Stump av en Studentervise, dampet igjen paa Pipen, gikk hurtig hen til Bordet og satte sig atter til at skrive. I Begyndelsen forsigtig og med lange Hvilestunder mellem hver Sætning, men efterhaanden med rivende Hurtighet og i ustanselig Strøm.

Det var Brev som skulde ledsage Digtet.

Eidsvold den 2den Mai 1828.

«Idet jeg høiagtede kjære Fru Kammerraadinde har den Ære med Deres godhedsfulde Tilladelse at oversende Dem et Hefte av «Napoleon», tør jeg tilføie et Par Linjer om mig selv, og det fordi jeg med en stolt og glad Følelse ved, at Deres vennesalige Godhed for mig vil finde taknemmelig Fortrolighed heri istedetfor Træk af Dristighed eller — lad mig ikke sige noget værre.

At jeg nu er her, og det for en længere Tid, kommer ikke af frivilligt Forsæt, som om det skulde være overensstemmende med *mine* Planer eller *min* Lyst, hvor godt jeg end hos mine fortræffelige Forældre, fremfor andetsteds, har det; heller ikke af, at jeg skulde være relegeret fra Universitetet, som en vis ædelsindet og stormodig Krigsmand heroppe vil have sagt (saa aldeles ins Geheimniss og med betydende Vink); men fordi min Fader vil det, uden dog at pekuniære Hensyn har bestemt ham, men formodentlig

Omhu for mig, at jeg nemlig ikke i disse politisk tegnfulde Tider og navnlig ved Hans Majestæts Nærvær den 17de Mai skulde ubesindigen styrte mig i Uleilighed, samt fordi han har skaffet mig Bøger for lang Tid siden og jeg ved en af mine Professorers Nærværelse i Storthinget egentlig intet har at gjøre i Byen, som jeg jo kan gjøre ligesaa godt her. Desuden skal jeg i min Faders Fraværelse paa en tiltænkt Visitats læse med Kirkebørnene og holde min Moder med Selskab naar baade Fader og Søster ere i Byen.

Disse Grunde» — han brøt av. Det gikk tunge Skridt paa Gangen; det banket et kort Slag paa Døren; det var hans Far som traadte ind.

Henrik Wergeland skjøv Brevet tilside og reiste sig.

«Naa. Lad mig ikke forstyrre,» sa Nikolai Wergeland; han saa med et stort Blikk over det brokede Rum. «Du er alt ved Arbeidet?»

«Forlængst, kjære Far,» svarte Henrik Wergeland; «men nu saar jeg ikkun Blomster. Her er den første, dunkeltglødende Rosenkvast.»

Han rakte sin Far «Stellanea» og saa forskende paa ham.

Nikolai Wergeland tok Heftet. «Jeg reiser imorgen til Kristiania for at tale med Hans Majestæt,» sa han. «Jeg kunde da tage Heftet med. Jeg kjender jo dets meste Indhold og finder det værdigt at gives i Trykken!»

«Jeg takker dig meget, kjære Hr. Fader,»

svarte Henrik Wergeland, «og er glad, at din Dom er falden saadan ud!»

«Men den Titel duer ikke,» fortsatte Nikolai Wergeland; «den virker de fleste for fremmed, rammer ei heller det Heles Aand. Vi faar se —»

Uten videre Forklaring stakk han Heftet i Lommen og gikk ind paa sit Arbeidsværelse. Henrik Wergeland blev staaende midt paa Gulvet og stirret forbløffet efter ham.

Saa satte han sig atter smilende til sit Arbeidsbord og fortsatte det avbrudte Brev til Kammerraadinde Malthe. Knapt ti Minutter efter kom hans Far tilbake, gikk like hen til Bordet, la Heftet foran sin Søn og gikk igjen uten et Ord.

Henrik Wergeland læste paa Titelbladet. Titelen «Stellanea» var overstrøket, og nu stod der med Nikolai Wergelands sirlig-kraftige, smukke Haandskrift:

«Harpeslag om Venskab og Kjærlighed, Frihed og Fædreland af Henrik Wergeland.»

Og der var strødd omhyggelig Sand paa den ferske Skrift.

Henrik Wergeland sat et litet Øieblikk og tænkte. Saa reiste han sig pludselig opp, blystrende. «Han har Ret,» mumlet han for sig selv. «Det gir flere Subskribenter. 'Stellanea' avskrækker de fleste og forstaaes av de færreste!»

Saa satte han sig atter til at skrive:

«Jeg maa da ogsaa fortælle min gode Genius, at jeg, før jeg havde tænkt og med noget andet kommer til at træde frem mellem Digterne. Min

Fader har seet nogle Poemer af mindre Omfang af mig, som han fandt værdige Offentliggjørelse — — —. Hulda træder frem i de fleste af dem under Navn af Stella, og jeg havde kaldt en Del af Digtene 'Stellanea'; men Fader har kaldt det hele 'Harpeslag om Venskab og Kjærlighed, Frihed og Fædreland af Henrik Wergeland'. Denne lille Krans af mørktglødende, duggede Blomster er helliget 'Stella'.»

Henrik Wergeland skrev hurtig videre.

«Vil Hulda blive vred, naar hun ved, at 'Stella' er Hulda? Engang i Sommer vil jeg tale med hende om det og om mit Yndlingsværk[1], som jeg ikke vilde bede om at maatte bære den godes og vakres Navn, dersom det ikke havde en dristig Vinge og stræbte efter Stjernerne. O! vær ligesaa mild og god imod mig ædle, kjære Fru Kammerraadinde og hulde, vakre Hulda! Og kom en vakker Vaar! Kom snart, med Humlerne surrende i Piletræerne udenfor mine Vinduer og med Violer og Birkeløv og Vand, hvori jeg kan kjøle mine Lemmer, saa vil mit Værk vokse snart og stærkt som Prometheus'.» —

Han stirret længe tankefuldt hen for sig. Saa skrev han som tændt av en pludselig Flamme hurtig videre og Brevet tilende.

— «En kort Slutning udsoner det vidtløftige Indhold, idet jeg blot overantvorder mine Hilsener til Hulda, Clara og alle der til Deres Vel-

---

[1] «Skabelsen, Mennesket og Messias».

Forf. Anm.

vilje, og vover at ytre det Ønske, at den milde Vaar — naar den engang kommer — maa føre den milde Husfrue med hendes fagre Døtreflok som Foraarssvaner nordpaa fra Risebro Gaard.

Med dyb Agtelse og inderlig Hengivenhed

Deres

Henrik Wergeland.»

Næste Dags Morgen den 3die Mai reiste Nikolai Wergeland til Kristiania ledsaget av sin Datter Camilla, og Henrik Wergelands Brev til Kammerraadinde Malthe gikk sin langsomme Postgang til Risebro Gaard i Ullensaker.

Det var, som om Henrik Wergeland lyste opp, da Faren vel var reist. Han holdt av ham i inderlig Ærefrygt og lydig Ærbødighet; men det var ikke frit for, at den myndige Eidsvoldspræst la et Trykk paa Sønnen, som faldt denne tungt for Brystet.

«Nu skal vi ret feire en lystelig Syttendemai, kjære Mor,» sa han, da Gighen var forsvunden ut av Præstegaardsalléen. Og han tok sin Mor om Livet og svinget rundt med hende.

Alette Wergeland lo og friet sig.

«Du mener, at nu er Svaneungen alene i Gaasedammen,» sa hun.

«Og Hønen staar forskrækket paa Bredden,» føiet Henrik Wergeland til. «Ja, nu skal vi ret av Hjerte kagle tilsammen.»

Han kysset hende paa Kindet og gikk blystrende ut i Stalden for at se til Veslebrunen.

Tre Dage senere kom der Brev til Alette Wergeland fra Kristiania. Det var fra hendes Mand.

Han fortalte deri, at nu hadde han været i Audiens i Palæet hos Karl Johan, som hadde været meget naadig, men hadde beklaget, at Henrik, Hofprædikantens egen Søn, hadde deltat i Demonstrationer, som var Hans Majestæt meget uhelsagelige og som litet kunde bidra til god Forstaaelse mellem de forenede Riker.

«Sig til Henrik,» skrev han, «at jeg har stor Sorg for hans Skyld i dette Stykke og at jeg maatte anvende megen Flid for at berolige Hans Majestæt. Sig ham ogsaa, at mine personlige Interesser lider derunder. Det bliver snart saalunde, at Henrik ikke længer nyder godt, fordi han er min Søn, men at jeg lider ilde, fordi jeg er hans Fader.»

Da Henrik Wergeland læste dette Brev, blev han blussende rød.

«Tag ikke det ikke nær til Hjerte, kjære Mor,» sa han hetig. «Jeg skal snart vise Roser mellem mine Torne. Ikke skal min Far rive sig tilblods paa mig uden at tage Rosenfarve deraf.»

Han gik hurtig opp paa sit Værelse, satte sig ned og skrev paa det første det bedste Stykke Papir han fandt. Ti Minutter senere kom han atter ned til Moren, som nu stod i Kjøkkenet, og rakte hende Papiret.

«Her har du Blomsterplaster paa min kjære Fars Saar,» sa han smilende. «Den første Aarets Provencerose i norsk Jord.»

Moren tok og læste.

Det var et Hyldningsdigt paa Fransk ti Karl Johan. Moren smilte. Uten et Ord foldt hun det sammen og stakk det ind paa sin Barn. Saa gikk hun hen og slog begge Arme om sin Søns Hals.

«Du forunderlige Henrik,» hvisket hun.

«Du vidunderlige Mor,» svarte han. «Du er som en hvid Margaretha om min kjære Hr. Faders Hals.»

«Og om din,» hvisket Moren lavt tilbage.

Henrik Wergeland blev alvorlig og saa drømmende hen for sig.

«Ja, vær Du kun tryg, kjære Mor,» sa han stærkt. «En Sandhedens og Frihedens Præst skal jeg blive, og din Velsignelse, min elskede Mor, skal være den margarethaskinnende Præstekrave om min Hals!»

Han snudde sig og gikk hurtig Aaben frem og ut i den store Have, hvor Blomsterbedene alt var spadet opp og ventet grodende paa Frøsaaningen.

Syttende Mai paa Eidsvold.

Dagen efter, at Nikolai Wergeland var reist til Kristiania, tok Henrik hemmelig Stuepiken Marthe tilside og hadde en fortrolig Samtale med hende.

«Hør nu her, kjære Marthe,» sa han og knep hende i det røde Æplekind. «Jeg vilde gjerne feire den syttende Mai paa ret festlig Maade, og saa maa Du love at hjælpe mig.» Marthe saa forundret paa den unge Student; hun var jo vant til alle Slags Paafund av Henrik; men denne Gang skjønte hun ikke Meningen.

«Jo, hør nu, Marthe!» — han knep hende i det andet Kind — «vi skal ha en liden lystig Fest her paa Præstegaarden, naar vi først har hurraet Dagen af; jeg vil gjerne ha Mellbye og nogen andre Skruer her forsamlet, og saa faar Du hjælpe mig med Menuen.»

Marthe spærret et Par blaagraa Øine opp.

«Hva' var det, Studenten sa?» spurgte hun.

Henrik Wergeland knep hende i Armen.

«Marthe! har Du endnu ikke lært Fransk,» sa han. «Menuen — Spiseseddelen. Vi skal ha en rigtig fransk Souper. Du ved, Mellbye er saa

efter det franske.» Jo, nu var Marthe med og skulde gjøre sit bedste.

Henrik Wergeland la Fingeren paa Næsen.

«Vi maa ha Snepper, frisk Salat, Ost, Kjæks og Champagne,» sa han.

Marthe slog Hænderne sammen.

«Men Jøssø Namn, aa ska en faa alt dette fra da!» brøt hun ut.

«Fra Naturen, Marthe,» Henrik Wergeland stod komisk alvorlig.

Marthe rystet raadvild paa Hodet.

«Snepper — hva er det for Slag?»

«Myrsnipe, Marthe —!»

Hun smilte.

«Aa — Fuggel,» sa hun. «Saa faar han Henrik selv finde den. For her fins den ikke disse aarsen's Tider.»

«Saa tar vi Kraaker, Marthe,» sa Henrik Wergeland i stort Alvor. «*De* er da komne!»

Marthe storlo.

«Kraakesteik!» sa hun. «Jo, han Henrik, han kan finde paa!»

«Unge Kraaker er godt,» sa Henrik Wergeland, «og de ældre gaar ogsaa an, naar en bruger meget Smør!»

Marthe lo og gav sig.

«Ja gjerne for mig,» sa hun. «Men Salat — kan Studenten tænke, en kan skaffe Salat midt paa blanke Vaarparten!»

Hun saa indignert ut.

Henrik Wergeland smilte.

«Den skal *jeg* skaffe, Marthe,» sa han. «Her

vokser fuldt av Løvetand rundt Gaardspladsen. Den begynder alt at gro. Det er den deiligste Salat, du kan tænke dig.»

«Jo tak!» lo Marthe. «Og saa Champagnen! Hvor vil han Henrik hente den?»

Henrik Wergeland tok Marthe om begge Skuldre og svingte hende rundt.

«Bjerkesevje, kjender Du ikke Bjerkesevje!» ropte han. «*Det* er norsk Champagne! I den skal vi drikke syttende Mai's Skaal!»

Marthe fridde sig og lo. Og saa blev de enige de to om at lage den franske Souper til Student Mellbye og Løitnant Nadeln efter han Henriks egen Opskrift. Men selv maatte han skaffe baade Kraakerne, Løvetanden og den norske Champagne. «Men hold tæt, Marthe! Hold tæt,» truet Henrik Wergeland smilende, idet han gikk ut av Kjøkkenet. «Faar nogen det at vide, slaar de mig ihjæl den attende.»

Marthe lo.

«Ja, han Henrik, han Henrik,» sa hun høit for sig selv. Og hun smilte hemmelig for sig selv, hver Gang hun tænkte paa den franske Souper.

Den 16de Mai om Aftenen laa der i en Krok av Præstegaardskjælderen fire ribbede Kraaker, som Henrik Wergeland hadde latt Drengen Ole skyte; en Kurv med nyskaaren Løvetand stod paa Gulvet ved Siden; to Flasker Birkesaft i Champagneflasker, godt korket og lakket laa i Kjældervinduet og gjæret — Ingredienserne til den franske Souper var præstert av den norske Natur.

Og Henrik Wergeland, som nu i flere Dage hadde trommet Bygdens Ungdom sammen til Sangøvelser i det gamle Brohus ved Vormen, gikk straalende omkring, blystrende, med sin evige Vaarblomst i Knapphullet og ventet Gjæstebud.

* * *

Syttende-Maidagen kom.

Bønderne møtte opp ved Kirken, og Henrik Wergeland holdt en flammende Frihetstale i sit eiendommelig springende, blomstersmykkede Sprog. Saa sang man — enstemmig — de indøvede Sange med Henrik Wergelands stærke Røst som Fører for den hele Skare.

Det var tindrende Solskin, Trærne spratt, det duftet av vaarvarm Lerjord; langs Akerrenderne lyste de gyldne Løvetandsblomster i sit første lykkelige Utspring, Vaarbække boblet og silret gulgraa av grødesvanger Muldjord; i de smaa Evjer, hvor Bækkene nølet, stod frodigt Fraadeskum og brast under Solvarmen.

Tæt ved Wergeland stod hans Mor, festklædt og med nationalfarvet Sløife i Barmen; Løitnant v. Nadeln var møtt opp i sin avdankede Uniform, stod med militær Holdning og trodde sig beundret av Kvinderne; Student Mellbye hadde iført sig sin bedste Puds og sang henrykt med; Næsen rødmet i Vaarsolen, de slitte Øine stirret vassblaat ende frem.

Da Talen vel var holdt og Sangene sunget og de dundrende Hurraer hadde lagt sig, tok Henrik Wergeland Avsked med Mængden.

«Tak, mine kjære Venner!» ropte han, «og vel mødt til Folkefesten iaften. Skam den Mand, som ikke der møder op og feirer Dagen til Midnat slaar! Leve den 17de Mai! Leve det frie, det elskede Norge!» Nye Hurraer braket løs. Han tok de nærmeste i Haand og gikk, fulgt av alle dem, som hørte Præstegaarden til.

Men da Følget drog Pilealléen ind og begav sig til den festsmykkede Stue, sa Henrik Wergeland til Marthe, som stod paa Gaardspladsen i sit hvite Forklæ: «Iaften gjælder det at holde Ørene stive! Husk for Guds Skyld paa, at vi har fransk Souper!»

Marthe lo og lovet at gjøre sit Bedste.

*

Folket var møtt opp ved Kirken Klokken 4 om Eftermiddagen; Folkefesten skulde feires med Dans nede ved det gamle Brohus fra 8—12. Men Wergeland og hans Venner kom ikke før over ni. De hadde feiret Festen paa Forhaand med Souper paa Præstegaarden. Det hele hadde været arrangert fuldstændig efter Henrik Wergelands Smak og i hans eget Værelse.

Det lavet av Grønt og Blomster. Blaaveis og Løvetand, Gaaseunger og sprættende Birkekviste i Krukker og Vaser; den halte Kanin hinket om med trefarvet Baand om Halsen; den grønne Papegøie sat høit paa sin Stang, likeledes nationalt besløifet.

Skrivebordet var flyttet midt paa Gulvet; det

store Drikkehorn stod fyldt med Vaargrønt paa den festlig hvite Duk. Birkesaftchampagnen — hele to Flasker — laa snekold i et Fat ved Siden. Champagneglassene blinket i den nedgaaende Sol, som straalte ret ind.

Klokken var over seks, og Wergeland, som nu hadde maattet sætte sin Mor ind i Situationen, reiste sig fra den gemytlige Kaffepassiar i Storstuen.

«Monsieur Mellbye,» sa han, «Frihedsdagen tærer. *Allons souper!*»

Student Mellbye rømmet sig. Han kunde ikke negte, at Henrik Wergeland hadde truffet det rette og appellerte til Løitnant v. Nadeln, som sat strunk og stiv i den gamle Lænestol ved Vinduet.

«Kan ikke negtes,» svarte denne og strøk sig om Haken. «Vaaren tærer, og Friheden tærer end mere. Ikke sandt, Fru Provstinde.» Han gjorde en militær Bøining mot Alette Wergeland, som smilende gav sin Tilslutning.

«Ja — altsaa mine Herrer,» fortsatte Henrik Wergeland — «*allons souper!*» En ægte fransk Souper *en garçon, en regard* min agtede Ven Monsieur Mellbye.» Denne bukket smigret.

«Det bør os idag ogsaa at feire den franske Frihed; den er jo Mor til vor!» sa Wergeland; «jeg har gjort mig stor Umage med Menuen, og det skulde glæde mig, om specielt Monsieur Mellbye, som er *connaisseur français,* vilde finde Behag i Anretningen.»

Herr Mellbye bukket igjen.

«*En avant Messieurs! Commençons!*» Henrik

Wergeland gikk foran sine Gjæster Trappen opp. Han gav Moren et fordægtigt Blik; hun stod halvt smilende og saa efter dem.

Saa slog hun Hænderne sammen og gikk mot Kjøkkenet.

«Marthe,» sa hun, «nu begynder det! Ja gaar dette vel, gaar alting vel! Er «Snepperne» færdige?»

Hun brast i Latter.

Marthe tok Loket av. Fruen veiret.

«Det lugter ikke ilde,» sa hun. «Det lugter da af Fugl!»

Saa begyndte Serveringen.

Henrik Wergeland og hans to Venner sat ved det opdækkede Bord. Nogle sammensydde trefarvede Strimler var Tricolor og norsk Flagg; de to Gjæster sat oprømte og skottet til Champagnen.

Nu kom Marthe med Retterne. To fornemme Laakkfat, Ost, hjemmebakt Kjæks og Smør.

Løitnant v. Nadeln satte sin Monocle i Øiet, Student Mellbye myste og foldet sin Serviet ut.

Henrik Wergelands Øine var muntre bak de mørke Hornbriller.

«*Messieurs*», sa han. «Retterne er ikke mange; men jeg vil haabe, I finder dem udsøkte efter Landsens Leilighed.»

Han tok Laakket av det lille Fat. «Nyskudte Snepper — hvad siger I om det?»

Marthe bet sig i Læben og satte det andet Laakkefat paa Bordet.

Student Mellbye bøide sig frem og nød Lugten. «*Charmant,*» utbrøt han. «*Delicieux!*»

«Paa min Ære,» supplerte Løitnant v. Nadeln.

«At Snepperne alt er komne! — Ja vi har en tidlig Vaar!»

«Jeg har selv skudt dem,» svarte Wergeland. «Der er mange af dem iaar — langs Andelven!»

Han vendte sig mot Marthe.

«Du kan gaa, Marthe,» sa han — «vi klarer nu os selv.» Marthe gikk, dulgt smilende.

Kraakesteken gikk rundt; hver fik sin Fugl, snurrende brunstekt paa Talerkenen.

Henrik Wergeland tok Laakket av det store Fat. «Ung Salat,» sa han. «Direkte fra Kristiania — kommen med «Constitutionen»!»

Han sendte Løvetandsfatet rundt.

«Ah!» Hr. Student Mellbye gned sine Haandflater mot Laarene.

«*Salade verde — française — c'est superbe,*» sa han. Og v. Nadeln tok kraftig for sig.

Henrik Wergeland gjorde likesaa, og Maaltidet begyndte. Gjæsterne lot sig Tingene vel smake. Hr. Mellbye fandt, at kanske Salaten var en Smule for litet *fatigué!* og maaske en Smule for sur av Edikke! Men til Gjengjæld var Snepperne udmærkede.

«Kanske litt tørre,» bemærket v. Nadeln.

Henrik Wergeland langet efter Champagnen. «Derfor er der Raad,» sa han oprømt, han langet ut efter den første Flaske, arbeidet med Korken — den smaldt med et stort Smeld. Og den gjærte Birkesaft skummet i Glassene.

«*A votre santé Messieurs!*»

«*A la vôtre,*» svarte de to.

Og der blev drukket.

Henrik Wergeland holdt Glasset spørgende opp.

«*Trop sec*?» spurgte han.

Student Mellbye smeldte med Tungen. «*Excellent*,» svarte han.

«*Excellent*,» gjentok v. Nadeln. Og Maaltidet fortsattes i Oprømthet, indtil begge Flasker var tømt, og Avslutningen med hvit Gjetost *(Fromage de Suisse blanc)*, Kjæks og Smør samt en ægte norsk Akevitter var yderst vellykket.

Henrik Wergeland undskyldte Akevitten. «Det faar være den norske Flaggstang, hvorpaa Trikoloren vaier,» sa han. «Fransk Brændevin hadde jeg trodd at finde i min Hr. Faders Kjælder; men der fandtes ikke en Flaske tilbage.»

«*Ce ne fait rien! Ce ne fait rien*,» svarte Monsieur Mellbye. «*Vive la Norvége!*» Han tømte sin anden Dram. Øinene blaanet; Næsen skinte som en Lygte.

Saa kom Piperne frem og til dem et Glas ægte Toddy — av Portvin og Akevit — Wergelands Livblanding.

Men længe efter talte Monsieur Mellbye med særlig Enthousiasme om den charmante franske Souper, hvormed hans Ven Henrik Wergeland hadde regalert ham i en intim Kreds den 17de Mai 1828.

*

Ved Brohuset var Festen i fuld Gang. Der var tændt et vældigt Baal i det fri. Bygdemusikkanter spilte, Dansen gikk, og Punschen paa de lange Borde blev ydet fuld Retfærdighet.

Men endnu var det, som om noget manglet

i Munterheten. «Han Henrik» var endnu ikke kommet.

Endelig ved Nitiden kom han. Ikke som vanlig fløitende og med sin Lue paa Snurr, men kjørende i Pulken «Pilen», en lavmeiet Finnepulk av hans egen Opfindelse, med to Metalkanoner paa Siderne og det norske Flagg vaiende paa en liten Flaggstang bak. Veslebrunen forspændt og i fuldt Trav ind mellem Bordene. «Pilen» var egentlig til Vinterbruk; men nu mot Kveld var Vaarsmeltningen frosset paa, og saa hadde Henrik Wergeland skaffet sig og sine Venner samt endel Raketter, som han altid hadde paa Lager, Friskyds nedover.

«Hurra for han Henrik!» braket det utover, da han reiste sig og sammen med v. Nadeln og Mellbye slog sig ned ved nærmeste Bord.

«Hurra for 17de Mai!» ropte han tilbake og kastet sin grønne Hue høit tilveirs.

«Salut for Dagen!» Han kjørte Veslebrunen midt frem paa Bakken, fik Tak i en Brand fra Baalet og smeldte de ladte Messingkanoner paa «Pilen» av. Veslebrunen gjorde et Braakast, men blev staaende; den var nok vant til det Slags Salut fra Henrik Wergelands kaate Vinterfærder langs Landeveiene.

Alle stimlet omkring; Henrik Wergeland reddet Raketterne, som han rakte v. Nadeln, bandt Tømmerne opp og gav Veslebrunen et Rapp. I Gallopp satte Hesten med den tomme Pulk Bakken opp og forsvandt Præstegaardsalléen ind med det lille Flagg luende efter sig.

«Leve Friheten,» lo Henrik Wergeland og hugg det nærmeste Punscheglas.

Og saa brøt Jubelen atter løs.

Da Dansen hadde varet en Stund, skulde Raketterne fyres av.

«Løitnant v. Nadeln, Krigsmand, gjør din Pligt,» ropte Henrik Wergeland.

Men v. Nadeln hadde ikke synderlig Lyst paa den Sak. Han hadde som Krigsmand stor Respekt for Krudtet, det han ikke hadde opfundet, og mente, at paa Raketter skjønte han sig ikke. Sligt farligt Leketøi var utenfor hans Fag.

Saa maatte da Henrik Wergeland selv til, assistert av Ole Tønsager.

Og Raket efter Raket gikk under Folkejubel tilveirs og dalet i glimrende Buer som Stjerneskudd under Vaarkveldshimlen.

Indtil Henrik Wergeland, da han skulde sætte den sidste opp, fikk sin Arm næsten rykket av Led, idet Raketten fraset ut av hans Haand.

«For Himlen er jeg bestemt,» lo han; «'men dengang ei', sa Tordenskiold.»

Et Minut efter svingte han sig i Dansen, som om ingenting var, nappet de falske Krøller av Bondepikerne og kastet dem i Ilden, rev de gule Silketørklær av dem og bad dem gi dem til svenske Arbeidere, men selv kjøpe sig norske istedet, drakk med de unge Bønder og vandret yderst animert hjem ved Midnatstid, mens hans Venner Løitnant v. Nadeln og Studiosus perpetuus Mellbye sov Rusen ut i Brohuset sammen med Bygdefolk, som ikke kunde naa hjem om Kvelden.

Men den samme Henrik Wergeland sat allerede Klokken 7 Morgen den 18de Mai ved sit Arbeidsbord og skrev henrykte Vers av sit store Verdensdigt «Skabelsen, Mennesket og Messias.»

«Denne Dæmring er
Nattens Anelse
om en Dag.
Hvælvet letter sit
Øiebryn,
Aanders Leie, de
purpurfarvede
Morgenskyer,
som om vilde det
Stjernetrækkene
gjennemgranske,
der som Drømme det
gjennemkrydsed!» — — —

Med Posten samme Dag kom der Brev fra hans Far.

Kjære Henrik!

Det Poem til Hans Majestæt har rettet paa meget. Han var efter Læsningen særdeles naadig. Jeg tror, at Du nu for alle Tider har vundet hans Bevaagenhet, om Du kun forstandigen holder dig tilbage fra alt, hvad der kan irritere. At saa Du gjør og nu tager din Leilighed i Agt haaber

din Fader

Nikolai Wergeland.

Henrik Wergeland la Brevet stille hen.

«Intet saa galt, at det ikke er godt for noget,» sa han lavt for sig selv.

«Campbellerslaget».

«En Søn blandt dine, elskte Land
sin 'første Gang' med Haab ser an.
Han vil iaften jo forsøge
din Godhed og sin Gjæld at øge.

Han byder dig et Billed af
en sønlig Dyd, du Hjemsted gav;
en Times Lyst — hvor lidet givet
er det for Friheden og Livet.»

(Av Wergelands Prolog til Campbellerne: «Den første Gang»).

Det gamle Strömbergske Theater med sin svenske Direktør og danske Theatertrup var nedbrændt under Branden i Theatergaten den 5te November 1835 og det nye «Kristiania Theater» reist i dets Sted paa Bankpladsens Grund.

Det var blit indviet den 4de Oktober 1837 med A. Munchs prisbelønnede Skuespil «Kong Sverres Ungdom», og nu, i Januar 1838 skulde Henrik Wergelands Syngestykke «Campbellerne», som ogsaa var kjendt værdigt til Opførelse, gaa over Scenen for første Gang.

Det var Kvelden før Opførelsen, en frostblank, stjerneklar Kveld med Nordlysflimmer over den

speilblaa Himmel. Fra Fæstningspromenaden fremover mot Bankpladsen kom to Mænd i Kapper gaaende Arm i Arm; den ene høi og stærk, med en bredskygget Hat over den blaa Vinterkappe, den anden mindre, sortklædt fra Hode til Fot og med graa Uldvanter paa de frosne Hænder.

Det var Henrik Wergeland og hans Ven Ludvig Kristensen Daae. De gikk langsomt trods Kulden og samtalte ivrig, Henrik Wergeland høit og larmende, saa det hørtes viden om i Kveldstilheten, Ludvig Daae med en tør liten skarp Røst, gjennemtrængende nærved, men ikke til at høre paa større Avstand.

«Jeg siger dig det Henrik,» sa den skarpe lille Røst, «vi faar intet ordentligt ud deraf, saalænge denne Baron «Uædel» sidder deroppe» — han myste bidsk mot Kommandantboligen paa Akershus — «Ja saalænge en Forræder mod Republiken sidder som Konge i Norge!»

Henrik Wergeland stanset og saa fra Siden av ned paa sin Vens Ansigt under Hornbrillerne.

«Du er som en Barberkniv, Ludvig,» sa han smilende. «Du vil rage hele Norge dets Skjæg af for at faa dets rigtige Ansigt frem. Norge var dog ogsaa frit under de gamle Konger og Høvdinger!»

Ludvig Daae gren opp, Øinene blev smaa under Brillerne; Næsen sat som en trodsig Klump derimellem.

«Er Du bleven Slave under Sabelrappet i 1829?» spurgte han bedsk, «eller vil Du kanske svige Republikken?»

Henrik Wergeland rev sin Arm ut av Vennens og stod høiere end ellers. Saa medét la han den heftig om Ludvig Daaes Skulder og trykket ham til sig.

«Du flammende Trikolor,» sa han. «Tror Du, en Mand kan glemme sin egen Sjæl? Tror Du, en Genius kan bøie sig i Trældom?» Han lo, en liten trygg, indvortes Latter og saa opp mot Stjernehvælvet. «Men en Genius ved, at i al Menneskets og Folkenes Historie er der Fremgang og Vækst, og Frihedens hellige Ild er ikke bunden til Statsformens strenge Arnested. Den luer lige fuldt i Norges trefarvede Korsbanner i Troskab mod Gud, Konge og Fædreland som i den fritflammende Trikolor. Lad os blot holde Frihedens Ild vedlige vi Præster i Helligdommen, og Du skal se, at selv en Republikkens fribaarne Ørn, lænket til Thronen, engang skal forstaa sit unge Folks Skrig efter Føde for Aand og Krop!»

Ludvig Daae gren.

«Du svæver mig ofte for høit Henrik,» sa han indbidt.

«Ja, under Stjernerne,» svarte Henrik Wergeland. «Historien er Stjernehvælvet over Folkenes Nat; Genierne dets selvlysende Stjerner, en Napoleon, en Cæsar saavel som» —

«saavel som en Henrik Wergeland,» spottet Ludvig Daae. «Men styrt ikke ned. Det vilde bedrøve mig, 'Granskeren', om jeg engang skulde faa se, at Du kun var et Stjerneskud, en glødende Meteor.»

Henrik Wergeland studset, men lo igjen denne sin indvortes hjertetrygge Latter.

«Det faar 'Granskeren' aldrig at se,» sa han stærkt. «Jeg skal vække Frihedens Aand, selv om jeg skal blæse Gjallarhorn paa et Kongedoms Sølvtrompet.»

Ludvig Daae smilte sit Grin av et Smil og rystet paa Hodet.

«Gud bevare os vel!» brøt han ut. «Ved den Konsert tager ikke jeg Billet!»

«Gratis Adgang, min Ven! Gratis,» lo Henrik Wergeland. «Kritikken har altid gratis Adgang — og Statsrevisionen er jo vor nationale Høiesteret, Hr. Statsrevisor!»

Ludvig Daae lo — en fremmed, dvergagtig Latter. «Ja tag dig kun iagt!» sa han spøkende. Saa brøt han pludselig av.

«Jeg siger dig! Du faar intet helt folkelig norsk ud deraf,» sa han alvorlig. «Ikke engang den Scene der!» De var kommet til Bankpladsen, hvor det nye Theater laa lyst i Stjerneskinnet. «Norsk Hus og dansk Trupp!» Han spyttet. «At ikke Pakket blev røgt ud, da Theatret brændte! Men en faar vel tænde hele Norge i Brand, før en faar røgt Trældommen ud!»

Han vilde gaa videre; men Wergeland blev staaende. «Jeg saa hin Brand,» sa han, «og jeg saa noget andet end Du, Ludvig. Jeg saa af det forgangnes Aske en ny Fugl Fønix stige, vor unge norske Kunst, Norges nyfødte Sangsvane, graa og uanselig endnu som sig unge Svaner bør, men baaren af hvidvingede Drømme. *Der* ligger nu dens nye Rede —.»

«Og der har alt danske Gjøge lagt sine Eg!» bet Ludvig Daae.

«En Gjøg trykker aldrig en Svane af Redet,» svarte Henrik Wergeland. «Vi peb jo grundig Overskous Stykke ud!»

Den norske Fugl Phønixes Svanesang,» spottet Ludvig Daae.

«Indvielsen var da norsk nok,» indvendte Wergeland.

«Kong Sverres Ungdom!

Norsk Stof, men dansk Aand min Ven,» svarte Ludvig Daae, rasende; «kvindeagtig Norskhed forfattet af en Munk!»

Henrik Wergeland nikket hen for sig.

«Imorgen skal norsk Aand tale i det norske Hus,» sa han. «Imorgen skal for første Gang den norske Svane synge!»

«Og danomane Gjøge gale!» føiet Ludvig Daae til.

«Lad dem komme! saa bliver der vel ogsaa Plads for de norske Bjørne,» lo Henrik Wergeland. «Du møder vel op -- kan Du ikke brumme, saa kan Du desto bedre bide!»

«Det kan jeg,» svarte Ludvig Daae. «Og Stillings Medfør vil jeg sige dig ét: dit Stykke er ikke dramatisk; Du er og bliver en Lyriker, Gud velsigne dig!»

Henrik Wergeland blev medét alvorlig; hans Ansigt fikk likesom et dypt, fredeligt Drag i den lyse Vinternat.

«Forunderligt,» sa han med lav Stemme. «Af dig, Ludvig, taaler jeg alt!»

«Og jeg af dig intet,» svarte Ludvig Daae. «Ikke den mindste Plet paa din hvide Svaneham!» Stemmen var het.

«Ikke engang et lidet norsk Embede i det forbandede Kongedom,» snerret Wergeland; han hadde med sin bare Haand faat Tak i Ludvig Daaes vanteklædte venstre og holdt knugende fast.

Ludvig Daae saa forskende opp paa ham med et dulgt Blikk. «Du er jo Amanuensis ved Universitetsbibliotheket,» mumlet han lavt.

«Anden Mundskjænks-haandtlanger ved den nationale Oplysnings store Vandpost,» lo Wergeland.

Ludvig Daae saa nu helt opp paa ham.

«Jeg undte dig at sidde i Nationens Hjertekammer,» sa han varmt; «men Du fløi naturligvis paa Svanevinger derfra — og opstod et andetsteds i din egen Aske!»

Henrik Wergeland saa varmt paa sin Ven.

«Ludvig Daae,» sa han. «Jeg ser en Stjerne over dit Hode.»

«Formodentlig Venus som sædvanlig,» svarte Ludvig Daae — «og overser din Ven!»

«Nei høiere opp,» svarte Wergeland. «Det er Tvillingstjernen jeg ser. Den ene Du, den anden jeg!»

Han knuget hans Haand.

«Eller endnu høiere opp,» svarte Ludvig Kristensen Daae. «Der staar Nordstjernen, enkel og alene. Did gaar kan hænde din Hu. Lad saa Tvillingerne slukkes, blot *den* kan skinne.» Stemmen sank. «Sandhedens Stjerne,» sa han næsten hviskende.

«Ingen Stjerne slukkes,» svarte Wergeland. «Kun Planeterne, som laaner sit Lys fra andre.»

«De danomane Poetikler og Kritikakler!» sa Ludvig Daae. «De vil nok straale imorgen Aften!»

«Vel mødt,» svarte Henrik Wergeland. «Vi skal slukke deres osende Praase; vi skal trække dem den nationale Toplue som en Lyseslukker, ned over Ørene. Vel mødt!»

«Vel mødt med den pibende Intelligents!» Ludvig Daae stakk sin Arm paany ind under Henrik Wergelands, og de to gikk sin Vei videre opover Kirkegaten i Vinternatten.

*

Kristiania nye Theater var utsolgt. Folk begyndte at strømme ind, om et Kvarter skulde Forestillingen begynde.

Henrik Wergeland med nogen av sine intimeste Venner, Ludvig Daae, Sylvester Sivertson, Heltberg og Heffermehl, hadde tat Plads i første Logerads venstre Sniploge, hvorfra han tilfreds og utfordrende mønstret Publikum. Første Parkett og første Logerad var allerede fyldt av Byens Honoratiores, hvoriblandt hans uforsonlige Motstandere, det unge Intelligentsparti, var stærkt repræsentert. Der sat Johan Sebastian Welhaven ved Siden av Halfdan Kjerulf; der sat Anton Martin Schweigaard med sin unge straalende Hustru; der Fredrik Stang, Birch Reichenwald og I. P. Collets Side om Side paa tredje Bænk, der P. A. Munch og A. Munch, der, længer tilbake og alene Bernhard Dunker.

Henrik Wergeland bøide sig henimot Ludvig Daae og hvisket:

«Ser Du Danomanerne? Gud bevare mig for al den Lovkyndighed!»

Ludvig Daae nikket.

«Og Jan[1] selv i Spidsen,» svarte han. «Da blir her Koncert!»

Heffermehl, som sat like bak de to, smilte.

«Det er jo et Syngestykke,» sa han.

Wergeland svarte ikke; han hilste netopp ned til «Morgenbladet»s Redaktør, hans gode Ven Kristian Stabell og fikk et tryggt, men flygtig Nikk til Svar.

«Har Du ikke Lampefeber?» spurgte Sylvester Sivertson. Wergeland smilte.

«Ikke det ringeste,» svarte han. «Jeg er saa kjølig som en Fisk i Vandet!»

Han saa utover Raderne. De var propp fulde. Jævne Borgeransigter i anden Rad, Folk, som skulde hen og se paa «han Henrik», Studenter og Bondegutter i tredje Rad og Paradiset.

«Se i Raderne, Ludvig,» hvisket Wergeland til Ludvig Daae. «Der har vi de norske Bjørne. Altid flere Venner, jo nærmere Paradis.»

Heltberg lo.

«Du har kanske ogsaa nogen 'par terre',» svarte han — «og de er kanske ikke de værste!»

Han brøt av; ti nu intonerte Orkestret.

Over Henrik Wergelands Ansigt gled en let Rødme. Han strøk sig fast nedover det stærke Ansigt med Haanden.

---

[1] Welhaven.

«For første Gang,» hvisket han hen for sig.

Saa gikk Teppet opp, og kort efter klang den skjønne Prolog, som er blit udødelig i norsk Digtning, fuldttonende ut over den tause, spændt lyttende Mængde.

«'For første Gang, for første Gang'
det giver mangen Smaating Rang;
den varer kort, — kun i Sekunden.
Den er forbi, naar den er runden.

Selv Græsset har en saadan Fest:
Da regnes unge Foraar bedst,
naar første grønne Mulden bryder
og Kvisten Hjertebladet skyder.»

Henrik Wergelands Blikk hadde ved det første Vers søkt Welhavens Ansigt, men gled straks vækk; hans Motstander sat der med Armene ikors, de dypt brændende Øine stirrende ret frem og med et spodsk Smil om de sammenpressede Læber.

Wergeland løftet sit Hode; Blikket var opadvendt, lyttende, Munden halvaapen. Og dernede fra klang det videre:

«Saa mild er Gud, at alt, hvor smaat,
en 'første Gang's Triumf har faa't.
I *den* Sekund det døde lever,
og Livet sig til Himlen hæver.

Hvor Øksen gjør i Skoven Dag,
han spreder Engens Regnbuflag;
men bandet Ørken der han sænker,
hvor Spirens 'første Gang' man krænker!»

Wergelands Øine søkte igjen dit ned, flammende.

Flyttet fra Mand til Mand mellem sine Hatere; Munden var nu lukket, trodsig, stolt.

«Hvor ligger Marken graa og ry:
Af Muld et Mulm, af Ler en Sky!
Medét af Løvetand den spredes,
den Urt, som gror, jo mer den trædes.
Da hvidligt Skud af Mulden sprang,
var kjække Plantes 'første Gang'.
Deri var Seier, deri Vaaren.
I Skuddet er dens Krone baaren!»

Henrik Wergeland sat henført, som hørte han sit Digt for første Gang. Og hans Ansigt tok stærkere Farve, og hans Pulser slog, saa det syntes i hans Tindinger, eftersom Stemningen steg:

«Fra Tind til Tind, hvor dyb en Dal!
En bundløs Stormenes Kanal.
Hist skriger Ørnen, graa af Alder:
Sin Unge den didover kalder.
Dernede — — — o hvor dybt! Se alt
forgaar med Taage overmalt.
Kun som en Bændel Fossen hænger,
mens halvveis op kun Drønet trænger.
Dog flyver Ungen. Det er Flugt!
Thi første Gang blev Modet brugt,
og alt dens Hjerteblod udsilrer
til yderste af Vingens Spildrer.
Men siden gaar det af sig selv;
paa spændte Fjær, som Baad i Elv
den rolig seile kan om Kloden
som dreven frem af Ætherfloden.
Den *første* Flugt, skjønt mindre høi,
var herligst dog; thi *selv* han fløi!
Det *kunde* svigte; men fra denne,
han først at han er Ørn, kan kjende!»

En tordnende Applaus fra Raderne brøt løs midt i Prologen, demonstrativt, vedholdende. Parketterne stirret opp; de «intelligente» sat ubevægelige. Et Par korte Hyss hørtes. Saa fortsattes Prologen til sin Slutning, og atter brøt Applausen løs.

Henrik Wergelands Ansigt lyste. Med et Smil som et Barn nikket han til Raderne, men reiste sig ikke. Og Ludvig Daae hvisket med sin tørre, skarpe Stemme:

«Se saa, nu er *Lyrikeren* vel i Havn!»

Henrik Wergeland la sin Haand tungt paa hans Knæ og klemte til, men sa intet; ti nu faldt ny Taushet: Teppet gikk opp for «Campbellerne».

* * *

Da Stykket ved Titiden var spilt tilende med demonstrativ Applaus mellem hver Akt og Fremkaldelser tilslut trods dets mange Mangler som dramatisk Arbeide, blandet der sig i Hyldesten en enkelt Pipe, som imidlertid straks blev applaudert ned.

«Sandhedens Røst,» sa Ludvig Daae. «Det er Lyrikeren og Nordmanden, som blir hyldet iaften! Imorgen kommer den sure Edikke!»

Henrik Wergeland tok sin Kappe paa.

«Iaften drikker vi imidlertid den søde Champagne,» sa han oprømt. «Hvad bryr jeg mig om Pressen, naar jeg kun har Folket med mig? Kom Venner!»

Han satte sin Hat paa, og gjennem Mængden, som fyldte Gangene og undrende eller beundrende

stirret efter ham, forlot han med sine Venner Theatret for at feire sin «første Gang» videre hos Conditor Caspary, hvor han paa Forhaand hadde bestilt Champagne.

Allerede ved Ottetiden næste Morgen sat han, uanfegtet av Nattens Bacchanal, ved sit Arbeidsbord. Han skrev til sine Kjære paa Eidsvold.

«Kjære Fader og Moder!

Omsider er da efter megen Møie og lang Venten min første Ørneunge fløien av Redet, tiljubilet av de unge Fugleskarer i vor morgenfriske norske Skov. «Campbellerne» gik i Gaar Aftes over det nye norske Theaters Scene for første Gang, og jeg tror ikke at forsynde mig mod Beskedenhedens ædle Love, naar jeg siger, at Fremførelsen blev en Seier ikke alene for mig men — og det kanske endmere og hvad der er det vigtigste — for vor Norskheds Sag.

Vel lod en og anden natlig Ugle sin hæs Stemme høre i det glade Morgenkor; men den Røst døde hen i Morgenjubelen, og den maatte fluksens forstumme og flygte for Dagslyset Solens Straaler.

Der var et udsolgt Hus og Byens Notabiliteter stærkt repræsenteret i Parketterne og første Logerad, mellem dem selvfølgelig Hr. Jan med dannemane Konsorter; men i de øvre Rader — ja ogsaa i Parterret — sad de norske Bjørne, som slog saa vældig med sine Labber, at de Intelligente ikke vovede at kny — kun som sagt tilslut en enkelt Ugle, som druknede ynkeligen i Bifaldsfloden.

Aviserne har endnu intet skrevet, og jeg venter heller intet godt fra dette Hold; men saadant anfegter mig lidet; jeg har i denne Henseende en hærdet Hud, som I nok ved, kjære Forældre, og for hvert et Slag, som rammer min Pegasus, gaar den ikkun i stærkere Karriere mod Stjernerne, medens Sifuls karske Latter hagler ned over mine Forfølgere. Igaar, da jeg sad i min Loge og hørte den stærke Applaus hagle ned over Danomanernes Hoveder fra de høie Rader og «Paradiset» — Gud velsigne de Engle, som der sidde, Minervas yngste og fattigste Sønner, Norges fagre Fremtids Haab, — da betog der mig saa dyb en Glæde; thi jeg fornemmede stærkt og sikkert som i en Vision, at der, hvor nu og endnu danske Gjøge gale, der skulle en Gang store norske Svaner synge og folde brede Vinger ud mod Lyset. Og se: jeg d lev forundt at være deres 'første Gang'! Kjæreste k ader og Moder! Det var mig som en Skygge over d fagert Landskab, at jeg ikke igaar havde Eder, en r dog have ofret saa meget for min Skyld, ved ap n Side. Nu maa I — i alle Fald Du, kjæreste ader — komme, naar Stykket paa Søndag gaar er r anden Gang, at jeg kan høre din Dom, og ia u elskede Moder kanske den tredje Gang, som er estemt bevilget *ad beneficium poetæ* i dette ykkelige Tilfælde.

Eders hjerteligst hengivne
Søn
Henrik Wergeland.»

Da Brevet var færdigt, gikk Wergeland straks

ut, først til Posthuset, saa derfra til «Louis», hvor han ved et godt Glas Portvin læste «Morgenbladet». Der stod imidlertid ikke et Ord om Stykket. Litt forarget men med den stille Trøst, at der vel næste Dag kom en desto utførligere Kritik la han Avisen fra sig og gikk Østre Gate op, men traf ingen Venner og begav sig saa til sit Arbeide paa Universitetsbiblioteket i Kommissariatsgaarden.

*

Næste Morgen tidlig, før Henrik Wergeland endnu hadde drukket sin Kaffe, banket det stærkt paa hans Dør. Det var hans Ven Heltberg, som var saa tidlig paa Færde. Han kom vinterkold og med Hatten paa like hen og stod og saa paa Wergeland med sit gode Smil.

Wergeland skjøv Koppen tilside, snudde sig paa Stolen og blev sittende og se paa ham, forskende gjennem Hornbrillerne.

«Ulykkesfugl?» spurgte han.

Heltberg smilte nu helt.

«Morgenfugl er aldrig Ulykkesfugl,» svarte han, aapnet Kappen og drog Aviser frem. «Her har Du baade Morgenfugl og Aftenfugl!» Han la Aviserne for ham paa Bordet. «Forøvrig: *timeo Danaos et dona ferentes,*» citerte han. «Det er udlagt: tro aldrig Danskerne, selv om de seiler under norsk Flagg og slaar paa nationale Strenge.» Han blev fremdeles staaende uten at ta Hatten av. De store, straalende Øine var stivt heftet paa Wergeland. Det var et litet Sekunds Taushet.

Wergeland saa atter opp paa Heltberg; saa tok han «Morgenbladet» og læste, mens Blodet fôr ham til Hjertet:

«For første Gang blev paa Onsdag Henrik Wergelands Syngestykke «Campbellerne» opført og modtoges af Publikum i det hele med Bifald. Formedelst Forfatterens Personlighed var det utænkelig, at det skulde applauderes uden enkeltes Indvending (Wergeland nikket bifaldende under Læsningen). Ved Enden af første Akt hørtes ogsaa nogen Hyssen og en enkelt Pibe, men som straks overdøvedes af den store Flerhed iblandt Tilskuerne. Det er vel heller ingen Tvil om, at ligesom dette Dramas lyriske Skjønhed indtager Læseren, saaledes fængsles Tilskuerne af dets sceniske og musikalske Pragt, om det end mangler dramatisk Effekt.»

Wergeland gjennemfôr den lange og velvillige Anmeldelse hurtig, som var han færdig med Hovedsaken. Saa la han «Morgenbladet» bort og tok «Den Constitutionelle».

«Nu Aftenfuglen,» sa han. «Kjender jeg den ret, saa gir den et Ugleskrig!»

Heltberg stod som før smilende.

«Din literære Dødsanmeldelse min Ven,» sa han.

«Naturligvis,» svarte Wergeland; aapnet og læste.

«Ved Opførelsen af det saakaldte Syngestykke «Campbellerne» har Kristiania Publikum været Vidne til Opførelsen af en dramatisk Umulighed, en scenisk Uting. — — — Dets Opførelse er et saa aabenbart Anstød mod den Anstændighed og

Følelse af egen Værdighed, som en Nation har Ret til at kræve opretholdte i alle offentlige Handlinger, at det er dem, der tilstedede, at Stykket blev givet, og ikke dets Forfatter, med hvem man i denne Sag har at tale!»

Henrik Wergeland saa opp paa Heltberg. De lo begge. Og Wergeland gjennemfôr den nedrakkende Kritik videre like til dens Slutning:

«Et saadant Pjaltesyn, en saadan Vasvællingsmag, et saadant *Tohuvabohu*[1] har endnu aldrig indsneget sig paa et Theater før.»

Wergeland standset.

«Dette er Jan selv,» sa han og saa opp paa Heltberg.

Heltberg rystet paa Hodet.

«Schweigaard,» rettet han avgjørende.

«Schweigaard er Jans Ekko,» svarte Wergeland; han tok atter Bladet. Og nu læste han med spottende Klang i den stærke Stemme:

«Opførelsen af dette saakaldte Syngestykke er en Skam for vort Theater. Theaterbestyrelsen har havt Anledning nok til at erfare, at Forstemtheden hos den bedre Del af Publikum under Forestillingen havde en langt dybere Grund end den Kjedsomhed, som Ødet paa Scenen maatte fremkalde, at den udsprang af en Skam- og Undseelsesfølelse og det paa National-ærens Vegne!»

Henrik Wergeland sprang opp og slog i Bordet med knyttet Næve, saa Kopp og Tallerken danset.

---

[1] Øde og Tomhet.

Forf. Anm.

«Dette er værre end Gudsbespottelse,» ropte han, ildrød i Ansigtet. «Danomanerne appellerer til National-æren! Djævlene gaar i Kirke!» Han slængte Bladet paa Gulvet.

Heltberg stod rolig og smilte.

«Det er bare den falske Gjenklang af National-applausen i Onsdags,» svarte han.

«Det er Krig paa Kniven,» ropte Wergeland. «Krigen mellem norsk og dansk, mellem Folket og de fornemme Fæ, og Krig skal de faa, saa sandt jeg hedder Henrik Arnold Wergeland!»

«*Den* er længst erklæret,» svarte Heltberg. «Der ligger Krigspilen; Krigslarmen summer over den hele By. Paa Søndag vil Piben faa den rette Lyd!»

Wergeland trampet med store Skridt opp og ned i Kammeret.

«Saa frem med de norske Bjørne,» sa han. «Skal der brøles, faar vi at se hvem som brøler høiest, og skal vi slaas, faar vi se, hvem som har fastest Fod paa norsk Grund!» Han brøt av.

Det banket paa Døren. Ludvig Daae kom ind. Blaafrossen av Veiret. Han blev staaende og se paa de to — og derfra paa Bladet, som laa paa Gulvet.

«Er Du alt ved Edikken Henrik?» spurgte han spidst.

Henrik Wergeland blev medét ganske rolig ved at høre Ludvig Daaes tørre Røst. Han satte sig i Stolen og gav sig til at spise videre.

«Ja, og ved den bedskeste Urt, Ludvig,» svarte han. «Danomanernes National-ære!»

Ludvig Daae stakk sine Vanter i Lommen. «Og paa Søndag skal dit uskyldige Paaskelam ædes,» sa han. «Ved Du ikke, at der i Onsdags gik et anonymt Brev omkring mellem Bænkeraderne i Parket? Det var en Opfordring til at pibe Stykket ud.»

Henrik Wergeland reiste sig fra Bordet.

«Det ligner Jan,» svarte han. «Intelligentsens Æsel i Anonymitetens Løvehud!»

Han gikk hen og tok sin Kappe paa.

Ludvig Daae stod og saa paa «Den Constitutionelle», som laa paa Gulvet med den infame Kritik opadvendt.

Han gikk hen og tok den opp. Pekte saa med sin magre Finger paa Artiklens Slutningsord:

«Raahedens Coryfæer,» læste han høit.

«Intelligentsens Fæ i Kor,» tournerte Henrik Wergeland; han satte sin Hat paa og gikk sammen med sine to Venner for at møte sine Motstandere paa Østre Gate. Han var idag opsat paa hvadsomhelst.

Da han den Aften kom hjem laa der en aapen Seddel paa hans Bord. Han læste den, gikk straks ut og spurgte sin Værtinde, hvem som hadde bragt Seddelen.

Hun vidste det ikke. Den sat stukken i Døren, da hun kom hjem ved Middagstid.

Men paa Seddelen stod:

«Dit Parti seirer maaske næste Gang; men vi vil levere dig et formelig Slag.

Din Antagonist.»

*

Den store Aften kom.

Dagen i Forveien hadde Wergelands Motstandere opkjøpt alt hvad der hos Kjøbmand Brambani fandtes av Hundepiper, Barnetrompeter og Fløiter. Da Folk strømmet til Theatret, utdeltes der gratis Piper til dem, som bad derom, saalænge Beholdningen varte, og da Ouverturen begyndte for overfyldt Hus sat Piper-Intelligentsen i Antal av over firti Stykker fordelt baade i Parket og de to nedre Logerader.

Henrik Wergeland sat som forrige Gang i venstre Sniploge; hans Far, som var kommen ind fra Eidsvold i Anledning av Forestillingen, sat i første Parket ved Siden av Theaterdirektionens Medlemmer Blytt og Colban; Byens Damer var møtt opp i stort Antal, nysgjerrige paa Grund av de kredsende Rygter: Stemningen var krigersk lummer.

I de øverste Rader og Parterret saaes trodsige unge Ansigter, Henrik Wergelands Beundrere og Kampfæller blandt Ungdommen; hans intime Venner hadde Pladser i Nærheten av ham selv; alle kampberedte.

Ouverturen blev spillet tilende under ildevarslende, avventende Taushet; saa traadte den danske Skuespiller Peter Nielsen frem og begyndte at fremsi Prologen: «For første Gang, for første Gang —» han kom ikke længer.

«Sludder! For sidste Gang!» ropte en stærk Røst fra anden Rad. Og som paa et git Signal, brøt et Hyl av Piper og Fløiter løs.

Skuespiller Nielsen ventet, til det første An-

grep hadde lagt sig. Saa fortsatte han rolig sin Deklamation av Prologen, som nu blev oplæst tilende uten videre Avbrytelse.

Men da Applausen saa braket løs, lød Pipernes skjærende Musik stærkere end før.

Nikolai Wergeland saa fra Parket opp mot sin Søn og nikket. Han fikk et seierstolt Smil til Svar. Og Henrik Wergeland vendte sig til George v. Krogh, som ikveld sat ham nærmest i Logen til Venstre.

«Se paa min gamle dernede,» sa han. «Han sidder der trygg som det snedækte Skreya en fager Vaardag!» George v. Krogh nikket smilende og hvisket tilbake: «Har han været med om en større Vaardag i Norge end denne?»

Henrik Wergeland saa alvorlig frem for sig.

«Den Gang knoppedes Norges Rose; nu slaar den ud,» sa han; Øinene fikk sit forunderlige Stjerneglimt.

«En Blomstring i slet Groveir,» smilte George v. Krogh.

Wergeland saa utover Theatret.

«Fjeldets Roser slaar altid ud i hvinende Foraarsvind,» svarte han.

Saa gikk Teppet opp.

Piperne holdt sig i Ro under hele første Akt; men ved Aktens Slutning brøt det vildeste Uveir løs. Der blev pepet og klappet, saa der ikke var Ørens Lyd; hele Salen stod i Røk og Dunder.

Nikolai Wergeland saa ikke længer opp til Sønnen; han samtalte rolig med sin Sidemand, som om intet var hændt.

Nu traadte en Skuespiller frem og opfordret Publikum til at opsætte sine Mishags- og Bifaldsytringer, indtil Stykket var spillet tilende.

Pipen og Hujen fra «de Constitutionelle» var Svaret, og en voldsom Klappen fra Hundreder brøt ind. Det var snart paa det rene, at Pipertroppen vilde forhindre Stykkets Opførelse. I Parket reiste Direktionens Formand sig og opsøkte Politimesteren, som derpaa forgjæves forsøkte at komme tilorde.

Henrik Wergelands Ansigt glødet av Harme. Han hadde reist sig paa sin Plads.

Nu slog han ut med Haanden og skrek med sin stærke Stemme:

«Stille dog engang!«

Der blev pludselig Taushet.

«Hvor fristende til høirøstet Uvilje det end kan være at se, at endog Universitetslærere foregaa med Eksempler af formelige Theateruordener —»

Hans Tale druknet i Latter og hvinende Ulyd. Da saa hans Far opp til ham, et resignert Blikk. Han ropte ut paa ny, men denne Gang til Orkestret. «Spil Nationalsangen! Det er Norge det iaften gjælder».

Orkestret, som hadde opfattet hans Rop, spilte i Fortissimo «For Norge Kjæmpers Fødeland». Alle Klappere taug i Ærbødighet; kun nogen fornemme Pipere av den dannede Intelligens viste sig som «Raahetens Coryfæer» og fortsatte.

Nu kom Politimesteren endelig tilorde og paala under Straf Publikum at forholde sig rolig, til Stykket var spillet tilende.

Dermed faldt der endelig Taushet, og Forestillingen blev fuldført.

Men efter sidste Akt brøt Bifaldsstormen og Pipningen atter løs. Hele Publikum stod, men vilde ikke forlate sine Pladse. Piperne i Parket blæste, saa de var ildrøde i Ansigtet; Stemningen var i allerhøieste Grad ophidset. Der hørtes Skjældsord; Damer viftet med sine Lommetørklær op mot Henrik Wergelands Loge og applauderte som rasende; man trampet i Føtterne, i Paradiset drog unge Studenter sine Støvler av og trommet med dem mot Bordvæggen for at øke Applausen og overdøve Piperne.

Da — pludselig — hændte der noget, som bragte Bægeret til at skumme over. Fredrik Stang, som stod i Parket like bak Henrik Wergelands Far, satte sin Barnetrompet like bort i dennes Øre, saa Nikolai Wergeland, lamslagen av den skraldende Larm, tumlet forover og tok sig til Hodet med begge Hænder.

Sønnen, som straks saa det, tapte med en Gang Besindelsen. Sogningens hete Blod fôr ham i en mørk Bølge over Ansigtet; den stærke Aare i Panden stod som en spændt Buesnor.

«Korporlig Insult,» skrek han opp mot Raderne og pekte derned.

Mange hadde set, hvad der var foregaat, og i samme Nu var Orkanen der.

«Gaa paa! Ud med dem! Ud med den fine Pøbel!» roptes det fra Rad til Rad. Utgangsdørene fløi opp; Raderne stormet Gangene ned mot Parkettet og første Logerad. Parterre brøt

over Bænkene ind i andet Parket, og et blindt Knytnæveslagsmaal begyndte.

Piper efter Piper blev huggne av stærke Hænder, banket og kastet paa Dør; andre, som fikk omraade sig, flygtet, men blev indhentet og gjennembanket paa Gangene. Schweigaard, Dunker, Motzfeldt og flere fikk sin grundige Dragt Prygl, og Fredrik Stang blev ved Utgangen av første Parket sat en slagsmaalsvant Kjæmpenæve under Næsen, saa Blodet fløt. Det var Henrik Wergeland, som hævnet sin Far.

I over et Kvarter stod Slaget, inden det endelig lykkedes Politiet at rydde Theatret. Men ved sin Udgang hilsedes Henrik Wergeland paany av vældige Hurrarop, hvori ingen Mislyd længer vaaget at blande sig, og under Tonerne av Fædrelandssangen marsjerte han nu til sit Hjem, fulgt av en Skare Venner og en larmende, begeistret Ungdomsflokk.

*

«Campbellerslaget» var blit et knusende Nederlag for de firti Pipere og deres Parti. Det var tænkt som et Dødsstøt mot Wergeland som Digter, Politiker og Menneske — det blev kun til Storm under en ung Ørns Vinger og Signalet til et vældig Opsving i norsk national Luft. «De intelligentes» Presse, især «Den Constitutionelle», søkte vel at rette paa Nederlaget ved forskjellige Slags Bortforklaringer; men det lykkedes ikke; Stemningen selv i Kristiania var paa Wergelands Side; Bladene vrimlet av indsendte Artikler, der

strømmet over av Indignation over Intelligenspartiets utaalelige Hovmod og Arrogance, og Welhaven og hans Klikk fikk i «Morgenbladet» sit Pas paaskrevet som de, der bekjæmpet «Bonderaaheten» ved at indføre en langt værre Raahet: *Hjerteraaheten.*

Da «Campbellerne» den 12te Februar samme Aar gikk for tredje Gang over Scenen som Benefice for Henrik Wergeland, var Huset overfyldt; i Anledning av Markedet var Kristiania fuldt av Landsfolk, hvorav en Mængde søkte Theatret, og den nationale Stemning stod høit i Sky.

Henrik Wergeland sat denne Gang midt i første Parkett sammen med sine Forældre og sin Søster Camilla. Applausen faldt rikelig efter hver Akt, og da Epilogen, det skjønne Digt «Kristiania», hvori Henrik Wergeland i genial Vision skildrer Byens Fremtid, blev læst, var det saa stille i Theatret, at Aandedræt hørtes.

Og saa klang de da, de varme Linjer om den By, hvor Henrik Wergeland hadde kjæmpet sin Ungdoms Kampe, den By, som indtil nu saa litet hadde forstaat ham, men hvis Fornærmelser og Ringeagt hans Kjærlighet var dyp nok til at glemme:

«Men over Engen, hvor Huset laa,
hvor Koen gik, da jeg sidst den saa,
sig strakt har skinnende Gader hen,
saa ei jeg kjender mig mer igjen.
De synes komme ved Trylleri
som i New-York og i Saint Louis,
som om Kristiania dem af sin Kjærne
skjød ud som Straalerne af en Stjerne.

— — — O jeg maa angre, hvad jeg har sagt!
Min Barndoms Plet er ei ødelagt.
De nye Landsteders Havenatur
er rig og prægtig, ei kold og stur.
Hvor klatrer Stokrosen uforfærdet
og Kaprifolen ei over Gjærdet!
Og gror Reséda i Græssets Sted,
saa er ei synderlig tabt derved.

Hvad er den hele Forvandling andet,
end at min Drøm nu er bleven sandet?
At alt det smukke, min Fantasi
sig bygged af Dunster, som drev forbi,
de Værker, jeg her, i Græsset slængt,
har ud af bugnende Taage tænkt,
de Mesterstykker, jeg hugg af Skyen,
har alle sænket sig ned i Byen?
Forlængst Morgana, den gode Fe,
mig *Slottet* lod i sit Luftspeil se.
Men forud havde jeg snellt i Tanken
bygt *Borgerskolen* og *Børs* og *Banken.*
Med Øiet i ubevidst Drømmen henvendt
paa Løvetandsbladet, det Medikament
jeg havde i Luften Skitzeringen malet
til *Barneasylet* og *Hospitalet.*
Afspeilet i duggfulde Primulablom
Theatret saa jeg alt, før det kom.
En stille Sommerkvæld var det min Sorg
at opbygge Hansteens *Uranienborg.*
— — — Men hvad jeg bygged, for nær ei maatte
Stolt-Akershus komme. Det var at spotte.

Langt derfra paa en aaben Plads
(saa let som Liljernes Stængler fremspringe)
jeg bød fremstaa et søilet Palads,
et Kapitol for et *Folk tilthinge.*
Og Byens Grænser paa hver en Kant
jeg flytted ud, indtil Elven randt

igjennem Midten, bedækket da
som Thems med Skibe, Gud ved hvorfra.
— Saa drømte jeg ofte paa denne Plet
ei voksen nok til at ordne det.
Det var min Kjærlighed kun for Byen,
som skabte friskvæk for den af Skyen.
Og hvor den havde igjen en Hoben,
hvidglinsende Villaer strødde den ud,
de syntes om Byen som paa en Brud
en Bord af Perler om grønne Kaaben.

Hvi sværme da end for den vilde Eng,
hvori jeg tumlede mig som Dreng,
naar Manden ser det prægtige Flor
af Gader, som ud over Markerne gror?
Hvi sørge over den gamle Silje?
Rodhugget er ei hos Byens Mænd
det gamle Normannasind med den.
Det gik jo efter min egen Vilje?
Og hvad jeg drømte, tykkes nu
jo sprunget frem af min egen Hu?
Hvi angre over min Moders Hytte,
som maatte væk med de andre flytte?
Lad ødelægges mit Fædrenehus,
mit Hjem forsvinde, mit Hjerte knus,
naar kun mit elskede Fædrelands
Kristiania maa blomstre som frisken Krans!»

Efter Prologens Slutning braket en Bifaldsstorm løs. Kristianiafolk applauderte med Taarer i Øinene; Landsfolket var henrevet av national Begeistring. Seiren var beseglet.

Da Henrik Wergeland den Kveld sammen med sin Familie spiste til Aftens, tok hans Far straks sit Glas og stødte det mot Sønnens.

«Ja Henrik,» sa han bevæget. «Jeg ser nu

at Du har seiret; ti Du har Folket med dig. Tak, min Søn!»

Der blev drukket; Moren hadde Øine, blanke av Bevægelse.

Nikolai Wergeland satte sit Glas fra sig og strøk sig om Munden med Servietten. «Men skal jeg, som Du har ønsket, si min Mening om Stykket, da er det, trods megen lyrisk Skjønhed, ikke synderlig dramatisk.»

Henrik Wergeland smilte — sit trygge Barnesmil.

«Tør hænde, at Kroppen er uanseelig endnu og graa,» svarte han; «men der stak dog to hvide Svanevinger frem: «For første Gang» og «Kristiania,» hvad der røbede Fuglens Art.»

Nikolai Wergeland nikket bifaldende.

«Deri har Du Ret,» svarte han, «og paa hine Vinger kan du trygt flyve til Parnas! Skaal igjen, min Søn!»

De skummende Glas blev tømt.

*

I over et halvt Aar gikk Striden om Henrik Wergeland og hans Digtning høi i den norske Presse. Hans Motstandere gjorde alt for at tilintetgjøre ham; men forgjæves skrev I. P. Collett (Wergelands senere Svoger) i «Den Constitutionelle», at Wergelands Digterperiode var slut, at man av ham intet mere hadde at vente og at hans Digtergenius laa dræpt i hans egen Barm; forgjæves søgte Welhaven i en Række Artikler at bortlede Opmerksomheten fra Wergelands Person og føre

Kampen over paa en bredere literær Basis. Det var forsent. Ørneungen hadde allerede fløiet sin første Gang; nu sat den trygg under sin Mor Norges Ørnevinger paa en Tinde, hvor ingen kunde naa den. Henrik Wergeland hadde lagt en Avgrund imellem sig og sine Forfølgere — sin bundløse Kjærlighet til Frihet og Fædreland.

Og allikevel klinger der gjennem hans utfordrende Skrik over til sine Motstandere en usigelig vemodig Tone, naar han synger:

«Ak, at mit Hjerte dog endnu skal slaa,
at end for mig ei Byens Klokker gaa!
Dog haab, at det, som slaar, kan blive stille,
og det, som staar, kan komme til at spille!»

Henrik Wergeland og Amalie Bekkevold.

«Tys, det pladsker over Vandet.
Det er hende! Det er hende!
Hendes Forbud er alt landet:
Denne glade Angst for hende.
Aaretakten kan jeg kjende:
Uden Regel, uden Lag,
som mit eget Hjertes Slag.»

(Av Wergelands «Den elskedes Overfart»).

Det var en fjorten Dages Tid efter Campbellerbeneficen.

Henrik Wergelands Far var forlængst reist tilbake til Eidsvold; men hans Mor og Søster opholdt sig fremdeles i Kristiania som Gjæster hos Kjøbmand Herre.

En Søndagsmorgen med Mildveir og Solskinsvift over nyfalden Sne holdt der en Bredslæde utenfor Kjøbmand Herres Bolig. I Slæden sat Henrik Wergeland i sin blaa Kappe, ventende. Han hadde inviteret sin Mor til en Kjøretur i det usædvanlig milde Vaarveir — hadde ogsaa noget særskilt at vise hende.

Veslebrunen saa sig tilbake Gang paa Gang, om ikke Farten snart skulde begynde; Wergeland sat og lekte smaablystrende med sin Svepe i den løse Sne; Spurvene pep Solkvidder paa Takene, hvor enkelte Drypp varslet Tiningsveir.

Endelig kom Alette Wergeland, og et Par Minutter efter travet Veslebrunen under vinterligt Dumbjældesilder gjennem Byens Gater og utover mot Drammensveien. Wergeland smeldte lystigt med Svepen; Folk saa sig tilbake efter de smilende to, som fôr.

Kommen vel ut av Byen, lot Henrik Wergeland Veslebrunen gaa for løse Tøiler, stakk Svepeskaftet ind under Skvættlæret og lot Svepen orme sig i Sneen efter Slæden.

«Slik holder man Ulvene borte,» sa han smilende til Moren. Saa knappet han sin Kappe opp og drog en Tegnebok frem.

«Se her, Mor,» sa han med en Mine som et lykkeligt Barn. «Fem Hundrede Daler! Fem rødgyldne Æg, som Campbellersvanen har lagt!»

Moren satte store Øine.

«Gud bevare os, Henrik,» sa hun. «Det er jo Aarsløn for et helt Sognekald!»

Henrik Wergeland bladet i de røde Sedler, stakk dem forsigtig ind i Tegneboken og gjemte denne i sin Frakkelomme.

«Ja, Mor, nu er jeg Millionær,» sa han, «og nu kjøber jeg Hus, saasandt jeg hedder Henrik!»

Alette Wergeland lo.

«Hus — og ingen Hustro i Huset,» sa hun. «Det gaar ikke kjære Henrik.»

Henrik Wergeland tok atter Tømmerne.

«Har man først Klave, faar man nok Ko,» svarte han smilende.

«Koen skal fodres, min Ven,» svarte Alette Wergeland, «og det tør endnu have sine Vanskeligheder.»

«Nøisomhed er det bedste Foder, kjære Mor,» sa Wergeland muntert. «Har jeg først mit Hus og min Jord, saa skal jeg snart fylde min Gaard med Svaner, som lægger gyldne Æg.»

«Det tror jeg nok ogsaa,» svarte Moren og saa varmt paa sin Søn. «Men — kjære, hvor kjører vi hen?» Hun tok uvilkaarlig Tak i sin Søns Arm; thi Slæden hældet, og Hesten bøiet av fra Drammensveien ind paa en smalere Sidevei tilhøire.

Henrik Wergeland lo.

«Til Briskeby, Mor — til mit nye Kongerige. Jeg har alt valgt mig mit Slot!» Han smattet paa Hesten, som atter slog over i Trav.

«Briskeby! Det skidne Hul!» Moren saa yderst forfærdet ut; hendes milde Gazelle-øine under de løftede Bryn stod bedende paa Sønnen.

Han smeldte i Svepen.

«Briskeby ligger paa det fagreste Fjeld, Mor,» brøt han ut, «og der staar en Syren, hvis Mage jeg aldrig har seet, midt i den lille Haveflek ved Stuen. Er det saa ikke et Kongerige?»

Moren smilte og trykket hans Haand, som atter hadde sluppet Tømmerne.

«Hvor Du er dig selv lig, Henrik, lige fra

Du som liden Gut kom leret ind med Løvetandsbuketten til din Mor!»

Henrik Wergelands Øine fikk sit sære Glimt; han lænte sig tilbake i Slæden og stirret opp i den vaarsvangre Soldisluft.

«Perlen paa en Mødding,» spøkte han. Saa reiste han sig atter i Sætet og saa paa Moren.

«Der siges om Italien,» sa han, «at Orangerne gror bedst ved Svinestierne og at deres gyldne Frugter falder lige ned i Svinenes Gab. Dette er Naturens stolteste Triumf; den skaber Uhumskheden om til gyldne, skjøntduftende Frugter. Saa vil jeg ogsaa gjøre her paa Briskeby — lad saa kun Svinene gramse i min Overflødighed; jeg blomstrer dog høit over dem alle!»

Han gav Veslebrunen et let Rapp; den slog over i Gallopp, men sagtnet straks og saa sig bebreidende tilbake; det var jo Motbakke.

Da steg Henrik Wergeland ut og gikk ved Siden av Slæden, like til de svingte ind mellem de skidne Forstadshuse og sluttelig stanset ved et av de øverste Huse oppe paa Bakken.

«Her er mit Slot, Mor,» sa Henrik Wergeland, og der ser Du Vidunderet.» Han pekte med Svepen paa en stor Syrenbusk midt i den lille Have.

Nysgjerrige Ansigter laa paa de skidne Ruter; en gammel Mand stod paa en Trappe i Solskinnet og stirret.

«Se, Mor, hvor den strækker hundrede Arme op mod Solen! Hundrede nøgne Arme! Og alligevel er den saa rig! Den har tusind grønne

Knopper under sin Armods Kaabe, tusind Sommerdrømme i Svøb! Naar saa Juni kommer, er den Millionær. I dens Millioner af duftende Blomsterbægere drikker Humler og Sommerfugle Sommerens Skaal! Og din Skaal, Mor, med Tak for de hundrede tusen af dine kjærlige Tanker, som har summet rundt mit Livsens Træ!»

Han stod ved Slæden og sa alt dette, var saa med ét Sæt paa sin Plads og slog begge Arme om Moren — til stor Forundring for den gamle Mand paa Trappen.

Alette Wergeland friet sig med taareblanke Øine.

«Kjære, kjære Henrik,» bad hun.

Han saa sig om, likesom overrasket; saa nikket han til Manden paa Trappen, som tok Huen av. Hesten blev vendt, og de to kjørte samme Vei tilbake, som de var komne.

Alette Wergeland talte ikke paa længe; hun sat og tænkte paa alt dette og søkte at komme tilrette med Sønnens originale Paafund. Endelig kom det.

«Ja, dette var altsaa Slottet; men hvor er saa Prinsessen,» sa hun. «Hende kan Du vel ikke finde deroppe!»

Henrik Wergeland smilte.

«Hvorfor ikke,» svarte han utfordrende. «Naturen har en Fryd af at gjøre Undere. Prinsessen sad hjemme i Asken, og alligevel passede *hendes* Fod til den gyldne Sko!»

Moren svarte ikke. Hun tænkte videre paa sin forunderlige Søn og hans Skjæbne.

Da Fru Wergeland nogle Dage senere var reist tilbake til Eidsvold, gjorde Henrik Wergeland straks Alvor av sin Plan.

Han sluttet Kontrakt med Eieren av den lille Hytte og var i den syvende Himmel over sin nye Værdighet som Huseier og Landmand. Han titulerte sig mellem sine Venner spøkende for «Konge af Briskeby» og utkastet fantasirike Planer til de mange hyggelige Sommerkvælder, de skulde tilbringe sammen paa hans Eiendom.

Men der kom paa Vinterføret en Mand med en Slæde i Veien. Briskeby hørte til en Løkke, som var kongeligt Gods, og som for Livstid var anvist en fornem Dame som Bolig. Da hun hørte, at det var Henrik Wergeland, som var Kjøper til den lille Leilændingshytte, satte hun Jord og Himmel i Bevægelse for at faa Handelen annullert. Eieren fikk fra høieste Hold Forbud mot at sælge — og Wergelands Syrendrømme var dermed én Gang for alle visnet.

*

Mars og April 1838 gikk. De korte Vaardage i Februar hadde maattet betales med Storm og Kulde. Saa kom Mai og med den efter to Dages Regn og to Dages Solskin pludselig Vaaren. I Løpet av faa Dage grønnedes Markerne. Trærne stod med Museøren; Marsviol og Blaaveis vældet opp av den vaarvarme Jord; Sangfuglene begyndte at komme.

Med den brusende Vaar kom Wergelands bortfrosne Selveierdrømme tidobbelt heftige tilbake.

«Eget Hus skal jeg ha, om jeg saa skal bo i et gammelt Hundehus,» sa han en Søndagsmorgen til sin Ven Heffermehl.

«I hvert Hundehus bor en Hund,» svarte denne.

«Da kaster jeg ham ud,» lo Wergeland; «for jeg er jo den største Hund i Norge — skal vi tro Danomanerne!» Saa gikk han og sadlet Veslebrunen.

«Nu rider jeg, om det saa er til Verdens Ende,» sa han, idet han steg opp. «Farvel! Du ser mig ikke igjen, før jeg kommer ridende med mit Hus paa Ryggen!»

De to Venner skiltes, og Henrik Wergeland red lys i Syn, men mørk i Hu utover mot Østkanten av Byen, hvor han i «Morgenbladet» hadde set en Leilighet avertert ledig.

For dyr! Altfor dyr!

Aanei, der var nokk ikke Plads for en Henrik Wergeland i Norges Hovedstad!

Mismodig snudde han Veslebrunen og red tilbake samme Vei han var kommen.

Det var det livsaligste Vaarveir. Lærkerne steg fra Markerne omkring med Jubeldirr i den unge, vaarblaa Luft; Stær sat paa Takene i Solskinnet; en grosvanger Maivind fra Syd bevæget de unge, spirende Trækroner.

Henrik Wergeland, der han red paa Veslebrunen med slappe Tøiler og Hænderne foldet

over Saddelknappen, hadde snart glemt hele sin Sorg og al Verden rundt omkring; han sat og stirret opp i Vaarluften og lyttet til Lærkedirret og fornam det lykkelige Vaarliv trindt omkring.

Veslebrunen gikk sin egen, rolige Gang, bøiet av fra Gate til Gate, saa sig om snart til høire snart til venstre og gikk videre.

Medét vaaknet Henrik Wergeland ved den skummende Lyd av en vaargraa Elv og hørte klaprende Slag av Hestesko mot Træ.

Han kvakk og stirret forbauset ned for sig. Han befandt sig netopp paa en Klopp, som førte fra en av Østkantens Smaagater over Akerselven til Gamlebyen.

«Ja, ja min Ven,» sa han og klappet Hesten paa Halsen. «Kanske Du vet bedre Besked end jeg. Naar Du gaar saa vakkert, faar Du gaa, hvor Du vil.»

Han foldet Armene over Brystet og lot sig blindt føre videre.

Humlerne surret i Piletrærne Gamlebyen utover; Vaarvarmen kjendtes døvende og dyssende; han hensank igjen i Tanker.

Imorgen vilde han ride opp til Sagene, banke paa i hver eneste liten Hytte og spørge, om nogen vilde sælge den til Henrik Wergeland for rimelig Pris? Saa maatte vel en eller anden sulten Lus bite paa!

Han vaaknet igjen av sine Drømmerier. Brunen hadde stanset og stod nu og skrapte med Foten og pustet med spilte Næsebor.

Tvers over Veien laa en Mand og sov. Og

bent bak Manden, hvor Veien stanset, laa en liten Hytte. Han saa sig om. Bak ham langt nede laa Byen; Musikken fra Fæstningen klang lokkende hitover; Maridalsfjeldene laa mørkgrønne i Vaardiset; Fjorden blinket mellem de grønne Øer; Akershus med sine graa Volde og sit fagre Taarn løftet sig vaaromkranset!

Han var kommen til Grønlien i Ekebergskraaningen! Manden, som sov, vaaknet fremfor Hesteføtterne og tumlet opp.

«Er det din Stue den der med den Potetesflekken derom,» spurgte Wergeland.

Manden fikk forundret Huen av.

«Ja, den er nokk det,» svarte han søvndrukken.

«Vil Du sælge den for fire hundrede Daler kontant?»

Manden satte store Øine og begyndte at klø sig meget ivrig inde under Parykken.

«Ja, det vil jeg nok,» svarte han.

«Og flytte ud imorgen?»

Manden stirret forbauset.

«Ja vel,» svarte han.

«Og rydde Stuen og Pladsen omkring?» Han pekte. Der laa Skosaaler, Potteskaar, Halmskrap, gamle Barnefiller og andet.

«Ja vel ja.»

«Godt, saa er Handelen afgjort!» Wergeland steg av Hesten.

«Imorgen gjør jeg Kontrakt iorden og kommer med Penge. Jeg er Henrik Wergeland!»

Manden stirret; Huen kom av i en Fart.

«Jassaa! Saa det er han Henrik,» sa han, og stirret igjen.

«Paa med Huen, Mand,» sa Henrik Wergeland smilende. «Du kan forkjøle dine Lus!»

Manden lo.

«Aa dem er vintervant,» svarte han.

Wergeland tok sin Tegnebok opp og rakte Manden en Daler.

«Se her,» sa han. «Her har Du til Kjøbeskaal. Men husk paa, hvad vi er enige om. Stuen maa være ryddet til imorgen Kvæld, ellers gaar Handelen om igjen.»

Manden takket og mente, at Wergeland kunde være trygg.

«Stua ska være saa tom som ei Flaske, den,» sa han.

Wergeland lo. Skrev Mandens fulde Navn opp i sin Notisbok, snudde Veslebrunen og red hjemover i skarpt Trav.

Manden stod med Daleren i Haanden og smilte efter ham.

«Ja, han Henrik,» sa han høit for sig selv.

*

Næste Dags Kvæld var Kontrakten underskrevet i Vidners Overvær og de fire hundrede Daler betalt. Wergeland tok straks fat med Flytningen, og da den syttende Mai 1838 oprandt, holdt han efter endt Høitideligholdelse i Byen Fest om Kvælden for sine Venner i eget Hus i Grønlien.

«Velkommen i mit Slot,» sa han oprømt, da Champagnekorken smaldt. «Blev jeg ikke Konge paa Briskeby, saa blev jeg det som bedre er: Ekebergkongen!»

Man drakk og ropte Hurra — tre Gange tre.

«Præsident i Republikken Grønlien,» rettet Ludvig Daae og smilte sit elskværdigste Smil.

* * *

Det var blit Morgen den attende Mai, før Wergelands Venner brøt opp fra Grønlien. Nu stod de alle paa Trappen med Glas i Haand for at drikke Avskedsbægeret, Wergeland kobberrød i Ansigtet av Festens skinnende Glæde, de andre trætte med slørede Øine.

George v. Krogh løftet sit Glas.

«Tak for denne straalende Dag, Henrik,» sa han og stødte sit Glas mot Wergelands. «Nu har jeg bare at ønske dig en huldsalig Pigelil, en Prinsesse til at dele dit Kongedom og din Glæde, en ny *Stella!* Hun leve!»

De klinket alle og drakk, og Hurraropene skar ut i Morgengryet.

Henrik Wergeland tømte sit Glas; men over hans lykkelige Ansigt drog der som en Skygge av Sorg.

«Stella er død,» sa han. «Jeg har kun Erindringens hvide Aske tilbage i mit Hjerte!»

Ludvig Daae saa varmt paa sin Ven.

«Jeg drikker for den Fugl Fønix, som stiger af din Stellas Aske,» sa han. «Dit Hjerte er som

Persernes hellige Alter; det bevarer altid den evige Ild.»

«Da drikker Du for min Død, Ludvig,» sa Wergeland smilende; «først naar mit Hjerte er brændt til Aske som Stellas, kan vore Sjæle forenes og hin tvehalsede Fugl Fønix stige mod Himmelen!»

«Hold dig paa Jorden, Henrik,» svarte Ludvig Daae. «Dit Hjerte er som hin Tornebusk i Ørkenen, som brændte *uden* at fortæres!»

«Og mine Venner river sig tilblods mellem min Sjæls Roser,» sa Henrik Wergeland, næsten saart.

Da lo George v. Krogh.

«Træk dine Sko af, Ludvig,» sa han og vendte sig mot Ludvig Daae. «Du staar paa et helligt Sted og forstaar det ikke! Henriks Hjerte er som Solen; det skaber lysende Kloder selv af kolde Planeters mørke Muld!»

«Bravo!» ropte Heffermehl. «Leve den opgaaende Sol! Leve den attende Mai!»

En Regn av Haandklapp faldt i Morgenstillheten; Wergeland og hans Venner skiltes.

* * *

Det var en ganske drøi Tur fra Grønlien og ind til Henrik Wergelands Kontor paa Universitetsbibliotheket i Kommissariatsgaarden, og eftersom Varmen kom i Veiret begyndte han at synes Synd paa Veslebrunen, som skulde staa paa Stald i Byen hver evige Dag istedetfor

at nyde Landlivets Glæder. Han kjøpte da en Baat, hvormed han hver Dag stakk over Viken fra Grønlien til Byen og tilbake igjen om Eftermiddagen. Baaten fikk han fortøiet hos Fragtemanden, Skipper Peter Svendsen Bekkevold, som bodde i Skippergaten og hadde Brygge ret overfor Grønlien.

— — — —

Det var en solvarm, syrenduftende Junidag 1838 litt over Middagstid. Nedover Østre Gate i Solsteken gikk Henrik Wergeland. Den grønne Frakke opknappet i Halsen, Vesten festlig blaa- og hvitrutet derunder, Hatten høit opp i Panden og i venstre Frakkeknapphul øverst en duftende Syrenklase med Blade tilhøire og venstre.

Over høire Arm hang en blaa Kappe med blodrødt Fôr; under venstre Arm bar han en Pakke, langagtig, i graat Papir. Kommen ned Kirkebakken møtte han en Bekjendt, som stanset opp.

«Er Wergeland alt paa Hjemtur?» spurgte denne.

Henrik Wergeland stanset smilende.

«Ved De ogsaa, at jeg har et Hjem?» sa han.

«Det ved hele Byen,» lo den anden. «Men hvad har De der for en straalende Kappe! Luerødt Fôr som en Kardinal!»

Henrik Wergeland nikket.

«Det var da ogsaa en kardinal Affære, som gav mig Raad og Anledning til at kjøbe det,» svarte han og saa kjælent paa sin Kappe. «Det

er farvet i Campbellerblod! Jeg gik lige hen fra Slaget til min Skrædder og bestilte det!»

Den gode Bekjendt nikket.

«Jeg ved det!» sa han.

Henrik Wergeland spærret et Par forbausede Øine opp og saa fra Siden paa den anden under Brillerne.

«Ved De *det* ogsaa!» ropte han.

Den gode Bekjendt smilte.

«Hele Byen ved det,» svarte han.

«Gud velsigne en saadan By,» utbrøt Henrik Wergeland. «Den nationale Kundskabs Sæde!»

«Man kjender sine store Mænd, kjære Hr. Wergeland,» smigret den anden. «Men hvad er det for en Pakke, De der har? Digte og Manuskripter?» Han skottet.

«Livets Vand,» svarte Wergeland; han saa ømt til Pakken. «Livets Vand, uden hvilket der hverken blir Digte eller Manuskripter. *Aqva vitæ de la France — vive la Republique!*» tilføiet han med et ærtende Smil.

Den anden saa sig om.

«Jeg trodde forresten, det var Kongedømmet, som havde skabt den gyldne Drik,» sa han.

«Kongedømmet har ogsaa skabt Republikken,» svarte Wergeland. «Uden Kongedømmets Plog ingen Republikkens Ager!»

Den anden bøiet av.

«Og nu skal Wergeland til at saa,» sa han. «Ja, De er lykkelig Mand, som har Deres egen Ager derude!»

Henrik Wergelands Ansigt lyste opp.

«De kan saa sige, min Ven,» sa han.

«O Jordens Paradis, en Plet,
som jeg har dyrket selv!
En Halmhat og en Kofte graa,
en Hytte ved en Elv!»

«Ja, nu skal jeg til at saa; Plogen har gaaet grundig nok, og Hadet har harvet derover. Jeg er iøvrigt som Granen. Jeg saar Kongler iblinde, blir ved i Tide og Utide, som skrevet staar; der falder altid et og andet Frø i god Jord. Farvel!»

Han nikket smilende og gikk videre. Den anden stod og saa efter ham.

Efter nogle faa Skridt snudde Wergeland sig.

«Fortæl nu ikke hele Byen om denne min dyrebare Kilde af Livets Vand,» ropte han muntert og gikk videre.

Den anden lo.

«Den ved det allerede!» ropte han efter ham.

*

Nogle Minutter senere traadte Henrik Wergeland ind i Peter Bekkevolds hyggelige lille Stue i Skippergaten.

Han la Kappen fra sig paa Stolen ved Døren og gikk med den graa Pakke i begge Hænder fremover til Bordet foran Sofaen mellem de to blomsterfyldte Vinduer, la Pakken paa Bordet og satte sig makelig i Sofahjørnet. Saa tok han Hatten av og tørket Sveden, som stod ham i store Draaper paa Panden. Den lille Skipperstue var sval trods Sommerheten; der

var ingen tilstede; Døren til det lille Værelse ved Siden stod halvaapen.

Henrik Wergeland sat et litet Minut ganske stille og nød Svalheten. Der var en liten Duft av Myrther og Geranium fra de skyggende Blomster i Vinduet, en liten Tone av jomfruhvitt og rosenrødt mot det dunkeltgrønne; thi Geranierne blomstret, og den ene Myrthe stod med hvite Blomsterstjerner som utændte Julelys opover de blankgrønne Kviste.

Over Kommoden, hvor Muslinger og Koraller lyste opp og et litet Uhr tikket, hang en Bokhylde, vel fyldt; en liten Bok laa opslaat paa det lille Sybord i Hjørnet. Ved Siden et Broderi, hvori Naalen endnu blinket mellem mangefarvet Silke.

Henrik Wergeland saa sig om i stort Velvære. Han skottet bort til Pipebordet, hvor to utskaarne Merskumspiper med Sølvbeslag hang; han kjendte sig saa lykkelig fri og likesom hjemme. Han hadde netopp spist Middag hos Madam Werner og hadde stor Lyst paa sin Pipe og et godt Glas. Han tok sine Briller av, pudset dem og satte dem atter paa. Saa reiste han sig og gikk henover mot den halvaapne Dør.

Han stanset i nogen Avstand.

«Jomfru Bekkevold,» sa han med dæmpet Røst.

Intet Svar.

Han gikk like hen til Døren og saa ind.

Der var ingen. Bare en ung Pikes Værelse. Roser i Glas paa det lille Bord ved Vinduet;

blomstret Halvgardin, en Seng med rosablommet Forhæng, en gul Straahat med brungyldne Silkebaand paa Væggen, renstrøkne Sommerkjoler ved Siden av. Og i Rummet en liten indestængt, hemmelighetsfuld Duft av gjemte Roser og nyvasket Linnet, en yr Fornemmelse av, at en ung Kvinde hadde sovet der.

Henrik Wergeland blev staaende et litet Øieblikk, betat av det som Værelset fortalte. Saa snudde han og gikk atter ind i Stuen. Stod midt paa Gulvet og ropte:

«Jomfru Bekkevold!»

Der hørtes lette Trin ovenpaa. Saa kom nogen hurtig Trappen ned derinde i Gaarden. Straks efter stod hun der i Døren til sit Værelse, smilende. Høi og slankvoksen, i Tyveaarenes første Utfoldelse, det mellembrune Haar i fri Fylde om sit unge Hode og et Par straalende, blaa Øine i det uskyldigt og enkelt skaarne Ungpikeansigt.

«Er Kandidaten alt paa Hjemveien?» sa hun.

Wergeland svarte ikke paa Spørsmaalet. Han stod bare og saa fortapt paa hende. Saa endelig smilte han.

«Jeg maatte jo rope til Himmelen efter Dem idag, Jomfru Bekkevold,» sa han. «Men saa var De jo ogsaa saa elskværdig at komme ned!»

Hun smilte med friske, hvite Tænder. Et litet avlangt Smilehul i hvert Kind kom frem.

«Jeg holder mig nok til Jorden,» sa hun.

Wergeland drog Aanden dypt.

«Ja, Gudskelov!» brast det ut av ham.

Hun rødmet let.

«Var det noget jeg kunde gjøre for Kandidaten?» spurgte hun. Hun kom ind og drog Døren sagte i efter sig.

Henrik Wergeland kjendte Blodet strømme voldsomt til Hjertet og tapte næsten Herredømmet over sig selv ved at være hende saa nær.

«Jomfru Amalie!» brast det ut av ham. «Alt det, De kunde gjøre for mig, rummes ikke i dette Hus, og alligevel omspændes det af et eneste Ord som en Verden i en Dugdraabe —» han taug pludselig; thi Amalie Bekkevold stod der roserød i Kinderne med nedslagne Øine.

«Det var forresten kun en Smule varmt Vand til en Toddy eller to, som jeg tænkte at bede Dem om,» spøkte han. «*Det* Ønske har De vel intet imot at opfylde?» Den høie, stærke Mand stod og saa ned over hende fra Siden under Brillerne, halvt forlegen som et Barn, der ikke kan la være.

Hun saa opp og smilte.

«Jeg skal straks sætte Kjedlen over,» svarte hun; hun skottet mot Pakken paa Bordet.

Henrik Wergeland gikk hen og aapnet.

«Ja, her har De det spirituelle,» sa han. Det var Kognak og Portvin.

«Den gyldne Aand!» Han løftet Kognakflasken i Veiret mot Solglimtet. «Kommen lige fra den himmelske Friheds Land!» Han satte den fra sig. «Uskyld og Sødme bringer *De*, og naar saa Aanden stiger ned i Vandet, da frem-

kommer et livgivende Bethesda, hvori jeg vil tage mig et grundigt Bad og stige forynget op!»

Amalie Bekkevold saa klokt paa ham. De store, lysbrune Øine lo.

«Hr. Wergeland er Theolog,» sa hun.

«Og Mediciner, Jomfru Amalie,» svarte han. «Her har jeg hele Deres Væsen paa en Flaske!» Han holdt Portvinflasken opp. «Ungdomsblod, Jomfru Bekkevold!» Han lot den funkle i Solstrimen. «Den vil jeg blande i mit Bad!»

Amalie Bekkevold slapp Dørklinken og stod nu trygg. Samtalen var blit munter.

«Kognakstoddy med Portvin — er det ikke det man kalder Skrub?» spurgte hun. De to fristende Smilehuller i de faste Kinder kom frem.

«Jo, netop!» svarte Wergeland. «Jeg er skrub-tørst!»

Amalie Bekkevold snudde smilende og gikk.

«Jeg skal skynde mig,» sa hun.

Litt senere hørtes en malmfast Bassrøst tale ute i Gaarden og tunge Trin komme. Det var Amalie Bekkevolds Far, som kom hjem fra Bryggen, hvor han netopp hadde Losning av sin Jagt.

«Er Maden færdig, Amalie?» spurgtes der ind.

Der svartes fra Kjøkkenet gjennem det aapne Vindu. En elleve Aars Gut satte et Par Aarer tilrette i Gaardsrummet.

«Nei ikke der, Fredrik,» hørtes Farens dype Røst. «Paa Loftet.»

Man hørte Gutten gaa Trappen opp. Og om

litt sang det deroppe paa Loftet, en klar, stærk Guttestemme.

Henrik Wergeland hadde sat de to Flasker ved Sofahjørnet; han sat nu som hjemme i Sofaen med tændt Pipe og hørte det hele. Følte et usigeligt Velvære av sund, enkel Natur og kjærnefriske Sanser og midt oppe i dette *hun,* fager og skjær som en Rosenbusk i en Løvskog, en Kjærnlilje duvende imellem Siv i fjeldklart Vand.

Saa kom Faren ind.

*

Der blev baade et og to Glas Skrub den Eftermiddag i det lille Skipperhjem. Peter Bekkevold fortalte Sjømandshistorier med dampende Snadde; Henrik Wergeland dampet lang Merskumspipe og hørte paa. Talte av og til, men fulgte mest med Øinene den unge, vakre Pike, som gikk til og fra i sine huslige Sysler, som om ingenting var. Bare, at hun en og anden Gang stod og hørte, naar Wergeland talte og saa da uavbrutt paa ham med sine bundklare Øine.

Endelig ved Femtiden brøt Wergeland opp. Han tok Peter Bekkevold i Haand.

«Farvel for idag,» sa han.

«Skal Wergeland alt gaa,» svarte Peter Bekkevold. Stemmen hadde slik godkyndt mild Malmklang. Den slanke, bredskuldrede Mand reiste sig. «Det er varmt at ro endda,» føiet han til.

«Veslebrunen maa have Vand, og Blomsterne med,» svarte Wergeland. «Jeg er jo mutters

alene derude.» Han saa bort paa Amalie Bekkevold, som netopp tok Glassene vækk og satte Flaskerne tilside.

Saa gikk han bortover mot hende og rakte ogsaa hende sin Haand.

«Tak, at De gjemmer mig Livets Vand,» sa han. «Det er godt at vide det i Deres Hænder!»

Peter Bekkevold lo, dype, trygge Klunk.

«Ja, hos hende staar det trygt,» sa han.

Men Amalie Bekkevold saa opp paa Wergeland, skjælmsk med sin Haand i hans.

«Hvordan gik det med Bethesda Dam?» spurgte hun.

Wergeland lo.

«Den er tom,» svarte han. «Dens Flod fylder nu mit Hjerte. Maatte der kun komme en Engel fra Himmelen og dyppe sin Finger i mit Hjerteblod! Det vilde være Helbredelse!»

Amalie Bekkevolds Haand smøg lempelig ut av hans. Hendes friske Ansigt fikk et fint Rosenskjær.

«Hr. Wergeland kjender vel Englene,» svarte hun. «De er jo Theolog!»

Da lo Peter Bekkevold godt og længe.

«Jeg tænker Wergeland trives bedre med Menneskene, jeg,» sa han.

«Der kan være Engle mellem dem ogsaa,» svarte Wergeland; han stod med Kappen paa Armen.

*

Det var otte Dage senere.

Hver eneste Eftermiddag hadde Henrik Wergeland sittet paa sin Yndlingsplads i Sofaen i den lille Stue hos Peter Bekkevold. Set og hørt Folk gaa og komme, talt og tiet, drukket sin Skrub og røkt sin Pipe uanfægtet av alt og alle; altsammen for hin unge Pikes Skyld, som vandret blomstrende, klok og uskyldsfuld mellem dem alle, som styrte det hele med saa mild en Haand og talte med saa klangfrisk en Stemme. Og med et eneste Slag var det atter tændt alt hans Ungdoms henrykte Sværmeri; Aftenhimmelen stod atter fuld av Stjerner og mellem dem Stella, vinkende, nær og jordisk som en Himmelens Rose i dypblaa, livsvarm Sommerluft.

Henrik Wergeland sov ikke i disse Nætter. Hans Hjerne arbeidet som en Vulkan i Glød. Han sa til sig selv, at *nu* var Underet skedd; *nu* var Hyttens Prinsesse vaaknet; nu var *hun* funden, hvis Fot passet til den gyldne Sko!

Om hun nu bare ikke vilde forsvinde i en Drøm lik alle de andre!

Han skrev Brev efter Brev, men rev dem igjen istykker; han tænkte Gang paa Gang, at idag vilde han tale; men taug. Hans Venner, som mærket Forandringen i hans Væsen, spurgte om Grunden, men fikk ikke Svar.

Han søkte at ta hende over i sin Digtning og saaledes at glemme — forgjæves! Hun stod der og gikk der som Naturens Krav paa ham selv.

«Denne Gang er det Kjød af mit Kjød og

Ben af mine Ben,» gjentok han atter og atter høit for sig selv. Og det kom over ham som en rent paatagelig fysisk Overvældelse. Han vilde opfylde sin Manddoms Bestemmelse; han vilde Hustru, Barn, Hjem — alt det som hver Borger i Norges Land nød foran ham og med Rettens Krav som Menneske, det vilde nu ogsaa han, Henrik Wergeland.

Og saa skrev han da endelig og sendte det avgjørende Brev.

*

I otte samfulde Dage ventet han paa Svar. Bævende som en Unggut ventet den tretiaarige Mand. I otte Døgn satte han ikke sin Fot i den lille Stue i Skippergaten; hans Baat laa fast fortøiet i Grønlibugten; hver Dag red han paa Veslebrunen Viken rundt til og fra sit Arbeide paa Universitetsbibliotheket. Ved Dag og Nat led han al Elskovens Kval og Spænding.

Endelig den ottende Dag kom der Svar.

Hun bad om Tilgivelse for, at hun ikke hadde skrevet straks; men det hele var kommet saa overvældende over hende, og det var jo en saa alvorlig Sak. Saa meget kunde hun si, at hun følte sig hædret ved hans Tilbud og stærkt hendrat til hans Person, om nu bare hun kunde bli den Hustru for ham, som han i sin Stilling hadde Krav paa! Hun sluttet med en Bøn om at faa vente endnu i nogen Tid, før hun gav sit endelige Svar.

Henrik Wergeland blev ute av sig selv av

Glæde over dette Brev. Han forstod jo mellem de forsigtige Linjer, at denne Gang var Seiren vunden, og Forelskelsens hele Beruselse grep ham. Allerede samme Dag, senkvældes, fikk Amalie Bekkevold hans andet Brev, hvori han la hele sin Fortid blot, talte vidt og bredt om Stellaforelskelsen og hvordan den kun var som en fjern Drøm imot hans Kjærlighet til hende:

«Forhen et Skud i min Sjæl, kun en Drøm imellem dens Tanker,
Tanke og Sjæl er den nu; lig Barnet i Vuggen min Sjæl kun en Drøm i dens Dyb!»

Han skrev, at nu, da han fornam Kjærligheten som et helt Jorderike av Lyksalighet, nu, da der kun laa nogle Minutters lykkelig Baatfart mellem ham og hende, som var dette Jorderikes Liv, nu kunde og vilde han ikke længer vente; nu fikk Seilladsen gaa like ind i hendes aapne Favn eller ogsaa tilbunds!

Og den unge Pike, som sat i sit Jomfruværelse og læste, blussende og dypt aandende, kjendte sig medét som tat av en stærk, uimotstaaelig Magt; thi der stod tilslut:

«Jeg vilde mindst af alle øve nogen Vold paa Deres Følelser. Medlidenhed er mig ikke nok. Jeg forlanger, hvad De ikke kan give, uden De har den fuldeste Tillid til mig — jeg forlanger mine Følelser besvaret saaledes, at vore Sjæle ere ét, vor Glæde og Sorg fælles. O, Amalie, jeg føler den umaadelige Kraft, min Aand vilde faa, naar den havde en saadan Himmel at ty til.

Min Muse vilde faa et ukjendt Sving, og De skulde dele mine Triumfer!»

Og Amalie Bekkevold, den enkle Folkets Datter, følte med sit sikre, sunde Instinkt bedre end de fornemme Frøkener av Aristokratiet den Mands Vælde, som hadde begjæret hende til Hustru. Hun stakk hurtig Brevet ind paa sin Barm, satte sig til det lille Bord og skrev med bankende Tindinger og feberhete Kinder sit Svar.

Næste Eftermiddag kom Henrik Wergeland, glædesluende, stormende ind i den lille Stue i Skippergaten. Han hadde netopp faat hendes Brev.

Et Minut senere var hun i hans Favn. Og han, som saa mangen en Stund hadde fornummet Stellasaligheten i sin Digtnings Fantasi og saa mangen en Gang Sanseforvildelsens hete Rus, han skjalv i hvert Lem, da han for første Gang følte en ung uskyldig Kvinde mellem sine Arme, en Kvinde som sa ja til hele hans Sjæls og hans Sansers Begjær.

Den Kvæld blev de til de skjønne, heftige Linjer:

«Din Puls har banket min imod.
Forente var vi Blod i Blod.
Det var i faa Sekunder bare.
Ei længer Kjærlighed kan vare.

Hvor mildt din bløde Aare slog;
men min i høie Bølger jog.
Nær med sin Purpurstrøm den fulde
besprængt dit Jomfrubelte skulde.

Saa ømt og fast ei Aander to
kan sine Vinger sammensno;
saa smelter Flamme ei i Flammen
som vore Hænder hvilte sammen.

O, siden har mit Blod ei hvilt
men stormende i Aaren ilt.
Har det da Sjæl, som ei forglemmer?
Det Slaget end af dit fornemmer.

O vore Hjerter længer maa
ei skilte ad men sammen slaa.
De høie Stjerner vidne kunne,
at deres Strømme sammen runde!»

* * *

Det var tre Dage senere. En maaneklar, æventyrdunkel Nat i August. Den store Have ved Eidsvolds Præstegaard stod i sælsom Sølvglans henover de løvtunge Trækroner, dyvaat Dunkelhet derunder mellem de høstsvarte Stammer; Blomsterhed av Stokroser og Asters brandt som Ædelstensklenodier i den svarte Jord; moden Muldduft drev i al Luft; Apaltrærne hang frugttungt grenede i Nattesvalheten; men tæt ved stod Kirken, mystisk med Slagskygge indover Haven, som sov. Det lyste i Præstefruens Soveværelse, et ensomt, stillt funklende Lys; det lyste bak nedrullet Gardin i Præstens Studérværelse mot Nord paa den anden Side; der gikk ensomme Skridt som Slaguhrs Pendelslag og maalte Tiden, vaktsomt og taalmodigt, stanset av og til og gikk igjen. Klokken var slaat ét. Henrik

skulde komme inat! Damer paa Sommerbesøk sov i Gjæsteværelset ved Siden; blot de nu ikke blev vækket, naar Henrik kom! Han kunde undertiden fare saa larmende frem.

Klokken slog to; Lyset i Præstefruens Værelse sluktes; Ruterne laa sortblanke i Maaneskinnet. Henrik kom nokk ikke inat allikevel!

Men Skridtene i Præstens Arbeidsværelse hørtes fremdeles.

— — — —.

Der var en fjernt krasende Lyd i Natstillheten. Maanen blev av og til borte bak Skyer, og da var alt Nat; saa kom den atter frem, høstgyldent stor. Den krasende Lyd kom nærmere; Skridt av Hest gikk og stanset — og gikk igjen. Der sat to i en Gigh og talte dæmpet i Natten. Hun tæt ind til ham lænet; han med Armen om hendes Skulder; den høire førte Tømmerne.

Det var Henrik Wergeland og hans unge Forlovede, som kom hjem. Forlovelsen var deklarert igaar i Kristiania og Ringe vekslet; saa hadde Wergeland straks laant Gigh og spændt for. «Amalie,» hadde han sagt; «min Mors Velsignelse er som Ringen paa din Sjæls Finger; uden den kan jeg ikke tænke mig min Brud!» Og da de satte sig opp, sa han smilende:

«Nu drager vi som to honningmættede Bier den korteste Vei tilbage til Kuben — til det deilige Eidsvold; der skal blive en Summen, naar vi kommer!»

Og den hele Tid underveis hadde han alt i ét strømmet over av Billeder om Elskov og Lykke saa overvældende, at Amalie Bekkevold med Taarer i Øinene hadde slaat Armene om ham og hvisket:

«Aa, Henrik! Jeg blues! Du digter mig stakkels Pige ind i Solstraaler og blaa Himmel!»

Han hadde favnet hende heftig og sagt leende:

«Jeg virker jo dit Brudeslør, min Elskede!»

Nu, da de kjørte den sidste Del av Veien mot Hjemmet i natligt Maaneskin over de kjendte og kjære Steder, var han blit tausere og stillere.

«Dette er en Stella-nat, Amalie,» hadde han sagt; «min første Ungdom gaar igjen i blege Lys og Skygger, og Stjerner skinner dybt derinde; men det er alligevel bare Maaneskinsnat imod det, som snart kommer! Aa, Amalie! Du er min Sol — denne Jords Stjerne — min soleklare Dag!»

Han hadde kysset hende paa den kjølige, nattesvale Kind, og hans Arm hadde skjælvet.

Men nu, da Veslebrunen kneggende spidset Øren og bøiet Pilealléen ind i Præstegaardshusenes Dunkelhet, blev han betat av en saa heftig Bevægelse, at hans Hjerte slog hørligt for hende, som sat, trykket tæt ind til ham.

«Hvor Du er heftig, Henrik!» hvisket hun.

Da smilte han og saa paa hende. Han hadde sluppet Tømmerne og Hesten var stanset foran Svalen.

«Skulde ikke jeg være heftig,» svarte han skjælvende dæmpet. «Ti Aars lænkebundne Kræfter er jo sluppet løs i mig! Kom nu!»

Han var med ét Sæt ute av Gighen, fikk hende i begge Arme og løftet hende ned. Saa stormet han Trappen opp og like ind til Moren.

«Mor, elskte Mor!» ropte han og drog den unge Pike like hen til Morens Seng, hvor Lyset atter var tændt. «Her har Du Askepot, Prinsessen!»

Litt efter laa der to paaknæ fremfor Alette Wergelands Seng, og to dirrende Hænder fandt frem til deres Hoder.

«Gud velsigne dig, Henrik — og hende,» blev der mumlet — og der faldt Stillhet som under Stjerner.

Endelig reiste Henrik Wergeland sig, og Moren drog den unge Pike ind til sig.

«Faar jeg se paa dig!» bad hun. Og hun kysset hende paa Kinden. Den unge Pike smilte med Taarer i Øinene og fandt hendes Haand, Finger efter Finger, til hun hadde den hele.

Men Alette Wergeland friet sig.

«Faar jeg se rigtig paa dig!» bad hun igjen og holdt hende ut fra sig.

Saa drog hun hende igjen til sig, slog begge Arme omkring og kysset hende paa Mund og Kinder.

Henrik Wergeland stod straalende av Lykke og saa paa de to.

«Er hun ikke deilig!» brast det ut av ham.

Moren smilte; hun hadde sin Kind mot den unge Pikes.

Da kvakk de alle til. Det ringte heftig fra Gjæsteværelset, og litt efter kom Piken Marthe smilende ind.

«Herskaberne vil se Kjæresten!» meldte hun.

Henrik Wergeland tok Marthe om Livet og svingte hende rundt.

«Skynd dig, Amalie! Lad dem bare se!» sa han. Og Amalie Bekkevold, som blussende hadde reist sig, stellte hurtig paa sit Haar og fulgte Marthe ind paa Gjæsteværelset, hvor der alt var stor Opstandelse.

«Henrik,» sa Alette Wergeland, da de to vel var ute av Døren. «Din Amalie har prægtige Øine. Der er baade Forstand og Hjertensgodhed og Skjønhed i dem!»

Wergeland straalte.

«Ja, ikke sandt, Mor! Hun bringer mig et Par herlige Diamanter i Medgift!»

Moren smilte.

«Ak ja, Henrik,» sa hun. «Jeg undte dig gjerne en Brud paa 100 000 Daler! Men hvad hendes Øine og øvrige Væsen lover er bedre end anden Rigdom;» hun nikket likesom erfarent hen for sig.

Saa saa hun opp paa sin Søn.

«Men fortæl mig nu alt, Henrik,» sa hun. «Hvordan traf Du paa hende og gjorde hendes Bekjendtskab?»

Henrik Wergeland smilte.

«Min sidste Kjærlighedshistorie?» sa han

muntert. «Ja, Mor, det skal jeg, naar jeg først faar snakket lidt med den Skinke med Tilbehør, som jeg saa Marthe havde sat frem i Stuen!»

Moren lo og slog efter ham med Haanden.

«Gaa med dig,» sa hun. «Men spis ikke op hele Skinken. Vi har Fremmede!»

Wergeland stod i Døren.

«Amalie skal ogsaa faa,» sa han, nikket, blystret og var forsvunden. Man hørte tre vældige Hopp Trappen ned.

*

Amalie Bekkevold var kommen til Eidsvolds Præstegaard som en straalende Maidag efter en stormfuld Snesmeltnings April.

«Hun er min syttende Mai,» sa Henrik Wergeland, da Faren lidt efter kom ned i Stuen med den unge Pike ved Haanden. «Hun er min Kjærligheds Frihedsdag!» Han tok hende ind til sig.

Nikolai Wergeland smilte sit strenge Smil.

«Ja, det var paa Tide din Befrielse kom,» sa han. «Sommeren er kort her nord. Godt, naar den kommer saa vakker!» Han strøk den unge Pike over Kinden og satte sit elskværdigste Ansigt opp.

Hun rødmet; der stod fremmede Damer omkring. Hele Præstegaarden var kommen paa Benene midt i Høstnatten for at se og granske Henrik og hans unge Kjæreste.

Og da hun sammen med Alette Wergeland et Øieblikk forlot Stuen for at lægge Reisedragten, fyldtes Rummet av summende Dame-

stemmers Beundring, og midt i det hele sat Henrik Wergeland ved Bordet ifærd med Skinken som en Bjørn i et Humlebol.

«Allerkjæreste! Isandhed allerkjæreste!» summet det i hans venstre Øre. «Gratulerer! Gratulerer af Hjertet,» sang det i hans høire. «Deres Kjæreste har megen Aand!» surret det ret foran hans Næse.

Henrik Wergeland saa opp fra Skinken med sit himmelsk nærsynte Fjernblikk over Brillerne.

«Ja, hun er ikke for Katten,» svarte han. Han nikket gemytligt til høire og venstre. Sifuls Lune var ved at fare i ham.

«Men, hvor Pokker blir hun af?»

Han stirret mot Døren. *Hun* kunde vel ogsaa længte efter Skinken! I over otte Timer hadde de kjørt uten at nyte hverken vaatt eller tørt.

Da tok det paany i Døren og hun kom. Blussende og yndig satte hun sig ned ved Henrik Wergelands Side, og nu blev Præstegaardsskinken ydet hele Ungdommens Retfærdighet, mens Maanen laa høstlig paa den sortblanke Rute og stirret ind i Præstegaards-lyksaligheten.

«Men hvordan i al Verden kunde *Du,* Henrik, gjøre et saa fornuftigt Valg!» var det sidste Henrik Wergeland den Nat hørte fra sine nærmeste, da man sa Godnat.

Han lo.

«Jo,» svarte han oprømt. «Vi var tre blinde om det: først Amor, saa Tilfældet og saa jeg!»

*

Henrik Wergeland hadde følt ret, da han kaldte Kjærligheten til Amalie Bekkevold for sit Hjertes Frihetsdag. Det var, som om hans Ungdoms stængte Sluser nu med én Gang aapnedes paany, som om hele hans uendelige Kjærlighetstrang fra tusen brusende Vaarbække strømmet sammen i en rik, avklaret, fuldtflommende Strøm, rundt hvis Bredder hele hans Manddoms Poesi blomstret harmonisk frem. Campbellerstriden med dens uhumske Efterdønninger i den norske Presse blev ham kun som en frugtbar Vaarflom, av hvis Dynd Frugtbarhet og Skjønhet vældet opp; hans Tro paa Folket og sin Mission mellem Folket døbtes paany i Amalie Bekkevolds skjønne, unge Øine; Digt sprang ut ved Digt i hine hans Kjærlighets første Foraarsdage som vilde Roser under Solskinnet. Og i hendes Øine speiledes det alt; i hendes Sjæl gav det Gjenklang alt.

«Du er som en Æolsharpe, Amalie,» sa han, som de streifet rundt paa de kjendte og kjære Steder; «Du gir den rette Klang, hvadenten min Aand stormer eller hvisker gjennem din Sjæl!»

Saa blev da Stellas Harpe stemt over i Virkeligheternes Akkord. Og nye, jordiske Stellasange sprang som Elskovsstjerner av de gyldne Strenge. Sange om Fattigdom og Rikdom, om Himmel paa Jorden og Jord i Himmelen. Og Amalie Bekkevold, Folkebarnet, tok imot av hele sin kvindelig hengivne Sjæl. Hun blev den Ungdommens skjære Blomstervase, hvori Henrik Wergeland fyldte sin Digtnings skjønneste Blomster,

duftende av et lykkeligt Jordelivs rosentunge Livsensduft, men i deres Blomsterblade et Skjær av Stellahimmelens Poesi!

«Fagre! Hvor arm er din Elsker idag! Thi han, som saa gjerne
med Diamanter og Guld din Dørtærskel vilde bestrø,
ak! Han eier idag
ei vante Buket til dit Vindu!

Nelliken holder jomfruligen stolt sig lukt i sit Bæger:
Blomsten har seet din Mund; nu blegner den heller i Skjul.

Ak jeg eier idag
ei vante Buket til dit Vindu!

Hvide Narcisse har hyllet sig ind; thi nødigen vilde
Stjernernes yndige Barn sig tabe i Glans mod din Barm.
Skinsyg over din Mund
vil Rosen idag sig ei aabne!

— — — Fagre! Dog eier din Elsker en Blomst, hvis fyrige Flamme
evig som Stjernernes er: udødelig Kjærligheds Blomst.
Dit velsignende Blik
har saaet den selv i mit Hjerte.

Den er udsprungen saa fuldt som en Sol. *Den* ømt har jeg pleiet,
ledet mit varmeste Blod til Rødderne dybt i min Barm,
dugget dem med min Graad.
Den Blomst jeg dig skjænker, min elskte!

Forhen et Skud i min Sjæl, kun en Drøm imellem dens Tanker,

Tanke og Sjæl er nu den; lig Barnet i Vuggen min Sjæl
kun en Drøm i dens Dyb.
Den Blomst jeg dig skjænker, min elskte!

Hvilte du kun et Sekund ved mit Bryst, da skulde du føle
bævende Liv i dens Blad, der fik af en Skjalds Fantasi
al sin himmelske Pragt.
Den Blomst jeg dig skjænker, min elskte!»

Slik drysset Henrik Wergeland hele sin Digtnings Overflødighetshorn ut over sin Manddoms Elskov, og saa heftig ungdomsfuld var hans Elskovshenrykkelse, saa fyldt av Virkelighetens sansemættede Lykke, at Nittenaarsdigte ustanselig strømmet fra hans Pen, hvor han gikk og stod.

Efter nogle overlykkelige Elskovsdage paa Eidsvold, hvor hele Bygden snart var hensat i Henrykkelse over «Kjæresten hans Henrik», vendte de to forlovede tilbake til Kristiania, hvor Elskovsfarterne frem og tilbake mellem Grønlien og Havnen i de stjerneblanke Septemberkvælde blev oversaadd med ungdomsglødende Roser av Henrik Wergelands evigtblomstrende Fantasi.

«Tys, det pladsker over Vandet!
Det er hende! Det er hende!
Hendes Forbud er alt landet,
denne glade Angst for hende!
Aaretakten kan jeg kjende:
uden Regel, uden Lag
som mit eget Hjertes Slag!»

Saa skrev den trediveaarige Henrik Wergeland sitrende av Forventning en stjernelys Maaneskinskvæld paa Ripen av sin Baat ved Grønlien, mens Aareslagene av Skipper Bekkevolds lette Pram, rodd av unge Kvindehænder, kom altid nærmere og gjennemjog ham som Naturens forelskede Hjerteslag i Høststillheten.

Wergelands Præstekald.

«Se hist min Elskede hist, hvor Dagen
til Hvile lægger sig paa Skarlagen,
hvor Solen dalte
blandt Skyer gyldne og purpurmalte!
Se der i Vest
i hine svømmende skjønne Lande,
først der kan hænde sit Vuggeløfte vil Skjæbnen sande,
at jeg, din Elsker, skal blive Præst!»

(Av Wergelands «Smukke Skyer» 1838).

Som en Løpeild var Rygtet om Henrik Wergelands Forlovelse gaat over Kristiania By, og som en Røk efter Ildebrand var Sladder og ondskapsfuld Kritik fulgt i Rygtets Spor.

«Krage søger Mage,» het det i de Welhavenske Kredse; «Bedstefaren var en Sognestril — intet Under, at Sønnesønnen ægter en Fragtemandsdatter!»

«Henrik i Vadmelsbrog og Stella i Oljeklær — nu kommer den nationale Racefornyelse,» spottet Welhaven selv ved Bægeret. Ja selv Wergelands egne Venner kunde ikke la være at kny.

«Du er en forelsket gammel Abekat,» sa Ludvig Daae, da Wergeland Dagen efter Hjemkomsten fra Eidsvold søkte ham. «Gaa hen i din Alder og binde dig til en pur ung Pige, til og med en fattig en af tarvelig Familie!»

Henrik Wergeland blev flammerød i Ansigtet.

«Daae,» sa han. «Havde Du sagt de Ord ude paa Grønlien, havde jeg kastet dig ud; nu er det dig, som kaster mig ud! Farvel, trofaste Republikaner!»

Han vendte ham Ryggen og gikk.

Da han en Stund efter traadte ind i den lille Skipperstue ved Havnen, var han endnu flammende av Harme. Amalie Bekkevold, som kom ham blussende imøte, saa straks, at noget var hændt, og spurgte.

Han strøk hendes Kind og tok hende ind til sig. «Mine Venner,» sa han, «misunder mig, at jeg har fundet en Rose; nu søger de at gjøre den til en Tistel!»

Amalie Bekkevold fikk Taarer i Øinene.

«Aa Henrik,» sa hun. «Hvad skulde Du ogsaa med en fattig Pige som mig?»

Henrik Wergeland omfavnet hende heftig.

«Storme Verden,» svarte han. «Kjøre paa din Auroravogn i et Triumftog af rosenskyet Kjærlighed hen over dem alle!»

Amalie Bekkevold lukket sine Øine og taug. Hodet sank ind mot hans stærke Skulder.

Men Dagen efter, da han atter kom, smøg han et Digt ind ved hendes Hals. Hun tok det smilende og læste paa hans Fang:

«Guld er Støv og Purpur Pjalt,
Ædelsind er det ei alt?
Kan jeg større Rigdom finde
da end hos min tro Veninde?

Ædelsindets Tankers Flod
det er himmelsk Adelsblod.
Kan jeg bedre Adel finde
da end hos min tro Veninde?

Ynde, Du er Skjønheds Sjæl,
skjønnere end Skjønhed selv.
Kan jeg større Skjønhed finde
da end hos min tro Veninde?

Jomfru, blusser Du iløn?
Du er fornem, rig og skjøn.
Bedste dog af først og sidste,
at Du selv ei deraf vidste.» — — —

Hun saa opp paa ham — et taknemmeligt Blikk.

Han sat længe stille og saa ind i hendes Øine.

«Du er mit alt, Amalie,» sa han endelig. «Hvad er mig Venner, naar jeg kun har dig? Hvert af dine Blikke er som en trofast Ven!»

Hun slog Armene omkring. Slik sat de længe i Stillheten.

«Ved Du, Amalie,» sa Wergeland igjen om litt. «Jeg søger Nannestad Kapellani.»

Hun saa stort opp paa ham.

«Jeg ved det,» svarte hun alvorlig. «Du vil blive Præst.»

Henrik Wergeland taug lidt.

«Ja,» svarte han. «Folkelærer. Det har jeg altid villet.»

Hun taug længe. De store Øine drømte.

«Det er en skjøn Gjerning — for dig som Digter,» sa hun med lav, ærbødig Stemme.

Han saa opp. Det glimtet i hans Øine med dette sære, sjeldne Glimt.

«Det er en Gjerning i Fattigdom Amalie,» sa han — «og dog den rigeste paa Jord.»

Hun fandt hans Haand.

«Hos dig er alt Rigdom,» svarte hun.

Han sat som i Tanker. Saa sukket han hen for sig.

«Den store Rigdom har de fattigste Tjenere,» sa han.

Og der blev stille.

Wergeland bøiet sit Hode ned over hendes Ansigt og søkte hendes Øine.

«Du tænker paa min Fortid Amalie?» spurgte han.

Hun saa opp alvorlig.

«Jeg glemmer den Henrik,» svarte hun. «Din Fremtid er mit alt!»

Han bøiet sig ned og kysset hende. Han drog hende ind i sin Favn og holdt hende fast omslynget. Hendes duggblaa Øine svømmet av Hengivelse.

De talte ikke.

Den Kveld rodde Wergeland tidligere hjem end ellers, og der var noget underlig stillfærdig stemt over hele hans Væsen, selv da han vinket til Farvel fra Baaten.

Det lyste længe fra det ensomme Vindu i hans Hjem i Grønlien Aftenen utover; men da

Lyset endelig ved Ellevetiden sluktes, laa der paa hans Skrivebord et nyskrevet Digt:

Den første Omfavnelse.

Da Amalie Bekkevold næste Kveld læste, fikk hun Taarer i Øinene av Lykke. Hun sat med sin Haand i hans med Hodet støttet mot sin venstre; Digtet laa paa Bordet foran hende. Lampelyset faldt paa de jagende Verslinjer med Henrik Wergelands urolige, rastløse Skrift:

«Du har forsont, uskyldige Brud,
Sjælen med Verden, Blodet med Gud:
den Gang din hellige Pande Du sænkte.
straalren som Naadens skinnende Lin,
over mit Bryst,
borttog Du Synden, den taarebestænkte.
Nu er mit Sind
rent som et Tempel og lyst.

Rødmende Uskyld speiled Du ind,
Brud, i mit Bryst med jomfruelig Kind.
Viftet af himmelske Due fornemmed
jeg i den Lok, som omsvævede mig.
Hil mig, min Geist,
forhen dæmonisk, for Himmelen fremmed,
er nu ved dig,
elskede, hellig gjenreist!»

Han bøiet sig over hende. Han kysset hendes Haar. «Tror Du nu, jeg kan bli Præst Amalie?» spurgte han.

Hun slapp ikke hans Haand. De store Øine søkte bævende hans.

«Ja, Henrik,» sa hun.

Forlovelsen med Amalie Bekkevold hadde skapt Sommer i Henrik Wergelands vaarbrusende Sind. Hans Selvkritik vaaknet; hans Ansvarsfølelse steg; hans Genialitet begyndte at ta samlet og moden Form. Og igjennem al hans Færd sang Længselen efter et Samliv med den Elskede som en dyp, lykkelig samlende Grundtone. Han drog sig tilbake fra sit tidligere Kneipeliv; han sysselsatte sig stadig med Tanken om at bli Præst. To Gange optraadte han som Prædikant i Oslo Kirke, og i November Maaned indsendte han sin skriftlige Ansøkning om Nannestad Kapellani, «Landets mindste Embede».

Dagen efter kom Ludvig Daae, som ikke hadde søkt Wergeland siden hint første Sammenstøt, sammen med George Krogh ut til Wergeland paa Grønlien. Wergeland, som var likesaa hurtig til at tilgi og glemme som til at angripe og fordømme, rakte ham straks sin Haand.

«Hvo, som søger, han skal finde», sa han smilende og drog Vennen ind til sig.

«Ikke altid,» svarte Daae. «Det man søger, maa være værd at finde!»

«Han sigter til Nannestad Kapellani,» sa George Krogh.

«Hvorfor gaar Du ogsaa hen og søger noget saa smaatt — *Du!*»

Henrik Wergeland smilte, dette alt avvæbnende Barnesmil.

«Jeg vil nederst Plads mig borge
paa den store Arnesten» — svarte han med Citat av sit Digt ved Otto Auberts Død.

«Jeg skal sige Eder, Venner: Jeg gjennemlever en ny Vaar. Jeg har den unge Plantes Ydmyghed. Jeg staar med bøiet Hode under Evighedernes Himmel udenfor Paradisets Port!»

Ludvig Daae kremtet.

«Blot der ikke staar nogen Prokurator med sit flammende Sværd og vogter Adgangen til Eden,» sa han.

Henrik Wergeland blev alvorlig.

«Du er Ven og Historiker Ludvig,» sa han. «Du har Ret til at minde mig om mit Syndefald.»

«At Du forspiste Dig paa Kundskabens Træ!» søkte George Krogh at spøke det bort.

«Og gik nøgen omkring i Lystgaarden,» sa Daae — «og vidste ikke selv, at Du var nøgen!»

— «Før nu,» svarte Henrik Wergeland, «da jeg neppe har et Figenblad af en Ven til at dække min Nøgenhed med!»

— «et Morgenblad,» vitset Daae, men følte den saare Braadd i Wergelands Svar.

Nu lo George v. Krogh og la sin Arm om Wergelands Skulder.

«Kjærlighedens Kaabe dækker al Verdens Nøgenhed,» sa han. «Men hvad siger saa *hun* til disse Udsigter?»

Henrik Wergeland saa bort paa Ludvig Daae.

«Hun er en Pige af Folket,» svarte han. «Hun foragter ikke Fattigdommen.»

Ludvig Daae rødmet og saa ned.

Da smilte pludselig Henrik Wergeland.

«Du ser ud som en skyldbevidst Republikaner, Ludvig,» sa han.

George v. Krogh bøiet av.

«En Republikaner skal altid være rød,» sa han.

«Blot *Du* ikke blegner af,» sa nu Ludvig Daae. «*Det* er min eneste Sorg i Sagens Anledning.»

Henrik Wergeland gikk smilende og plystrende hen til sit Skrivebord ved Vinduet, fandt et Papir frem og kom atter tilbake.

«Her er mit Svar baade til Eder og hende,» sa han. Saa læste han med sin stærke Røst:

«Se min elskte, Roserne rødme
som Smil henover de stenhaarde Klipper;
de søde Jordbær gro paa gjerrige Høider!

Saa den haarde Skjæbne modvillig
vor unge Kjærligheds Fryd skal bære.
O Nød, hvor skjøn, bestraalt af salige Taarer.

Se dit smukke blegnende Aasyn
med to lyksaliges Smil bedækket
er lig en Geists af død, forherliget Glæde.

Derfor, Nød, vi begge dig elske.
Vor Elskovs Fædreland er din Goldhed.
Vær stolt, min Brud! Det grænser jo nærmest Himlen.

Begge har beslægtet Natur jo?
Hvor ligne Stjernerne dine Taarer,
skjønt Knopper kun af Øiets mørkblaa Blomster!

Begge har beslægtede Væsener:
hvor ligne sværmende Engle ikke
de ømme Tankers Flugt fra Øie til Øie?

Der i Nødens straatækte Hjem jo
Maria fødte Alverdens Frelser?
Der boed Ruth, og Hagars Ynde der fødtes.

Igjennem Nødens Ørkner vandred
trofaste Tjener og fandt Rebekka.
Friskt Mod min Brud! Din Fod vor Ørken beblomstrer.

Se, vi begge Nøden jo elske.
Thi med en Fostermors milde Alvor
den lagde tidlig Hænder over vor Elskov.

Med min Sved jeg gjerne beperler
dens Muld, jeg, Skjaldharpens odelsbaarne.
For mere øde Digte svede saa mange!

Snart en Verdens stenige Bakker
(den golde Fattigdoms sorte Skuldre)
skal bølge i dit Trin med sædgylden Kaabe.

Os i Døren møde to Engle,
den blide Nøisomhed, glad Tilfredshed.
De have dækket Bordet, redet vort Leie.

Nu de fly tilbage til Himlen
for om det salige Par at melde
og til vor Søvn at hente himmelske Drømme.

Frygt ei, min Viv, at min Sang skal forstumme.
Min Sved kun friske skal gamle Laurer,
om blodig Graad end risler indenfor Øiet.

Kun en snebar Stribe behøver
den kloge Stær for sig og sin Mage.
Stort mer ei, Brud, Geni og Kjærlighed trænger.»

Han gikk tilbake til Skrivebordet og gjemte Digtet i Skuffen. De to Venner sat grepne og tause.

«Herlige Ord,» sa omsider George v. Krogh. Han saa varmt paa Wergeland.

«Stolte Ord,» kom det fra Ludvig Daae — «og Henrik Wergeland værdige. Kun er jeg bange for, at den snebare Stribe ikke blir Nannestad Kapellani!»

Henrik Wergeland vendte sig mot ham.

«Du synger som Ulykkens Ugle, Ludvig,» sa han; Blodet steg ham til Ansigtet.

Ludvig Daae smilte.

«Og Visdommens, Henrik,» svarte han. «Du har gjort den gamle Kongeørn Sagen umulig ved al din republikanske Fløiten — Gud velsigne dig derfor!»

Wergelands Ansigt fikk et misfornøiet Uttryk.

«Du miskjender Carl Johan, Ludvig,» sa han. «Han er Frihedsmand og Republikaner i sit Hjerte, og han elsker Folket. Det har han ved tusen Leiligheder bevist.»

Ludvig Kristensen Daae smilte. Øinene blev som Striper; Munden rynket sig spottende.

«Den Stad er ikke uindtagelig, gjennem hvis Port der kan komme et Æsel belæsset med Guld,» citerte han. «Carl Johan er af Kjøbmandsætt — han forstaar sig paa Kjøb og Salg. Men den Mand er et Æsel, som tror, at man med Guld kan lænke to fribaarne Folk til hinanden.»

Han foldet sine Hænder over Brystet og sat trodsig slik.

Henrik Wergeland snudde sig braadt imot ham, ildrød i Ansigtet. Den store Pandeaare svulmet blaanende.

«Ludvig,» sa han heftig. «Slige Ord gjør ikke dit Hjerte Ære. Kun Natfugle tror, at alt

er Mørkets Daad; — Ørnen er en Dagfugl; dens Vinger faar sit Guld fra Sollyset!»

Ludvig Daae myste.

«Du er en Sangsvane, kjære Henrik,» sa han tørt. «Din Troskyldighed gjør dig Ære; men den skaffer dig ikke Nannestad Kapellani!»

Wergeland brøt av.

«Har Du hørt noget?» spurgte han pludselig.

Ludvig Daae saa paa Georg v. Krogh.

«Indstillingen skal gaa dig imod,» siges der. «Man finder dig fremdeles uværdig til Præstevirksomhed.»

Henrik Wergeland saa yderst forbauset fra den ene paa den anden av de to.

«Hvad er det da nu?» spurgte han.

Ludvig Daae trak paa Skuldrene.

«Er det fremdeles Sagen med Prokurator Præm?»

Wergeland hadde skiftet Farve.

Ludvig Daae saa opp.

«Nei — den skal man nu være tilbøielig til at se bort fra,» svarte han. «Der nævnes nyere Ting. Din Trætte hos Konditor Louis fra isommer.»

Henrik Wergeland lo, saa det skraldet.

«I det Spindelvæv hænger de sig altsaa de ædle Herrer,» brøt han ut. «De forbandede Spyfluer!» Han slængte sig ned paa en Stol.

Pludselig tok han sig om Panden med begge Hænder og blev sittende slik foroverbøiet.

«Saa brast ogsaa den Drøm,» mumlet han. Stemmen var saar som et sorgfuldt Barns.

George v. Krogh reiste sig.

«Aa, endnu har jo Kongen ikke sagt sit Ord,» trøstet han.

«Ørnen har ikke skreget,» sa Ludvig Daae. «Naar den kommer, kan der kanske falde en Guldfjær af!»

Henrik Wergeland saa opp.

«Ja,» svarte han. «Blev det den Fjær, hvormed Bevilgningen af min Ansøgning blev skreven, da var det for mig ret en Guldfjær, og den skulde føde gyldne Ørne!»

George v. Krogh tok hans Arm.

«Derom tviler ingen,» sa han. «Men har Du ikke nu et Glas gylden Grog, hvori vi kunde drikke Ørnens Skaal? Ludvig er saa ivrig derefter!»

Ludvig Daae kremtet.

«Ja efter Groggen,» svarte han.

Henrik Wergeland lyste straks opp.

«Jeg er som en af de syv kloge Ungersvende,» sa han. «Jeg har altid Olje paa min Lampe tilstrækkelig til at drukne en Sorg eller to!»

Saa hentet han Cognacflasken frem.

* * *

Det forholdt sig med Nannestads Kapellani, som Ludvig Daae hadde sagt. Departement og Regjering var absolut imot hans Ansættelse, og hans eneste Haab stod da nu til Carl Johan, at Kongen trods alt vilde utnævne ham.

Det var blit Jul 1838. Kongen var den 21de

December om Morgenen ankommen til Moss og holdt ved Aftentid sit Indtog i Kristiania for et 5 Maaneders Ophold.

Hele Kristiania var paa Benene, da Kongen og hans Følge over Ekeberg holdt sit Indtog gjennem den illuminerede By.

Ved Æreporten, hvor Stimmelen var størst, stod Henrik Wergelands kjendte Skikkelse sammen med en Officer av hans Bekjendtskap midt i Stimmelen.

Nu begyndte Hurraropene. De kom som langt hendønnende Bølger altid nærmere; endelig rullet den kongelige Vogn med det hvite Dobbeltforspand gjennem Æreporten.

Hyldningsropene steg til Jubel; Wergeland svinget sin Hat.

Carl Johan hilste til alle Sider; de brune Falkeøine gled hen over Mængdens Hoder uten at kjende nogen.

Rytterеskorten sluttet til; Toget bølget videre gjennem Gaterne.

Wergeland og hans Ven blev staaende et Par Minutter og stirre efter Stimmelen. Da sa Officeren, idet han slog sin Kappe om sig tættere mot Snesluddet: «Fanden maatte staa her længer!»

Wergeland gjorde som han.

«Det siger jeg med,» svarte han. Og de to Venner gik uten et Ord den nærmeste Vei til «Hotel du Nord»s Kafé.

«To Glas Toddy, men stærk,» forlangte Wergeland; Officeren gikk like hen til Ovnen og var-

met sig. «Javel Hr. Wergeland,» svarte Opvarteren og gikk for at skaffe det forlangte.

Henrik Wergeland hadde kastet sig i Sofahjørnet og sat urørlig med Haanden over Øinene. Officeren stod ved Ovnen som før.

Om litt kom Værten ind med de to Glas Toddy og satte dem paa Bordet.

Wergeland sat som før med Haanden over Øinene. Værten gikk hen og rørte let ved hans Arm.

«Hr. Wergeland,» sa han, «Toddyen er færdig.»

Wergeland svarte ikke.

En Stuepike, som netopp var inde, hvisket til Værten. «Hr. Wergeland er vist syg. Der staar Kamferdraaber i Skabet.»

Intet Svar.

Nu blev Officeren utaalmodig, gikk hen og tok sit Glas.

«Paa en lykkelig Aften for os begge,» sa han og drakk.

Wergeland sat som før.

Officeren saa paa ham. Saa satte han sig ved Siden av i Sofaen.

«Nei, sid ikke der,» sa nu Wergeland. «Du tager Pladsen fra min gode Genius.»

Straks efter reiste han sig.

«Nu er jeg færdig,» sa han og citerte paa Stedet Utkastet til sit skjønne Digt «Kongens Ankomst». Da han var færdig, tok han sit Toddyglas.

«Og nu en Skaal for en lykkelig Aften for

os begge,» sa han. Saa drakk han og tømte det hele Glas i et eneste Drag.

Nogen Dage senere, da Digtet fuldt utarbeidet offentliggjordes i «Morgenbladet» og derigjennem kom Carl Johan for Øie, lot han gjennem sin Adjutant Wergeland vite, at Digtet hadde vundet Hans Majestæts allerhøieste Bifald, og samtidig gav Kongen Wergeland Løfte om Nannestads Kapellani.

Henrik Wergeland var fra sig selv av Lykke. Han stormet ned til sin Forlovedes Bolig i Skippergaten.

«Amalie,» ropte han og tok hende høit paa sine Arme. «Nordens baade Nordstjerne og Karlsvogn bestraaler os: Jeg faar Nannestad Kapellani!»

Amalie Bekkevold slog Armene om hans Hals.

«Aa, Henrik!» hvisket hun.

Han satte hende lempelig paa Fang.

«Men sig mig,» sa han. «Ved Du, om der skal være Møbelauktion i denne Uge? Vi maa tænke paa sligt nu.»

Hun lo.

«Poeten gaar paa Møbelauktion!» sa hun. Saa tok Bevægelsen og Glæden hende.

«Aa Kongen, Kongen!» brøt hun ut. «Han er dog et ædelt Menneske!»

Wergeland reiste sig. Det glimtet til i hans Øine.

«Det kommer sig af, at han forstaar sig paa Poesi,» sa han. Det stærkt formede Ansigt fikk et stolt Uttryk; den buede Mund løftet sig.

«Nei,» sa Amalie Bekkevold og saa med sine

store Øine opp i hans Ansigt. «Det kommer af, at han er god!»

Wergeland strøk hendes Haar.

«Ve mig, om jeg negtede *det!*» sa han. «Gud velsigne ham.»

«Ja, ja,» hviskedes der.

* * *

Det var en stjerneklar Kvæld mellem Jul og Nytaar en otte Dages Tid senere. Nedover Prinsens Gate mot Havnen gikk et muntert Følge. Foran Arm i Arm Henrik Wergeland og en tysk Maler, hos hvem der hadde været Julegilde. Wergeland med en Flaske Punscheextrakt i hver av de to Ytterlommer paa sin Kappe, bakefter to tyske Officerer, den ene med en Guitar under Armen, den anden svingende med sin Port d'Epé.

Toget gikk til Grønlien; de tyske Herrer hadde endelig villet følge Wergeland hjem, og saa hadde han da hos en Destillatør i Kongens Gate skaffet sig «Lys paa Veien» og «Olje paa sin sluknende Ungersvendslampe».

Stemningen var høi. Vækteren, som gikk Prinsens Gate, snudde sig og saa efter de fire, men kjendte straks Wergeland og lot dem uantastet passere.

«Haa Vægter haa! Klokken er slagen ni!» ropte han straks efter og gikk smilende videre.

Ved Palæet, hvor Kongen bodde, stanset Henrik Wergeland.

«Meine Herren,» sa han. «Grüssen wir mal die Königswacht!»

Han forklarte, at han hadde lovet vakthavende Officer at avlægge ham et Besøk i Kongevakten og foreslog, at de nu skulde ta ham paa Ordet.

«Jawohl!» Maleren og de to Officerer var straks parate; Wergeland gikk foran de andre hen til Vaktstuen, hvor det allerede var slukket, aapnet Døren og stakk Hodet ind.

«Giv dig Officer! Vagten er turneret,» ropte han ind.

Vakthavende Officer tørnet ut.

«Aa, Fanden er det dig!» sa han, da han saa, hvem det var.

«Ja, og tre tyske Djævle med,» lo Wergeland; der blev presentert i Halvmørket.

Vakthavende ropte paa Gefreideren.

«Lys og varmt Vand,» befalte han. «Velkommen!»

Der blev i en Haandvending Liv i Leiren. Punschen var i et Øieblik færdig; man slog sig ned rundt Bordet, og snart klang norske Melodier og tyske Krigssange om hinanden i den norske Konges Borg. Da Musiken hadde varet en halv Time og snarere øket end saknet, stakk pludselig Pladsmajorens Ansigt ind ad Døren.

Da han saa Wergeland og de tyske Officerer, blev han ildrød i Ansigtet.

«Hrr. Løitnant, et Ord,» bød han.

Vakthavende reiste sig og gikk ut. Man hørte skarpe Ord og skarpt Svar derutefra.

«Jetzt gehts los,» sa Henrik Wergeland og reiste sig.

Straks efter kom de to Officerer ind. Pladsmajoren saa ophidset ut.

«Mine Herrer,» sa han. «Behag at forlade Vagtstuen. Den er kun for vagthavende Officer og hans Folk.»

Wergeland, som fra tidligere Kontroverser med Militæret hadde dyrekjøpte Erfaringer, overvandt sin opbrusende Vrede.

«Tak for Gjæstfriheden,» sa han spydig. «Hr. Pladsmajor! Hr. Løitnant! Gehen wir meine Herren!»

Han hilste; Officererne gjorde stram Honnør; Maleren gjorde Honnør med sin Guitar.

Og det glade Følge med Wergeland i Spidsen togede under Sang og Guitarklang over Isen til Grønlien, hvor den vordende Kapellan til Nannestad holdt Oljen paa sin Ungkarlslampe brændende til langt paa Nat.

*

Den Karlsvogn og Nordstjerne, som hin Nat straalte ned over Henrik Wergelands Hode, da han ved Ettiden stod paa Trappen til sin Hytte og tok Farvel med de glade Tyskere, var ingen Lykkestjerne.

Affæren i Vaktstuen fikk sine bedrøvelige Følger. Vakthavende Officer blev dømt til 3 Maaneders Arrest for Insubordination; Pladsmajoren meldte Saken for General Wedel, som atter indberettet til Carl Johan. Den gamle Konge blev aldeles rasende, især over, at tyske Officerer hadde gjort Spetakkel i hans kongelige Palæ, og

han lot Henrik Wergeland vite, at under saadanne Omstændigheter kunde han ikke faa Kapellaniet.

Henrik Wergeland var som lamslaat. Hele den Bygning av skjønne Fremtidsutsigter, som han hadde bygget opp paa Kongens Løfte, var med ett Slag styrtet sammen blot for et ubetænksomt Indfald av hans gamle sifulinske Natur. Giftermaalet med Amalie Bekkevold var utsat paa ubestemt Tid; en større Sum Penge, som han hadde laant av sin Far og allerede opbrukt til Indkjøp av Møbler, Utstyr og andet, trykket tungt hans Samvittighet; men hvad der var det værste: han forstod, at efter denne Affære var hans Utsigter til at bli ansat som Præst for alle Tider ødelagt.

I de første Dage efter Katastrofen faldt han aldeles sammen, besøkte ikke sin Forlovede og fortalte hende heller ikke, hvad der var hændt; men hans stærke og livstroende Natur reiste sig snart. Han gikk til sin Elskede, tok hende med sig ut paa en Tur langs Havnen og fortalte hende da det hele.

Det var en klar Dag i Februar. Hun fulgte ham paa Veien over Isen.

«Henrik,» sa hun med ét, idet hun stanset og saa ind i hans alvorlige Ansigt — «hvad er det, som feiler dig i disse Dage?»

Henrik Wergeland slog bevæget Armen om hendes Liv og saa hende dypt ind i Øinene.

«Amalie,» sa han. «Jeg faar ikke Kapellaniet, kanske aldrig noget. Men se der» — han saa paa Solnedgangen, hvor Aftenrøden netopp glødet

over Fjeldene i Vest — «der er mit Sognekald! Den glimrende Straale der er Spiret paa den Kirke jeg faar!»

Amalie Bekkevold brast i Graat.

«Aa Henrik,» sa hun hulkende. «Jeg følger dig gjerne did, blot jeg faar være hos dig. Hvor Du er, der er Himmelen!»

Wergeland favnet hende, dypt bevæget. De stod længe og stirret vemodig efter det skjønne Syn; saa gikk de tause videre i Solnedgangen.

Men Dagen efter bragte Wergeland sin Elskede et av sine sædvanlige tæt beskrevne Blade. Det var Digtet «Smukke Skyer»:

«Se hist, min Elskede, hist hvor Dagen
til Hvile lægger sig paa Skarlagen,
hvor Solen dalte
blandt Skyer gyldne og purpurmalte!
Se der i Vest,
i hine svømmende skjønne Lande,
først der kan hænde, sit Vuggeløfte vil Skjæbnen sande,
at jeg, din Elsker, skal blive Præst.

Den Straale hisset i Luften jaget
er Kirkespiret, hint gyldne Taget!
Hint violette
der udenfor er en Blomsterslette.
De mørke Lag af Straaler brudte er Lunde dunkle,
hint røde Hjemmet — — o se hvor Vindverne gyldne funkle.
Vi kunde være der end idag.

Din Guitar vil paa sin Plads at hænge
Du finde, Elskte, med Straalestrenge,
og dine Blommer
i Vindvet hilse dig, naar Du kommer.

Derudenfor
i Leg paa Engen sig himmelfødte
Smaaengle tumle
for hvem ei moderlig Smerte blødte.
Dit Hjerte føler — o, én er vor!

Omkring os, Elskte, i glade Skygger
en salig Menighed bor og bygger,
hvor henrykt Folket
min Lære ser i dit Aasyn tolket.
Dit Klædebon
de kysse alle med Sammenstimlen
omkring dig, Hustru, naar hjem fra Kirken igjennem Vrimlen
vi vandre beggeto Haand i Haand.»

Henrik Wergeland gjorde i den Tid, som nu kom, alt for at tilintetgjøre Virkningen av sin Ubesindighet. Han forlangte Forhør optat over det passerte og beviste, at intet ondt var bedrevet; han indsendte Akterne med en lang Følgeskrivelse til Departementet — alt uten Nytte. Indstillingen om Nannestad Kapellani forblev avgjort i hans Disfavør og sluttet saaledes:

«Hvad enten det skriver sig fra en Higen efter at fremtræde som genial eller original eller fra en Exaltation, som altfor let fremkaldes under selskabelige Nydelser — saa er det viist, at han ofte har viist sig kun lidet at tage Hensyn til de Former og Regler, der maa betragtes som almeenerkjendte i den dannede Verden, og at han lettelig skrider over paa det usømmeliges Gebet. Der mangler neppe heller Beviser paa, at hans Genialitet har været i hans Lidenskabeligheds Tjeneste og fjernet ham langt fra den Tolerance, den

Sagtmodigheds og Kjærligheds Aand, der er den kristelige Lærers Særkjende.

Vil han, som han tildeels har gjort i sin Ansøgning, henskyde sig under lidt Tilsidesættelse og hans derved saarede Følelse, da søger han deels en, saavel i og for sig, som fornemmelig med Hensyn til hans geistlige Bestemmelse maadelig Undskyldning for sine Udskeielser; deels røber han derved Mangel paa den Selvbetragtning, der ellers rettelig maatte have ledet ham til at erkjende den rette oprindelige Kilde til hans Ubehageligheder, nemlig egen Ubesindighed.

Denne Ubesindighed, der allerede i hans Testimonium fra Universitetet blev antydet, kan saa langt fra siges at være aflagt med den modnere Alder og Erfaring, at der ogsaa haves fremstikkende Exempel derpaa fra hans seneste Liv.»

Alt, hvad Wergeland gjorde for at rette paa sine Utsigter, blev altsaa frugtesløst, og en direkte Henvendelse personlig til Kongen, den eneste praktiske Utvei, vovet han ikke. Han hadde allerede i Forveien nokk av konventionelle Forseelser paa sin Samvittighet.

I denne hans Vaande kom der en Mand reisende ind til Kristiania, en Mand som allerede i Aarrækker hadde lidt for Henrik Wergelands oppositionelle Færd, en Mand som hadde ofret alt og sat alt sit eget tilside for at holde et genialt Menneske borgerlig oven Vande — Henrik Wergelands egen Far.

Mere end én Tørn hadde den aldrende Eidsvoldspræst tat paa høiere Sted og i Offentligheten

for sin vildtblomstrende Søn; mere end én Byge av kongelig Unaade hadde han latt flomme ut over sit eget Hode; Tilsidesættelse og Glemsel hadde han fundet sig i for Sønnens Skyld; sin Økonomi hadde han anstrengt til det yderste, forat *hans* Gjerning maatte blomstre; ogsaa denne Gang kom han en Kvæld i Mars Maaned kjørende og meldte sig til Audiens hos Hans Majestæt.

Carl Johan var ved Audiensen til en Begyndelse meget unaadig.

«Deres Søn er en *savage,*» sa han; «han ødelægger med sine *extravagances* alle vore Intentioner!»

Nikolai Wergeland saa nedbøiet ut.

«Jeg vil ikke undskylde ham, Deres Majestæt,» svarte han. «Extraordinære Mennesker opfører sig ofte paa extraordinær Vis.»

Carl Johan taug litt; saa sa han smilende: «Deres Søn er ikke alene extraordinær — han er extravagant. En saadan Mand kan aldrig blive Præst.»

Nikolai Wergeland taug længe. Kongen dreiet sin Guldtabatière mellem Fingrene.

«Jeg er bange Deres Majestæt har Ret,» sa endelig Nikolai Wergeland — «og dermed er hans Fremtid ødelagt.»

Kongen saa ned. Sat længe og saa ned paa Tobaksdaasen, som cirklet mellem hans Fingre.

«Deres Søn er et Geni,» kom det omsider, og det flammet opp i den gamle Generals brune Øine. «Et Geni ødelægges aldrig.»

Napoleons Skjæbne laa Nikolai Wergeland paa Tungen; men han taug.

«Min Søn er en Digter, Deres Majestæt,» sa han dæmpet. «Deraf kan man i Norge kun dø!»

Carl Johans Øine lyste.

«*Il est un grand poéte,*» sa han. Saa taug han igjen længe.

Pludselig reiste den gamle Konge sig.

«*Soyez tranquille,*» sa han. «*Je le ferai!* — Jeg vil gjøre det.»

Nikolai Wergeland stod spørgende.

Da rakte Carl Johan ham sin Haand.

«Hils Deres Søn, Monsieur Wergeland, og sig ham fra mig, Carl Johan, at Nannestad Kapellani faar han ikke; men han kan af min egen Kasse hæve 200 Species om Aaret i to Aar. — Vi skal imidlertid se os om efter et passende Embede for ham.»

Nikolai Wergeland kysset Kongens Haand.

«Guds Velsignelse over Deres Majestæt,» sa han. «Jeg takker ogsaa paa mine egne Vegne.»

Kongen nikket hen for sig som i Tanker. Audiensen var forbi. Nikolai Wergeland trakk sig tilbake, og litt efter ringte den gamle Konge heftig. Der hørtes hurtige Skridt; der blev git korte Ordre paa Kongens sædvanlige larmende Manér; saa blev alt stille.

*

Nikolai Wergeland sendte samme Aften Bud paa sin Søn. Han kom, blek av Spænding.

«Ja, Henrik,» sa Faren. «Jeg har været hos Kongen.»

«Hvad sagde han?» Henrik Wergeland stod ganske betat og stirret paa Faren.

Denne saa ned.

«Du faar ikke Nannestad,» sa han. «Men Hans Majestæt var alligevel naadig. Han bevilger dig 200 Daler om Aaret i to Aar af sin egen kongelige Privatkasse.»

Henrik Wergeland var sunken ned paa en Stol, tilintetgjort ved Farens første Meddelelse; nu lyste det opp i hans Ansigt; han vilde reise sig, men blev pludselig eftertænksom; han støttet Hodet i sin Haand og blev sittende slik taus i flere Minutter.

Faren sat og saa paa ham uten et Ord.

Endelig reiste Henrik Wergeland sig.

«Jeg tager imod Kongens ædelmodige Tilbud,» sa han; «jeg ved, der kommer ondt fra mine Fiender derfor; men jeg kan ikke tage noget Hensyn dertil. Præstekald faar jeg alligevel aldrig, og jeg skylder baade dig og min Forlovede nu at tage for Alvor fat. Jeg skal i de to Aar som Folkeskribent udrette nok til at stoppe mine Misunderes Mund; siden faar da komme, hvad der vil!»

Nikolai Wergeland hadde nu ogsaa reist sig.

«Jeg tror Du handler ret, min Søn,» sa han. «Kun paa Betingelse, at Du kan æquivalere Hans Majestæts Naade med din Virksomhed for Folket, bør Du modtage. Gjør Du her Fyldest for dig, behøver Du ikke at sørge for din videre Fremtid;

Hans Majestæt lovede, hvis alt gik godt, at skaffe dig en passende Ansættelse, naar de to Aar var omme.»

«Da er Sagen klar,» svarte Henrik Wergeland lyst, «og jeg er dig af Hjertet taknemmelig for alt!»

Han tok sin Fars Haand.

Nikolai Wergeland beholdt den i sin og saa længe, forskende paa sin Søn.

«Henrik,» sa han. Det ene Ord var Kjærlighet, Formaning, Bøn, alt.

Henrik Wergelands Ansigt fikk et saa varmt Uttryk.

«Min elskede Far,» hvisket han. «Kunde jeg bare —»

«Det kan Du,» svarte Nikolai Wergeland med Eftertrykk. Og de to slapp sagte hinandens Haand.

Henrik Wergeland gjorde et Slag ut i Værelset, vendte sig pludselig og sa:

«Jeg skal seile dem alle forbi! Kongeørnen som Gallionsfigur, Folkefriheden som Storseil, Oplysningen som Topseil og det frie, trefarvede norske Flag luende fra Gaffelen — hvad bryr jeg mig saa om mine Fiender?»

Nikolai Wergeland sukket.

«Dem frygter heller ikke jeg; men — dine Venner?»

Henrik Wergeland blev langsomt blodrød i sit Ansigt.

«Mine Venner,» gjentok han. «Du tror da vel ikke, at en eneste af dem vil misforstaa —» han fuldførte ikke.

Nikolai Wergeland gikk langsomt hen til sin Søn og la Haanden lindt paa hans Skulder.

«Du omgaaes Fanatikere, Henrik,» sa han. «Fanatikere er som Kykloper; de har kun Lidenskabens enøiede Syn.»

Han vendte sig stille, gikk tilbake til sin Plads og satte sig.

Henrik Wergeland blev et Øieblikk staaende i dype Tanker og med bøiet Hode. Pludselig kastet han Hodet tilbake og hadde da i sine Øine hint sære Glimt.

«Nuvel,» sa han stærkt. «Faar Hr. Fader ret, saa er de ikke længer mine Venner, men mine Fiender!»

«Venner, som blir Fiender, er værre end Døden,» sa Nikolai Wergeland alvorlig.

«Hof-Pensionisten».

«Hvor jeg er glad, ja hjertensglad!
Thi alt jeg ser det Sted,
hvor halten Hævn og blinden Had,
som med min Skygge fulgtes ad
skal synke trætte ned.

Der ligger det, mer nær end tænkt
bag tvende Piletrær
med Løvguirlander rigt omhængt,
med Grønsvær dækt, altid besprængt
med Dugg saa demantskjær.

Skjeløide Nid! *Der* mest bekvemt
du læser mine Kvad!
Der vil du fatte mere nemt,
hvi *jeg,* og ikke *du,* har stemt
min egen Strengerad.

Der slæng dig, Had, som kom forsent!
Grib efter mig endnu!
Det Støv, du faar i Haand, er rent
som Liljernes, mod hvad du ment
og tænkt har i din Hu!»

(Av Wergelands «Min Grav» 1838).

Det var otte Dage senere.

Henrik Wergeland hadde mottat Kongens Tilbud og sendt ham sin skriftlige Taksigelse. «Morgenbladet» hadde bragt sine Læsere den sensationelle Nyhet, og Rygterne begyndte at summe.

En Søndag Morgen, som Wergeland netopp stod i Færd med at gaa til Byen for at møte sin Forlovede, banket det paa hans Dør, et Par korte, kvasse Slag, og Ludvig Kristensen Daae traadte ind.

Han hilste ikke; han blev staaende med Hatten paa og stirre paa Wergeland, som netopp knappet sin Kappe.

«Aa, er det dig,» sa Wergeland. «Det var paa Tide, Du kom udover.»

Ludvig Daae drog Døren i efter sig. Hans Ansigt var rødt av Ophidselse; hans mysende Øine stakk; Næsen tyknet som et Huggormhode derimellem.

«Jeg er bare kommen for at høre, om det forholder sig saaledes med dig som 'Morgenbladet' fortæller,» sa han.

Henrik Wergeland tok sin Hat.

«I hvilken Henseende?» spurgte han steilt. Han forstod straks, hvad der nu vilde komme.

Ludvig Daae gikk ham et Skridt nærmere.

«Er Du bleven Hofpensionist?» spurgte han.

Blodet jog Henrik Wergeland til Kinderne. Han satte sin Hat paa.

«Er Du blit gal, Ludvig?» svarte han. «Eller er Du en af mine Fiender?»

Det tindret til i Ludvig Daaes Øine. Der stod Taarer i dem. Skarpe smaa Taarer.

«Jeg var din bedste Ven, Henrik,» sa han; «men har Du gjort dette, da er vi Fiender for Livet. Da er Du ikke værd ærlig Mands Venskab!»

Henrik Wergeland blev pludselig dødblek og straks i næste Øieblik flammende rød i Ansigtet.

Han slog med knyttet Næve i Skrivebordet, saa Blækhuset danset.

«Ludvig!» skrek han. «Forklar dig Mand, eller jeg kaster dig ud af Vinduet!»

Ludvig Daae stod dirrende av Harme. De to Mænds Øine brandt i hinanden.

«Har Du modtaget Karl Johans Naadepenge?» spurgte han, skjælvende paa Maalet. «Du, Republikaneren!»

Henrik Wergeland slog opp en Haanlatter.

«Jeg, Naadepenge,» brøt han ut. «Kongens Bidrag er til mit Arbeide for Folket! Det er mere end vel fortjent; det ved Du bedst, som har seet hvad jeg har ofret!»

Ludvig Daae knep Øinene sammen.

«Kald det, hvad Du vil,» sa han. «Det er Kongeguld — Judaspenge, som *Du* aldrig maa tage i din Haand!»

Henrik Wergeland blev igjen likblek; han gikk like hen til Daae og tok ham haardt i Armen.

«Er Løn for Folkeoplysningsarbeide Judaspenge?» — han ropte det.

Ludvig Daae rykket sig løs, som taalte han ikke hans Berørelse.

«Saa af Karl Johans Blodpengekasse,» sa

han. «Aa Henrik!» Han slog Hænderne for sine Øine og brast i taareløs, higstende Hulk.

Der gikk en sælsom Skygge over Henrik Wergelands ophidsede Ansigt. Han stod et Øieblikk taus; saa gikk han hen til Daae.

«Ludvig,» sa han, øm i Røsten. «Jeg har ofret *alt* for vor Sag. Du og I andre sidder i Eders gode Embeder — jeg holdes udenfor! I høster Hæder og Berømmelse — jeg Vanhæder, Had og Forfølgelse. Ludvig, synes Du ikke det er paa Tide, at ogsaa jeg faar et Menneskes Vilkaar? Jeg elsker en ung uskyldig Kvinde, som jeg ikke kan forlade; jeg har Forældre, som har ofret alt for min Skyld uden at se det ringeste Spor af Lykke som Vederlag, og jeg har selv et Liv, Ludvig, som ogsaa tørster efter den Lykke, som selv den ringeste Borger eller Arbeider i Norge besidder — synes Du ikke snart, jeg har ofret nok?»

Ludvig Daae rev Hænderne fra sine Øine. «Jeg vilde, Du skulde være blit tro tilslut,» sa han, uendelig bittert; «Du var for ædel en Svane til at flyve i et Kongenet.»

Han saa opp paa Henrik Wergeland, bønlig og rakte Haanden ud.

«Gjør det ikke Henrik,» sa han. «Vis dette tilbage!»

Henrik Wergeland tok ikke imot.

«Jeg *kan* ikke, Ludvig, og jeg *vil* ikke. Jeg staar med Livet i Hænderne, og jeg slipper det ikke.» Hans Øine flammet til.

«Skal da hver Mand i dette Land dø, fordi

Norge er Kongerige og ikke Republik! Dette er Fanatisme, Ludvig, ikke Troskab!»

Ludvig Daae snudde sig braadt.

«Altsaa — frafalden!» hvisket han. «Farvel!» Han gikk mot Døren.

Wergeland fulgte et Skridt, men stanset.

«Dette vil Du engang angre, Ludvig,» sa han.

Ludvig Daae vendte sig.

«En af os to ja,» sa han truende. Saa vendte han sig hurtig og gikk.

Henrik Wergeland stod et Øieblik som lamslagen; saa tok han sin Hat paa og gikk ut paa Trappen.

«Ludvig!» ropte han.

Ingen svarte. Ingen vendte sig. Den tørre Skikkelse i den sorte Kappe med Lovaatterne gikk hurtig Veien nedover uten at se sig tilbake. Henrik Wergeland hadde mistet sin bedste Ven.

*

Følgerne av Henrik Wergelands Stilling til Karl Johan uteblev ikke længe. Foruten Ludvig Daae, som kort efter angrep Wergeland paa det voldsomste i sit Blad «Granskeren», forlot ogsaa de fleste av hans andre Venner ham, Heltberg, Lerche, Heffermehl o. m. a. I «Den Constitutionelle» og en Række andre Blade blev han offentlig betegnet som «frafalden», «Overløber», «politisk Vendekaabe», og hans offentlige Redegjørelse for Saken vandt ingen Tiltro.

Han trodset imidlertid den hele Forfølgelse; hans Kjærlighet til Amalie Bekkevold optok hele

hans Gemytsliv. I April Maaned blev han viet til hende i Eidsvolds Kirke, litt senere solgte han sit Hus i Grønlien for omtrent den samme Sum, hvorfor han hadde kjøpt det, og den 17de Mai feiret da det unge Par Dagen i sin nye Bolig i Damstrædet (Nr. 1) i Nærheten av Vor Frelsers Kirkegaard. Det nye Hjem med sin Paviljong og sin Have var som skapt for Wergelands naturelskende Gemyt; det laa avsondret fra Byens Larm, halvt i landlig Fred; det gav ham Arbeidsro midt under den voldsomme Forfølgelse, og Beliggenheten nær Kirkegaarden blev ham under hans mange bitre Stunder en Trøst.

Wergelands Motstandere formaadde ikke med sine Angrep at forstyrre hans Arbeidsro eller knække hans umaadelige Arbeidskraft. Hele Aaret 1839 fremover var han i uavbrudt Virksomhet med at utgi Folkeskrifter. Han forberedte Bladet «For Arbeidsklassen», hvis første Nummer utkom ved Aarets Slutning under Navn «For Fattigmand»; han utgav «Sange og Digte for den norske Sjømand», Sangsamling for norske Selskapskredse» sammen med Bjerregaard og Sylvester Sivertson paa det norske Studentersamfunds Vegne; han forsvarte sig imot sine Angripere i de to Farcer: «Kringla» og «Den Constitutionelle»; han oversatte et Skuespil fra Fransk for Kristiania Theater, og samtidig strømmet der fra hans Pen de skjønneste lyriske Digte — alt dette, mens han paa den samvittighetsfuldeste Maate opfyldte sine Pligter som Amanuensis ved Universitetsbibliotheket.

Samtidig levet han det lykkeligste Ægteskap, saaes sjelden eller aldrig paa de offentlige Traktørsteder, hvor han før hadde været en stadig Gjæst, men tilbragte gjerne sine Fristunder sammen med sin Hustru paa Smaature i Byens Omegn eller sammen med Venner i den lune Paviljong, som hørte til Huset. Hit kom General Birch, Christian Tønsberg, Digteren H. A. Bjerregaard, Præsten Dahl, «Øverstedahl», som han kaldtes, Kopist Vilhelm Lassen, o. fl. Her blev der diskuttert og politisert, talt, sunget og deklamert, mens Paviljongen stod i en Røk av *Petum optimum* og den hjemlige Punschebolle dampet paa Bordet.

Welhaven og hans Venner ironiserte privat over denne Henrik Wergelands «Retræt til Velanstændigheten», som i Grunden kom deres Hensigter ganske paatvers.

«Den graadige Kaalmark paa det nationale Kaalblad har forpuppet sig i den kongelige Kjøkkenhave; til Vaaren skal man se, at der flyver en snehvid Sommerfugl ud af Pensionspuppen,» sa Welhaven spydig, og han fikk Ret, om end paa en anden Maate, end han hadde ønsket og haabet.

*

Det var en høstblomstduftende Eftermiddag i Slutningen av August 1839. Opover Ulevoldsveien kom en Mand hurtig gaaende. Han var i Landsens Dragt, sort Vadmelssnipkjole og rødrutet Vest, sort Silketørklæ om Halsen og sortgraa Hat. Han stanset, hvor Veien bøiet av til Dammen, saa sig om og slog saa ind paa denne

tilhøire, indtil han kom til Wergelands Hus, hvor han gikk ind. Det var Sylvester Sivertson, Redaktøren av «Lillehammers Tilskuer», en av de faa av Wergelands gamle Venner, som trods «Pensionen» var blit ham tro.

Sylvester Sivertson aapnet Stuedøren og gikk like ind. Der var ingen. Han stod litt, gikk saa til Kjøkkenet. Der var heller ingen.

Han gikk tilbake til Stuen, satte sig og ventet; ingen kom. Endelig reiste han sig og gikk ut. Kanske var Wergeland i Paviljongen; det var jo endnu Sommer i Luften og godt i Veiret.

Langsomt gikk han nedover til Paviljongen den gruslagte Havegang. Døren til Paviljongen stod oppe; men der var stille.

Han gik nærmere. Jo, der var nogen. Ved Bordet sat Henrik Wergeland og skrev, ivrig uten at se opp. Sylvester Sivertson kræmtet for at gjøre sig bemærket og gikk nærmere.

Da saa Wergeland opp, nikket til ham, som kom, men skrev igjen.

Sylvester Sivertson stod nu i Døren og vilde til at hilse, da løftet Wergeland sin Pekefinger advarende.

«Hyss!» hvisket han.

Og Sylvester Sivertson, Bonden, Digteren, blev staaende taus ved det han saa.

Paa Løibænken like ved Bordet laa Amalie Wergeland, sovende. Ung, deilig, laa hun der; de fine rosenrødtbleke Hænder hvilende paa Løibænkkarmen; det skjære Ansigt med de mathvite Øienlaag dypt sovende, den hele frodige Skikkelse

i trygg Hvile; Læberne skilt, saa vidt, at Tænderne antes, Aandedrættet let synkende og stigende.

Wergeland skrev. Blikket løftet sig av og til i Henrykkelse; Blodet veg og steg i hans Ansigt. Vennen, som var kommen, var som ikke tilstede; han og hun — det var hele Verden.

Sylvester Sivertson stod og saa til med sit lune Bondesmil. Stod en liten Stund; saa gikk han ganske sagte. Gikk hen og satte sig paa en Bænk i Haven, fikk sin Pipe frem og tændte. Og hadde hele Tiden sit lune Smil.

Om litt reiste Wergeland sig og kom ut. Han hadde et Papir i Haanden, blyantbeskrevet.

Han gikk like hen til Sylvester Sivertson, rakte ham Haanden og satte sig ved Siden av ham paa Bænken.

«Hun sover!» sa han. «Velkommen!»

Sylvester Sivertson trykket hans Haand og smilte.

«Og du skriver,» sa han.

«Ja, jeg maatte,» svarte Wergeland. «Gud, hvor hun er deilig!»

«Naar hun sover,» fuldførte Sylvester Sivertson skjælmende.

Wergeland nikket.

«Netop da!» sa han. Og han foldet Papiret sammen for at stikke det i sin Lomme.

«Nei hold nu,» sa Sylvester Sivertson. «Lad mig nu faa se.»

Han tok efter Papiret.

Wergeland holdt fast.

«Nei, bare høre,» sa han.
Og saa læste han med dæmpet Stemme:

«Hun slumrer. — — — Tys! Hun slumrer.
Ei mer de bløde Fingre besvare mit Haandtryk.
Lig Kvisten af hvide Roser for tung
i yndig Skjødesløshed de hænge.

— — Nu er paa Flugt i Himlen
den skjønne Sjæl. Blot Englene ikke den fange!
Da blegned hun lidt efter lidt, som Blad
paa Blad af Maanedsroserne falde.

— — Kun kort paa Flugt i Himlen
er hendes Sjæl, for der at opdage de Blomster.
den lyster at vise Billedet af
imorgen i de straalende Øine.

Thi snart — som Tanken veksler —
de dunkles af Hyazinters brunviolette
og snart Cynoglossens sortnende blaa
og snart Kjærminders Lys de gjenspeile.

Hvor tidt lig Barnet efter
Nymfæen under Vandet jeg speided i Øiet!
Hvor himmelsk et Foraar blommed deri!
Saa blaaligt tindred Edens Violer.

Ve mig! Af Hjertets Banken
min Skulder skjælver, hvortil hun hælder sit Hoved!
Hun drømmer sig vist paa grønnende Høi
og hører Alfer hamre derinde.

— — — O saa som hun, der slumrer,
maa Kjærlighed se ud hos den døende Nonne.
der Jorden og Muligheder af Synd forlod
og seierrig stiger tilhimmels!

O, saa er Skjønheds Aasyn
i Tale med Engle! Elskov, saa er du uskyldigst,
saa Yndighed yndigst, Indsjøen lig,
der ogsaa slumrer, naar den er fagrest.

Da speiler dybt sig Solen
som bedre Verdens Gjenskin paa Drømmerskens Ansigt;
da sitrer dens Speil af Bølgernes Leg
som disse Smil om Drømmerskens Læber.

O, at jeg vidste Drømmen,
som, lig en flortynd Sky over Himmelens Aasyn
fløi rødmende over jomfrufin Kind.
Vist, som hun drømmer, Englene digte!

Hvor yndig den maa være!
Thi Munden aabnes halvt, den at kalde tilbage,
og Brynenes dunkle Straalenet har
sig sagte løftet for den at fange.

Hun slumrer, end hun slumrer —»

Wergeland stanset og saa mot Paviljongen. Der stod nu hans Hustru søvndrukkent smilende. De to Herrer reiste sig.

«Ja dette var kun et Udkast — jeg skal siden —» Wergeland stakk Papiret i Lommen og gikk sammen med sin Ven mot Paviljongen.

Amalie Wergeland hilste smilende.

«Jeg sovnet saa deilig,» sa hun.

«Og drømte,» føiet Wergeland til.

«Kunde Du se det?»

Hun satte et Par straalende Øine paa ham.

«Om hvad?» spurgte Sylvester Sivertson.

Hun lo.

«Om intet,» svarte hun.

«Om hvem da?» spurgtes igjen.

Da blusset hun. Øinene søkte dypt lykkelige Wergelands.

Wergeland tok om hende i Henrykkelse.

«Kjærlighedens Engel er stum,» svarte han. «Og dog den mest veltalende.»

Sylvester Sivertson hadde atter sit lune Bondesmil.

«Her er nok evige Hvedebrødsdage,» sa han, da de gikk opover mot Huset.

«Hvedebrødsdagene er forbi,» svarte Wergeland. «Nu feirer vi Honningmaanederne; siden vil vi feire Jubelaarene! Men kom nu ind, min Ven, saa faar vi os en norsk Aftensmad — ikke sandt, Amalie!»

Amalie Wergeland lo.

«Ikke netop Bjørneskinke,» svarte hun; «men den skal bli saa norsk som Tiderne tillader det!»

Hun skyndte sig til Kjøkkenet for at sætte alt i Stand.

* * *

Kveldsmaten i Henrik Wergelands Stue blev saa kavende norsk, som nogen god Nordmand kunde forlange. Skummende Øl i Horn, Hedemarksdram til Maten, Flatbrød fra Eidsvold og Fenaknoke fra Fauchald paa Toten. Dertil ferske Poteter, vokset i egen Have, og en stor Høstblomstbuket i rødt, blaat og hvitt midt paa Bordet.

Henrik Wergeland var i straalende Humør, talte i et vækk om løst og fast og møtte altid Sylvester Sivertsons lune Smil og kloke Svar.

«Skaal, Sylvester!» sa han overgit og stødte sit Drammeglass imot hans. «Tak, at Du endnu holder mig for norsk i Sind og Skind og Ben, skjønt jeg kjøber mit Brød for Kongens Mynt!»

Sylvester Sivertson lo og drakk.

«Kongens Mynt trænger hver Nordmand i Norge,» svarte han. «Selv Ludvig Daae klarer sig ikke den foruden!»

Henrik Wergeland blev medét alvorlig.

«Tal ikke om Daae, Sylvester,» bad han. «Tabte Venner er som Ligtorne; det gjør ondt, naar man rører ved dem, og jo haardere man træder paa dem, jo værre blir Smerten!»

Han hadde noget blødende i Blikket, da han talte; Øinene søkte likesom ut i Tomheten.

Sylvester Sivertson taug litt, smurte sig et Smørrebrød og la det paa Tallerkenen fremved Kniven.

«Det gaar an at skjære Ligtorne,» sa han lun.

Wergeland rystet paa Hodet.

«De kommer igjen,» svarte han.

Sylvester Sivertson spiste. Satte en Række stærke Tænder i Smørrebrødet, saa Biten klippedes ut, og la det igjen paa Tallerkenen.

«Det gaar ogsaa an at bløte dem op,» sa han.

«Ikke Ludvig Daae,» sa Wergeland heftig. «Det maatte da være mit Hjerteblod!»

Han saa bort paa sin Hustru, hvis varme, straalende Øine fulgte ethvert av hans Ord.

Sylvester Sivertson spiste videre og saa ned paa sin Tallerken.

«Ligtorne og tabte Venner kommer tiest af,

at man lever paa for trang Fod,» sa han. «Havde du siddet fedt i Embede, saa havde alt været vel!»

Henrik Wergeland saa opp over Brillerne med dette undfangende Blikk.

«Ikke med Daae,» svarte han. «Daae er som en blodrød Rose. Rører du ved hans flammende Overbevisning, river han dig tilblods med sit evige Hads stikkende Torne!«

Han la sin Haand paa Sylvester Sivertsons Skulder og saa ham varmt ind i Øinene.

«Tak, min Ven, at Du tror saa godt om mig og forstaar mig,» sa han — «men lad os tale om noget andet. Jeg skal nok vise baade Daae og de andre, at Norge er norsk, selv naar Morgensol fra Øst skinner derover!»

Nu lo Sylvester Sivertson.

«Ja du Wergeland,» sa han. «Du er nu og blir nu Morgensol over Norge, hvad enten Du staar op i Øst eller i Vest!» Han fikk fat i hans Haand under Bordet og rystet den.

Henrik Wergeland lyste opp.

«Jeg vil ikke kalde dig min Maane,» spøkte han, «skjønt du lyser op, naar jeg gaar ned. Men vi skal vise dem, at i den *Karls*vogn, som nu kjører over Nordens Himmel, er vi frie Fikstjerner! Jeg tænker, Frihedssangene, vi fik ud i Sommer, taler høit nok derom. Skaal!»

De drakk igjen og tømte. Saa reiste man sig fra Bordet, takket for Maten med stort Haandslag og fikk Piperne frem.

«Ja, ser Du, Sylvester,» sa Wergeland — han gikk frem og tilbake og dampet store Røkskyer

ut i Stuen, mens hans Hustru tok av Bordet og satte Blomsterne tilrette — «den norske Frihedsskude pløier nu sin Bølge uden min vilde Pegasus som kneggende Gallionsfigur; Bonden har nu faaet Bevidsthed om sin Magt, og dermed er Kursen givet. Men skal han ikke seile Skuden paa Grund, maa Leden være oplyst med Blinkfyr hele Kysten rundt. *Det* er nu vor Fremtidsgjerning. Til Høsten udgiver jeg 70 nye Sømandsviser — ti af mig selv og Resten de bedste udenlandske — og til Nytaar gaar mit nye Blad «For Arbeidsklassen» af Stabelen med en Tylvt af Norges bedste Penne paa Dæk — Du er vel med?»

«Som «Lillehammers Tilskuer», ja,» svarte Sylvester Sivertson og drog smilende paa Pipen.

Wergeland lo.

«Ja, gjerne det,» sa han; «thi jeg ved, Du er ingen ørkesløs Tilskuer!»

Han vendte sig pludselig mot Døren; det talte derute, flere Stemmer.

Han var straks henne og slog Døren paa vid Vægg. Der stod tre Mænd derute.

«Velkommen!» Han ropte det.

«Velkommen General!» Han fikk en Haand fat.

«Vi stod i Færd med at fylke Sandhedens Armé og manglet netop en General. Velkommen!»

General Birch, hvithaaret, kom smilende ind og hilste militært. Rakte Fru Wergeland sin Haand.

«For gammel, Hr. Wergeland — for gammel,» sa han og hilste paa Sylvester Sivertson.

«Troskaben, Hr. General,» svarte Wergeland — «Troskaben er altid gammel, men aldrig for gammel. Det er den, som holder Ungdommen oppe!»

«Nei se! — David Harpeslager!» Wergeland drog en ung Mand ind. «Da skal her blive Paradis!» Det var Kopist Vilhelm Lassen, som kom ind og hilste, fulgt av Christian Tønsberg.

«Ogsaa du min Søn Brutus,» lo Wergeland og tok Tønsberg i Haand.

«Nei nu Amalie, nu maa vi have Punschebollen i Paviljongen! Og Harpen! De har vel Harpen med Lassen?»

Vilhelm Lassen med det fine, musikalsk sensible Ansigt smilte, og Christian Tønsberg tørret med et kulørt Lommetørklæ Sveden av sin Pande.

«Jo, vi slæbte den da med,» sa han.

«Gudskelov!» lo Wergeland. «Hvad er Skalden uden Harpe! Og nu, General — før os an. Vi stormer Paviljongen! Men tag Piber med! Det hører jo med til Musikken!»

Under Latter og livlig Skjæmt drog det lille Selskap ut av Stuen og mot Paviljongen, Wergeland og Generalen med Lampe i Spidsen, de øvrige med Piper og Tobaksdaaser efter, Vilhelm Lassen med sin Harpe tilslut.

* * *

Stemningen var høi i det lille Lysthus. Røkskyer hvirvlet i Taket og ut gjennem den aapne

Dør, muntre Ansigter rødmet rundt den dampende Punschebolle i Lampelyset; Harpetoner klang, og en lys ung Mandsrøst tonet smeltende ut i Høstnatten.

«Nei nu, Lassen,» sa Henrik Wergeland oprømt og løsnet Armen om sin unge Hustrus Liv, «nu skal vi have os en ægte norsk Sømandssang! Jeg blomstrer af Sø og skinnende Seil om Dagen — tænk, mine Sømandsviser er nu færdige!»

«Bravo, Bravissimo,» utbrøt General Birch — «ingen Sag at seile, naar man har Ørnevinger som De og Ungdommens friske Bris blæser —»

«Og en Lysalf staar tilrors,» fuldførte Wergeland med sin Hustrus Haand i sin. «Ja da seiler man de skumle Skjær forbi!»

«Og havner i Paradis!» — General Birch bukket chevaleresk for den unge Frue, som rødmet.

Henrik Wergeland lo.

«Det er ikke ethvert Skib, som har Havnen ombord,» sa han, «og ikke enhver Havn, som er et blomstrende Paradis!» Han trykket heftig sin Hustrus Haand. «Syng, Lassen,» sa han — «lad Skuden faa Harpebrusets Skumsprøit for Baugen!»

Vilhelm Lassen slog nogle brede Akkorder an.

«Hvilken af dem?» spurgte han.

Wergeland reiste sig.

«Den om Jonas Anton Hjelm,» sa han. «Den kan De udenad — den har ogsaa den norskeste Klang!»

Vilhelm Lassen tok et Klunk av Glasset for at renske Strupen, gjorde et Par dæmpede Løp

henover Harpestrengene, og saa klang det gjennem brusende Akkorder, med Omkvædet gjentat av unisont Kor:

«Hurra for Jonas Anton Hjelm.
Singsallijo!
Hvo ham ei ærer, er en Skjelm.
Singsallijo!
Hurra, Hurra for Singsallijo!

Hurra for Skuden med hans Navn!
Hurra paa Sjø, Hurra i Havn!

Han var for Norge Hjelm og Spjud!
Tilsidst han fridde Flaget ud!

Han er vel værd sin egen Sang!
Han slog for Flagget mangen Gang!

Han er vel værd en Æresskaal.
Hans Tale var som Ild og Staal!

For ham bør heises Flag og Gjøs:
naar Hjelm tog i, var Fanden løs.

Saa langt som norske Skibe gaa,
fløi op det røde, ned det blaa.

— Nu kan vi seile, hvor vi vil,
Levanten fra, Levanten til.

Nu kan vi seile uden Skam.
Men aldrig skal vi glemme ham.

— Mod ham gik Modgangsbølgen høit.
Kløv væk som han i Fraad og Sprøit.

Knib op i Vinden, som han kneb!
Lad staa som han foruden Reb!

Og hvor Du ikke lænse kan,
da baute did Du skal som han.

Men lænser Du for Bovenbram,
saa før det Flag, som glæder ham!

Han bor paa Alby tæt ved Moss;
der let paa Hatten din, Matros!

Gid hvert et Pust, i Seilet kom,
paa Alby aabne maa en Blom!

Der har han fundet sig en Havn.
Singsallijo!
Men over Havet gaar hans Navn.
Singsallijo!
Hurra, Hurra for Singsallijo!»

Sangen brøt av i en brusende Slutakkord. Wergeland svingte sit tømte Glas; Generalen drakk ut; Sylvester Sivertson sat med et stille henrykt Smil, og Christian Tønsberg stod bak Wergelands Stol opp mot Væggen med kulerunde Øine blaanende av Begeistring.

Pludselig skar det i ovenfra Veien ved Havegjærdet i Høstmørket et gneldende Kor av skarpe Guttestemmer:

«Hyrra! Hyrra for'n Henrik Wergeland — Hyrra!» — det døde hen i et langt begeistret enstonende Hyl.

Henrik Wergeland vendte sig og smilte.

«Der har vi dem,» sa han oprømt. «Det er mit Harpebrus, mit Jubelakkompagnement — det Norge, som kommer!»

Hurraropene gjentok sig — Gutteflokken toget

Gaten nedover, syngende paa Strofer av den kjendte Melodi.

«Ja, De er lykkelig,» sa General Birch; «De har Ungdommen med Dem!»

Wergeland fyldte sit Glas.

«Hvad, taler De om Ungdom, General,» sa han og stødte sit Glas mot Generalens — «De har jo hele Deres Barneasyl!»

General Birch klinket.

«Alderdommens ulykkelige Kjærlighed,» spøkte han.

«General for Fremtidens Armé,» svarte Wergeland. «Den største Lykke paa Jorden!»

De drakk.

General Birch satte Glasset fra sig og tændte Pipen.

«De gamle Generaler falder fra,» sa han med saar Klang i Stemmen — «og saa er de glemt. De har vel hørt om Ludvig Mariboe?»

Wergeland saa spørgende paa den gamle General.

«Ja, at han er syg og fattig,» svarte han.

General Birch nikket bevæget hen for sig.

«Sindsforvirret!» hvisket han. «Uhelbredelig! Stabell fortalte mig det i Aften.»

Henrik Wergeland hadde reist sig braatt.

«Og ikke baaren paa vore Hænder!» ropte han. Øinene flammet.

«Han, Patrioten, som ofrede hele sin Formue for Norge, som elsket Norge og Friheden over alt i Verden!»

Han skjøv sin Stol tilbake som for at faa Rum.

«Men han var jo en Jøde! Jøder er jo ikke Mennesker her i dette Skammens Land!»

Han stødte sin Haand heftig mot Bordet.

«Ingen Borgerkrans for Jøden!» ropte han; Stemmen skalv av lidenskabelig Harm. «Men *jeg* skal flette ham en Krans af Roser, der skal lue som Helvedesild ind i Utaknemmelighedens Hjerte!»

Han brøt pludselig av og tok sig til Panden — hans Hustru hadde reist sig og lagt sin Haand paa hans Arm.

«Henrik,» bad hun hviskende; hun saa opp i hans Ansigt, som glødet.

«Amalie!» Hans Haand sank langs hendes Skulder. «Naar jeg ser ned i en Roses Sjæl som din, da ønsker jeg, at min Sorg var en Himmelens Taare, baaren af dig!»

Han tok sig igjen over Panden. «Vanvittig!» mumlet han. «Vanvittig af Sorg! Aa, *hans* Febersyner er visselig Roser! Rosenflor over Norge!»

Han vendte sig pludselig, stødte Stolen tilside og stormet ut av Paviljongen.

Gjæsterne sat tause. Generalen saa ned, Vilhelm Lassen fingret forlegent Pianissimo paa sin Harpe; Tønsberg stod med stive Øine og stirret ret frem for sig. Sylvester Sivertson hadde sit uforstyrrelige Smil.

Men Fru Amalie Wergeland tok ganske stille Punschesleven og fyldte Glas efter Glas. Rakte det med frodig Arm til hver og en av Gjæsterne og smilte.

«Han kommer snart igjen,» sa hun med trygg, ung Stemme.

Der gikk ti Minutter; der gikk et Kvarter, der blev samtalt stille om snart ett Emne, snart et andet — Wergeland kom ikke.

Der blev talt diskret om hans nuværende vanskelige Stilling; der blev trøstet og git Raad, som den unge Hustru lot som om hun tok til Indtægt — Wergeland kom fremdeles ikke.

Endelig, da vel en halv Time var gaat og Generalen talte om Opbrudd, reiste Amalie Wergeland sig hurtig og lyttet:

«Der er han,» sa hun.

Man hørte Wergelands lyse Kremt og hurtige, stærke Trin i Havegruset. Nu stod han der i Paviljongdøren smilende med et Papir i Haanden.

«Jeg har grædt, Amalie,» sa han. «Her har Du Taaren.» Han rakte hende Papiret.

Applaus fra Gjæsterne var Svaret.

Amalie Wergeland tok Papiret, lykkelig og læste. Aandet dypere og dypere, eftersom hun læste, og da hun tilslut rakte Wergeland Papiret tilbake under Dødstaushet i Rummet stod der Taarer i hendes store blaa Øine.

«Ser Du!» sa Wergeland — «min Sorg blev gjemt hos dig!»

«Læs, Lassen! De er min Sjæls fuldttonende Følehorn!»

Wergelands Ansigt lyste.

Vilhelm Lassen tok Papiret, saa litt nedover og læste:

«Nu træt er Haanden, træt og tom,
der skjænkte Norges Fattigdom
mer Guld, end nogensinde dette,
om det har Hjerte, kan forgjætte.

Hvor famler den i vildsom Leg
omkring hans Pande høi og bleg;
den efter Borgerkransen leder,
som, Nordmænd, han jo fik af Eder?

Nu har han ikke mere Guld,
nu vil han samle Haanden fuld
af Egebladene — det sidste
at give Norrige, han vidste.

Dem vil han over Norge strø.
Først da han synes, han kan dø,
naar Landet han sin vundne Ære
kan segnende igjen forære.

Hvor smiler han, hvor glad og stolt,
som om han Rigdomshornet holdt
og kunde drysse ned som Gave
i Norges Skjød Aladdins Have!

Hvor smiler han, idet han strør!
Ak, stakkels Gamle, hvad Du gjør!
Det er dit Haar af Kummer blegnet,
ei gyldne Blade ned Du regnet.

Thi Folket gav dig ingen Krans.
Det har en kort Erindringssans. —
Det kommer først med den paa Baaren
og tror at sone alt med Taaren.

Men *jeg* vil med taknemlig Aand
dig kysse magre, blege Haand,
som Norrige, min Moder, skjænkte
vel mer end én Gang, da hun trængte.

Og jeg ærbødig se vil i
hans vilde Feberfantasi
en Blomst, som da han har ei andet,
hans Aand har skudt for Fædrelandet.

Thi hør, hvor tidt han nævner det!
Og hver Gang rødmer Læben let.
O, skjønne Tankeblomme, gløde
du vil paa Læben, om han døde!»

Læsningen var slut. Vilhelm Lassen la Digtet stilt paa Bordet. Alle sat tause og grepne.

Medét reiser Sylvester Sivertson sig, gaar hen og tar Wergelands Haand. Trykker den uten et Ord, længe — gaar saa atter hen og sætter sig.

«Ja, ja,» sa General Birch lavt og mumlende. «Saa er Norge! Saa er Norge!»

Men Amalie Wergeland gikk langsomt hen, tok Digtet, kysset det og stakk det ind paa sin Barm.

Henrik Wergeland smilte.

«Taaren fandt sin Rose,» sa han. «Nu svalner den til Morgendug derinde mellem Kronbladene!»

Man brøt opp. Der var falden en saa dypt vemodig Stemning — der kunde likesom ikke tænkes utenom dette ene.

General Birch rakte Fru Wergeland Haanden til Farvel.

«Imorgen Frue,» sa han, «er det Digt ikke længer Deres alene. Det tilhører Norge! Farvel, Farvel!» Han knuget Wergelands Haand og gikk hurtig ut av Porten. De øvrige fulgte.

«Vogt Dem i Mørket, Hr. General,» ropte Wergeland efter ham.

«Mørket!» svarte Generalens Røst derutefra. «Jeg følges jo af «Lysets Armé» — takket være Dem!»

Stemmerne tapte sig i Høstmørket; Wergeland slog Armen om sin Hustrus Liv og gikk ind.

— — —

Tidlig næste Morgen, da Amalie Wergeland slog Øinene opp, sat hendes Mand forlængst ved sit Arbeidsbord.

«Henrik,» kaldte hun. «Er Du alt oppe? Jeg sov fra det hele!»

Henrik Wergeland reiste sig og kom ind. Han hadde en rødspraglet Nellik i sit Knapphul og rakte hende en hvit.

«Du misted din uskyldige Søvn igaaraftes for min Skyld,» sa han. «Her har Du den morgentvættet og kvældsduftende tilbage!»

Hun tok den, luktet til dens døvende Duft og stakk den ind i sit Haar.

Saa lukket hun Øinene, som vilde hun sove videre.

«Hvad gjør Du derinde?» spurgte hun.

«Fanger Morgenstraaler,» svarte han smilende. Han tøflet ind i sit Værelse og kom straks tilbake.

«Du husker hin deilige Konsertaften i Søndags,» sa han. «Gehrmanns Violoncell har siden altid tonet i mit Øre. Den maa have været Harmoniens Engels Sjæl — og jeg syntes den klagede, at jeg ikke vilde høre dens Tale. Aa, Amalie — jeg drømte inat, at jeg jagede paa en himmelsk Blomstereng efter denne skjønne Engel med et guldstrenget Sommerfuglenet; men hver Gang

jeg i min Ubændighed skulde slaa til for at fange den, veiredes den bort paa den Luftstorm, som Nettet frembragte. Amalie — idag har jeg fanget den i et gyldenstrenget Digt — spundet af taalmodige Morgenstraaler ved Stilheden af dit Aandedræt — nu sidder den og nynner Livets Musik derinde.»

Han gikk atter ind og kom tilbake med sit deilige Digt «Livets Musik», de sidste Linjer endnu vaate av Blækket. Han satte sig paa sin Hustrus Seng og læste.

Det var Digtet om Menneskets stormende Begjær og Guds Straf over Synden:

Dødsstillhet i alt det skapte. Gud stanser den brusende Storm i Menneskets lidenskabelige Indre ved at stanse alt Livs Bevægelse — Allivet maa lide for Menneskets Synd:

«Medét laa Floden i sin Dal
som blaa Emalj, som fast Krystal.
Men øverst oppe under Fjeldet
som Marmortag laa Fossevældet.
Vel Fuglen fløi, men som paa Bly,
som Is paa Vand stod Luftens Sky.
Ei vifted Vind i Luftens Haller.
Den stod som Havenes Koraller.
For Menneskets fortvilte Blik
alt lignede et Mosaik.»

Seraferne falder ned for Guds Aasyn og ber om Naade. Gud svarer, at Naade skal bli git, hvis en Engel har saa stor Kjærlighet, at han vil stige ned paa Jorden og forlate Himmelen for Menneskenes Skyld. Men alle Engle taug. Selv Barmhjertighetens Engel hadde kun Taarer at ofre for Menneskenes Smerte.

«*Da* lød en Røst, den Røst, som Stjerne
til Stjerne toner i det Fjerne.
Det *Harmoniens* var, som talte —
den Engel, paa hvis Vinger Gud
Konturerne til alt afmalte,
før det blev til paa Blivets Bud:
'Farvel, I himmelske! Farvel!
Jeg Jordens Liv gaar at befrie.
Det skal ei mer forstenet tie!
I Jordens Liv ton ind, min Sjæl!'

Fra Himlen Tonens Engel svunden
har sig til Støvets Læber bunden.
Den første Tone lød derfra:
et jublende Halleluja.
Da vifted Bladene, og Bækken
løb syngende igjennem Hækken.
Som en uhyre Sølverstreng
klang Fossen, spændt paa Fjeldets Hæng.
I Skyen dirred Lærkens Lyst,
og ud fra Droslens fulde Bryst
sin Vemod tonte Sommerkvelden.
Allivet ud i Toner brød;
ja selv i Granens tause Skjød
opvaagnede Violoncellen!»

Henrik Wergeland holdt Papiret høit i sin Haand.

«Har jeg ikke fanget Engelen!» spurgte han triumferende.

«Jo, jo, jo!» Hun strakte Arme ut.

Han tok hende i sine.

«Og nu slipper jeg ham aldrig mere!» lo han.

Hun lo lykkelig tilbake. «Henrik,» sa hun — «dette er jo som om Vaaren: hver Dag en nyudsprungen Blomst!»

«Takket være dig, Du Vaargave!» Henrik Wergeland trykket hende heftig tæt ind til sig. «Men staa nu op, du nellikhvide Morgenuskyldighed!»

Han kysset hende, rev sig løs og gikk fløitende ind paa sit Værelse.

Litt efter stormet han Trappen ned; hans Hustru hørte ham arbeide med Hakke nede ved Potetessengene.

Den Urt, der gror jo mer den trædes.

«Jeg i slet Lune, 'Morgenblad'?
Jeg, som kun behøver et Glimt af Solen
for at briste i høi Latter af en Glæde, jeg ikke kan forklare mig?

Naar jeg lugter til et grønt Blad,
glemmer jeg bedøvet
Fattigdom og Rigdom, Fiender og Venner.

Min Kats Strygen mod min Kind udsletter alle Hjertesaar.
I min Hunds Øie sænker jeg alle mine Sorger som i en dyb Brønd.

Min Vedbende er vokset. Didud af mit Vindu har den baaret paa sine brede Blade
alle de Erindringer, jeg ikke bryder mig om at gjemme.
Den første Vaarregn vil falde paa Bladene
og udviske nogle troløse Navne;
de vilde falde ned med Draaberne og forgifte Regnormenes Huler.»

(Av Wergelands «Mig selv»).

Karl Johan hadde lovet at sørge for Henrik Wergelands Anbringelse i en passende Embedsstilling, og han holdt Ord.

I Slutningen av 1839 oprettedes en ny Byraachefspost i Kirkedepartementet med særskilt Opgave at fungere som Riksarkivar.

Henrik Wergeland søkte straks Posten, men fikk en overmægtig Konkurrent i sin tidligere bedste Ven og nu bitreste Motstander Ludvig Kristensen Daae, hvem Departementet indstilte. Daae trakk sig imidlertid snart tilbake, da hans Kollegaer i Statsrevisionen fandt det upassende, at en Mand var Embedsmand i det Embedsverk, han samtidig var sat til at kontrollere.

Departementet blev da opfordret til at fremkomme med en ny Indstilling, men fastholdt sin oprindelige. Besættelsen henstod av den Grund næsten hele Aaret 1840 uavgjort, indtil endelig Kongen i November uten videre utnævnte Wergeland til Rigsarkivar og Byraachef trods forskjellige Intriger fra Intelligentspartiets Side. Samme Dag som Wergeland blev utnævnt til Arkivar, blev hans Motstander og Intelligentspartiets Fører Johan Sebastian Welhaven utnævnt til Lektor i Filosofi ved Universitetet i Kristiania. Herved blev Munden paa Intelligentspartiets Presse lukket for Kritik over det passerte; men desto stærkere tok Ludvig Daae, som var uavhængig av begge Partier, tilorde i sit Blad «Granskeren», hvor han om de to utnævnte skrev følgende:

«Da disse Herrer have saa megen Lighed med hinanden i Mangel af bevislige Kvalifikationer til de nævnte Embeder, er der taget et rosværdigt Hensyn til ordentlig Klassifikation ved at udnævne dem paa en Gang!» Daae beskyldte videre de to

nye Embedsmænd for, at «de begge i den sidste Tid havde anvendt sine Talenter for den samme Sag mod halvofficiel Belønning».

De voldsomme Angrep paa Wergelands Person og Karakter saaret ham dypt, men formaadde ikke at nedtrykke ham. Tvertom: netopp nu utfoldet hans digteriske Genius sig i stadig mere forklaret Glans. I 1840 skrev han sit deilige «Jan van Huysums Blomsterstykke», en Række digteriske Bidrag av høi Rang i sit Blad «For Arbeidsklassen», deriblandt sine vidunderlige Barnesange, og en Række Prosaartikler samt Oversættelser fra fremmede Sprog. Likeledes paabegyndte han allerede i 1840 Utkastet til «Den norske Konstitutions Historie».

*

Det var i Januar Maaned 1841.

Henrik Wergeland og hans Hustru hadde netopp med Veslebrunen tat sig en Kjøretur Drammensveien utover og paa Tilbaketur kjørt opover forbi Slotsbakken og Snekkerstuen opover i Vestre Aker. Ved Snekkerknækken, som var voldsomt brat, stanset Veslebrunen og saa sig tilbake.

Henrik Wergeland smilte og steg av. Og hans Hustru gjorde som han.

«Her skulde hver eneste Bonde kaste af,» sa han; «der burde staa en Tavle derom.»

Fru Wergeland lo.

«Vi faar bosætte os i Snekkerstuen for at passe paa,» sa hun.

Wergeland fløitet. Saa nikket han. «Ja vent bare til vi er komne Bakken op,» svarte han, «saa skal jeg vise dig noget.»

Han smattet paa Veslebrunen, som nu med tom Slæde tok Snekkerknækken i et eneste Kjør.

De stanset dyptaandende deroppe. Wergeland pekte. «Se der,» sa han. «Der, lige over den gamle Fjeldgrotte vil jeg bygge mit Hus. Ørnens Triumf over Afgrunden. Se hvilken vidunderlig Udsigt — skulde Du ikke have Lyst til at bo der?»

Amalie Wergeland smilte.

«Med Ørnen vil jeg gjerne dele Rede,» svarte hun.

«Naar saa Karl Johan flyver ind i Redet deroppe paa Bakken, saa er vi to Ørne i Norge!» Han sa det spøkende. «Krage søger Mage!» føiet han til.

Hun slog Armen om ham.

«*Jeg* er *din* Mage,» sa hun.

Han lo og tok hende ind til sig.

«Og saa Have over Klipperne,» sa han. «En hel Have vil jeg anlægge, og Grotten vil jeg omgjøre til et blomsteroversaaet Mausoleum, hvor jeg engang skal hvile. «Det Wergelandske Familiegravsted» — klinger det ikke stort?»

Han lo sin stille, gode Latter.

Amalie Wergeland saa ham ind i Øinene. «Og jeg hos dig,» sa hun.

Han kysset hende.

«Du vil altsaa?» sa han.

«Javist vil jeg!» Hun trykket sin Arm mot hans.

«Saa skal vi nok ordne Sagen!» Han satte sig opp i Slæden med hende.

«Syttende Mai vil vi feire i vort Ørnerede,» sa han. Brunen blev snudd, og det gikk i Trav nedover.

Fjorten Dage senere hadde Henrik Wergeland kjøpt Grotten med tilhørende Grund til Have for 1000 Speciedaler og gikk straks ivei med at opføre sit nye Hus. Det blev færdig og saavidt indredet, at han kunde flytte ind i Begyndelsen av Mai Maaned.

Imidlertid var der hændt Begivenheter, som mer og altid stærkere bidrog til at la Henrik Wergeland føle sig som den forfulgte Mand. Allerede i Februar lukket «Morgenbladet» sine Spalter for ham.

«Byraachefen med de 300 Daler i Hofpension,» skrev Bladet, «passer ikke godt sammen med den glødende Radikaler, som skrev Smedevers over Festrimere og begeistrede Kvad over Kongemordere.»

Wergeland svarte i samme Maaneds Slutning:

«Hvad mit politiske Veirhaneri anbelanger, da er det vel saa, at min Skrivemaade er mindre heftig end fordum, ligesom jeg og i visse Henseender kan have antaget formildede Anskuelser. Men det er Uret at lægge mig dette til Last. At forandre Skrivemaade og Anskuelser har skeet med ethvert Menneske i Livet. Uden det var ingen Oplysning, ingen Fremgang til. Men i

Realiteten kan vel ingen siges at have været sig selv mere lig end jeg, og man skal ikke kunne opvise noget Skrift af mig indtil denne Dag, som godtgjør, at jeg har svigtet mit Fædreland, ophørt at have det kjært og fremme dets Bedste, ophørt at være Folkets Mand.

Ikke heller kan man af mine seneste Handlinger eller Skrifter finde, at jeg i Henseende til vor Statsforfatning har skiftet de Grundsætninger, for hvilke jeg har opofret en saa stor Del af mit Liv. Det var sørgelig, om Kongens Hyldning skulde være et Forræderi mod Nationen, om man ikke skulde kunde være tro og hengiven mod den ene uden at være falsk imod den anden, ikke elske den ene uden at hade den anden, ligesom om Konge og Folk vare to contradictoriske Principer, tvende fiendtlige Aander, de to Herrer, som ikke kunne tjenes paa en Gang.

Folket selv, Borgere, Bønder og Embedsmænd, Høie og Lave hylde jo Kongen og vise ham Ærbødighed og Hengivenhed, naar han kommer i Landet; enhver gjør det paa sin Maade, hvorfor da ikke jeg ogsaa med min Harpe?»

Forsvaret blev ikke godkjendt; Forfølgelsen fortsatte, og særlig var Ludvig Daae i «Granskeren» utrættelig i at forfølge sin fordums Ven. Han lot sig ikke nøie med Angrepene gjennem sit Blad; men da Wergeland, som ansøkte om at bli Medlem av det videnskabelige Læseselskap «Athenæum», negtedes Adgang av Direktionens Formand, «Den Constitutionelle»s tidligere Redaktør, Professor U. A. Motzfeldt, tok Daae dennes

Parti og fikk Avslaget godkjendt i Generalforsamling av 1ste Mai 1841.

Denne forsmædelige Utelukkelse gikk Wergeland mere nær end alle Avisernes Verbalinjurier.

Wergeland var netopp flyttet ind paa Grotten, hvor Vaaren holdt paa at utfolde sig, da han gjennem sin Fætter Aubert fikk Meddelelsen om, hvad der var hændt. Aubert, som undte Wergeland Ydmygelsen, spurgte med et Rævesmil, om han virkelig tok sig nær derav.

Henrik Wergeland, som sat paa Bakken i Solskinnet og lekte med sin tamme Ræv, knep Ræven i Halen, saa den med et Glæfs fløi opp og viste Tænder mot den fremmede.

«Bid dog ikke din Fætter, Mikkel,» sa Wergeland efter Ræven, som med slæpende Hale luntet ind —; saa plukket han en gylden Løvetand, som grodde tæt ved paa Bakken, og rakte sin Fætter den.

«Der er mit Symbol,» sa han. «Har Du seet et kosteligere Blomsterteppe? Dog har tusen Fodtrin traadt derpaa. 'Asinæerne' kan ikke formørke denne blaa Himmel, ikke gjøre disse grønne Blade sorte. Og mere behøver ikke jeg til min Lykke.»

Men da Fætteren var gaat, fôr Wergeland opp og ind i den høieste Ophidselse.

«Amalie!» ropte han til sin Hustru, som netopp ordnet Blomstervasen i hans Skriveværelse. «Denne Infami skal Ludvig Daae dyrt faa betale! De nægter mig Adgang til Athenæum!»

Amalie Wergeland gikk hen og tok om ham.

«Henrik,» bad hun. «Hvad trænger Du deres Selskab?»

Han fridde sig.

«Du forstaar ikke, Amalie,» sa han. «Det er den forsmædelige Tort. De vil myrde mig socialt, siden det ikke lykkes dem literært, og *han!* — Nu gaar jeg ned i Afgrunden og sætter mig til at skrive om ham dernede!»

Han gikk mot Trappen til Grotten.

Hans Hustru holdt ham tilbake.

«Der er iskoldt dernede,» sa hun.

Wergeland rev sig løs. «Hans Had er endnu koldere. Jeg vil stige ned i hans Hjerte og tænde en Helvedes Ild dernede. Det skal blive Hades og Niflheim forenet.»

Han gikk.

Lidt efter kom han tilbake.

«Du har Ret,» sa han. «I slig Kulde undfanger man bare Skubtudser og Orme. Mine Hevn-engle hører Lyset og den flammende Solhede til. Jeg vil dyppe deres Pile i Solstraaler og skyde hans kolde Sjæl i Brand. De anbefaler ham til Valgmand for Aker — han! Han for Aker! Alt Korn vilde visne. Men jeg skal holde ham en Valgtale, som han skal mindes!»

Den Dag sat Wergeland seks Timer i Træk ved sit Arbeidsbord, og da han reiste sig hadde han Talen færdig.

«Den Tale skal holdes,» sa han til sin Hustru og slog med Haandflaten i Papirerne. «Han aspirerer ikke blot til Valgmand men ogsaa til Storthingsmand! Han vil spasere hen over mit Blod som over et Triumfteppe; men han skal først læse dets røde Bogstaver — læs her!»

Han rakte sin Hustru og pekte:

«Det kan ikke være onde Lidenskabers Energi, Ensidighedens Fasthed, den formørkede Dømmekraft, man vil kalde til Storthingshallen; ikke den slangekolde Egoisme, den blinde Uretfærdighed, det dræbende Had, ikke *den* Patriotisme, som fryder sig ved at berøve Fædrelandet de fyrigste Kræfter, igjennemborende det Hjerte, som har Varme til at elske det heftigst, man vil aabne dets Skranker for!»

«Og her!»

«I det første Ord, Barnet stammer, ligger Eden til Fædrelandet, som vi alle har svoret, ligesom i de mod Moderens Hals oprakte Fingre Eden at elske hende fremfor alle Mennesker. Og Eden til Fædrelandet forøges og fuldstændiggjøres med hvert Ord, Sjæl og Læbe efterhaanden bliver mægtige over, indtil den voksne, Herre over Sproget finder sin hele aandelige Virken underlagt dets mægtige Forpligtelse at elske Fædrelandet, at være en Nordmand som i Tale saa og i Hu og i Daad.

— — — —

Ak saaledes mødtes vi i hine ménløse Dage, da vi ikke tænkte eller kunde begribe, at noget — ikke Guld, ikke Ære, ikke Kjærlighed engang og mindst det dæmoniske i vore Sjæle — skulde kunne gaa over Fædrelandet. Saaledes mødtes jeg og den Mand, jeg vil anklage for at have brudt sit Hjertes Ed til dette, ligesom det forvorpne Barn, der sønderkradser Moderens Barm, som dets

første uvilkaarlige Fingerrækning svor altid og overalt at elske.

Saaledes mødtes vi paa hine vort Folks hellige Frihedsfester, i vore Øiekast ligesom konfirmerende hinanden i Begeistringen for det fælles dyrebare.

— Nu staar Kain der med sin Broders Blod paa Haanden; det er Abels Klage, som gaar igjennem Ørkenen. Modersmaalet er bleven brugt som Giften heldet i Hamlets Faders Øre. *Han* klager for det døve og døde; *jeg* klager, jeg klager, fordi jeg føler en umaadelig Smerte, fordi jeg føler Fædrelandets i min egen, Branden af dets Taare paa Haanden, som fører denne Pen — fordi jeg ved, at det hverken har Raad til at miste mig eller ham, jeg anklager!»

Wergeland hadde pekt og læst med heftig Stemme; nu knakk Røsten over. Han stakk Manuskriptet til sig og taug.

Amalie Wergeland slog Armene om ham.

«Henrik,» sa hun. «Du elsker ham endnu.»

Han vendte sit Ansigt imot hende. Han hadde Taarer i sine Øine.

«Ja, Amalie,» svarte han. «Han var den eneste af dem alle, som var værd at elske i Liv og Død — og han, den forbandede — han sveg —! Han vidste Veien til mit Hjerte, og saa gjennemborer han det! En saadan Mand fortjener ikke Hæderen af et Storthingsvalg, Amalie! Den som gjennemborer en Vens Hjerte, hvad Respekt har han for Fædrelandets!»

Han kastet sig pludselig hen over Sofaen med Hænderne for Øinene og graat, hulket som et Barn.

Pludselig fôr han opp og gav sig til at gaa heftig frem og tilbake i Værelset.

«Og *mig* vil de stænge ude! Fra Athenæum! Fra 'Morgenbladet', fra Pressen! — Som de stænger sin Samvittighet inde i det Fængsel, de kalder sit Hjerte!

'Morgenbladet', Ludvig Daae og Granskeren i Kompani med 'Nella'! Med Troppisterne! Et Kompaniskab i Helvede! Thi der forenes alle, som hader hverandre! Og for ham skulde jeg ville fælde en Taare — disse Dryp af min Sjæls kogende Kjedel, bragt i Kog af Smertens hellige Ild — det vilde være at kaste Perler for Svin!»

Han gikk hen til Vinduet og stod der længe.

«Henrik,» sa hans Hustru, som stille hadde fulgt ham. «Har Du seet, at din Rose har faaet en Knop — se her!»

Hun traadte hen til Vinduet og strøk med sin fine Haand mellem Rosenbladene.

Henrik Wergeland vendte sig hurtig mot hende. Hans Ansigt lyste opp.

«Allerede!» utbrøt han og kom hen. «Ja — se!» Han tok den yrfine, myke Knopp med forsigtig Haand og lot den hvile i sin Haandflate.

«Ja, saadan skal det være, Amalie,» sa han. «Roser af den kolde Muld. Af Gjødsel og Forraadnelse Evighedens skjønne Rosenflamme!»

Han slapp den forsigtig tilbake.

«Amalie,» sa han smilende. «Jeg vil være Norges Rosenbusk. Nu gaar jeg til 'Nella' med mine Digte!»

«Til 'Nella'!» Amalie Wergeland stirret forbauset paa ham.

«Ja netop!» Wergeland sukket. «Af den Gjødselhaug skal jeg lade spire duftende Roser. Jeg er som et Kjødben mellem Hunde. Slipper den ene det, hugger den anden det straks som en Lækkerbisken. Hvilket Pikanteri for 'Nella' at aftrykke Wergelands Digte!»

Han gikk atter hen til Rosenbusken og stod længe og frydet sig over den spæde Knopp.

«Amalie!»

«Ja!» Hun kom hen.

«Dette er en Spaadom om dig, min Rosenbusk,» sa han, uhyre dæmpet og uten at se paa hende.

Hun blev blussende rød og slog sine Øine ned.

Da saa han paa hende.

«To Vintres Længsel, Amalie,» sa han, uendelig øm i Røsten — «en Længsel som efter en Solstraale.»

Hans unge Hustru, rik og sund som hun stod der, struttende av Livskraft som han, slog endelig sine Øine opp. Et sorgfuldt, bævende Blikk. Et Blikk, som bad og søkte og spurgte. Og hun sa ikke et Ord.

Henrik Wergeland strøk hendes Kind.

«Tilgiv mig, Amalie!» sa han bævende. «Det er *min* Skyld, den usle Jord, hvori du gror. Livet har forgiftet mig, Amalie!»

Hun slog sine Arme om ham og graat stille.

Han strøk hende over Haaret, mekanisk, som aandsfraværende.

«Jeg skal fylde vort Hjem med Engle,» hvisket han.

Saa gikk han stille og tankefuld hen til sit Arbeidsbord.

* * *

Da Amalie Wergeland den Kvæld klædte sig av, laa der et Digt paa hendes Natbord.

Min Hustru.

«Læs nu,» sa Wergeland — «den først udsprungne Rosenknop, vædet af mine Taarer for Ludvig Daae!»

Hun læste.

«Før i din Jomfrulighed
elskte Viv, før med din Ed
Du dit sagte Ja troloved,
var Du Engens Klokke lig,
der med yndigt bøiet Hoved
mellem Græsset skjuler sig.
— — Nu, nu er Du som min Viv
rødmende og frugtbetynget
Brombærbusk, der fast har klynget
til det vilde Fjeld sit Liv.

— — — Hvor maa Busken da forlyste
sig imellem Jord og Himmel!
Og hvor kan min Pande skræmme
dig med sine Skyers Hast,
naar Du bort dem kan fortrylle,
deres vrede Rullen tæmme
med det søde Solskin i
et af dine Øiekast!

Lad dens Skyer rulle hen,
hen som Voverne ad Vandet!
Lad dens Harm paa Brynets Hvælv
høi og fri
hæve sig og dø igjen,
gaa som Bølgen i sig selv
i sin egen Styrke under.
Thi hvad er de Skyer andet
end kun Skygger af Sekunder,
som tilhøre Verdens Kivs
Døgnforløb, men ei vort Livs
altbegyndte Evighed?

Hvad, hvad var en Klippe, som
ingen Afgrund sortned om,
ei af Ravnes Flugt ombeltet,
ei af Skyer overteltet?
Hvad en Mand, hvis Overmagt
var af Lavhed ei beleiret?
Hvad, hvis ikke hans Foragt
raged over den i Veiret?

Men hvorledes
var vel Klippens Steilhed skjøn
uden Busken, som i Løn
i hin Klipperevnes Ro
over Svimmeldybet fredes?
Og hvorledes jeg vel fro
i min Smerte
uden dig, min Viv, ved Hjerte?»

Henrik Wergeland fikk i den Tid, som nu kom, altid stærkere og stærkere føle sine Motstanderes Forsøk paa at utelukke ham fra den offentlige Diskussion og umuliggjøre ham endog iblandt hans egne Meningsfæller. Daae fortsatte i «Granskeren» sine Angrep, støttet av «Morgen-

bladet», der trods Wergelands «Tale», der blev utdelt som Flyveskrift ved Storthingsvalget i Aker, fikk Daae valgt som tredje Repræsentant med 20 av 45 Stemmer. Daae selv anla Sak mot Wergeland for de i Talen indeholdte Sigtelser, og den «Constitutionelle», som hadde aapnet sine Spalter for ham, lukket dem atter ved Slutningen av Aaret 1841, idet Bladet erklærte aldrig for Fremtiden at ville optrykke et Ord, hverken Prosa eller Poesi av en Mand som Wergeland.

Selv hans før saa trofaste Meningsfæller begyndte nu, den ene efter den anden at falde fra, og han følte efterhaanden Miskjendelsens og Forlatthetens hele Bitterhet. Imidlertid fortsatte han med en likefrem overraskende Energi og Utholdenhet sit mangeartede Arbeide for Folkeoplysningen og sine usvækkede Angrep paa alt, hvad der smakte av Tyranni eller Ufrihet. Han utgav fremdeles sit Blad «For Arbeidsklassen», sit store Værk «Norges Constitutionshistorie», fortsatte med sine Indlæg for «Jødesaken» (Jødernes Adgang til Landet), ivret for Opprettelse av Bibliotheker osv. osv. Samtidig tok han sig med stor Iver av sit Arkivararbeide, ordnet og kasserte, gjorde vidtløftige historiske Studier og søkte i det hele tat i sit Arbeide og sin Digtning Trøst imot Forfølgelsen og Miskjendelsen.

*

Det var den 2den September 1841; i det norske Studentersamfund skulde Universitetets Stiftelsesdag feires med en Fest paa Klingenberg. Henrik Wergeland var selvsagt tilstede; Festsalen var proppfuld.

Da Wergeland ved Maaltidet, netopp som Champagnen servertes, reiste sig og slog til Lyd for at tale, blev han møtt med Hyl og Larm.

Han satte sig igjen.

«Ungdommen er i Stemning,» sa hans Nabo ved Bordet — «det er bedst at vente.»

«Blot Stemningen ikke vokser,» indvendte Wergeland.

Efter ti Minutters Venten reiste han sig atter for at tale, men blev møtt med samme Spektakel.

Han blev blussrød av Harme, men behersket sig og tok atter Plads.

Atter efter nogen Venten reiste han sig for tredie Gang.

Samme Larm, men stærkere. Hujen og Hyl indimellem. Dette var tydeligvis en Demonstration!

Henrik Wergelands hele Heftighet bruste nu over.

«Studenter — jeg forlanger» ropte han — det druknet i et forfærdeligt Spektakel. Latter og Hujen om hinanden.

Henrik Wergeland blev ved denne hensynsløse Demonstration aldeles fra sig selv. Han grep Champagneflasken, som stod ved Siden, løftet den høit og slog den mot sin Pande saa

Vinen sprøitet og Glasstumperne sildret. Blodet silte nedover hans Ansigt.

«Slig knuser I alt, hvad der er av ædel Art!» ropte han, slængte Flaskehalsen, som han hadde beholdt i Haanden, paa Bordet, skjøv sin Stol tilside og forlot Festsalen.

Der blev Taushet og Bestyrtelse; nogle fulgte for at hjælpe; men Wergeland var allerede gaat hjem. Dagen efter stod det hele referert i «Morgenbladet» i ondskapsfulde Uttrykk.

En ti tolv Dage senere, den 13de September, skulde en Procession av Studenter i et Fakkeltog hilse Professor Georg Sverdrup, Wergelands gamle Lærer og Velynder, som netopp hadde tat Avsked.

Wergeland hadde ytret Ønske om at skrive Festsangen; men det var blit ham meddelt, at man allerede hadde arrangert sig.

Nu stod han Festkvælden færdig til at delta i Processionen; men ingen av de mange Studenter vilde gi ham Plads ved Siden av sig.

Dypt nedslaat over saaledes at være forstøtt netopp av Ungdommen stod han med nedslagne Øine alene og i Avstand, forberedt paa Utelukkelse.

Da er der en ung Student i den glade Skare, som blir opmærksom paa dette. En liten, mager Student, ørnenæset med sortbrunt lynende Øine og livlige Bevægelser. Han studser; Blodet farer ham med én Gang til Hodet; saa blekner han, betat av en forunderlig harm Bevægelse. Han mumler nogle Ord mellem kvasst sammenbidte

Tænder; saa gaar han hurtig hen til Henrik Wergeland, river Studenterhuen av og sier med en liten tør, skarp Stemme:

«*Maa jeg byde Hr. Wergeland Følge?*»

Henrik Wergeland saa opp, som vaaknet han av en saar Drøm. Saa lyste hans Ansigt opp. Han kjendte den unge Student av Navn.

«Tusen Takk,» utbrøt han. «Jeg begyndte at tro, jeg var tilovers her!»

«Hr. Wergeland blir aldrig tilovers i Norge,» svarte den unge Student med den skarpe, avgjørende Stemme. «Tillader De?» Han bød med en chevaleresk Bevægelse Wergeland sin Arm.

Henrik Wergeland la smilende sin i hans, og den unge Student førte ham uten videre til en av de forreste Pladse i Toget. Her tiltvang han sig med bydende Mine øieblikkelig Plads; de nærmeste Studenter veg uvilkaarlig; det var klart, at den unge Student hadde noget mellem dem at si.

Og Toget satte sig i Bevægelse.

Henrik Wergeland, som til nu hadde forholdt sig taus, begyndte medét at tale. Talte begeistret om sin Lærer Georg Sverdrup, Inkarnationen av det norske Folks Frihetsfølelse. Saa sa han pludselig:

«Vel er jeg en ældre mellem Eder unge; men De gaar nu alligevel idag Arm i Arm med det Norge, som kommer!»

Den lille Student saa opp paa den svære Skikkelse ved sin Side. De brune, djærve Øine blev sorte.

«*Det* ved jeg, Hr. Wergeland,» sa han. «Og det skal jeg aldrig glemme!»

Og de to gikk videre, Henrik Wergeland, den geniale Drømmer om vort Folks Frigjørelse, og den unge Student, som engang i Tiden skulde bringe hans Drømme til Virkeliggjørelse — *Johan Sverdrup,* Professor Georg Sverdrups Brorsøn.

*

Ved Siden av det enorme Arbeide i Folkeoplysningens Tjeneste var det Wergelands Kjærlighet til Hustru og Hjem, som holdt ham oppe i hine Miskjendelsens Dage. Paa Grotten kastet han al sin Kjærlighet. Dens Have var et Blomsterflor. Hans Stuer vrimlet av Dyr og Planter; alle sine Fristunder brukte han til at dyrke denne sin elskede Plet av Jord. Byen lærte han sig til at anse som en Personifikation av Forfølgelsen og Hadet. Allerede i Juni Maaned hadde han i sin Farce, «Vinægers Æventyr», utøst sin Bitterhet over Forfølgerne, paa samme Tid som man hører hans Kjærlighet til Fædrelandet hulke igjennem de kvasse Akkorder:

«Ve dig, Skald! Det er din Død,
synger Du herhjemme.
Kilden lig i Jordens Skjød
kvæler Du din Stemme!
Dvergen hører Kildens Kval.
Ingen *din* fornemme skal.

— Landet vi, det tause Digt
uforandret møde.
Norge staar der, Harpen ligt,

ak, hvis Digter døde!
Ingen spiller mer paa den,
kommer Skalden ei igjen?»

Og han, som i sit deilige Digt «Dalvise» hadde sunget Norges Pris og forherliget Fædrelandskjærligheten i de udødelige Linjer:

«Hist slanken Silje, Hæg og Pil
og Rogn sig sammenranke;
det nøgne Fjeld de dække vil,
det er en kjærlig Tanke.
Saa norske Brødre, Bryst ved Bryst
vi ville med vemodig Lyst
vor Moders Brøst selv dække til,
det er en kjærlig Tanke,» —

han klager i «Vinægers Æventyr» over Digterens Lod:

«Thi taggede Hvidtorn er Lauren, som Norge
sin Digter, saalænge han lever, vil borge.»

Ja, hans Misstemning gikk endog saa vidt, at han for Alvor tænkte paa at søke sig et dansk Publikum og knyttet Forbindelse med Johan Ludvig Heiberg, — Lederen av den Skole, han tidligere hadde haanet og bekjæmpet i Welhavensstriden.

Allikevel, trods alt, var ikke hans Mot knækket. Han bar sit Hode stolt paa Skuldrene, og da «Morgenbladet» i en Redaktionsartikkel beskyldte ham for at være «opirret og i slet Lune», svarte han med det skjønneste Svar, nogen Digter nogensinde har git, med sit udødelige Digt: «*Mig selv*»:

«*Jeg* i slet Lune, 'Morgenblad'? Jeg som kun behøver et Glimt af Solen
for at briste i høi Latter af en Glæde, jeg ikke kan forklare mig?

— Jeg, som læser Henrykkelser paa hvert af Centifoliens den Vaargaves hundrede Blade!
Mig skulde en slet Avis bringe til at kvæle en Sekund med Ærgrelse?

Det vilde være som at dræbe himmelblaa og rosenrøde Sommerfugle.
Den Synd gyser mit Hjerte for i sit Inderste.

Det vilde være som at overøse mit endnu ugraanede Hoved med Aske
og at bortkaste de Diamanter af straalende Sekunder Tiden endnu nedsaar derover.

Nei, frisk I Journalister, hvæsser Eders Rævekløer kun paa Klippen!
I river kun Blomster løs og lidt Mos til en blød Grav.

Som Insektets Stik i Muslingen avler Fornærmelser kun Perler i mit Hjerte;
de skulle engang pryde min Aands Diadem!»

Menneskenes Hat øket hos ham kun hans Kjærlighet til Livet og Naturen; gjennem Strid og Storm øinet han kun Evigheternes skjønne Stjernetinder.

Jeg elsker ikke evindelig blaa Himmel, som jeg hader dumme glanende Øine.
Har jeg ikke en Himmel, fordi den er fuld af drivende Skyer, Solens Æventyrlande?

Og om jeg ingen har — er Guds ikke stor og herlig nok?
Klag ikke under Stjernerne over Mangel paa lysende Punkter i dit Liv!

Ha, de blinke jo, som om de vilde tale til dig!

Hvor straaler Venus iaften! Har Himlen ogsaa Foraar?
Nu have Stjernerne lyst hele Vinteren; nu hvile de og fryde sig. Halleluja!

Hvilken Rigdom for en dødelig!
Min Sjæl fryder sig i Himlens Foraarsglæde og skal deltage i Jordens.
Den tindrer stærkere end Vaarstjernerne, og den vil snart springe ud med Blomsterne.

Herlige Aftenstjerne! Jeg blotter mit Hoved.
Som et Krystalbad nedfalder din Glans derpaa.

Der er Slægtskab mellem Sjælen og Stjernerne.
Den triner i Stjernelyset udenfor Ansigtets Forhæng, hvis Folder ere forsvundne.

Straalerne overgyde min Sjæl med en Rolighed som af Alabaster. Som en Byste staar den i mit Indre. Stirr i dens Træk!

Nu ere de, som I ville have dem. De spotske ere stivnede.
Min Sjæl har kun Ligets milde Smil. Hvi forfærdes I mere?

Den Djævel! Bysten har et leende Hjerte under sin Rolighed.
Ve Eders matte Fingre, at I ikke kunne faa fat paa *det!*»

Smertens Aar.

«Er det ikke Hjertelag, Geni og Ulykke,
Gud giver Udødelighedens fagreste Kranse?

Døden følger den lykkelige som en tyrannisk Herre.
den ulykkelige som en Tjener,
der stedse er rede til at modtage sin Herres Kappe og Maske.

Hvor mangen stolt Sjæl kastede ikke dem begge i hans Arme?
Da vidste de forbausede Mennesker,
at der havde været en høi Aand imellem dem!»

(Av Digtet «George Fredrik von Krogh» 1841).

Det kommende Aar 1842 henlevet Wergeland i en stolt Kamp mot Utelukkelse og Forkjætring. Han arbeidet ufortrødent i sin Gjerning baade som Embedsmand og Folkedigter; han fortsatte sin Kamp for Jødesaken, utgav sine Almueskrifter som før og fortsatte «Den norske Constitutions Historie». Men paa samme Tid lar det sig ikke negte, at selv hans freidige, overdaadigt livskraftige Konstitution var under et voldsomt psykisk Trykk.

Da Ludvig Daae, som i 1841 hadde saksøkt ham for Uttalelserne i det tidligere nævnte Flyveskrift, vandt denne Proces og fikk Wergeland ilagt 50 Spd. i Mulkt, tok denne sig dette meget nær, og hans Smerte fikk Uttrykk i det berømte Digt «Fordums Venner», hvor det tilslut hedder:

«Kom, sæt dig ved min Side!
Kom, tryk dig til mit Bryst!
Du skal dets Kvaler vide,
saa lærer jeg din Lyst.
Der var Du engang hjemme
med al den førstes Ret.
Ve mig, som ei kan glemme!
Ve dig, som kunde det!

Vi sætte os paa Randen
af vildest Afgrunds Hang,
omfavne saa hinanden,
og saa min Ven — et Sprang!
Lad Dybet tvende gjemme,
som vare engang ét!
Ve mig, som ei kan glemme!
Ve dig, som kunde det!»

Ogsaa en Række andre Ting bidrog til at nedtrykke ham. Flere av hans Venner var døde. George v. Krogh, H. A. Bjerregaard, Herman Ruge m. fl., og den Sak, som for Tiden mest la Beslag paa hans Interesse: «Jødesaken», fikk ikke Tilslutning av Storthinget. Hans Raseri over Bønderne, som sveg hans Haab og Tro i denne Menneskelighetens store Mærkesak, var grænsesløst. En Dag, da Voteringen var falden og Saken avvist, stormet han saaledes ind til sin gode Ven Storthingsmand Fauchald fra Toten i hans Bolig i Kristiania og overfuste ham med Skjældsord, fordi han stod i den Formening, at Fauchald hadde stemt mot Saken.

«Gjorde jeg min Ret, saa burde jeg kaste dig paa Dør,» ropte han, idet han ganske glemte, at han var i Fauchalds eget Hus.

Fauchald snudde sig paa Stolen og saa opp paa Wergeland, som stod ildrød i Toppen og med knyttede Næver foran ham.

«Je' trur, Du er blit spella gærn,» sa han i stor Ro og gav sig til at stoppe sin Pipe. «Ellers saa tar Du feil,» føiet han til. «*Jeg* stemte for Saken!»

Saa endte da det hele med Omfavnelse og Undskyldninger.

Ved Slutningen av Aaret 1842 stængte «Den Constitutionelle» sine Spalter for Wergeland, og han hadde nu faktisk ikke et eneste Hovedstadsblad, hvor han kunde skrive, men maatte ta sin Tilflugt til Provinspressen, «Kristianssandsposten»

og «Lillehammers Tilskuer», som redigertes av hans Ven Sylvester Sivertson.

For at møte disse Forsøk paa fuldstændig at maalbinde ham, utstedte han i Januar 1843 Indbydelse til Subskription paa sine samlede Skrifter og paa hvad han videre kunde frembringe av Poesier — men Indbydelsen blev resultatløs; der meldte sig kun nogle faa (ca. 30!) Subskribenter.

En endnu større Smerte blev ham nogle Maaneder senere beredt, idet hans elskede Mor under Pleien av hans Far, der laa i Lungebetændelse, paadrog sig en Blodforgiftning og efter to Dages voldsomme Lidelser avgikk ved Døden.

Nedbøiet av Sorg kom Henrik Wergeland tilstede ved Morens Begravelse. Han vandret nedad den samme Allé, hvori han for tyve Aar siden hadde indskaaret sit og sin Ungdomsstellas Navne i de sammenvoksede Rognetrær. Nu laa de avbrukne paa Jorden — omfavnende hinanden endnu i Døden.

En vældig Bevægelse betok ham. Hans første Kjærlighet var død; — hans anden, Kjærligheten til Moren, endnu tidligere, lykkeligere og stærkere end den anden, var nu ogsaa flyttet over i det hinsidige; han kjendte en forunderlig, anelsesfuld Dragning. Kanske inden ikke ret længe var han hos dem! Denne vemodige, halvt lykkelige Dødsfornemmelse blev stærkere i ham selv end Kjærligheten til hans Hustru. Stella! Stella! Det var som et kaldende Ekko fra Aandelivets

Verdener til ham, Aandsdigteren. Det var som om Begyndelsen og Enden paa Livsdigtets gyldne Ring stod i Begrep med at møtes og smeltes sammen i Lidelsens lutrende Ild. Stella! Stella!

Billedet av den avdøde Stella meldte sig og hadde meldt sig Gang paa Gang under disse Trængselens Aar. Sidst hadde han set hende en Aften under sin Hustrus Fravær. Hun var kommen til hans Vindu og hadde talt:

«'Det er mig og ikke hende',
klang det, klang, som om man kunde
tænke Klang fra Engens Klokkes
og Konvallens spæde Munde,
Toner i en Liljes Stængel.
'Det er mig! Du bør mig kjende:
Jeg er din og hendes Engel,
død forlængst og før jeg vidste,
at jeg var din første Elskov.
Jeg velsignet har din sidste,
aandet al min Ømhed ind
i din elsktes Jomfrusind,
strøget ned med bløde Vinger
Ringen først paa hendes Finger.

— — — Og nu er jeg kommen hid
for din Hustrus rene Leie
at bestrø med hvide Roser.
Thi — maaske jeg skulde tie:
thi hun kommer end i Nat'.»

Til denne dype Dragning mot det hinsidige føiet nu ogsaa Morens Billede sig. Henrik Wergeland hadde ved Siden av sit stærke, stolte Jordelivs Kamp i Nuet hemmelig forelsket sig i Døden.

Allerede før Morens Død, under hans Tilbakevenden til Stelladrømmene, under sine trøstsøkende Vandringer paa Krist Kirkegaard, var denne hans Stemning stærk. Saaledes skriver han i 1841 i «Dødningeskallen»:

«Hvor taabeligt at besynge sin elskedes Kinders Rosenfløiel, Barmens gjennemsigtige Væv af Liljeblade, Mundens friske, honningfulde Blodnellik, Smilehullets konvolvoluslige Henrykkelseshvirvel, Øinenes sorte eller blaa Diamanter! Alt dette er kun Skjønhedens Tapeter, som nedrives efter Bryllupsfesten; men Benraden er dens Tempelbygnings Kolonner og herlige Buer, endnu efter Aarhundreder skinnende som Alabaster eller bleggul Jaspis.

Gaa til Tingenes Væsen! Føl Henrykkelsen, Dødelige, ved at omfavne denne Hvirvelsøile; den er endnu smekrere end Jomfruens Slankhed! Bedæk med tusinde Kys de fintdreiede Knokler, forstenede Liljeknopper, værdige at være Kuglerne i en bedende Engels Rosenkrans! Besyng Tindingernes Elfenbensdiadem, Pandehvælvet lig en hul Stjernes Skal, Tændernes uforgjængelige Klenodier, Ribbenenes Tvillingharper, Hoftebladenes endnu fuldkomnere Harmoni end Sommerfuglens udslagne Vinger, Reisningens yndige Dristighed, det hele Skelets herlige Konstruktion af Skjønhedslinjer, som have faaet Marmorets Evighed!»

Livets Digter, Livsensbesyngeren, har sat hele sin vældige Fantasi ind paa at synge Livet

ind i Døden, at fly paa seirende Vinger henover den sidste Hindring, som stod mellem ham og Udødeligheten!

*

Endnu et sidste Støt fikk Henrik Wergeland, da i Mars 1844 hans Velynder Karl Johan i en Alder av 80 Aar avgikk ved Døden. I de gripende Digte om Karl Johans Sykdom og Død aander den dypeste Hengivenhets Smerte, og hans Sorg kulminerer i det vidunderlige Digt paa Kongens Begravelsesdag den 26de April 1844:

«Forgjæves skal Kapel og Kiste
sig lukke over *Karl Johan;*
thi Døden ei og Graven vriste
hans Træk ifra mit Hjerte kan.
Der luer end hans kjække Øie
i min Erindrings dybe Grund,
der skinner Panden end, den høie,
og Smilet leger om hans Mund.

Did ei Fortærelsen kan trænge,
som slipper ind i hans Kapel,
naar Døren hviner paa sin Gjænge
til Sørgetoget sit Farvel.
Thi Kongens Træk i Hjertets Gjemme
med Taarer har jeg balsamert,
og min Erindring ei kan glemme
den ædle Skjønhed i ethvert.

Lad Landets Klokkeklang forstumme,
mit Hjerte dog for ham skal slaa,
saalænge Blod dets Kamre rumme,
saalænge mine Pulser gaa!
Lad Verden sine Klæder vende
fra sort til Purpur og Skarlag,
mit Hjerte vil dog ikke ende
før *Karl Johan* sin Sørgedag.

Som Stjernens Gjenskin ei sig bryder
i Duggen blot paa enkelt Straa,
men speilende fra Engen skyder
sig tusinddobbelt mod det blaa,
saa vil i alle Norges Sjæle
o, Salige Du se forklart
dit Billed, det jeg maatte dele,
men som jeg har saa tro bevart.

Dog vil min Kjærlighed jeg maale
med alles i det hele Land.
Deri jeg skinsyg ei vil taale
i Norrige min Ligemand.
Det er min frie Ringheds Hæder,
en Glæde i min Sørgefest,
en Blomst paa mine Sørgeklæder,
at jeg har elsket Kongen mest!»

Seks Dage efter Kongens Begravelse fæstedes i al Stillhet Dødens Mærke paa Henrik Wergelands egen Pande. Den 1ste Mai paadrog han sig ved en voldsom Uforsigtighet en stærk Forkjølelse under sit Arbeide i Riksarkivets Kjælderrum paa Akershus, og la derved Grunden til den Sykdom, der i Løpet av vel et Aar skulde tilintetgjøre en Konstitution, som ingen Motgang hadde formaadd at knække. *Nu* kunde hans Fiender endelig triumfere!

Wergelands Sygdom og Død.

«Det Isdrypps Rislen i min Barm
og disse Stik af Ild —?
Lad Døden kalde det sin Seir!
Det er min Himmels Foraarsveir,
dens Vaarfrembrud snart kold, snart varm,
min Saligheds April.

Dog kjæmper Hjertet i mit Bryst
mod Dødens Trængen ind.
Det slaar den endnu Dag for Dag
tilbage kjækt med tunge Slag.
Mit Sind er roligt, klart og lyst
som Kjærn i Maaneskin.

— — — O, Følelse som af et Bad!
Jeg *alt* tilgivet har.
En Finger paa mit Øie kom,
en Engels; det min Moders var.
Nu er min Sjæl en toet Blom
saa nyfødt, barneglad!»

(Av «Paa Sygeleiet»).

Wergelands Hatere og Misundere hadde seiret. Den samme Frihetens uutslukkelige Handlingstrang, som hadde gjort ham til den hatede og forfulgte og misforstaaede Mand,

bragte ham Døden. Den Strupebetændelse, som han første Mai paadrog sig i Akershus' kolde Murhvælv, var endnu paa langt nær hævet, da den Dag, han elskede over alt paa Jorden, den syttende Mai, meldte sig med straalende Vaarveir og Frihetsjubel. Det var iaar første Gang, at det store Borgertog skulde festligholde Dagen, og Henrik Wergeland, som gjerne var staat opp av Graven for at se dette Frihetstog utfolde sig, tok, meget imot sin Læges Ønske, ned til Overlærer Møllers nye Gaard for at se paa Processionen. Her forkjølte han sig paany, og Dagen efter var Strupebetændelsen gaat over til Lungebetændelse, som vistnokk helbredtes, men gikk over i Tuberkulose, der i Løpet av noget over et Aar endte med Døden.

Henrik Wergelands Sykeleie og Dødsleie blev en eneste aarelang Digtningens Arbeidsdag. Det var, som om han samlet hele sin Aands vældige Kraft for i Løpet av disse 400 Dage at fuldbringe sin Digtergjerning og sit Arbeide for det Folk han elsket. Uavladelig skrev han. Omarbeidet hele sit store Ungdomsværk «Skabelsen, Mennesket og Messias», fuldførte sit store Digt «Den engelske Lods», skrev «Fjeldstuen», skrev sit Digtcyclus «Jødinden» og utførte samtidig alt det vigtigste Arkivarbeide, selv længe efterat han var lænket til Sengen.

En av hans største Lidelser var de økonomiske Sorger, som Kjøpet av Grotten bragte ham, og et Par Maaneder før sin Død maatte han for at undgaa Auktion, sælge den under-

haanden til sin Ven Chr. Tønsberg, som i hine Dage paa mange Maater var ham en trofast og opofrende Hjælper.

Med Efterretningen om, at Wergelands Dage var talte, kom det store Omslag i Forstaaelsen av hans Gjerning og hvad Norge ved hans Død vilde miste. Hans gamle Venner med Ludvig Daae i Spidsen vendte tilbake, og Æresbevisninger av alle Arter strømmet den døende Digter imøte. De kongelige sendte ham Gang paa Gang kostbare Gaver; alle Honoratiores avla Visitter og sendte Blomster, og selv fra Danmark, fra en av dets mest fremragende Aander, Digteren Goldschmidt, fikk han Breve, som aandet den dypeste Beundring og Hengivenhet.

Wergeland selv tok Døden som en god Gave. Syngende til sidste Stund laa han paa sit tornekronede Leie, overdrysset av sin Dødsdigtnings Roser, Roser, der blev fagrere, jo mere hans eget Ansigt hvitnet.

*

Det var to Dage før Døden.

Wergeland, som nu, efter Grottens Salg, var flyttet ind i sit lille nykjøpte Hus «Hjerterum» i Pilestrædet, skrev, trods Aandenød og stor Svakhet, ihærdig paa sit Skuespil «Fjeldstuen», som han for at sikre sin Hustru mot Nød, absolut maatte ha færdigt. Naar de voldsomme Hoste- og Kvælningsanfald kom, la han Arbeidet bort; saasnart Anfaldene var over, tok han det atter

fat. Idag var han endelig færdig; der manglet blot nogle faa Rettelser.

Ved Middagstid ropte han paa sin Hustru, som sat i Sideværelset, da han aldrig vilde at nogen skulde vaake hos ham.

«Amalie,» sa han. «'Fjeldstuen' er nu færdig. Tag og læg Manuskriptet i Skrivebordskuffen. Gud ske Lov — nu er jeg tryg!»

Han foldet sine Hænder.

Med Taarer i Øinene tok hans Hustru Manuskriptet fra Sengen, hvor det laa spredt utover som en hvit, visnet Rosenbladdynge, og la det i Skuffen.

«Aa, Henrik, elskede Henrik — altid tænker Du paa andre!» hulket hun.

Henrik Wergeland saa opp. Blikket var saa mildt.

«Du er ikke andre,» sa han. «Du er mig selv!»

Hun kom hen, tok hans magre, hvite Haand og kysset den.

«Gid jeg var,» sa hun. «Saa døde jeg nu med dig!»

Han saa længe paa hende.

«Jeg dør ikke,» svarte han. «Jeg bare flytter did, hvor det er bedre Hjerterum!»

Hun trykket hans Haand og beholdt den i sin, længe.

Han lukket sine Øine.

«Jeg tilgiver dem alle sammen,» hvisket han. «De vidste jo ikke, hvad de gjorde. Og nu er der jo Fred!»

Han taug. Aandedrættet gikk frit og let. En let Sved stod ham paa Panden. Litt efter sov han.

Amalie Wergeland drog lempeligt sin Haand til sig, sat endnu en Stund og gikk saa atter ind i Sideværelset.

I vel tre Timer sov Henrik Wergeland, rolig og fredelig som et Barn. Saa vaaknet han.

Eftermiddagssolen stod ind gjennem hans Vindu og lyste paa Blomsterne. En Rosenbusk i Knoppning stod i Vinduskarmen; paa Kommoden, nærmere Sengen, en blomstrende Gyldenlakk.

Henrik Wergeland laa længe ganske stille og saa med et lykkeligt Smil paa Blomsterne. Endelig rakte han sin Arm ut, tok Pennen paa Natbordet og dyppet den.

Amalie Wergeland, som hadde mærket den lille Bevægelse, reiste sig og lyttet. Hun hørte, at han skrev derinde. Hun satte sig atter; ingen maatte forstyrre ham, naar han skrev.

Det kunde ha varet et Kvarters Tid; saa kaldte han.

Hun gikk ind.

Pennen laa paa Sengeteppet; hans Haand holdt om Papiret.

«Amalie,» sa han og saa opp paa hende med et lykkeligt Blikk. «Mit sidste Digt!» Han rakte hende det.

Bevæget tok hun imot og læste:

«Gyldenlak, før du din Glans har tabt,
da er jeg det, hvoraf alt er skabt,
ja før du mister din Krones Guld,
da er jeg Muld.

Idet jeg raaber: med Vindvet op!
Mit sidste Blik faar din Gyldentop.
Min Sjæl dig kysser, idet forbi
den flyver fri.

To Gange jeg kysser din søde Mund.
Dit er det første med Rettens Grund.
Det andet give du, kjære husk,
min Rosenbusk.

Udsprungen faar jeg den ei at se;
thi bring min Hilsen, naar det vil ske,
og sig, jeg ønsker, at paa min Grav
den blomstrer af.

Ja sig, jeg ønsker, at paa mit Bryst
den Rose laa, du fra mig har kyst;
og Gyldenlak, vær i Dødens Hus
dens Brudeblus!»

Amalie Wergeland graat.

«Du skal ikke graate, Amalie,» sa Wergeland alvorlig. «Naar et godt Menneske dør, har Blomsterne Bryllupsfest — det hører med til Himmelens Religion. Men naar en Genius flyr bort, da feirer Englene sin Frihedsdag! Du maa ikke stille dig mellem mig og Himmelen, Amalie!»

Hun sank paa Knæ ved hans Seng. Hans bleke Haand strøk over hendes Haar. Og der blev ikke talt videre.

Hele den Aften følte Wergeland sig let og fri. Mot Aftenstide sendte han Bud efter Vilhelm

Lassen, som maatte spille paa Harpe for ham, mens hans Hustrus Bror, den fjortenaarige Fredrik Bekkevold sang Ossianske Sange, og om Natten sov han atter uforstyrret like til paa Morgensiden, da voldsomme Kvælningsanfald atter indfandt sig, saa hans Læge maatte hentes.

«Doktor Conradi!» sa han til Lægen, da denne kom. «Man skulde have Ret til at berøve sig sit Liv under saadanne Pinsler!»

Conradi smilte til den døende. «Døden anstrenger sig for at hjælpe Dem,» sa han. «Men De hænger for stærkt ved Livet. Men Døden har en Bror, 'Morfeus' — han skal nu hjælpe Dem.»

Han gav ham en Dosis Morfium.

Da Opiatet begyndte at virke, smilte Wergeland. «De har Ret,» sa han. «Jeg hænger for stærkt ved Livet. Jeg vil ikke miste et eneste Sekund, hvori jeg kan se Solens Lys, mine Blomster og min Amalies blaa Øine. Gud velsigne Livet!»

Litt senere laa han i en Døs smertefrit hen. Og saaledes forløp hele den sidste Dag, den 11te Juli.

Hans Ansigt og Hænder, som under Kvælningsanfaldet var begyndt at blaane, tok nu atter Farve; han laa der med det gule Haar over den høie Pande og de store, natblaa, stjernedype Øine skjøn og forklaret i Døden.

Mot Aften sa han til Lægerne:

«Nu føler jeg Dødskulden stige op over mine Arme. Hvor længe kan jeg nu have igjen?»

«Aa, det kan endnu vare,» svarte Lægen.

Han saa bort paa Wergelands Hustru, som sat bøiet over hans Skrivebord i stille Graat.

Hun reiste sig og kom hen. Hun tok hans kolde Haand mellem sine.

Han forsøkte at dra den til sig.

«Amalie,» sa han næsten heftig. «Du maa ikke varme mine Hænder!»

Hun vendte sig hulkende bort. Vilhelm Lassen, som ogsaa var tilstede, førte hende ut av Værelset.

Klokken var blit 12 Midnat.

Henrik Wergeland sov i sit blomsterduftende Dødsværelse. Alle sat tause, ventende. Men ute i den dype Nat steg en stor, dæmpet Summen, en dyp Sus som av et Hav i Bølgegang.

Wergeland slog pludselig Øinene opp. «Hvad er det for Susen?» spurgte han med svak Stemme. «Stormer det ude?»

Vilhelm Lassen, som sat ved hans Seng, reiste sig.

«Det er *Folket,* Hr. Wergeland,» sa han bevæget. «Alle Gader er fyldt, saa langt man kan se!»

Der gikk et lykkeligt Smil over Henrik Wergelands Ansigt.

«Endelig!» hvisket han. Han laa stille hen. «Ja saadan er Norge,» hvisket han igjen. Og igjen om litt: «Jeg bæres til Himmels paa en Folkesky!» Et næsten muntert Smil lekte om hans bleke Mund.

Saa lukket han sine Øine og faldt atter i Søvn, mens hans Ansigt langsomt marmorhvitnet.

Efter omtrent en Time vaaknet han paany og slog Øinene opp.

«Nu drømte jeg saa sødt,» sa han hviskende. «Jeg drømte, at jeg laa ved min Moders Arm!»

Han lukket igjen Øinene.

Nogen Minutter senere sank hans Hode over paa Siden; der kom et let Sukk — Henrik Wergeland døde. Hele hans Liv var en Krans av Digte til Livet, og imellem dem var hans Død det skjønneste.

7200-6
5-46
C
B--T

PERMA-BOUND®
PAT. NO. 3,161,423

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 076146700